

รัฐศาสตร์วิจารณ์

Political Science Critique

ปีที่ 12 ฉบับที่ 23 มกราคม - มิถุนายน 2568

Vol.12 Issue 23 January - June 2025

ISSN 2697-598X (Print)

ISSN 2822-0951 (Online)

รัฐศาสตร์พิจาร ศูนย์การเมือง สังคม และอาณานิคมศึกษา

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ปีที่ 12 ฉบับที่ 23 มกราคม - มิถุนายน 2568

Political Science Critique, Centre of Politics, Social and Area Studies,
Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University.

Vol. 12 No. 23 January - June 2025

ISSN : 2697-598X (Print)

ISSN : 2822-0951 (Online)

ปีที่พิมพ์ : มิถุนายน 2568

Year : June 2025

© 2019 by Center for Asian Studies, Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng
University.

พิมพ์ที่ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

ศูนย์การเมือง สังคม และอาณานิคมศึกษา

วารสารรัฐศาสตร์พิจาร – มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2568.

1.วารสารรัฐศาสตร์พิจาร. I. ศูนย์การเมือง สังคม และอาณานิคมศึกษา,
เจ้าของ. II. ชื่อเรื่อง.

ISSN 2697-598X (Print)

ISSN 2822-0951 (Online)

วารสารรัฐศาสตร์วิจารณ์ ศูนย์การเมือง สังคม และอาณานิคมศึกษา

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นวารสารที่นำเสนอบทความวิชาการจากคณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัยและนักศึกษาเกี่ยวกับสาขาวิชา รัฐศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ รัฐประศาสนศาสตร์ สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การเมืองการปกครอง และเอเชียศึกษาในกรอบอาณานิคมศึกษา (Area studies) วารสารรัฐศาสตร์วิจารณ์ใช้การกลั่นกรองบทความก่อนลงตีพิมพ์แบบผู้พิจารณาไม่ทราบชื่อผู้แต่ง และผู้แต่งไม่ทราบชื่อผู้พิจารณา (Tripple-blind Peer Review) โดยแต่ละบทความต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน วารสารรัฐศาสตร์วิจารณ์จัดพิมพ์ปีละ 2 ฉบับ (ม.ค.-มิ.ย. และ ก.ค.-ธ.ค.)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่บทความวิชาการในสาขาวิชา รัฐศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ รัฐประศาสนศาสตร์ การเมืองการปกครอง บริหารรัฐกิจ นโยบายสาธารณะ
2. เพื่อส่งเสริมให้คณาจารย์ บุคลากรของมหาวิทยาลัย และผู้ทรงคุณวุฒิผลิตผลงานทางวิชาการเผยแพร่ต่อสาธารณชนในรูปแบบบทความทางวิชาการและบทวิจารณ์หนังสือ
3. เป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา และนักวิจัย
4. เป็นเอกสารประกอบการเรียน การสอนในระดับอุดมศึกษา

ข้อความและบทความในวารสารฉบับนี้เป็นแนวความคิดของผู้เขียน การตีพิมพ์
บทความซ้ำเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน ไม่ใช่ความคิดเห็นและความรับผิดชอบของคณะ
ผู้จัดทำ บรรณาธิการ กองบรรณาธิการและมหาวิทยาลัยรามคำแหง

รัฐศาสตร์วิจารณ์ ศูนย์การเมือง สังคม และอาณานิคมศึกษา
 Political Science Critique, Centre of Politics, Social and Area Studies
 ปีที่ 12 ฉบับที่ 23 (มกราคม – มิถุนายน 2568)

ISSN 2697-598X (Print)

ISSN 2822-0951 (Online)

เจ้าของ ศูนย์การเมือง สังคม และอาณานิคมศึกษา

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บรรณาธิการบริหาร

ผศ.ดร.กานต์ บุญยะกาญจน์

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บรรณาธิการประจำฉบับ

อ.ดร.ศกลรัตน์ จิรรุ่งเรืองวงศ์

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

กองบรรณาธิการ

ภายนอก

ศ.ดร.อนุสรณ์ ลิ้มมณี

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศ.ดร.สมเกียรติ วันทะนะ

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผศ.ดร.อรุณี สันจิติวณิชย์

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ผศ.ดร.วีระ หวังสัจจะโชค

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Dr. Benjamin Loh Yew Hoong

Taylor's University

Dr. Vilashini Somiah

Universiti Malaya

Dr. Helena Varkkey

Universiti Malaya

Dr. Nansi Paulraj

Loyola College

Dr. Pavithra Jayawardena

University of Colombo

Prof. Eiji Murashima

Waseda University

Prof. Dr. Noel Morada

The University of Queensland

ภายใน

ผศ.ดร.กานต์ บุญยะกาญจน์	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.ธีระพล เกียรติพงษ์	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ปิยะภาพ อเนกทวีกุล	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.ชฎานันท์ ศุภชลาศัย	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อ.ดร.กิตติพิศ พุทธิวนิช	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อ.ดร.พาขวัญ บุญยะกาญจน์	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อ.ดร.พิชญา วิทยุกิจจา	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อ.ดร.ชัชพันธ์ ยิ้มอ่อน	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ

ผศ.ดร.วีระ หวังสัจจะโชค	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
รศ.ดร.วัชรพล พุทธิรักษา	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
อ.ดร.ศิวพล ชมภูพันธ์	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อ.นฤมล นิ่มนวล	วิทยาลัยพัฒนามหานคร มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช
ผศ.ดร.สุธรรมมา ปริพันธ์เอื้อสกุล	คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อ.ดร.ณรุจน์ วศินปิยมงคล	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ศ.สรวิต ชัยนาม	คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผศ.ดร.ไพลิน กิตติเสรีชัย	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รศ.สุรัตน์ ไหราชัยกุล	คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผศ.ดร.ปิยณัฐ สร้อยคำ	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
อ.ดร.กิตติพิศ พุทธิวนิช	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.กานต์ บุญยะกาญจน์	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อ.ดร.ศกลรัตน์ จิรรุ่งเรืองวงศ์	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.ชฎานันท์ ศุภชลาศัย	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผู้จัดการ

คุณวรรณิดา พรหมนิมิต

พิสูจน์อักษร

นางสาวสโรชยา จิรรุ่งเรืองวงศ์

พิมพ์ที่

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ฉบับอิเล็กทรอนิกส์<https://so01.tci-thaijo.org/index.php/PSC>

Editorial

The journal's first 2025 issue examines numerous facets of political science, covering politics and government to public administration. Thus, this journal would be beneficial for students who are interested in or are currently studying and conducting research in the field of political science.

The contents of this journal are organized and presented in two sections. The first section is about political ideology on a domestic and international level. The second section is about issues focusing on government administration in terms of Governance and Decentralization.

Sakonrat Jirarungruangwong
Editor

บทบรรณาธิการ

ในวารสารฉบับต้นปี พ.ศ.2568 เป็นวารสารที่มีเนื้อหาครอบคลุมในมิติต่าง ๆ ของการศึกษาวิชารัฐศาสตร์ ในสาขาของการเมืองการปกครอง การบริหารรัฐกิจที่สังคมกำลังให้ความสนใจ จึงน่าจะเป็นประโยชน์กับนักศึกษาที่ให้ความสนใจหรืออยู่ระหว่างการศึกษาระทำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิชารัฐศาสตร์ได้

สำหรับเนื้อหาในวารสารฉบับนี้มีการนำเสนอ และจัดกลุ่มตามประเด็นที่เกี่ยวข้องเนื่องออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกจะเป็นประเด็นเกี่ยวกับความคิดทางการเมืองทั้งในภายในประเทศและระหว่างประเทศ ในส่วนที่สองจะเน้นเรื่องการบริหารรัฐกิจในประเด็นของการอภิบาล และการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

ศกลรัตน์ จิรรุ่งเรืองวงศ์

บรรณาธิการ

Table of Contents

	Page
Editorial	vi
Buddha Amulets and the Reflection of Political Ideologies of Thai Elites from 1864-1988 Suphachai Suphaphol	1
Moderation and the Problem of Tyranny in Modern Republic: Montesquieu Hasanai Sukcharoen	25
A Unique Transition to the Democratic Constitutional Monarchy in Bhutan Bulanchai Udomariyasap	63
Feminism and International Security: From State Security to Human Security Preechaya Yossomsak	86
Global Governance of Wine Quality Standards: Old World Wine and the Role of the International Organisation of Vine and Wine (OIV) Pailin Kittisereechai Akekalak Chaipumee	101
Democracy and Deliberation: A Case Study of Deliberation on the 2017 Constitution Drafting Process Ngamsuk Ruttanasatian Bordin Saisaeng	120
Global Governance: Power, Cooperation, and Challenges in the 21st Century Pichaya Witoonkitja	132
Guideline for Submission	155

สารบัญ

	หน้า
บทบรรณาธิการ	vii
Buddha Amulets and the Reflection of Political Ideologies of Thai Elites from 1864-1988	1
Suphachai Suphaphol	
ความพอดี/สมดุล กับ ปัญหาทฤษฎีใหม่หาชนรัฐสมัยใหม่ : Montesquieu	25
หัตถ์ชัย สุขเจริญ	
การเปลี่ยนผ่านสู่ระบอบกษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญแบบประชาธิปไตย ที่มีอัตลักษณ์ของภูมิกาน	63
บุหลันฉาย อุดมอริยทรัพย์	
สตรีนิยมกับความมั่นคงระหว่างประเทศ: จากความมั่นคงของรัฐ สู่ความมั่นคงมนุษย์	86
ปรีชญา ยศสมศักดิ์	
โลกาภิวัตน์มาตรฐานคุณภาพไวน์ :	101
ไวน์โลกเก่าและบทบาทขององค์การองุ่นและไวน์นานาชาติ	
ไพลิน กิตติเสรีชัย	
เอกลักษณ์ ไชยภูมิ	
Democracy and Deliberation: A Case Study of Deliberation on the 2017 Constitution Drafting Process	120
Ngamsuk Ruttanasatian	
Bordin Saisaeng	
การอภิบาลโลก: อำนาจ ความร่วมมือ และความท้าทายในศตวรรษที่ 21	132
พิชญา วิฑูรกิจจา	
แนวทางการพิจารณาและการส่งบทความ	155

Buddha Amulets and the Reflection of Political Ideologies of Thai Elites from 1864-1988 *

Suphachai Suphaphol ^a

Article Info

Article history:

Received November 20, 2024.

Revised January 22, 2025.

Accepted June 26, 2025.

Keywords:

Buddha Amulets; Political Ideology; Thai Elites; Thai Politics.

* This article is part of research “Buddha Amulets and the Reflection of Political Ideologies of Thai Elites from 1864-1988” (พระเครื่องรางกับการสะท้อนอุดมการณ์ของชนชั้นนำไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2407-พ.ศ. 2531), which has been funded by Faculty of Political Science Fiscal Year 2024 Ramkhamhaeng University.

Abstract

This article, considering the Buddha amulets as a tool reflecting Thai political elites’ ideologies in each period, aims to point out that Thai elites propagated their political ideologies through various means, including the utilization of Buddha amulets as a tool to discreetly propagate their ideologies. The main question of this article is how Buddha amulets received ideologies from Thai political elites in each period and how they helped display and propagate those ideologies. The time period of this paper is from the 1864 to 1988. The study found that although the presence of Buddha amulets seems to be common in the everyday life and is so closely connected with religion that it is hard to realize how they are related to politics, Buddha amulets also have the political function as a tool for Thai political elites, who created them in each particular period, to communicate their propaganda to the common. This function of Buddha amulets is apparent throughout Thai history. It may also be said that Buddha amulets, especially medallions, emerged almost at the same time they were utilized in politics. One of the reasons is that the communication system in the past did not have the technology enabling political contact or propagation. Therefore, everyday life things such as Buddha amulets have been utilized as a tool to send political messages or spread ideologies of the elites who were in the position of power in each period. Furthermore, it seems that Buddha amulets were a highly effective tool for propagating and planting political ideologies. This is because those possessing Buddha amulets usually carry them all the time or otherwise place them on the altar for worshipping, and when people strongly believe in something, they tend to believe in other aspects attached to those things as well. Moreover, the production cost for Buddha amulets is extremely low, and they can be produced in a large number compared with other ways of propagation which cost more and are not as effective as embedding the ideologies into Buddha amulets and let people wear or carry them around. As a result, Buddha amulets become an extremely effective tool for propagating ideologies.

^a Assoc. Prof. Dr., Faculty of Political Sciences, Ramkhamhaeng University, Bangkok 10240, Thailand.
Email: Suphachai31@hotmail.com

1. Introduction

Amulets and talismans have been integral to Thai society since ancient times. Traditionally, these have manifested in various forms, such as 'ตระกุด', a type of rolled metal sheet inscribed with incantations, and 'พิสมร' a triangle or square-shaped talisman often interlaced with ตะกรุด. Some people carry objects like the teeth or bones of ancestors, edges of a mother's skirt or loincloth, as well as animal fangs or other mystical items, believing these will offer protection against dangers. There is also a belief that these items can bring happiness or help fulfill one's desires. These ideas have never disappeared from Thailand, even in the modern era where people are influenced by science. However, although the forms of talismans from the past may appear as mentioned, the most popular talisman today that everyone recognizes is "พระเครื่อง," or more fully, "พระเครื่องราง"(Buddha Amulets). This evolved from the ancient practice of mold pressing images of the Buddha in various postures or different Buddha statues as a means of spreading or upholding Buddhist teachings. Later, they came to be used for purposes related to luck and omens. Contemporary, พระเครื่อง are crafted by using the images of the Buddha, as well as the images of some respected monk masters. Ordinary people believed that they possess supernatural powers and magic. Those who have faith in talismans or believe in miracles and supernatural powers often carry or wear them around their necks. It is well-known that the primary function of พระเครื่อง is to protect against harm from weapons or attacks, to avert bad occurrences or accidents, and it is believed that they might enhance fortunes or help the wearer achieve their desires according to the Buddhist virtues. Additionally, there is a belief in the benefits of supernatural aspects embedded within the amulets by knowledgeable master. (Chanabawornwat, 2017, pp. 12-13.)

It can be said that the primary purpose of possessing the amulets is that the buyers hope for the spiritual protection infused by respected monk masters, or that they can be served as assets instead of cash, or as assets for speculation. However, from a political perspective, amulets have always undergone changes and emerged according to political and social contexts. This is because the purpose of creating each series of amulets is influenced by the political context of each period and by the monks or masters performing the crafting process. For example, amulets crafted by various masters often aim for great protection (มหาอุตม์), invincibility (อยู่ยงคงกระพัน), and evasion from dangers (แคล้วคลาด). This is because amulets crafted before 1957 mainly served the purpose of providing soldiers, police, or the general public officers in war or dangerous situations with a spiritual anchor. In contrast, amulets crafted after 1957, when fear of war was diminished, and people became more concerned with economic issues and livelihood, had a clear purpose: if wearing them around the neck or carrying them, they help for well-being, good fortune, and luck in trade.

Besides social contexts, another interesting aspect of amulets is that they reflect the ideologies of incumbent rulers during each period. Amulets are also used to reproduce various core beliefs existing in Thai society. There have been numerous studies on amulets from a political perspective in the past. For example, the research by Buangsuang (2019)

on "Religious Objects and Royalist Ideology in Thailand from 1867 to 1997, which indicates that amulets are objects reflecting the royalist ideology that the researcher views as a core ideology of Thai society, examines amulets in terms of the relationship between political ideology. Additionally, there are other studies suggesting that, aside from religious aspects, amulets are inextricably linked to socio-political contexts, such as the research by Yurungruangsak (2011) on "History of amulets: beliefs and Buddhist commerce."

Regardless of the topic concerning the relationship between amulets and politics, it does not seem to be beyond expectations. This is because, in political theory, there are several renowned thinkers in the study of ideological control in the Western world, such as Antonio Gramsci, the Italian philosopher who lived during 1891-1937. He explained that for whoever holds the state power, in order to maintain that power, he or she must control the citizens through various means. Initially, this control can be exerted through laws or enforcement by violence via state mechanisms such as the police, military, courts, and prisons. Besides, the act of indoctrinating the populace to accept the power of the state without coercion or force can also be applied.¹ This indoctrination may appear in the form of media such as television dramas, novels, religion, or reflections from various cultural aspects. Amulets themselves are inevitably part of the culture, and no one can deny that amulets are a deeply rooted part of Thai culture.

Consequently, not only do amulets function as reflections of existing political ideologies of a particular period or serve as messages that the elites wish to convey, but they also play a role in political socialization or the inculcation of certain ideologies that the elites of the given time desire to instill in citizens according to their perspectives. However, in Thai political history, it is apparent that in each era, the political elites have rotated to rule the country and, certainly, each elite group has had differing ideologies, or at the very least, the ideologies or political concepts they wish to express are related to the political or social contexts of each era. Amulets have always served as tools for elites to express ideologies. Yet, the culture of wearing or hanging these sacred objects, believed to offer protection, was a new development in Thai society after Bangkok became the capital city (ยุครัตนโกสินทร์ /Rattanakosin Era) because, traditionally, the creation of small Buddhist images from various materials existed for thousands of years as amulets, yet people did not commonly carry them, as they were considered too sacred to be kept at home or carried on by a person. Instead, Thais typically carried other talismans, such as ตะกรุด, เขี้ยวเสือ (tiger fang), ครั่ง (resin from a type of insect), or anything people believed to have protective holy powers. Nonetheless, the practice of carrying Buddhist images began as early as King Rama IV's reign, referred to as "พระเครื่องราง" (Buddha amulets), often abbreviated as "พระเครื่อง" (amulets). This culture seemingly grew in popularity, alongside the advances in technology, especially in coin-making. Consequently, amulets have evolved significantly into medal-like forms and continue to be popular to the present. (Komchadluek, 2011; Silpawattanatham, 2024; Yurungruangsak, 2011, p. 18; Vallibhotama, 1994, pp. 13-15)

¹ A detailed in Thai language can be found in the work of Buddharaksa, W. (2013). *bot samrūat khwāmkhit thāngkān mūang khōng 'antō ni 'ō kram sī*. [A survey of Antonio Gramsci's political thought] Bangkok: Sommut.

Although amulets are seemingly created primarily for worship or religious purposes, they have also been used politically to indoctrinate state ideologies. This notion may sound rather peculiar: how can amulets have political implications, particularly in terms of ideological indoctrination? However, this article attempts to briefly present that amulets were a key tool used by the Thai political elite to disseminate their ideologies to the populace during certain periods. In other words, amulets served as crucial communication tools containing hidden messages or particular messages that the creators intended to convey to the public. The crucial question is why amulets can effectively perform this role. Hypothetically, it is primarily because those who wear amulets must, first and foremost, have faith. In other words, the wearers already believe in what they are wearing. As a result, the messages or ideologies embedded within the amulets can easily be embedded in the people's mind.

2. Materials and Methods

Purposes

1. To study and to explore the ideologies of Thai political elites that are reflected in amulets gradually from 1864 to 1988.
2. To understand the indoctrination of ideology through amulets by Thai political elites gradually from 1864 to 1988.
3. To analyze the relationships between the socio-political context and the creation of amulets by Thai political elites gradually from 1864 to 1988.

Research Methodology

This research employs a qualitative research method, specifically documentary research. The approach will include interpretative analysis and descriptive analytic techniques. The documents to be used in this study are:

1. Primary Sources including writings, newspapers, books on amulets, various literature, lecture notes, and government documents relevant to the study.
2. Secondary Sources including writings, articles, journals, theses, and research studies related to the topic.

3. Research Findings

The origin of wearing amulets, particularly amulet medals, as personal protective talismans may have started with the production of coins during the reign of King Mongkut or King Rama IV (1851 – 1868). The creation of such coins was prompted by the emergence of a new cultural trend among the Siamese: people in provinces and in Bangkok began wearing foreign silver coins as necklaces or accessories, perceiving them as rare items. This trend concerned King Rama IV because these foreign coins bore the images of foreign monarchs, and wearing them seemed to signify an acceptance of the power of those foreign kings. In other words, wearing these coins with foreign kings' images appeared as though the wearer was a subject of foreign influence. Consequently, in 1850's, King Rama IV issued a royal decree prohibiting the use of foreign coins as body adornments. (Yurungruangsak, 2011, p.99; The Treasury Department, n.d.; Khaosod, 2018)

When the prohibition on using foreign coins was enacted, King Rama IV commissioned the creation of commemorative coins made of gold and silver, featuring the royal crown emitting radiant rays at the summit, flanked by two umbrellas, with a background of floral patterns and stars indicating the value around the edge, comprising 32 stars, each star representing a value of 1 เฟื้อง. The edge is adorned with a two-tiered floral pattern, and the reverse side features an intricate design called "แก้วชิงดวง" pattern with the words "กรุงสยาม" in the center. Surrounding the design, there are four Chinese characters pronounced "แต้ เมือง ทง ป้อ" where "แต้เมือง" refers to the Chinese rendition of King Mongkut's royal name and "ทงป้อ" means currency. Thus, the coin was referred to as "เหรียญแต้เมืองทงป้อ." The purpose of creating these coins was to commemorate the king's Golden Jubilee celebration in 1864, and to serve as gifts for the royal family and government officials to wear as the royal medals. The mint was also established during King Rama IV's reign, and coin production commenced in 1858. (Khaosod, 2018)

From the inception of commemorative medal production in Thailand, it had a tremendous impact on the development of amulets. This is because during the reign of King Rama V, commemorative medals were popularly produced. During the era of King Rama V, beliefs about using images or photographs on coin began to change. Thus, the emergence of commemorative medal bearing the royal effigy on the occasion of his 18th birthday was created in 1871. This was the first time in Thai history when the image of the king appeared on a commemorative medal. This medal was called the "เหรียญหลักแจว" because the front features a royal portrait with a มหาดไท hairstyle, also known as the "เหรียญหลักแจว" style. In addition to this coin, during King Rama V, many commemorative medals were also produced, such as the medal for his second coronation in 1873, the medal commemorating the construction of Aisawan throne-hall in 1876, and the medal celebrating the King's Cremation Pavilion in 1890. There were also medals made for funerals of various individuals and to commemorate events or constructions. However, one medal with special features resembling amulets was the "เหรียญทรงเสมา" displaying the abbreviation of King Rama V's name "จปร." created in 1901. The top of the coin had a tube-like opening or a hole in the middle for stringing and wearing around the neck. King Rama V distributed these medals to the general public, especially to children, when he visited towns or traveled during his official campaigns. Upon receiving them, people would have their children wear the medal around their necks, hoping that it would offer protection similar to an amulet. (Jantayod, n.d.)

However, from the second half of 1907 onwards, the style of creating sacred amulets has changed completely. This is because a new type of amulet, the pressed metal medal, was introduced. The transformation in the creation of amulets became evident from 1907 because of coin minting technology from foreign countries that had entered Thailand since the reign of King Rama IV, and had been continuously developed. This led to the creation of a new style of amulet, made by pressing metal coins with machines, instead of the traditional methods of hand-engraving on natural materials or casting with various metals. This machine pressing ensured that details were clear, allowing for letters and holy

symbols to be printed distinctly on the objects, and enabling mass production. These features made this method of creating amulets highly popular. Furthermore, amulets began to evolve and become more notably intertwined with politics in the following time, especially during the revolution of 1932, when amulets became conspicuously associated with politics. (BACKbone MCOT, 2020)

A study found that, in 1932, the People's Party (คณะราษฎร) created a medal that clearly reflected their ideals in changing the political regime. This included the "เหรียญพระราชทานรัฐธรรมนูญ 2475" (Commemorative Medal of the Constitution Grant of 1932), made by the naval faction of the People's Party, which featured Thai letters and numbers stating "Souvenir of the People Receiving the Constitution 27.3.75" This commemorated the Thai people receiving the provisional constitution granted by King Prajadhipok on June 27, 1932. Here, "27" stands for the 27th day, "3" represents the third month of the old Thai year, when April was considered the first month, thus making June the third month, and "75" refers to the year 2475 B.E. (1932). The medal's reverse side depicted an anchor and plow, encircled by rice stalks. The anchor likely symbolized the "Navy," while the plow represented the "citizen, especially farmers, who were the majority of the population at that time." There was a book below the anchor, symbolizing knowledge and science. The imagery on this medal attempted to convey that the constitution was a means to bring progress to the country, akin to civilized nations. It was because the People's Party wanted to change because of the aspiration to imitate the Western countries, believing that having a constitution was the pathway to becoming a civilized nation. (Assumption Museum, n.d.; Komchadluek, 2020)

Figure 1 Commemorative Medal of the Constitution Grant of 1932 (Assumption Museum, n.d.; Komchadluek, 2020)

In addition, there were other versions created by the People's Party, such as the "เหรียญปราบกบฏ 1933," made after quelling the rebellion. เหรียญพิทักษ์รัฐธรรมนูญ was created to honor and reward both military and civilian officials who assisted in suppressing the Boworadej rebellion. The medal is made of black-smoked copper. The front features the Constitution resting on พานแว่นฟ้า (Pan). The back depicts Phra Siam Devadhiraj holding a sword in a stance ready to vanquish adversaries, with the inscription "ปราบกบฏ 1933"

beneath. The top of the medal has the words "พิทักษ์รัฐธรรมนูญ" inscribed on the loop. This medal is likely one of the first to use the representation of the Constitution pan as a symbol of government change. A medal similar to this is the "วัวแบกพานรัฐธรรมนูญ (ox carrying the Constitution Tray)" of 1937, crafted to celebrate the Constitution event in สุรินทร์ province in 1936. The medal features the inscription "พิทักษ์รัฐธรรมนูญ."

Figure 2 "Constitution Protection" New Year's Card Medal of 1937, featuring an ox carrying the Constitution pan. (Matichon, 2020)

Another significant medal recognized as an amulet is the "เหรียญสร้างชาติ" (Nation Building Medal) of 1939 by the People's Party. This medal was produced to celebrate National Day alongside the inauguration of the Democracy Monument. The government issued the เหรียญสร้างชาติ, with the front depicting the Democracy Monument and the back inscribed with the words "สร้างชาติ" (nation building). The People's Party aimed to widely propagate their ideology through this medal. It produced 2 million pieces of the medal and distributed them nationwide through civil servants, military personnel, students, public schools, private schools, municipal schools, provincial council members, municipal council members, village headmen, and district doctors. The medal underwent a blessing ceremony conducted by numerous revered monks, led by Chao Khun Srisajyanamuni (เจ้าคุณศรีสัจจานมุนี or เจ้าคุณศรีฯ (สนธิ์) (Chao Khun Sri (Sonthi)) with Sangkhrach Phae (สังฆราชแพ) presiding over the ceremony. Many renowned monks were invited to participate in the blessing, such as Luang Pho Derm (หลวงพ่อดิม) of Nong Pho temple, Luang Pho Jard (หลวงพ่อดจาด) of Bangkabao temple, Luang Pho YI (หลวงพ่อยี่) of Sattahip temple, Luang Pho Jong (หลวงพ่อดจง) of Natang Nok temple, Luang Pho Kong (หลวงพ่อดคง) of Bangkaprom temple, Luang Pho Cham (หลวงพ่อดแซม) of Tar Kong temple, Luang Pho Lua (หลวงพ่อดเลื้อ) of Sao Cha ngok temple, Luang Pho Rung (หลวงพ่อดรุ่ง) of Tar Krabue temple, Luang Phoo Pueak (หลวงปู่เพือก) of Kingkeaw temple, Luang Pho Jai (หลวงพ่อดใจ) of Sadej temple, Luang Pho Pleuan (หลวงพ่อดเปลี่ยวน) of Tai temple, Luang Pho Pruink (หลวงพ่อดพริง) of Bangprakok temple, Luang Pho Suk (หลวงพ่อดทองสุข) of Tanod Luang temple etc. (Delinews, 2020)

Furthermore, the significance of the aforementioned เหรียญสร้างชาติ (Nation Building Medal) holds a deeply hidden meaning, namely that this nation-building is clearly related to the construction of the Democracy Monument. The reason for this is according to a commemorative document from the National Day celebration and the Democracy

Monument construction in 1940, titled "Thailand Today: Commemorating the National Day 1940." At first glance, this book appears to be a commemorative book compiling various evidence and details about the monument's construction. However, when considering it politically, this book is the propaganda of the People's Party from the time of revolution to the Monument's construction in 1940. The government tried to present the idea that since the regime change, the nation has been progressing in all aspects. This is because there are a few pages of the content for the monument's construction, while the majority of the content consists of the People's Party's policies on national administration, such as the government's commitment to implement the six main principles of the People's Party promised during the governmental change, which are: independence, internal peace, economy, equality, freedom, and education. Moreover, the government also presented the various advancements it had made, including the rectification of 13 unjust treaties imposed by foreign countries since 1938. The People's Party viewed that previously, Siam was forced into unfair treaties, which rendered the country as lacking full sovereignty. Once the treaties were amended, Siam gained complete independence. Thus, the nation-building coin was created for this reason. (Thai nai patchuban thīralūk chalōng wan chāt Phō.Sō. sōngphansīrōipætsipsām, 1940)

Figure 3 National Building Medal of 1939²

Nonetheless, it can be observed that these medals have unique characteristics that distinguish them from others. Their purpose was not for adorning the uniforms of civil servants and civilians or for decoration in other ceremonies. Instead, these medals were made in the form of amulets that the clergy consecrated, and people wore them. The individuals who wore or received these medals would be aware of the creation and the various rituals involved. Furthermore, the messages inscribed on the medals reflected the ideologies or propaganda that the People's Party intended to convey. In addition to this, amulets like พระพุทธรชินราช (Phra Buddha Chinnarat), created during the Indochina War in 1942, are significant Thai amulets that prominently displayed Thai ideology. During the

² Medal owns by Researcher.

Indochina War, Thai elites wanted to create amulets to distribute to Thai soldiers who went to the battle. Thus, Phra Buddha Chinnarat was chosen to be distributed for this purpose. The reason lied in the longstanding view that Phra Buddha Chinnarat best reflects Thai identity. It is regarded as the most beautiful Buddha statue in the eyes of Thais and was created by Thais, not brought from other nations. Additionally, Phra Buddha Chinnarat demonstrates the civilization of Siam which could create the most beautiful Buddha image, reflecting the enduring and rich history of the Thai nation. Thai history has been intertwined with Phra Buddha Chinnarat for hundreds of years. These reasons align the creation of Phra Buddha Chinnarat with the nationalist ideas during the Indochina War, which sought to express the utmost Thai identity or Thai nationalism, especially during wartime when soldiers would confront foreign adversaries. Creating an amulet that reflected Thai identity was exemplified by creating Phra Buddha Chinnarat. This can be seen in the poem regarding the creation of พระพุทธรชินราชอินโดจีน (Phra Buddha Chinnarat Indochina) that “พระพุทธรชินราชเสริกไสร์ ปฐิมา งามเจื่อนตามสมญา ยิ่งแท้ พุทธคุณกว่าใครกำหนด.”(Siamrath, 2020) From this poem, it can be inferred that the primary reason for choosing Phra Buddha Chinnarat was that Phra Buddha Chinnarat is considered the most beautiful Buddha statue. This notion at least dates back to the reign of King Rama IV, which was a period related to the emergence of a modern state due to colonial expansion. Hence, King Rama IV established a history portraying Siam as possessing civilization and cultural sophistication to demonstrate to the Western nations that Siam was not barbaric. (Prakitnonthakan, 2008, p.96; Prakitnonthakan, 2018. P. 10, 123)

Figure 4 พระพุทธรชินราชอินโดจีน (Phra Buddha Chinnarat Indochina), made by casting in 1942 ³ and as a medal by using stamping techniques ⁴

³ Julinthon, 2013, p.38

⁴ Medal owns by Researcher

Figure 5 พระวัดท้ายตลาด พิมพ์สมาธิกนกช้าง (Thai Talat Amulet), one of the amulets that Pibul requested for distributing to soldiers who were fighting in Indochina War.⁵

In addition to creating amulets, the government also issued announcements to various renowned temples requesting amulets from temple repositories to distribute to soldiers and the general public. For example, during 1942, Thai Talat Temple or Molilokkayaram Ratchawarawihan Temple in Bangkok received a request for assistance from the Ministry of Defense to excavate amulets from the temple's repository for distribution to soldiers and police participating in the war. ท้ายตลาด Temple had been famous for making amulets since the reign of King Rama V, around 1888, by Phra Wichianmuni (พระวิเชียรมุนี), the former abbot, Than Chao Khun Sanit (ท่านเจ้าคุณสนิท) along with Luang Pho Yam (หลวงพ่อยิ้ม) and Luang Pho Khlin (หลวงพ่อกลิ้น), the meditation masters of the monastery. Consequently, during that time, Phra Prasit Silakhun (พระประสิทธิ์ศีลคุณ), the abbot, permitted the excavation of the pagodas at the temple and discovered a large number of amulets. Additionally, another set of amulets was found stored in containers on the ceiling of the ordination hall and the ceiling of the Supreme Patriarch's Hall. The temple thus gave some portion to the government for distribution to the soldiers at war. (Siamrath, 2019)

After the era of the People's Party, it was not the fighting between the people's party, the representation of the new ideology and the old elites anymore. It was after 1957 when the political context of Thailand shifted as the country entered the Cold War era. The struggle to establish the ideology of the People's Party thus came to an end. Amulets also underwent changes according to the new circumstances. One of the first battle that Thailand participated in during the Cold War was the Korean War. During that time, Thailand was considered as a key ally of the United States, and thus sent supplies and military forces to aid South Korea. It can be said that Thailand, under the government of Pibul, was the first Asian nation to officially participate in Korean War on September 22, 1950. Throughout the Korean War, more than 11,776 Thai soldiers from the Army, Navy, and Air Force were deployed. During this period, the government of Pibul created Phra Buddha Chinnarat amulets to distribute to soldiers. The reason for choosing Phra Buddha Chinnarat was that it was seen by the elites as the most reflective of Thai identity as aforesaid. This rationale

⁵ Medal owns by Researcher

was likely the same for making amulets during the Korean War. When the government decided to send troops and supplies to Korean War, they followed the same tradition as in earlier conflicts, creating half-body Phra Buddha Chinnarat amulets. The Korean War Phra Buddha Chinnarat has connections to the Indochina War version, created by Chao Khun Sri (Sonthi) of Temple and patronized by Prince Chalermbhaktikambhorn, made from the remnants of the Indochina War version. Furthermore, the masters who participated in consecrating the Indochina War version also joined the ceremony for the Korean War version as well. พระพุทธรชินราชเกาหลี(Phra Buddha Chinnarat Korea) images are all marked with the number 21, signifying the 21st Infantry Regiment. Approximately 4,000 pieces were made, with the purpose of distributing them to soldiers who went to war. The faith and popularity of the Phra Buddha Chinnarat among the elite of that period is further exemplified by the fact that beyond the government's expedited creation of Phra Buddha Chinnarat Korea to be given to soldiers, other elites also created Phra Buddha Chinnarat. For example, Luang Phrom Yothi (มังกร พรหมโยธี), an important figure in the People's Party responsible for the 1932 revolution and a key military leader during the Indochina War and a minister who served several terms, had the idea to create amulets for soldiers when Thailand sent troops to the Korean War in 1950. The Buddha image chosen was the same Phra Buddha Chinnarat as the government's, but the ones created by Luang Phrom Yothi were made at Phra Sri Rattana Mahathat Temple in Phitsanulok Province. Chao Khun Sri (Sonthi) from Suthat Thepwararam Temple provided the metal materials and conducted rituals, inviting various revered monks of the era to bless the amulets. The creation of these Phra Buddha Chinnarat amulets by Luang Phrom Yothi was completed around the same time as the government's Phra Buddha Chinnarat Korea, and they were also distributed to soldiers participating the war. (Thaprachan, n.d.) (Komchadluek, 2011)

Obviously, there is a conceptual connection from the Phra Buddha Chinnarat Indochina medal to Phra Buddha Chinnarat Indochina Korea medal and Phra Buddha Chinnarat Luang Phrom Yothi medal. This ideology is similar to the creation of Phra Buddha Chinnarat Indochina medal, which aims to reflect Thai identity or to reflect the civility of Thailand according to the thoughts of Thai elites. Aside from Phra Buddha Chinnarat Korea, which was created under the Cold War, King Rama IX also made commemorative medals distributed to soldiers who went to war. These medals had the royal cipher "ภ.ป.ร." on the front and the back inscribed as "Presented to those who went to the Korean War, 1950." King Rama IX bestowed these medals to all Thai volunteered soldiers in the Korean War. This medal is considered one of the earliest minted by the King. However, these medals were not consecrated amulets typically blessed by monks, but rather, they were intended to boost the morale of the soldiers who went to war. (Komchadluek, 2011) Besides the amulets created during that time, as mentioned earlier, there were also amulets made by various respected monks to be distributed to soldiers. An example of this is Phra Somdej Songnam (พระสมเด็จสงฆ์) medal, the Korean War Edition from เทพศิรินทร์ Temple, created in 1950. This amulet originated from the first creation of Phra Somdej Songnam medal in 1941 by Phra Dhammadhachamuni (พระธัมมธัชมนูญ) during

the bathing ceremony of Somdej Phra Buddhakosajarn (Charoen) Yanwara Thera (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (เจริญ) ญาณวรเถระ), and later, during 1950, the Korean War occurred. Prince Chalermbholtipikambhorn participated in the Korean War as a front-line soldier in the 21st Integrated Regiment. Prince Chalermbholtipikambhorn requested the sacred powder of the สมเด็จพระสังฆา edition to distribute to soldiers heading to the Korean war front. However, the first batch of Phra Somdej Songnam had long been depleted, so a new set was created using the same materials and mixture as before, such as the sacred powder from Somdet Phutthachan (To) สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) ,Sam Pleum Temple. The mixture was given to Chit Napasap (ชิต นภาสรรพ), the owner of Ya Nat Mhor Mhee (ยานัตถ์หมอมี้), to grind finely using a medicine grinder, and the original mold was used for pressing. Chao Khun Nor (ท่านเจ้าคุณนรฯ) was invited to be the spiritual teacher involved in the consecration ceremony. The amulets created were of a seated Buddha in the meditation posture on a lotus base within an arch of glass. The back featured the gourd yantra with the letters อะ อุ มะ symbolizing the Triple Gem: Buddha, Dharma, and Sangha. The last line of letters, พระ ฆะ อะ, were the initials of Somdet Phra Buddhakosajarn (Charoen Yanwara) (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (เจริญ) ญาณวโร). Upon closer examination, these amulets resemble the พระพุทธชินราช as well. (ThaPrachan, 2023)

Nevertheless, it is notable that in the Korean War, the creation of amulets followed the same tradition as the Indochina War, where the Phra Buddha Chinnarat was produced for similar reasons—because the Buddha Chinnarat best represents Thai identity. However, after the Korean War, even though there were many series of Phra Buddha Chinnarat amulets, they were never again made with such prominence under the political context like this.

Furthermore, I would like to discuss another amulet that Pibul created, which significantly reflects Thai politics. The creation of this amulet is considered one of the greatest amulet-crafting events in Thai history. Pibul himself organized this event with the aim to preserve the religion from the belief that after five thousand years, the religion would decline, and that there would be turmoil during the mid-Buddhist era. It was also a celebration of Buddhism having existed for 2,500 years. At the same time, communism was spreading worldwide, especially in the Southeast Asian region, with the belief that communism would eradicate all religions. Thus, the government held this grand event to declare that Buddhism would continue to exist in Thailand. However, one of the objectives of Pibul's government was to establish a new culture in Thailand, based on the belief that if Thailand became a culturally rich country, it would be on par with other great powers. Pibul also viewed that the core of Thai cultural development was Buddhism. As such, he attempted to establish himself as a patron of the religion, as evidenced by the creation of Phra Si Mahathat Wora Maha Viharn Temple, the establishment of the Monks' Hospital, and declared major Buddhist holidays as public holidays. Before his second term, Pibul, as head of the government, also made several amulets, such as the creation of the พระพุทธชิน

ร๑๗ amulet during the Indochina and Korean wars. The purpose of this was to distribute them to soldiers who went to the war. In 1957, a significant year marking 2,500 years of Buddhism, Pibul planned to organize a grand celebration for this occasion. (Meechuen, 1990, pp.8-9,11.)

However, the significant implication of the halfway mark to the 5,000-year anniversary since the establishment of Buddhism is marked by criticisms against the government, asserting that dire events may occur, based on the belief that the religion would deteriorate until its eventual downfall at the 5,000-year mark. Therefore, there is a hidden meaning suggesting that the religion will decline, and in 1957, it was perceived that Buddhism had only half its lifespan remaining. Some believed that calamities would occur in Thailand, and politically, this notion was leveraged to criticize the government, claiming it was a dark era with a bad economy, full of hooligans and corrupted politicians. Consequently, the government sought to promote the idea that the approaching halfway era was a positive event for Thailand, as one of the most devout Buddhist countries in the world, and should be celebrated since Buddhism had endured for 2,500 years. The government attempted to highlight this as a positive occasion rather than a negative one. Furthermore, regarding the concept of the five disappearances (ปญจ๑นตร๑าน), the government sought to clarify that such an idea did not exist in the Tripitaka, but was instead written later and urged the public not to believe it. The government also campaigned against using the term "halfway to the Buddhist era" by advocating for "25th Buddhist Century" instead. Therefore, the government planned to organize a grand celebration of the Buddhist religion to reinforce that this was a positive event for Thailand. On this occasion, Pibul also had the idea of making numerous sacred amulets and Buddha images to distribute to the general public. There were 2,500 gold amulets, 2,421,250 lead ones, and 2,421,250 clay ones (mixed with pollen). The making of these amulets was special as they were crafted using clay from in front of the ordination halls of various temples across the country, mixed with pollen from 108 kinds of auspicious flowers. For the metal ones, renowned monks from all over the country inscribed various metal sheets, which were then melted together. The consecration ceremonies were held in two phases. The first phase took place on February 8, 1957, at the ordination hall of Suthat Thepwararam Temple, where all the sacred materials were brought together for blessing, with 108 revered monks participating in the ceremony. The second phase was held on May 2, 1957, where all the amulets were again consecrated in the ordination hall of Suthat Thepwararam Temple. His Holiness the Supreme Patriarch Krom Luang Vajirayanawong (สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์) of Bowaniwet Wihan Ratchaworawihan Temple, the Supreme Patriarch, presided over the religious side, and Pibul presided over the secular side. Additionally, 25 senior monks chanted Buddhist scriptures, and 108 renowned monks from across the nation participated in these two phases, spanning a total of 6 days and 6 nights. (2500th Buddha Jayanti Celebration Committees, 1957)

Figure 6 The Buddha amulet commemorating the 25th Buddhist century made of metal and powder⁶

The political implication of the creation of this Buddha can be seen in Pibul's attempt to establish himself as the religious leader of the nation. The creation of the 25th-century Buddha medals is considered the grandest ceremony the country has ever organized and may be regarded as the most significant event ever held in Thailand. Pibul viewed the event and the creation of the amulets for the celebration of the 25th Buddhist century as a key nationalistic policy. (Meechuen, 1990, p.13) This policy was among several crucial policies of the government at the time, such as road construction, irrigation development, the building of schools and hospitals, all aimed at integrating Buddhist teachings into Thai culture. The government disseminated these ideas through state-controlled media, like government-supported radio programs. Hence, it is evident that religion was a central priority for Pibul and a major policy that he implemented earnestly, as seen in the construction of religious buildings and clearly from the 25th Buddhist century celebration. It shows that Pibul was highly committed to positioning himself as a leader who leveraged religion for political governance. Another important context is the political environment during the period when the government of Pibul faced severe criticism from the opposition and extra-parliamentary politics, focusing on issues like extended power retention, government members' privileges, nepotism, lack of democracy, and inflation. Thus, his reputation had been poor for a long time. (Yimprasert, 2010, p. 337)

However, the attempt to establish himself as a religious leader of Thailand led to accusations that Pibul was trying to replace the King, who, by his status, was already the main supporter and preserver of the religion in Thailand. This issue became particularly evident when King Rama IX did not attend the events as scheduled because of his cold. His absence sparked intense rumors of conflicts between King Rama IX and the government. According to the schedule, the King was supposed to preside over the opening ceremony of the 2500th Buddhist Era celebrations on May 12, 1957, and on May 14, 1957, he was to proceed to Vasukri pier to view the Royal Barge Procession in the morning and attend the Buddhist Lantern Ceremony at night. On the following day, the King was expected to view the museum exhibitions and displays related to Buddhism. Finally, he was supposed to preside over the closing ceremony on May 18, 1957. However, on May 9, 1957, the Royal

⁶ Kitchaiyaporn, 2018, pp. 163-164.

Household Bureau informed the Director-General of the Fine Arts Department that King Rama IX had been suffering from a cold for several days. The royal physician opined that His Majesty's condition had not improved, and therefore, he could not attend and perform royal duties. Thus, His Majesty graciously appointed Nivat, the Prince Bidyalabh Bridhyakon, the Chairperson of the Privy Council, to perform the royal duties on his behalf. As King Rama IX did not attend the scheduled event as invited by the government, it stirred rumors which significantly harmed the government. There was widespread speculation of conflict between the monarchy and the government because the King's inability to attend had an impact on the government, as the celebration of the 25th Buddhist century was considered a major event which the government regarded the event as its crowning achievement. The grandeur was not just in the creation of votive tablets or the celebration itself, but Pibul made this occasion exceedingly grand, along with other activities organized by the government to further enhance the celebration such as granting amnesty to a large number of politicians, inviting leaders from various countries to attend the event, and inviting a significant number of monks from several countries. However, since the King did not attend the event, there was a speculation that a conflict had arisen between the King and the Prime Minister. (Yimprasert, 2010, p. 376; Meechuen, 1990, p. 113) The mentioned rumor was acknowledged by the government. Therefore, there were efforts to refute the news that the government was not in conflict with the King, but the King was indeed unwell. The reason for such rumors is that in the past, it seemed that the government, particularly Pibul, had frequent conflicts with King Rama IX. This was evident from King Rama IX's speech in 1956 on the occasion of the Army Day, January 25, 1956, where he remarked, *"Because the military receives honor and privileges as the holders of the country's weapons and armed forces, respected and feared among the general public, soldiers must conduct themselves appropriately to the trust placed in them. They should not involve themselves in activities outside their specific duties, such as engaging in politics. Such behavior would lead to a loss of public trust in the military, as it would be perceived that influence is used for personal benefit..."* (Silpawattanatham, 2023) This statement directly affected Pibul's government since he came to power through a coup d'état. Nevertheless, the government tried to react to the speech, for example, Yoot Saeng-Uthai, an important legal figure in the government, argued that the monarchy in a democratic regime "should not speak on issues or stories related to the country's economic, political, or social matters without ministers in the government cabinet being the ones to respond to the royal command." The principle that Yoot Saeng-Uthai proposed was "The King can do no wrong," meaning that the King cannot make mistakes because any actions taken must have someone responsible for the royal command. Nevertheless, this response from the government also caused it to be viewed as further insulting the royal prerogative. (Yimprasert, 2010, p. 377)

Then, Sarit, the prime minister after Pibul, prioritized the fight against communism in neighboring countries, such as the Vietnam War, the conflicts in Laos and Cambodia, as well as the anti-communist war in Thailand. Consequently, amulet crafting of this period underwent changes again. The purpose of it was to promote the ideology of the temple and

the palace. Most amulets from this era were created to be distributed to soldiers, police officers, and government officials to perform their duties in dangerous areas both inside and outside the country. Due to this, amulet production during the Cold War had very distinctive characteristics, featuring nationalist messages irrespective of whether they were made by state agencies or renowned monks of the time. Messages such as “Sacrifice for the nation, better to die than the nation perishes,” “We fight, fight right here, fight until we die,” “Thailand will remain Thai,” and “Thais drive out enemies, fight without retreat” were embedded. These messages were almost nonexistent on amulets of revered monks before and after the Cold War era. It can be observed that these messages are full of nationalist ideology, highlighting the importance of safeguarding Thailand, which both officials and citizens were expected to protect from the communist threat looming over the nation at the time. (Yurungruangsak, 2011, pp. 118-119)

Another example of an amulet that is considered to reflect the political ideology of Thai elite during that era very well is Phra Somdej Chitlada medal, also known as Phra Kamlang Pan Din (พระกำลังแผ่นดิน), made by King Rama IX himself. It was created during 1965-1970. This particular amulet has a very unique characteristic compared to all previous amulets. It can be observed that since the beginning of Thais wearing ancient Buddha amulets or those blessed by revered monks, most amulets were consecrated by monks, or even when created by laypeople, at least one monk would be invited to bless them. Yet, Phra Somdej Chitlada medal is an amulet that was not consecrated by any monk. Moreover, it is evident that Phra Somdej Chitlada medal does not have any inscriptions or yantra on it at all. This is notable because the tradition or practice of creating amulets in modern times often includes inscribing symbols or mantras on them. However, the back of Phra Somdej Chitlada medal is completely smooth with no inscriptions whatsoever. There could be two reasons for this: firstly, the intention of the creator might have been not to emphasize sanctity from other sources, such as the blessing by a revered monk or the inscribing by any school, but instead to focus on the auspicious material derived from the King himself. Secondly, King Rama IX might want to leave the back blank for people to gild as the King once told close aides when he bestowed the amulet that “...to have the amulet gilded but only at the back before being enshrined, as a reminder that doing good deeds does not require public display or announcement. Carry out duties for the sake of duty itself and consider the success in performing those duties as the ultimate reward...,” as quoted by Police General Wasit Dechkunchorn. (Springnews, 2007)

Figure 7 Phra Somdej Chitlada 1966 (Kitchaiyaporn, 2018, p. 203)

This Phra Somdej Chitlada medal of King Rama IX is special due to the materials used in its creation, referred to in the amulet community as “sacred substances,” most of which are almost entirely associated with King Rama IX. These include dried flowers from garlands presented to him by the public during the ceremony of changing the attire of the Emerald Buddha, strands of his own hair, dried flowers from garlands hung on the Great White Umbrella of State and the handle of the Victory Sword in the Royal Coronation ceremony, paint scraped from the canvas on which he painted, resin and oil paint scraped from the Micro Mod sailboat or the royal sailboat when he was decorating it for the Southeast Asian Peninsula Games in 1967. These substances are all closely associated with the King. Additionally, there is another set of sacred materials collected nationwide, including flowers and incense powder from worshipping the Emerald Buddha at Phra Si Rattana Satsadaram Temple, พระพุทธชินสีห์ (Phra Buddha Chinnasi) at Bowaniwet Wihan Ratchaworawihan Temple, Phra Buddha Chinnarat at Phra Sri Rattana Mahathat Temple in Phitsanulok, as well as important royal monasteries nationwide. Soil and dried moss from boundary markers at holy sites in India and Sri Lanka, preserved by clerical envoys in the stupa at Sadej Temple in Pathumthani Province. Soil and dried moss from boundary markers in every province of Thailand, such as Phra That Phanom in Nakorn Phanom Province, Phra Borom That Temple in Nakorn Sri Thammarat Province, Phra That Doi Suthep Temple in Chiang Mai Province. Water from sacred wells used for holy water (น้ำสรงมูรธาภิเษก) in coronation ceremonies, all of which were respectfully presented by the Ministry of Interior. (Silpawattanatham, 2022)

Based on the mentioned list of materials, it can be seen that the materials can be roughly divided into two categories. The first category includes items associated with sacred objects throughout the country, such as flowers used for worshipping significant Buddha statues. This aspect is common, as the creators of amulets, particularly those made of powder, typically source materials considered sacred, with some monks creating powder from scraping and writing protective symbols. However, the second set of materials is special and unique to this particular series of amulets because they are directly related to King Rama IX. These include colored powder from the King's paintings, resin from the sailboats created by the King, and the King's hair, among others. This is likely the first time

an amulet has been made from materials personally connected to the King, signifying his intention. The researcher hypothesizes that King Rama IX intended these amulets to symbolize a close connection between the monarchy and the recipients because the incorporated items were all favored by the King, such as painting and components from the royal sailboat. Simultaneously, among these materials are those that reflect the King's merit and virtue, such as flowers hung on royal regalia, whether the sword or the royal umbrella. These items are related to the divine essence of the monarchy, an attribute not previously utilized, or at least not since 1932, in the creation of amulets. Thus, it is evident that the materials of Phra Somdej Chitlada amulet are special, as they reflect the monarch's political ideology and singular grandiosity, embodying the divine power to take these elements and fashion them into a protective charm. (Yurungruangsak, 2011 pp. 157-158)

Moreover, the naming of these revered amulets is also intriguing. Initially, there was no official naming as there is no mention of any amulet names in the royal certificates. Only photographs of the amulets and their respective names and numbers are mentioned. Therefore, it can be inferred that the names, whether "Phra Somdej Chitlada," "Phra Kamlang Pan Din" or others, are likely originated informally. For instance, the name "Phra Kamlang Pan Din" was coined by Kukrit Pramoj, inspired by the meaning of King Bhumibol Adulyadej's name. The word "Bhumibol" translates to "power of the land," leading to the amulet's moniker, "Phra Kamlang Pan Din" (Komchadluek, 2016) The name "Phra Somdej Chitlada" is speculated that it was assigned by the public or amulet enthusiasts. This naming stemmed from the fact that King Rama IX personally crafted these amulets at the จิตรลดา Palace. The researcher believes that the public's naming of these royal amulets reflects the notion of the monarchy's sacredness. In the amulet circle, the term "สมเด็จพระ" typically refers to amulets resembling that of Somdet Phra Buddhacarya (To Brahmarangsi) (สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี)). Usually, these names include a suffix indicating the creator's name or the temple of creation, such as Somdej Luang Pho Thongsuk (สมเด็จพระหลวงพ่อดำ) of Tanod Luang Temple, Somdej Luang Pho Daeng (สมเด็จพระหลวงพ่อดำ) of Khao Bandai It Temple, Somdej Luang Pho Sood (สมเด็จพระหลวงพ่อดำ) of Kalong Temple, and Somdej Pao Sriyanon (สมเด็จพระศรียานนท์). Thus, the naming of "Phra Somdej Chitlada" is exceptionally significant, highlighting the sacred nature of the monarchy, who is viewed as possessing extraordinary abilities, needing no ritual empowerment from prominent monks. This act undeniably reflects the concept of "divine grace," as evidenced by the use of the royal palace, traditionally a temple, in the amulet's name. As previously noted, a temple typically signifies the resemblance of an amulet to those of Somdet Phra Phutthachan To (สมเด็จพระพุฒาจารย์โต) of Rakang Temple. However, the amulets of King Rama IX originate from Chitlada Palace, the royal residence, not a temple. Nonetheless, people adopted this naming convention similarly to other revered amulets, emphasizing their sacredness. (Yurungruangsak, 2011, p. 157)

Furthermore, it can be observed that when amulets, such as the Phra Somdej Chitlada, reflect the ideology of royalism or heroism quite clearly. However, the ideology reflected in these amulets would not function at all if they were not distributed to the target

groups. Historically, amulets have always had their target groups. For example, the Phra Buddha Chinnarat Indochina amulets were created to be distributed to soldiers going to war, or amulets and medals made during the change of government were distributed to the general public. As for Phra Somdej Chitlada amulets, the target groups were markedly different from other amulets because it was distributed in a very limited circle. It is estimated that no more than 2,500 pieces were distributed, mostly to soldiers and military police fighting communist forces, whether in the "Red Zone" areas in Thailand or soldiers deployed to Vietnam. (Matichonweekly, 2023) For instance, Chetta Thanajaro, one of the volunteer division three, part one soldiers, received the amulet from King Rama IX, who granted an audience to this group of soldiers before they went on duty in Vietnam. Besides primarily distributing the amulets to soldiers fighting communists, well-known individuals and officers in Thai society also received them, such as Kukrit Pramoj, Thanom Kittikachorn, Wasit Dechkunchorn, Thanin Kraivichien, Suwat Liptapanlop and Jongchai Thiangtham. (Silpawattanatham, 2022) Regarding this matter, if viewed superficially, it might appear that the distribution was only to soldiers going to war.

Nonetheless, when considering it in a boarder Thai political context, the distribution of those sacred amulets is a way of network building for the monarchy. In this case, Kampa's research, "The Era of Ascending Hegemony: The Expansion and Development of King Rama IX's Networks through Thai Elite Interactions from the 1940s to 1990s," provides an overview of how King Rama IX became a unifying factor in the minds of Thai people. In Thailand, the King is considered a crucial mechanism that propelled the nation forward. However, before achieving this status, King Rama IX built his influence by establishing networks across various elite circles. These included civil servants, royal court officials, military and police officers, as well as leaders in the private sector such as tycoons and key businessmen, with all these networks. Moreover, อาสา's work elaborates that the creation of such networks by King Rama IX allowed him to forge a consensus among the Thai elite on national development. The King's method of network-building was varied. For instance, within the royal court officials circle, which could include those with royal lineage or close ties with the monarchy, the study highlights that a distinct reflection of this network-building is the granting of royal decorations. Normally, civil servants receive decorations based on their rank, with the highest being the "The Most Exalted Order of the White Elephant (มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก)" However, "จุลจอมเกล้า" Insignia is granted by the King's discretion and is limited in number, not all high-ranking officials receive it. Recipients of the จุลจอมเกล้า Insignia are viewed as an "informal network within the formal network" of the bureaucratic system. Besides the court officials, King Rama IX also established networks among key Thai business leaders by bestowing the Garuda Emblem to certain companies. (Kampa, 2021, pp. 140-142)

According to Kampa's research, it can be seen that King Rama IX had various mechanisms to build networks for social and political groups through different methods. This is similar to the creation and distribution of the Phra Somdej Chitlada amulets since these amulets were distributed in a very limited circle, with a very specific focus on soldiers sent to the Vietnam War and officials on dangerous missions threatened by communism,

as well as significant political elites at that time. Additionally, each distribution event was accompanied by an announcement from the Royal Household Bureau indicating the recipient's name, similar to the presentation of royal decorations. Therefore, it can be viewed that the distribution of the Phra Somdej Chitlada amulets was a way of building networks with fighters combating what the nation's elites perceived as threats. Furthermore, it served as communication with society and the country's elites in order to indicate what was considered a threat to the nation as well. Asa Kampa also explained about the role of King Rama IX in being a leader of networks that he established by building consensus among the Thai elite from post-1957 onwards, especially during the Cold War period. This included standing against the communist world, adopting Western liberal development ideas, and being a close ally of the United States. However, it is undeniable that the consideration of the distribution of these amulets by King Rama IX also reflects two political contexts: First, the Cold War context that expanded into Thailand as well as the neighboring countries, specifically Vietnam. The communist ideology was seen as a clear adversary to the monarchy. Therefore, it is apparent that the monarchy made significant efforts to combat the communist threat during that period. (Kampa, 2021, pp. 140-142)

Apart from attempting to convey political ideology through the direct messages on amulets, it can also involve using historical figures on amulets to foster a sense of Thai nationalism. This serves as a morale booster for military officers, police, or the public. Selected historical figures are often chosen based on their past heroic deeds of fighting against enemies or aiding Siam or Bangkok in resisting external threats. Those who create amulets reinterpret these heroic acts in the context of the political climate at the time of the amulet's creation. The most popular cultural hero is King พระศรี the Great, followed by King ตากสิน the Great. Both kings are often depicted as having saved the nation or fought against adversaries threatening the country. Similarly, during the Cold War, both kings were used to represent their protective power against communist threats. Notably, the creation of medallions of these cultural heroes frequently involves a consecration ceremony conducted by revered monks for almost every medallion, including commemorative ones, before distribution. This is a distinctive characteristic of Thailand. As in the Western culture, commemorative coins or medallions created to remember certain events typically have nothing to do with religious rituals. However, the connection with religion is inevitable in Thailand.

The methods of dissemination of the political ideology of the Thai elite during the Cold War era were varied. One such method was through amulets that appeared to be created by individual revered monks. However, these types of amulets had a special feature: they bore a royal insignia on the back, the monogram "ภ.ป.ร." (the abbreviation name of King Bhumibol Adulyadej). Not every monk can use this royal insignia because monks who were allowed to use the "ภ.ป.ร." insignia had to be considered renowned in their communities, respected by the public, and revered by the King himself. The selection, thus, certainly reflected the elite's political ideology of the time. From 1967 onwards, King Rama IX visited rural areas extensively. Beyond observing the living conditions of people in remote areas, he sought to pay respects to local monks. These visits were akin to venerating

what the local populace revered and helped foster goodwill with the local communities. Additionally, when the King frequently visited renowned local monks, a close relationship developed with some of them. Consequently, when these monks made a new amulet, the King would bestow his “ร.ป.ส.” monogram on it, further linking the monks to the King. Such associations strengthened the perceived connection between the monks and King Rama IX, which influenced the faith and loyalty of local communities towards the central government in Bangkok to some extent. (Kitchaiyaporn, 2018, p. 291)

This study found that the mechanisms of instilling various political ideologies in the populace involve the creators and the elites who craft amulets related to politics. They can communicate and instill these ideologies in various ways. The creators can send their messages through rituals evident in the creation process, which are tied to the context of each time period. For instance, sometimes the creator is a significant figure in the country who relies on their own reputation to produce these items. Sometimes, they use materials related to themselves in the production, as seen in the creation of the "Phra Somdej Chitlada" amulet by King Rama IX. The King made these amulets from materials closely related to himself, such as his hair and paint chips from his personal sailboat. These materials can create a profound sense of closeness to the royal creator in the minds of the recipients. Additionally, the elements depicted on such amulets can also reflect various ideologies to some extent. However, these ideologies continually change, depending on the political and social contexts and the elite holding state power at different times. This paper presents an analysis of these phenomena from the past up until the 1990s, when the making of Amulets became not as politicized as the studied period.

In sum, although amulets seem to be a part of the daily lives of Thai Buddhist people and appear to be closely related to religion rather than politics, this study presents the idea that amulets are also politically connected as tools for communication by the political elites who created them during each specific period. This has been evident throughout Thai history. It may be said that amulets, particularly medals, emerged almost simultaneously with their use in political contexts. One reason is the lack of technological communication to aid political contact or advertisement. Consequently, everyday objects like amulets were used as tools to convey the messages or ideologies of the ruling class. It appears that amulets served well in transmitting and instilling political ideology, primarily because users would carry them at all times or worship them on an altar. Therefore, anything inherently trusted by people often leads them to believe in all aspects of it. Furthermore, the cost of creating amulets is low, and they can be produced in large quantities compared to other methods of propaganda, which may be more expensive and less effective than embedding ideology into amulets for people to wear and carry. In this context, amulets have been able to effectively convey ideologies. However, as contexts have changed, the transmission of ideologies through amulets declined, which was clearly visible around 1990. This was because Thai society and politics was not as risky as those in the previous times, and they placed a strong emphasis on economic development instead. Consequently, amulets have been transformed into items that provide encouragement to business people or motivation to make a living. As such, there are many aspects to study regarding amulets in Thai society. In another

sense, amulets can still act to inculcate acceptance of the messages that the elites wish to convey. At the very least, those who carry amulets must believe in them, and these amulets often inculcate certain beliefs, be it the purpose of their consecration, the name of the amulet, the stories or experiences associated with them, or written messages on their front or back. All of this broadly summarizes what researchers wish to study: how amulets serve as instruments for diffusing ideologies from the Thai elite in each era and how they express and convey these ideologies.

Reference

- 2500th Buddha Jayanti Celebration Committees. (1957). *ngān chalōng yīsiphā Phutthasatawat*. [2500th Buddha Jayanti Celebration] Phra Nakhon: Aksornsarn Printing.
- Assumption Museum. (n.d.). *rīan ngēn thīralūk rātsadōn dai rap phrarāthathān ratthammanūn Phō.Sō. sōngphansīrōiḥetsiphā*. [Silver medal commemorating the people receiving the 1932 Constitution] <http://assumptionmuseum.com/th-th/artifacts>
- BACKbone MCOT. (2020, November 7). *tōn gam-nèrt phrakhrūang mūang Thai - pēt kru phra bōrān kap phayap phan khā niyom*. [The origin of amulets in Thailand - Opening the ancient amulet treasury with Phayap Khamphan| Khaniyom] [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=7c8yWiwP4eo>
- Buangsuang, W. (2019). *sāsanawatthu kap 'udomkān kasat niyom Thai phut thotsawat sōngphansīrōisip - sōngphanhārōisīsip*. [Religious Materials and Thai Royalist Ideology, 2410s-2540s B.E.] (Doctoral dissertation). Thammasart University, Faculty of Liberal Arts.
- Buddharaksa, W. (2013). *bot samrūat khwāmkhīt thāngkān mūang khōng 'antō ni 'ō kram sī*. [A survey of Antonio Gramsci's political thought] Bangkok: Sommut.
- Chanabawornwat, Y. (2017). *kān bon singsaksit khōng chāo phut nai sangkhom Thai*. [The Buddhists' vow to the Sacred in Thai Society] (Master's Thesis). Thammasart University, Faculty of Liberal Arts.
- Delinews. (December 5, 2020). *ngān bun rīan sāng chāt Phō.Sō. sōngphansīrōipāetsipsōng*. [National Medal Merit Ceremony, 1939] *Delinews*. <https://d.dailynews.co.th/article/810831/>
- Jantayod, N. (n.d.). *rīan sēmā thīralūk : rīan phrarāthathān samrap dek*. [Commemorative Sema Medal: Royal medal given to children] http://coinmuseum.treasury.go.th/download/article/article_20200421181905.pdf
- Julinthon, T. (2013). *Dū khāt phra phut chin rāt 'in dō Āhīn sōngphansīrōipāetsiphā*. [Clarification for Phra Buddha Chinnarat, Indochina, 1942] Nonthaburi: Accurate.
- Kampa, A. (2021). *kwā ḥa khōng 'amnāt nam : kān khlikhlāi khayāi tūa khōng khriākhāi nailūang phāitai pati samphan chon chan nam Thai thotsawat sōngphansīrōikāosip - sōngphanhārōisāmsip*. [The Era of Ascending Hegemony: The Expansion and Development of King Rama IX's Networks through Thai Elite Interactions from the 1940s to 1990s,] Nonthaburi: Sameskybook.
- Khaosod. (January 30, 2018). *rīan tē mēngthongpō*. [Tae Meng Tong Bo Coin] *Khaosod*. https://www.khaosod.co.th/newspaper-column/amulets/news_728791.
- Kitchaiyaporn, A. (2018). *mahā mongkhon hāng phāndin*. [Great auspiciousness of the land] Bangkok: Bangkok Printing (1984).
- Komchadluek. (December 5, 2011). *phra nailūang song sāng 'ēng lāe sadet thē thōng*. [His Majesty, the king went to pour gold at the amulet creation] *Komchadluek*. <https://www.komchadluek.net/kom-lifestyle/116868>.

- Komchadluek. (May 10, 2016). phra kamlang phāendin mūansān čhitladā. [Power of the land amulet: Chitlada Mass] *Komchadluek*. <https://www.komchadluek.net/kom-lifestyle/248489>.
- Komchadluek. (October 1, 2011). phraphim mai chai phrakhrūang. [Buddha tablet was not amulet] *Komchadluek*. <https://www.komchadluek.net/kom-lifestyle/110620>.
- Komchadluek. (September 7, 2020). rīan thīralūk khana rā sot yuk sōngphansīrōičhetsiphā phrayā manō pok ron niti thadā nā yok ... khon rāk lūangphō ‘ī pluksēk dīeo. [Commemorative coin of the Rat Group of the 1932 era, Phraya Manopakarn Nitithada, the first Prime Minister, Blessed by Luang Por Yi] *Komchadluek*. <https://www.komchadluek.net/kom-lifestyle/442580>.
- Matichon. (October 12, 2020). rīan thīralūk , rīan phrakhrūang kap kām patiwat Sayām sōngphansīrōičhetsiphā. [commemorative coins, amulet coins with the Siamese Revolution of 1932] *Matichon*. https://www.matichon.co.th/prachachuen/prachachuen-scoop/news_2392538.
- Matichonweekly. (December 5, 2023). bot samphāt phon . tō . ‘ō . wō si sot dēt kunchōn lao rūang nailūang ratchakān thī kao kap phrakhrūang. [Interview with Pol. Gen. Wasit Dechkunchorn telling the story of "King Rama IX" and Bhudda Amulet] *Matichonweekly*. https://www.matichonweekly.com/column/article_124304.
- Meechuen, T. (1990). *čhōmphon pō . phibūn songkhrām kap ngān chalōng yīsiphā Phutthasatawat (sōngphansīrōikāosiphā - 2500)*. [Field Marshal P. Pibulsongkram and the 25th Buddha Jayanti Celebration (1952-1957)] (Master’s Thesis). Thammasart University, Faculty of Arts.
- Prakitnonthakan, C. (2008). *phra phut chin rāt nai prawattisāt sombūranāyāsittirāt*. [Phra Buddha Chinnarat In the history of absolute monarchy] Bangkok: Matichon.
- Prakitnonthakan, C. (2018). *kānprakōp sāng sinlapa Thai chabap thāngkān : prawattisāt sinlapa kap kā rok ‘arāng sāng chāt Phō.Sō. sōngphansīrōipēt - sōngphanhārōiyīsiphā*. [The creation of a formal style of Thai art: The history of art and nation building, 1865–1982] (Master’s thesis) Chiang Mai University.
- Siamrath. (April 15, 2020). phra phut chin rāt ‘in dō Čhīn phim niyom. [Phra Buddha Chinnarat, Indochina, popular edition] *Siamrath*. <https://siamrath.co.th/n/2772>.
- Siamrath. (November 21, 2019). phra wat thāi talāt Krung Thēp. [Phra Wat Tai Talat Bangkok] *Siamrath*. <https://siamrath.co.th/n/116643>.
- Silpawattanatham. (August 27, 2024). thammai Khon Thai samai kōn mai ‘ao phra phut rūp khaobān mai sai phra khrūang thī tūa ?. [Why did Thai people in the past not bring "Buddha statues" into their homes or put "amulet" on their bodies?] https://www.silpa-mag.com/history/article_28309.
- Silpawattanatham. (February 16, 2022). *phra somdet čhitladā phrakhrūang song sāng khōng nailūang ratchakān thī kao*. [Phra Somdej Chitlada: Amulet made by His Majesty King Rama IX] https://www.silpa-mag.com/history/article_50863.
- Silpawattanatham. (June 4, 2023). *thahān mai khūan lenkānmīrang čha thamhai sīam khwām chūathū - phra bōrom rāchōwāt ratchakān thī kao*. [Soldiers should not be in politics. Will cause credibility to decline - Royal advice of King Rama IX] https://www.silpa-mag.com/quotes-in-history/article_62614.
- Springnews. (October 23, 2017). phra somdet čhit Ladā phō sōn hai pit thōng lang phra. [Phra Somdej Chitlada; Father taught “gild the back of the Buddha image”] *Springnews*. <https://www.springnews.co.th/news/126957>.
- Thai nai patčhuban thīralūk chalōng wan chāt Phō.Sō. sōngphansīrōipētsipsām*. [Thailand at present: National Day 1940’s Souvenirs] (1940). Phranakhon: Panich Supaphon.

- Thaprachan. (N.D.) *phra phut chin rāt lūang phrom yōthī pī sōngphansīrōikāosipsām*. [Phra Buddha Chinnarat Luang Phrom Yothi, year 1950] https://www.thaprachan.com/amulet_detail/WA08024867.
- The Treasury Department. (n.d.). *rīan kasāp thīralūk thōngkham ngēn trā phra mahā mongkut - krung Sayām (tē mēng)*. [Gold and silver commemorative coins bearing the Phra Maha Mongkut - Krung Siam (Tae Meng)] <https://www.treasury.go.th/th/coin-k4-3>
- Vallibhotama, S. (1994). *phrakhrūang nai mūang Sayām*. [Buddha Amulets in Siam] Bangkok: Matichon.
- Yimprasert, S. (2010). *phēn ching chāt Thai*. [Thai National Seizing Plan] Bangkok.
- Yurungruangsak, N. (2002). *prawattisāt phrakhrūang: khati khwām chūa lē phut phānit*. [History of amulets: beliefs and Buddhist commerce] Nakhon Pathom: Silpakorn University Printing.
- Yurungruangsak, N. (2011). *phrakhrūang kap sangkhom Thai chūang lang songkhrām lōk khrang thī sōng thung Phō.Sō. sōngphanhārōi : kānsuksā khati khwām chūa rūpbāep lē phut phānit*. [Buddha amulets and Thai society from the world war II to 2007 A.D. : a study of beliefs, forms and buddhist commerce] (Master's Thesis). Silpakorn University, Faculty of Arts.

Moderation and the Problem of Tyranny in Modern Republic: Montesquieu *

Hasanai Sukcharoen ^a

Article Info

Article history:

Received March 4, 2025.

Revised May 29, 2025.

Accepted June 26, 2025.

Keywords:

Moderation; Tyranny;
Montesquieu; Modern
Republic.

* This article is a part of
author's doctoral
dissertation.

Abstract

The issue of tyranny and moderation has been a persistent theme in political philosophy. For classical political philosophers, tyranny arises when moderation is violated, leading to partial or unjust applications of justice. This article mainly aims to study Montesquieu's political philosophy through his most popular book, *The Spirit of the Laws*. It argues that Montesquieu revived the concept of "moderation" to address the tyranny inherent in social contract theories. Montesquieu contended that some extreme maxims of social contract theorists' philosophical doctrine result in degeneration and tyranny. The core problem with social contract theories lies in their abstract or purely theoretical foundations. Montesquieu proposed that an understanding of the "nature of things" and the "spirit of the laws" is essential for designing a suitable form of government. While he did not advocate for a specific form of government, he presented a model of moderate government for the modern republic, drawing from the Constitution of England, emphasizing the separation of powers and checks and balances to prevent the abuse of authority. Also, the English "commercial republic" is grounded on the realistic idea of human nature, allowing individuals to pursue wealth and status while ensuring political freedom within a well-structured government. Within the framework of the English commercial modern republic, the regulation of individual desires is conceived not as a suppression of state liberty but as a rational calibration aimed at preserving the common good. Such a polity aspires to reconcile the tension between personal autonomy and collective stability by instituting a non-extremist, well-ordered form of government that safeguards both political and economic freedoms.

^a Ph.D. Candidate in Political Science, Faculty of Political Science, Chulalongkorn University, Bangkok 10330, Thailand. Email: Hasanai.jame@gmail.com

ความพอดี/สมดุล กับ ปัญหาพระราชย์ในมหานรัฐสมัยใหม่ : Montesquieu *

หัตสนัย สุขเจริญ^a

Article Info

Article history:

Received 4 มีนาคม 2568.

Revised 29 พฤษภาคม 2568.

Accepted 26 มิถุนายน 2568.

คำสำคัญ:

ความพอดี/สมดุล; พระราชย์;
มงเตสกีเออ; มหานครรัฐสมัย
ใหม่

* บทความนี้เป็นเพียง

บางส่วนของวิทยานิพนธ์
ระดับปริญญาเอกของผู้เขียน

บทคัดย่อ

ปัญหาพระราชย์กับความพอดีเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับชีวิตทางการเมืองมาทุกยุคสมัย สำหรับแนวคิดของพวกคลาสสิกทางการเมืองเป็นปรากฏการณ์ที่สะท้อนออกมาผ่านความไม่พอดี/ไม่สมดุลในทางการเมือง หรืออาจกล่าวได้ว่า เมื่อใดก็ตามที่ความพอดีเป็นสิ่งที่ถูกละเมิดและความยุติธรรมกลายเป็นความยุติธรรมแบบเลือกข้างเมื่อนั้นพระราชย์ได้ถือกำเนิดขึ้นมา บทความนี้มุ่งศึกษามงเตสกีเออด้วยการตีความเชิงปรัชญาการเมืองจากงานเขียนเรื่อง *The Spirit of the Laws* ซึ่งเป็นงานชิ้นที่สำคัญที่สุดของเขาเป็นหลัก โดยเสนอว่ามงเตสกีเออหรือพื้นแนวคิดเรื่อง "ความพอดี/สมดุล" เพื่อแก้ไขปัญหาพระราชย์ที่เกิดจากปรัชญาการเมืองสมัยใหม่กลุ่มทฤษฎีสัญญาประชาคม มงเตสกีเออมองว่าความสุดโต่งในทางหลักการบางอย่างของทฤษฎีสัญญาประชาคมอาจนำไปสู่ความเสื่อมและพระราชย์ได้ ซึ่งปัญหาของปรัชญาการเมืองสมัยใหม่กลุ่มทฤษฎีสัญญาประชาคมแท้จริงแล้วคือปัญหาในระดับรากฐานทางปรัชญาการเมืองซึ่งวางอยู่บนฐานของการทดลองทางตรรกะหรือการทดลองทางทฤษฎีล้วน ดังนั้นเพื่อที่จะทำความเข้าใจและออกแบบรูปแบบการปกครองอย่างเหมาะสม มงเตสกีเออเสนอให้เรารู้จัก

ธรรมชาติของสรรพสิ่งหรือจิตวิญญาณแห่งกฎหมายของสังคมเป็นสำคัญ ทั้งนี้ แม้ว่าเราจะไม่ได้สนับสนุนรูปแบบการปกครองชนิดใดเป็นพิเศษ แต่ถ้าหากพิจารณาเงื่อนไขของมหานรัฐสมัยใหม่แล้ว มงเตสกีเออเสนอรูปแบบการปกครองแบบปานกลางโดยมีสังคมการเมืองอังกฤษเป็นต้นแบบ ซึ่งมีคุณลักษณะสำคัญ เช่น การแบ่งแยกอำนาจเพื่อป้องกันการใช้อำนาจโดยพลการ และการกำหนดให้อำนาจแต่ละฝ่ายมีการตรวจสอบถ่วงดุลซึ่งกันและกันเพื่อป้องกันไม่ให้อำนาจใดอำนาจหนึ่งมีอำนาจมากเกินไป นอกจากนี้บทเรียนจากต้นแบบการปกครองของอังกฤษคือความเป็นมหานรัฐการค้าพาณิชย์ที่มองธรรมชาติมนุษย์ตามความเป็นจริง โดยปล่อยให้ประชาชนได้แสวงหาทรัพย์สินเงินทองและสถานภาพตามที่ตนปรารถนา แต่ในขณะเดียวกันมหานรัฐการค้าพาณิชย์ดังกล่าวจะไม่เป็นการดำเนินการไปในทางสุดโต่งเสียจนกระทั่งการค้าพาณิชย์สนับสนุนให้ประชาชนตอบสนองต่อการแสวงหาทรัพย์สินอย่างเต็มที่ เพราะมหานรัฐการค้าพาณิชย์ที่มีการจัดระเบียบอย่างดียอมทำให้ความปรารถนาของผู้คนถูกจำกัดเอาไว้ในขนาดที่ยังให้ผลดีแก่รัฐโดยรวม และเปิดให้ประชาชนมีเสรีภาพทางการเมืองและเศรษฐกิจภายใต้การปกครองที่มีการออกแบบอย่างดี ที่ไม่สุดโต่งจนเกินไป

^a นิสิตหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชารัฐศาสตร์, คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร 10330 ไทย E-mail: Hasanai.jame@gmail.com

1. ความนำ

ปัญหาทฤษฎีการเมืองเป็นสิ่งที่ยากต่อการทำความเข้าใจในทุกยุคทุกสมัย (Strauss, 1963, p.21) แม้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นเรื่องทฤษฎีการเมืองมีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทหรือรากฐานความคิดที่รองรับรูปแบบการปกครองในแต่ละยุคสมัย แต่แก่นของปัญหาทฤษฎีการเมืองกลับเป็นสิ่งที่ไม่ได้มีความเปลี่ยนแปลงรายละเอียดเกี่ยวกับโครงสร้างแบบวิธีการใช้อำนาจของทฤษฎีการเมืองใหม่อาจแปรเปลี่ยนไปตามลักษณะเฉพาะของสังคมและยุคสมัยที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ทว่าปัญหาว่าด้วยการใช้อำนาจอย่างเกินเลยขอบเขตของความพอดี/สมดุล (Moderation) ก็ยังคงเป็นแก่นสารหลักที่ระบุดำเนินและลักษณะความเป็นทฤษฎี อาจกล่าวได้ว่าปัญหาทฤษฎีการเมืองน่าจะเป็นสิ่งที่แยกไม่ออกจากปัญหาความพอดี/สมดุลของการปกครอง

แม้ทุกวันนี้รัฐในโลกส่วนใหญ่จะกลายมาเป็นมหาชนรัฐประชาธิปไตยสมัยใหม่ ซึ่งรากฐานที่มาของอำนาจทั้งหลายทั้งปวงล้วนแต่มาจากเจตนาธรรมของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยเองก็จำเป็นต้องอยู่ภายใต้รากฐานวิธีคิดดังกล่าว ก็ดูเหมือนว่ายังไม่อาจหลีกเลี่ยงปัญหาทฤษฎีการเมืองไปพ้น มหาชนรัฐประชาธิปไตยก็เผชิญเช่นเดียวกับรูปแบบการปกครองอื่น ๆ ที่มีทั้งข้อดีและข้อบกพร่องแก้ไขไม่ตกภายในตนเอง โดยเฉพาะความเป็นไปได้ที่จะถดถอยออกจากสมดุลการปกครอง (Carrese, 2016, pp.3 – 5) แต่ถ้ามหาชนรัฐประชาธิปไตยสมัยใหม่วางอยู่บนฐานปรัชญาการเมืองสมัยใหม่¹ ก็น่าจะหมายความว่าข้อบกพร่องภายในตัวมันย่อมเป็นสิ่งที่แยกไม่ขาดจากปัญหาข้อบกพร่องของปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ที่ต้องรับมันอยู่ด้วยนั่นเอง การวิเคราะห์ปัญหาทฤษฎีการเมืองในมหาชนรัฐสมัยใหม่จึงเสี่ยงไม่พ้นที่จะต้องสำรวจตรรกะเหตุผลของรากฐานปรัชญาการเมืองที่รองรับมันอยู่

บทความนี้ต้องการศึกษาวิธีการนำเสนอปัญหาและทางออกต่อปัญหาทฤษฎีการเมืองของ Montesquieu เพื่อที่จะชี้ให้เห็นว่าเขาเป็นนักปรัชญาการเมืองที่มีคุณูปการสำคัญต่อการศึกษาเรื่องทฤษฎีการเมืองในมหาชนรัฐประชาธิปไตยสมัยใหม่ซึ่งมีรากฐานอยู่บนปรัชญาการเมืองสมัยใหม่อย่างไร? ปัญหาข้างต้นนี้สำคัญก็ตรงที่ถ้าหากว่าเป้าหมายของปรัชญาการเมืองคือการที่มนุษย์จะมีชีวิตที่ดีที่สามารถอยู่ร่วมกันกับเพื่อนพลเมืองได้อย่างดี แง่นี้เองการวิเคราะห์ปัญหาและทางออกต่อปัญหาทฤษฎีการเมือง กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ จะจัดการปกครองที่มีความสมดุล/พอดีได้อย่างไร ก็ควรจะถือว่าเป็นปัญหาที่น่าจะนำมาพิจารณาถึง นอกจากนั้นแล้ว ถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะมีงานศึกษา Montesquieu โดยเฉพาะในประเด็นที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของบทความนี้อยู่บ้างกล่าวคือการศึกษาระดับต้นเกี่ยวกับปัญหาสมดุลทางการเมืองกับปัญหาทฤษฎีการเมือง แต่มักจะเป็นการวิเคราะห์โดยเน้นหนักอยู่ที่แนวคิดของ Montesquieu บางส่วนเป็นเอกเทศ เช่น งานของ Carrese (2016) ที่ให้ความสำคัญต่อแนวคิดเรื่อง “ความพอดี/ความสมดุล” (Moderation) และเน้นความสำคัญของแนวคิดดังกล่าวต่อบริบทของการเมืองการปกครองในโลกยุคปัจจุบัน หรืองานของ Rahe (2019) ที่ได้กล่าวถึงปัญหาสมดุลทางการเมืองกับปัญหาทฤษฎีการเมืองในปรัชญาการเมืองของ Montesquieu อย่างน่าสนใจ แต่ Rahe ก็ยังมิได้ทำให้เห็นว่าแนวคิดของ Montesquieu ที่จริงแล้ว ก็สามารถที่จะสนทนากับแนวคิดปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ที่มา ก่อนหน้าเขา ทั้งในระดับรากฐานวิธีคิดทางปรัชญาและการออกแบบโครงสร้างทางสังคมการเมือง เพื่อในท้ายที่สุดจะช่วยให้เข้าใจ

¹ มหาชนรัฐประชาธิปไตยกรีกโบราณเองก็อยู่ภายใต้กรอบปรัชญาการเมืองคลาสสิกที่ให้ความสำคัญแก่ “ความพอดี/สมดุล” สำหรับ Aristotle การปกครองแบบประชาธิปไตยนั้นมีหลายรูปแบบ บางรูปแบบของประชาธิปไตยมีลักษณะผสมผสานกับคณาธิปไตยบางส่วน แต่รูปแบบการปกครองประชาธิปไตยที่ Aristotle เห็นว่าเป็นปัญหาที่อาจนำไปสู่ทรราช คือ การปกครองประชาธิปไตยสุดขั้ว กล่าวคือ เป็นรูปแบบการปกครองที่ให้ความสำคัญต่อความเสมอภาคอย่างสุดขั้วในทุก ๆ ด้าน ทุกข้อจำกัดของความแตกต่างทางบุคคลล้วนถูกลบออกไป ทั้งยังห้ามมิให้มีการเก็บภาษีสาธารณะเพื่อเอาไปจ่ายเป็นค่าตอบแทนแก่ผู้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง พลเมืองทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองและการออกกฎหมาย เนื่องด้วยอุดมคติบริสุทธิ์ของประชาธิปไตยคือการมองความเท่าเทียมกันแบบตัวเลข โดยมิได้เอาประเด็นเรื่องคุณภาพหรือคุณสมบัติอันแตกต่างของผู้คนมาพิจารณา ซึ่งในท้ายที่สุดนำไปสู่ความเชื่อในอำนาจสูงสุดของเสียงข้างมากที่เป็นคนจนที่มีแนวโน้มใช้อำนาจเพื่อผลประโยชน์ส่วนตนของพวกเขาและยังปกครองอย่างไร้กฎหมาย และภายใต้บริบทเช่นนี้จะนำไปสู่การครอบงำของผู้ย่งปลุกปั่นให้ประชาธิปไตย (Aristotle, 1998, pp.144-145 [1291b30-1292a28] , pp.147-148 [1292a41-1293a10])

ประเด็นปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาทรราชย์อย่างกว้างขวางและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น จากที่กล่าวมาข้างต้น บทความนี้จึงมุ่งศึกษาแนวทางการวิเคราะห์และการแก้ปัญหาทรราชย์ในทัศนะของ Montesquieu ทั้งในระดับรากฐานทางปรัชญาและการออกแบบโครงสร้างทางสังคมการเมือง โดยจะพยายามชี้ให้เห็นว่าแนวคิดของเขานั้นมีลักษณะของการสร้างบทสนทนาต่อยอดจากนักปรัชญาการเมืองสมัยใหม่กลุ่มสัญญาประชาคมอย่างไร Montesquieu ได้มีคุณูปการสำคัญในการรื้อฟื้นแนวคิดที่ว่าด้วยความพอดี/สมดุลในปรัชญาการเมืองอย่างไร เพื่อตอบปัญหาข้างต้นในพื้นที่อันจำกัด บทความนี้เน้นศึกษาแนวคิดของ Montesquieu โดยเน้นเฉพาะงานที่สำคัญที่สุดที่เป็นที่รู้จักกันค่อนข้างมากคือ *The Spirit of the Laws* เป็นหลัก โดยจะใช้วิธีศึกษาในเชิงปรัชญาการเมือง

เพื่อที่จะอภิปรายประเด็นข้างต้นได้ครอบคลุมและเป็นเหตุเป็นผล บทความนี้เรียงลำดับการอธิบายเริ่มต้นจากปมปัญหาทรราชย์อันเกี่ยวเนื่องกับความพอดี/สมดุลของการปกครอง ณ จุดเริ่มต้นโดยพวกปรัชญาการเมืองคลาสสิก มาจนถึงประเด็นปัญหาทรราชย์ในปรัชญาการเมืองสมัยใหม่กลุ่มทฤษฎีสัญญาประชาคม อันจะพบต่อไปว่าความสุดโต่งในหลักการบางอย่างของทฤษฎีสัญญาประชาคมอาจนำไปสู่ทรราชย์ในบางลักษณะ ถัดจากนั้นจะเป็นการนำเสนอการรื้อฟื้นความพอดี/สมดุลผ่านปรัชญาการเมืองของ Montesquieu เพื่อวิเคราะห์ปัญหาทรราชย์และนำเสนอแนวทางแก้ปัญหาทรราชย์ในบริบทของมหาชนรัฐสมัยใหม่

2. ปัญหาทรราช (Tyrant) ที่เป็นตัวบุคคล กับ ความพอดี/สมดุล (Moderation) ของการปกครองในทัศนะของปรัชญาการเมืองกรีกโบราณ

หากกล่าวถึงปัญหาทรราชย์กับความพอดี/สมดุลของการปกครอง คงจะต้องกลับไปสู่จุดเริ่มต้นของการเริ่มต้นอภิปรายปัญหาเหล่านี้ ซึ่งย่อมจะหนีไม่พ้นการกลับไปพิจารณาบทเรียนของพวกคลาสสิกอย่าง Plato สำหรับผู้คุ้นเคยกับปรัชญาการเมืองของ Plato เป็นอย่างดี ย่อมทราบว่า ในหนังสือ *Republic* ได้จัดว่า ทรราช (tyrant) เป็นผลจากความเสื่อมในรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ในลักษณะเดียวกันกับที่รูปแบบการปกครองประชาธิปไตยเป็นผลมาจากความเสื่อมในรูปแบบการปกครองแบบคณาธิปไตย เพราะถ้าหากว่าความโลภในการเพิ่มพูนทรัพย์สินเงินทองอย่างไม่จำกัดมีอยู่มากในหมู่คณาธิปไตย ผลที่เกิดขึ้นตามมาก็คือพวกเขาจะทอดทิ้งคนส่วนใหญ่ที่เป็นคนยากจนและจะมุ่งแต่การสะสมทรัพย์สินเงินทองเอาไว้แก่ตน ด้วยเหตุนี้รูปแบบการปกครองคณาธิปไตยจะค่อย ๆ ดำเนินไปสู่ความเสื่อม ส่วนการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้นความปรารถนาในการมีเสรีภาพอย่างไม่จำกัดก็จะเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ประชาธิปไตยเกิดความเสื่อมและค่อย ๆ ทำลายตัวมันเองลง และ Plato ยังถือว่าการเตรียมเส้นทางไปสู่ทรราชอีกด้วย (Plato, 1991, p.241 [562c]) เพราะภายใต้การปกครองแบบประชาธิปไตยที่ประชาชนมีความปรารถนาในการมีเสรีภาพอย่างไม่จำกัด จะค่อย ๆ มีการขยายขยายความปรารถนาในเสรีภาพออกไปมากขึ้นในทุก ๆ เรื่องของชีวิต ทั้งในเรื่องชีวิตส่วนตัวและชีวิตในทางสังคมการเมือง สังคมประชาธิปไตยจึงเต็มไปด้วยไร้ระเบียบ ไร้กฎเกณฑ์ รวมไปถึงการไร้มาตรฐานสูง-ต่ำใดทั้งหลายทั้งปวง ภายใต้สภาวะดังกล่าว Plato มองว่า ไม่ต่างจากสภาวะอนาธิปไตย ภายใต้สภาพที่ทุกคนเรียกร้องเสรีภาพอย่างไม่จำกัด ตรงจุดนี้เอง Plato มองว่าจะมี “บางคน” ที่ออกมาแนะนำตนเองแก่ประชาชนโดยเฉพาะคนยากจน ให้มีความคิดต่อต้านระบบเดิมโดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบทาส นี่คือการกำเนิดของผู้ปกครองทรราช (tyrant) Plato มองว่า ประชาชนจะให้ความสนับสนุนเขาและยกให้เขาขึ้นมาเป็นผู้นำเพื่อล้มล้างกลุ่มชนชั้นสูงที่ครองอำนาจอยู่เดิม ในตอนแรกทีผู้ปกครองทรราชขึ้นสู่อำนาจ ประชาชนก็จะให้ความสนับสนุนและยกย่องเขา เนื่องจากเขาได้เข้ามาปฏิรูปบ้านเมืองและยึดอำนาจจากกลุ่มผู้ปกครองเดิม และใช้ความรุนแรงปราบปรามศัตรูของประชาชน แต่ในแบบวิธีการปกครองที่ใช้อำนาจเพื่อขจัดศัตรูของประชาชนดังกล่าวนี้นี้ แต่เนื่องเพราะชีวิตของผู้ปกครองทรราชนั้น ใช้วิธีการรุนแรงเพื่อปราบศัตรูอยู่เสมอ เขาจึงต้องระวังคนที่คิดต่อต้านเขาและถ้าหากว่าผู้ปกครองทรราชรวมถึงจับจองว่าใครบ้างที่โดดเด่นขึ้นมา ใครที่มีความกล้าหาญ

มีจิตใจสูง มีความร่ำรวย หรือมีศักยภาพพอที่จะเป็นศัตรูต่อตนเอง เขาก็จะต่อต้านคนเหล่านั้นอยู่ต่อไป จากการทำเช่นนั้นผู้ปกครองพระราชเองก็ต้องห่างเหินจากมิตรและคนที่วิจารณ์ตนจนไม่มีมิตรหรือศัตรูเหลืออยู่ Plato ยังเห็นว่าผู้ปกครองพระราชมีความปรารถนาอยากทิ้งอกเงยไม่มีทางสิ้นสุดได้ เขาจะเอาสมบัติของเพื่อนพลเมือง บิดา มารดา และของนครมาใช้จ่ายจนสูญสิ้น แต่ผู้ปกครองพระราชก็ไม่เคยมีวันพอเพียงในตนเอง ถึงจุดนี้พระราชก็จะไม่ปิดบังตัวตนที่แท้ของตนอีกต่อไป แต่จะเผยเองในฐานะ “พระราชที่สมบูรณ์” ถึงตอนนั้นแม้ประชาชนจะต่อต้านเขาก็สายไปเสียแล้ว (Plato, 1991, p.245 [566d], p.247 [567d], pp.254-255 [574a-e])²

สำหรับ Plato การเกิดขึ้นของผู้ปกครองราชานั้นเป็นผลจากความเสื่อมที่เชื่อมกับ “จิต” ของผู้ใช้ อำนาจปกครองเป็นฐาน จากประชาชนในฐานะผู้ใช้อำนาจปกครองการปกครองแบบประชาธิปไตยที่ปรารถนา เสรีภาพ แต่พอมีเสรีภาพก็ใช้เสรีภาพอย่างไม่จำกัด จนกระทั่งก่อให้เกิดสภาวะอนาธิปไตย นำไปสู่การสนับสนุน ผู้ปกครองพระราชเข้ามาแก้ไขวิกฤตการณ์ แต่ในเวลาต่อมาเมื่อพระราชควบคุมอำนาจอย่างเบ็ดเสร็จ พระราชก็ แสดงออกถึงการปกครองที่มีความเสื่อมมากที่สุด และจิตของผู้ปกครองราชที่มุ่งมาดปรารถนาอย่างไม่มี ขอบเขตจำกัด จึงกล่าวได้ว่าปัญหาสำคัญของการความเป็นพระราช คือปัญหาเรื่อง “*Pleonexia*” (*πλεονεξία*) หมายถึง ความปรารถนาต้องการได้มากกว่าที่ตนควรจะได้ เป็นความปรารถนาที่ปราศจากขอบเขตจำกัดนำไปสู่ การไปฉวยเอาของของคนอื่นมาเป็นของตนอย่างไม่เป็นธรรม ตลอดจนต้องการที่อยู่เหนือกว่าผู้อื่นด้วย ทั้งนี้เอง ปัญหาเรื่อง “*Pleonexia*” จึงไม่ได้เป็นปัญหาเรื่องของจิตของผู้ใช้อำนาจปกครองเท่านั้น แต่ยังเป็นปัญหาที่ ผู้ปกครองราชต้องการจะมีสิ่งต่าง ๆ มากกว่าคนอื่นและต้องการอยู่เหนือคนอื่นทั้งปวง ซึ่งทำให้เขาใช้อำนาจ เพื่อตอบสนองต่อผลประโยชน์ของตนเองอย่างเดียวเท่านั้น เช่นที่ Karen Margrethe Nielsen ได้เชื่อมโยงสิ่ง ที่เรียกว่า “*Pleonexia*” ซึ่งมีเพียงเป็นเรื่องของจิตแต่ยังเกี่ยวพันกับความต้องการที่จะอยู่เหนือคนอื่นภายในบท สอนทนาเรื่อง *Republic* เล่มที่ 1 ว่าเป็น “ความปรารถนาที่จะอยู่เหนือคนอื่นและต้องการได้มากและมากกว่าที่ ควรได้อยู่ตลอดไป” (359c) Nielson จึงมองว่า *Pleonexia* ไม่ใช่แค่ความโลภธรรมดา ๆ ที่ต้องการได้มาซึ่ง ผลประโยชน์สูงสุดสำหรับตัวเอง แต่ต้องการที่จะเอาชนะผู้อื่นอย่างไม่เป็นธรรมอีกด้วย *Pleonexia* ในจิต ผู้ปกครองราช จึงหมายถึงความปรารถนาต้องการไม่จำกัดในสิ่งต่าง ๆ มากเกินไปกว่าที่เขาควรจะได้ จึงไม่ แปลกที่ Plato จะนำเสนอทางออกจากปัญหาดังกล่าวว่าจะต้องแก้ไขโดยการปกครองที่อำนาจสูงสุดอยู่ในมือ ของผู้ปกครองที่เป็นผู้รักในปัญญา หรือการที่ผู้รักในปัญญาได้กลายมาเป็นผู้ปกครอง เพื่อให้เหตุผลได้ปกครอง และสร้างความสมดุลระหว่างเหตุผลความปรารถนาอยากของพลเมือง (Nielsen, 2019, pp.146-169; Plato, 1991, pp.153-154 [473d-e])

² ในขณะที่ Plato ดูจะทิ้งประเด็นเอาไว้เป็นปริศนาว่าเมื่อพระราชครองอำนาจอย่างสมบูรณ์แล้วควรจะทำเช่นไรต่อไป เราจะพบว่า Xenophon ได้กล่าวถึงภาคต่อของพระราช (หมายถึง Hiero) ที่ขึ้นดำรงอยู่ในอำนาจอย่างสมบูรณ์แล้วควรจะทำปฏิบัติตนอย่างไร ใน บทสนทนา *Hiero or Tyrannicus* นั้น ถึงแม้จะเป็นบทสนทนาที่ Xenophon เขียนให้กวี Simonides และ Hiero ต่างฝ่ายต่าง โหม่นนำอีกฝ่ายว่าชีวิตในแบบของตนทุกข์ทรมาณกว่าฝ่ายตรงข้าม ฝ่าย Simonides เห็นว่าชีวิตของนครธรรมดาสบายทุกข์ทรมาณ กว่าชีวิตผู้ปกครอง ส่วน Hiero เสนอว่าชีวิตของผู้ปกครองพระราชอย่างเขาทุกข์ทรมาณกว่าการใช้ชีวิตอย่างปกติสามัญ แต่ Xenophon ก็เขียนให้ Simonides ทำหน้าที่เสนบทนาผู้ให้คำแนะนำแก่พระราชเพื่อเปลี่ยนพระราชที่อยู่ในอำนาจสมบูรณ์พร้อมแล้ว ให้กลายมาเป็น “ผู้ปกครองผู้มีความเมตตากรุณา” (a beneficent ruler) หรือผู้ปกครองที่รู้ว่าจะทำอย่างไรได้รับความรัก ความ ชื่นชม และการสรรเสริญจากประชาชนภายใต้การปกครอง (Xenophon, 1963, 1-20) เช่นเดียวกันนั้น Aristotle มองว่า พระราช ควรมีความเป็นกษัตริย์มากขึ้น ด้วยการจัดสรรทรัพยากรให้แก่สาธารณะอย่างเพียงพอ และสร้างความเชื่อมั่นในตัวผู้ปกครอง ตลอดจนพยายามหลีกเลี่ยงการรักษาเกียรติที่ไม่จำเป็นต้องรักษา พร้อมทั้งหลีกเลี่ยงการกระทำทั้งปวงที่แสดงถึงความเย่อหยิ่งและ เลวทราม เพื่อให้เกิดความใกล้ชิดกับประชาชน ผู้ปกครองควรกระทำตนให้ดูเหมือนจะเคารพต่อทวยเทพที่ประชาชนส่วนใหญ่ ศรัทธา และจะต้องพิทักษ์ดูแลทั้งคนรวยและคนจนของสังคมไปพร้อม ๆ กัน และปกป้องพวกเขาจากความอยุติธรรมจากอีกฝ่าย (Aristotle, 1998, p.219 [1314b1-1315b5])

Aristotle ดำเนินรอยตาม Plato ในหนังสือ *Politics* เขาได้จำแนกรูปแบบการปกครอง 3 แบบตามจำนวนผู้ปกครอง คือ เอกบุคล คณะบุคคล และมหาชน ผสมกับเกณฑ์เรื่องเป้าหมายของรัฐ สรุปได้ว่า มีรูปแบบการปกครองโดยเอกบุคล คณะบุคคล และมหาชนที่มีเป้าหมายเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมถือเป็น “รูปแบบการปกครองที่ถูกต้อง” ส่วนในทางตรงกันข้ามก็มีรูปแบบการปกครองโดยเอกบุคล คณะบุคคล และมหาชนที่มีเป้าหมายเพื่อประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้องจัดเป็น “รูปแบบการปกครองที่เสื่อม” สำหรับรูปแบบที่มีเอกบุคลปกครองเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เรียกว่า “การปกครองโดยกษัตริย์” (Kingship) การปกครองโดยคณะบุคคลเพื่อประโยชน์ส่วนรวมเรียกว่า “อภิชนาธิปไตย” (Aristocracy) การปกครองโดยมหาชนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมเรียกว่า “Polity” หรือ “รูปแบบการปกครอง” (Constitutional government) ³ ส่วนการปกครองโดยมหาชนเพื่อผลประโยชน์ของคนจนเท่านั้น เรียกว่า “ประชาธิปไตย” (Democracy) การปกครองโดยคณะบุคคลเพื่อประโยชน์ของกลุ่มผู้มีสถานภาพที่ดีและมีทรัพย์สินเท่านั้นเรียกว่า “คณาธิปไตย” (Oligarchy) และรูปแบบการปกครองที่มีคนเดียวยุปกครองเพื่อผลประโยชน์ส่วนตนเท่านั้น โดยที่ผู้ปกครองกระทำต่อพลเมืองของตนราวกับนายกระทำต่อข้าทาส เรียกว่า “ทรราช” (Tyrant) (Aristotle, 1998, pp.135-137 [1289a26-1289b11])

นอกจากนี้ Aristotle กล่าวถึงการปกครองทรราชที่แอบอิงอยู่กับรูปแบบการปกครองต่าง ๆ ไม่เฉพาะแต่การปกครองโดยเอกบุคลเท่านั้น คนในแต่ละกลุ่มฝ่าย มีนิยามความยุติธรรมที่ต่างฝ่ายต่างคิดว่าความคิดของตนถูกอยู่ฝ่ายเดียว ความยุติธรรมที่แตกต่างกันระหว่างประชาธิปไตยสุดขั้วและคณาธิปไตยสุดขั้วนั้นล้วนแต่เป็นเพียงนิยาม “ความยุติธรรมแบบเลือกข้าง” (Partial justice) ทั้งสิ้น ผู้ที่นิยมประชาธิปไตยสุดขั้วนั้นมักจะคิดว่าเมื่อตนเองถือกำเนิดมาเท่าเทียมกับผู้อื่นในฐานะพลเมือง พวกเขาย่อมคิดว่าจากความเท่าเทียมในฐานะพลเมืองจะต้องมีความเท่าเทียมกันกับผู้อื่นในทุก ๆ เรื่องด้วย ส่วนผู้ที่นิยมรูปแบบการปกครองคณาธิปไตยสุดขั้วก็จะคิดว่า เมื่อตนเองไม่มีความเท่าเทียมกับผู้อื่นในด้านทรัพย์สินเงินทองก็ย่อมจะคิดต่อไปว่าตนเองไม่ควรจะถูกทำให้เทียบเท่ากับผู้อื่นในเรื่องอื่น ๆ ทั้งหมดด้วย (Aristotle, 1998, p.103 [1280a7], pp.178-181[1301a19-1301b39]) ความยุติธรรมของพวกคณาธิปไตยอย่างสุดขั้วจึงเป็นความยุติธรรมที่อยู่บนฐานของความแตกต่างทางสถานภาพทางสังคม การสืบสายโลหิตมาจากต้นตระกูลที่ดี ความมั่งคั่งเศรษฐกิจ ตลอดจนความแตกต่างทางด้านการศึกษาแต่เพียงด้านเดียวเท่านั้น ซึ่งเมื่อพิจารณามาตรฐานเหล่านี้ พวกคณาธิปไตยย่อมมีคุณสมบัติเหล่านี้มากกว่าพวกนิยมประชาธิปไตยโดยเปรียบเทียบ จึงไม่แปลกที่พวกนิยมประชาธิปไตยสุดขั้วกับพวกนิยมคณาธิปไตยสุดขั้วย่อมเป็นศัตรูต่อกันและกัน และต้องการโค่นล้มอีกฝ่ายหนึ่งถ้าทำได้ แต่ในท้ายที่สุด ก็จะพัฒนาไปเป็นทรราชได้ด้วยกันทั้งคู่ (Aristotle, 1998, pp.182 [1302a22]) กล่าวได้ว่า สาเหตุสำคัญแห่งความเสื่อมของรูปแบบการปกครอง จึงเกิดจากแรงเหวี่ยงไปในด้านใดด้านหนึ่งอย่างสุดขั้วอันเกิดจากความปรารถนาที่เกินขอบเขตเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่เกินกว่าที่ตนควรจะได้ ซึ่งไม่ชอบธรรมและไม่ชอบด้วยกฎหมายหรืออีกนัยหนึ่งคือ “Pleonexia” (Aristotle, 1975, p.257 [Book V i, 8-12])

ดังนั้น ความปรารถนาในการปกครองตามแบบบริสุทธ์นอกจากจะไม่มีเสถียรภาพยั่งยืน ยังอาจจะถือเป็นชนวนเหตุในตัวเองอยู่แล้วตั้งแต่ต้น ซึ่งความแปรเปลี่ยนไปทางสุดขั้วทางใดทางหนึ่งมีความเกี่ยวพันกับประเด็นเรื่องทรราช แต่กระนั้น สำหรับ Aristotle ปัญหาด้วยความพอดี/สมดุล ไม่เพียงแต่เกี่ยวพันกับปัญหาการเกิดทรราชขึ้นในรัฐเท่านั้น เนื่องจาก Aristotle มองว่า มนุษย์เข้ามาอยู่ร่วมกันจนเกิดเป็นนครรัฐก็ด้วยธรรมชาติของมนุษย์ปรารถนาที่จะมีชีวิตร่วมกันเป็นชุมชนเพื่อมีชีวิตที่ดี ซึ่งการจะมีชีวิตที่ดีได้ ก็จะต้องเข้ามาอยู่ในชุมชนทางการเมืองหรือนครรัฐ ซึ่งเป็นที่รวมกันของมนุษย์ระดับต่าง ๆ ที่ไม่ได้หมายถึงแค่การที่ชุมชนเหล่านั้นมาอยู่รวมกันเท่านั้น แต่ยังหมายถึงว่า นครรัฐจะต้องมีรูปแบบและเป้าหมายของการปกครองจะต้องตอบสนองและ

³ Mulgan เห็นว่า Aristotle ใช้คำนี้ 2 ความหมาย 1) การปกครองโดยเสียงข้างมากที่เป็นคนชั้นกลางที่ไม่มีความปรารถนาต้องการที่สุดโต่ง 2) การปกครองแบบผสมระหว่างประชาธิปไตยกับคณาธิปไตย (Mulgan, 1987, pp.76-77)

โอรับทุก ๆ เป้าหมายของทุกประเภทการรวมตัวกันของมนุษย์ กล่าวอีกอย่างก็คือ นครรัฐจะต้องมีรูปแบบซึ่งเป็นไปเพื่อ “ผลประโยชน์ส่วนรวม” ในสัดส่วนที่พอดีมากพอที่จะทำให้ได้มาซึ่งชีวิตที่ดีด้วย

3. ว่าด้วยการถอยห่างจากความพอดิ/สมดุล และการก่อตัวขึ้นของทรราชย์ (Tyranny) ในเชิงสถาบัน ในปรัชญาการเมืองสมัยใหม่

การพยายามเชื่อมโยงปัญหาทรราชกับแนวคิดเรื่องความพอดิยังคงมีการสืบสานต่อมาในกระแสธารปรัชญาการเมืองตะวันตกไม่ว่าจะในหมู่นักปรัชญาการเมืองโรมันและยุคกลาง แต่พอมาถึงงานของ Machiavelli เขาได้ทำให้เส้นแบ่งทรราชพราหม์วลง ซึ่งเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับข้อเสนองานปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ ที่เริ่มต้นจากการลดระดับมาตรฐานทางการเมืองบนฐานของความจริงในจินตนาการ หรืออุดมคติมาสู่ความจริงที่มีผล เจ้าผู้ปกครองหากปรารถนาที่จะรักษารัฐไว้หรือสถาปนารัฐขึ้นใหม่ ควรที่จะเรียนรู้แบบวิถีการที่ไม่ดี แต่เจ้าผู้ปกครองจะใช้วิธีการนั้นอย่างไรขึ้นอยู่กับความจำเป็นของสถานการณ์ เจ้าผู้ปกครองของ จึงต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรมความสามารถ (*Virtù*) ในการรู้จักสรรหาวิธีการที่เหมาะสมต่อสถานการณ์ที่แปรเปลี่ยนไม่หยุดนิ่ง เพื่อที่จะรักษารัฐเอาไว้ให้อยู่รอด (Machiavelli, 1998, p.61) โดย Machiavelli จะไม่เรียกเจ้าผู้ปกครองดังกล่าวว่าเป็น “ทรราช” สำหรับผู้ปกครองที่ใช้วิธีการที่เหมาะสมเพื่อรักษารัฐให้รอด⁴ อย่างไรก็ตาม เรายังไม่อาจรู้ได้ถึงเจตนาของเจ้าผู้ปกครองดังกล่าวอย่างชัดเจนอยู่ดีนั้นเอง ความคลุมเครือของปัญหาผู้ปกครองที่เป็นทรราช จึงยังคงดำรงอยู่ในปรัชญาการเมืองและโลกทัศน์ของ Machiavelli ชื่อน่าสังเกตอีกประการคือปัญหาทรราชในงานของ Machiavelli เป็นปัญหาทรราชในระดับบุคคลเท่านั้น

แต่ในขณะที่ Machiavelli ทำให้ปัญหาทรราชนั้นเป็นสิ่งที่ตัดสินลงไปได้ค่อนข้างยาก และทรราชเป็นปัญหาในระดับตัวบุคคล (tyrant) แต่เมื่อพิจารณาปรัชญาการเมืองสัญญาประชาคมจะพบว่าทรราชย์ (tyranny) ได้กลายเป็นเรื่องของสถาบัน หรือระบอบการปกครอง แต่ก่อนที่ปัญหาทรราชย์เชิงสถาบันจะเป็นที่สังเกตได้ เราจะพบว่า ปัญหาทรราชที่ถูกทำให้พราหม์วโดย Machiavelli นั้น เมื่อเข้าสู่ปรัชญาการเมืองของ Thomas Hobbes เขาได้ทำให้คำว่า “ทรราชย์” เป็นเพียงชื่อเรียกของรูปแบบการปกครองที่ประชาชนไม่ได้ชื่นชอบ (Hobbes, 2008, p.123 [Ch.19]) แต่การเรียกชื่อรูปแบบการปกครองอย่างไรก็ได้เป็นเรื่องสำคัญมากเท่ากับการรักษาอำนาจรัฐไว้ให้มั่นคงเพื่อที่จะไม่ให้สังคมการเมืองกลับสู่สภาวะธรรมชาติ ซึ่งเปรียบเสมือนสภาวะสงคราม ในแง่นี้ Hobbes ทำให้เส้นแบ่งทรราชย์ที่พราหม์วอยู่แล้วถูกลบออกไปสิ้น

ทั้งนี้ ฐานคิดของการสลายเส้นของทรราชย์ดังกล่าว มาจากการที่ Hobbes อธิบายธรรมชาติมนุษย์เสียใหม่ มนุษย์ไม่ได้ขับเคลื่อนเพื่อบรรลุเป้าหมายสูงสุดของความเป็นมนุษย์หรือการมีชีวิตที่ดี แต่มนุษย์ขับเคลื่อนด้วยความปรารถนาอยากไม่จำกัด ความปรารถนาที่ไม่จำกัดคือเครื่องกำหนดว่า มนุษย์มีความเท่าเทียมกันอย่างมาก แม้มนุษย์จะต่างกันว่าร่างกายและไหวพริบ แต่มนุษย์จะเท่าเทียมกันในด้านที่แต่ละคนมีความปรารถนาอยากอันไม่จำกัดเหมือนกัน Hobbes มองว่า มนุษย์ต้องการได้มาซึ่งทรัพยากรที่สำคัญ ได้แก่ ชื่อเสียง เกียรติ และความรุ่งโรจน์ที่ไร้สาระ และอำนาจ มนุษย์จะแสวงหาสิ่งเหล่านี้จนกว่าจะเห็นว่าไม่มีใครอื่นอีกแล้วที่มีสิ่งเหล่านี้มากกว่าเขา มนุษย์ทุกคนจะคิดและทำในลักษณะเดียวกัน ภายใต้เงื่อนไขดังกล่าวมนุษย์แต่ละคนจึงมีความหวาดระแวงและพร้อมที่จะใช้กำลังหรือการวางแผน เพื่อจะรักษาอำนาจตนเองและเพื่อแสวงหาอำนาจเพิ่มมากขึ้น ให้นับว่าตนนั้นอยู่เหนือกว่าคนอื่นรอบข้าง ผลตามมาก็คือ “สงครามของทุกคนต่อทุกคน” ในเงื่อนไขดังกล่าวทุกคนเต็มไปด้วยความรู้สึกกลัวในความตายที่รุนแรง (Hobbes, 2008, p.84 [Ch.13]) ปัญหาทั้งหมดจะยุติลงด้วยการทำสัญญายกอำนาจให้แก่องค์กรอธิปัตย์ใช้อำนาจเด็ดขาดเพียงผู้เดียว

จริงอยู่ว่าปรัชญาการเมืองของ Hobbes ดูเหมือนจะอยู่ภายใต้ไวยากรณ์ของวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ โดยการอธิบายธรรมชาติมนุษย์บนฐานของการเคลื่อนไหวของวัตถุ หากวัตถุจะหยุดลงเมื่อเกิดแรงเสียดทาน

⁴ ดูตัวอย่างผู้ปกครองที่ เช่น Romulus (Machiavelli, 1983, pp.131-132) หรือ Oliverotto (Giorgini, 2008, p.241)

(inertia) ที่มากเพียงพอจะทำให้วัตถุนั้นหยุดลง มนุษย์ก็จะหยุดความปรารถนาได้มาซึ่งอำนาจก็ต่อเมื่อประสบกับความตายด้วยน้ำมือของผู้อื่น เพื่อยุติสภาพดังกล่าวมนุษย์จึงต้องทำสัญญากันเองเพื่อที่จะสร้างองค์อธิปัตย์และมอบอำนาจให้กับเขาอย่างเด็ดขาด ซึ่งการวิเคราะห์ทำนองนี้ดูเหมือนว่า Hobbes น่าจะสร้างดุลยภาพของการเมืองแบบไม่สุดโต่งได้เรียบร้อยแล้ว แต่ถ้าพิจารณาให้ลึกจะพบว่า การที่ปรัชญาการเมืองของ Hobbes ปฏิเสธภัยเชิงคุณค่าหรือการเรียกชื่อผู้ปกครองว่าเป็นทรราชย์หรือกษัตริย์ตามแบบของปรัชญาการเมืองคลาสสิก มีนัยสำคัญที่ควรพิจารณาตรงที่ว่า นัยของการเรียกชื่อผู้ปกครองตามแบบพวกคลาสสิกนั้น มีนัยของการที่ผู้ปกครองจะต้องปกครองอย่างยุติธรรมและเอื้อให้พลเมืองในรัฐมีชีวิตที่ดีไปพร้อมกันด้วย และดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่ารูปแบบการปกครองที่จะนำไปสู่การมีชีวิตที่ดีนั้นมิอาจเป็นการปกครองที่ยึดอยู่กับตัวแบบบริสุทธ์อันใดอันหนึ่ง หากจะต้องผสมผสานระหว่างอำนาจของภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อมิให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งใช้อำนาจมากเกินไป แต่ Hobbes กลับมีเป้าหมายอยู่ที่การองค์อธิปัตย์จะต้องถือครองอำนาจอธิปไตยสูงสุดและเด็ดขาดได้หรือไม่เพื่อไม่ให้กลับสู่สภาพธรรมชาติ ความยุติธรรมคือการทำตามสัญญาหรือคำสั่งขององค์อธิปัตย์เท่านั้น การสลายเส้นแบ่งทรราชย์ของ Hobbes จึงมีนัยที่ลึกซึ้งที่ไม่เพียงปฏิเสธการเรียกชื่อผู้ปกครอง แต่ยังทำให้เป้าหมายของปรัชญาการเมืองและชีวิตทางการเมืองลดต่ำลงมา Hobbes แทนที่ดุลยภาพทางการเมืองที่สมดุลตามแบบของพวกคลาสสิก ด้วยการมอบอำนาจอย่างเด็ดขาดสูงสุดให้กับองค์อธิปัตย์ และทำให้ปัญหาเรื่องรัฐที่ยุติธรรมที่เอื้อให้พลเมืองได้มีชีวิตที่ดีไปพร้อมกันนั้น ได้กลายมาเป็นรัฐที่รักษาสันติภาพโดยประชาชนภายใต้การปกครองมีหน้าที่ในการเคารพเชื่อฟังคำสั่งของอำนาจองค์อธิปัตย์เท่านั้น

แต่กระนั้นก็ตาม ปัญหาทรราชย์กลายมาเป็นที่ระหัดระเหวอีกครั้ง โดยนักปรัชญาการเมืองอย่าง John Locke และ Jean-Jacques Rousseau แต่ขณะเดียวกันที่ปัญหาทรราชย์เป็นเรื่องที่สองนักปรัชญาการเมืองข้างต้นตระหนักรับ ฐานทางปรัชญาการเมืองของพวกเขาก็นำมาซึ่งทฤษฎีสมัยใหม่ชนิดที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน ทรราชย์ที่ปรากฏออกมานั้น มิใช่ในรูป “บุคคล” (Tyrant) แต่ในรูป “ระบอบการปกครอง” (Tyranny)

สำหรับ Locke เขาได้สร้างคำอธิบายกำเนิดรัฐจากสภาพธรรมชาติมาสู่การทำสัญญาประชาคม มนุษย์ในสภาพธรรมชาติ (State of nature) มนุษย์ทุกคนมีเสรีภาพอย่างสมบูรณ์ และมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ในการกระทำและการครอบครองสิ่งซึ่งคิดว่าเหมาะสมกับตนเอง แต่ในสภาพธรรมชาติดังนั้นก็มิมีกฎธรรมชาติ (Law of Nature) หรือกฎแห่งเหตุผลดำรงอยู่ด้วย ซึ่งมนุษย์สามารถเข้าใจได้ด้วยการใช้เหตุผลของตน จึงหมายความว่ามนุษย์มีเสรีภาพโดยอิงกับการบังคับของกฎธรรมชาติที่สอนให้มนุษย์รู้จักรักษาชีวิตของตนเองและชีวิตของมนุษย์ผู้อื่นด้วยหากอยู่ในวิสัยที่จะกระทำได้ (Locke, 1993, pp.262-263 [4-5]) ด้วยเหตุที่มนุษย์เข้าใจกฎธรรมชาติได้ Locke จึงมองว่า สิทธิเสรีภาพตามธรรมชาติมิใช่สิทธิที่จะทำอะไรก็ได้ แต่มนุษย์มีสิทธิเสรีภาพตามธรรมชาติในเงื่อนไขของการรักษาดูแลตนเองและผู้อื่น และในกรณีที่ถูกละเมิดสิทธิตามธรรมชาติ แต่ละคนย่อมมีสิทธิกระทำการเพื่อยับยั้ง ความเสียหายที่ผู้อื่นอาจก่อให้เกิดแก่ตน และมีสิทธิที่จะได้รับการชดเชยคืน นอกจากสิทธิตามธรรมชาติที่พระเจ้าทรงมอบให้แก่มนุษย์ Locke มองว่า มนุษย์ยังมี “สิทธิในทรัพย์สินส่วนบุคคล” (Right to private property) อีกด้วย เนื่องจากพระเจ้าได้ทรงประทานโลกนี้แก่มนุษย์เป็นการส่วนรวม โดยโลกนี้หมายถึงสรรพสิ่งในธรรมชาติ ซึ่งทุกคนเป็นเจ้าของร่วมกัน แต่เมื่อใดก็ตามที่มนุษย์คนหนึ่งได้ผสมแรงงานของเขาเอง (Labor) กับธรรมชาติ ธรรมชาตินั้นจะหมดสถานะการเป็นของส่วนรวม การลงแรงงานของมนุษย์เข้าไปในธรรมชาติและมนุษย์สามารถใช้ประโยชน์จากสิ่ง นั้นได้จะทำให้เขาเป็นผู้ครอบครอง สิ่งนั้น แต่ในสภาพธรรมชาติดังกล่าวมีความวุ่นวายที่นำไปสู่ความเสียหาย (Inconveniences) (Locke, 1993, p.325 [124-126]) เพราะเมื่อเกิดข้อพิพาท แต่ละคนต่างจะกลายเป็นผู้ตัดสินข้อพิพาทด้วยตนเอง ทว่ามนุษย์แต่ละคนล้วนมีอคติส่วนตัว จึงทำให้การตัดสินอาจไม่เป็นธรรมสำหรับทุกฝ่ายและส่อเสี่ยงต่ออันตราย

เพื่อจะก้าวออกจากสภาพธรรมชาติดังกล่าวซึ่งเกิดความไม่สะดวก Locke มองว่า มนุษย์จึงยินยอม (Consent) ที่จะนำตนเองเข้าสู่สังคมการเมือง (Political society) และยอมรับว่าเสียงข้างมาก (Majority) มี

สิทธิที่จะดำเนินการและลงความเห็นแทนที่เหลือทั้งหมด (Locke, 1993, p.309 [95]) โดยแต่ละคนจะต้องสละอำนาจที่จะกระทำสิ่งใดก็ตามที่เขาคิดว่าจะช่วยรักษาชีวิตของตน โดยให้อำนาจเปลี่ยนแปลงไปเป็นกฎหมายของสังคมการเมือง รวมถึงสละอำนาจในการลงโทษใครที่ละเมิดกฎธรรมชาติไปให้แก่สังคมการเมืองเพื่อให้อำนาจนี้แทน จากนั้นสังคมการเมืองจะได้มีการจัดตั้งการปกครอง และอำนาจนิติบัญญัติ โดยมีเป้าหมายเพื่อรักษาสันติสุข ความปลอดภัย และผลประโยชน์ของสาธารณะ ซึ่งหมายถึง การรักษาความปลอดภัยในชีวิต เสรีภาพ และทรัพย์สิน (Locke, 1993, pp.328-329 [134]) Locke จึงมองว่าการปกครองที่พึงปรารถนา การปกครองที่มีเป้าหมายเพื่อรักษาสันติ ความปลอดภัย และผลประโยชน์สาธารณะ คือ การปกครองที่รัฐบาลมีอำนาจจำกัด (Limited government) โดยรัฐบาลพึงให้อำนาจให้สอดคล้องกับกฎธรรมชาติ จากการที่ปัจเจกบุคคลมอบสิทธิบางส่วนต่อรัฐ และเสียงข้างมากของรัฐได้มอบความไว้วางใจให้กับรัฐบาลหรือผู้ปกครองให้อำนาจเพื่อปกป้องชีวิต เสรีภาพ และทรัพย์สินส่วนบุคคล Locke มองว่า “ทฤษฎี” คือการปกครองที่มีการใช้อำนาจโดยปราศจากสิทธิอันชอบธรรมหรือฝ่าฝืนความยินยอมและความไว้วางใจของประชาชนมอบให้ (Locke, 1993, p.363 [199]) นี่ถือเป็นการลากเส้นแบ่งของทฤษฎีขึ้นใหม่หลังจากที่ Hobbes บอกว่า “ทฤษฎี” มีความหมายเพียงแค่ชื่อเรียกรูปแบบการปกครองหนึ่งที่ประชาชนรู้สึกไม่ชอบเท่านั้น ซึ่งเมื่อเกิดทฤษฎีเกิดขึ้น Locke มองว่า ประชาชนมีสิทธิต่อต้านทฤษฎี หรือรัฐบาลที่เป็นกบฏต่อประชาชนดังกล่าวนี้

แม้ฐานคำอธิบายดังกล่าวมาจากแนวคิดสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์และความไว้วางใจที่ประชาชนมีให้กับรัฐบาล และประเด็นเหล่านี้ทำให้ Locke มีความแตกต่างจาก Hobbes แต่ปรัชญาการเมืองของ Locke กลับเป็นการทำให้หลักการของ Hobbes ถูกขยายมากยิ่งขึ้นไปอีก โดย Locke ได้ทำให้แนวคิด “สิทธิตามธรรมชาติ” ซึ่งริเริ่มโดย Hobbes ถูกขยายมิติทำให้มนุษย์ตอบสนองความพึงพอใจของตนเองมากขึ้น จริงอยู่ว่า Locke อธิบายสิทธิตามธรรมชาติว่าอยู่ภายใต้ “กฎธรรมชาติ” และ Locke ไม่ได้อธิบายว่าสิทธิตามธรรมชาติคือสิ่งซึ่งปัจเจกบุคคลใช้กล่าวอ้างในการครอบครองสิ่งใดก็ได้แม้แต่ชีวิตของผู้อื่น แต่ Locke เห็นว่าสิทธิตามธรรมชาติในการครอบครองทรัพย์สินส่วนตัวจะเกิดขึ้นต่อเมื่อมนุษย์ลงแรงงานของตนเองลงไปในทรัพยากรที่เป็นของส่วนรวม และการครอบครองนั้นอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่จะต้องไม่ทำให้ทรัพย์สินสูญเสียและจะต้องเกิดจากความสุภาพ Locke ทำให้สิทธิตามธรรมชาติในแง่ของการตอบสนองความอยากของมนุษย์ซึ่งริเริ่มโดย Hobbes มีเหตุผลรองรับมากขึ้นในนามของสิทธิในการครอบครองกรรมสิทธิ์

นอกจากนี้แล้ว แม้ว่า Locke จะอภิปรายถึงกฎธรรมชาติ (Law of Nature) ว่าเป็นเสมือนเครื่องบ่งชี้ให้กับการตัดสินใจของมนุษย์ หรือเป็นเสมือนหนึ่งเครื่องกำกับการใช้สิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ ซึ่งถ้าดูโดยผิวเผินแล้วคล้ายกับกฎธรรมชาติสมัยยุคกลาง แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียด Leo Strauss เห็นว่า กฎธรรมชาติของ Locke ไม่ได้มีเนื้อหาสาระว่าด้วยการถูกลงโทษเมื่อตายจากโลกนี้ไปแล้ว อีกทั้ง Locke ไม่ได้กล่าวถึงกฎธรรมชาติในฐานะที่เป็นตัวกำหนดหน้าที่ให้ต้องปฏิบัติตาม ในทางกลับกันกฎธรรมชาติของ Locke เป็นสิ่งที่มนุษย์สามารถรับรู้ได้จากความโน้มเอียงหรือความยินยอมอันเป็นสากลของมนุษย์ (Men's natural inclination or from the universal consent of men) การจะบอกได้ว่าอะไรคือกฎธรรมชาติได้ จึงต้องพิจารณาจากความโน้มเอียงตามธรรมชาติของมนุษย์โดยส่วนใหญ่ของสังคมหนึ่งเสียก่อน (Strauss, 1973, p.36) ในความเห็นของ Leo Strauss กฎธรรมชาติของ Locke จึงเป็นเพียงผลรวมของจารีตประเพณีของมนุษย์ (custom) ที่มีความเชื่อร่วมกัน จนกระทั่งยกระดับขึ้นเป็นสำนึกร่วมกันของสังคมที่กลายมาเป็นกฎที่ทุกคนเข้าใจร่วมกัน (Strauss, 1953, p.223) จึงมีความไม่แน่นอนอยู่มากสำหรับการที่มนุษย์จะเข้าใจกฎธรรมชาติว่ามีลักษณะอย่างไร และกฎธรรมชาติเองก็อาจถูกเปลี่ยนไปตามความโน้มเอียงของคนส่วนใหญ่

ข้อวิเคราะห์ข้างต้นของ Strauss สำคัญเป็นอย่างมาก ก็เพราะว่า ประเด็นว่าด้วยความไม่แน่นอนของการที่มนุษย์เข้าใจกฎธรรมชาติอย่างไรนั้น ถือว่ามีนัยสำคัญไม่เพียงแต่การเข้าใจความหมายของกฎธรรมชาติเท่านั้น แต่ยังมีผลในทางการเมืองอย่างสำคัญ ดังสะท้อนผ่านกรณีศึกษาที่คนส่วนใหญ่รู้สึกว่าการกระทำของผู้ปกครอง

ของตนเป็นทาส และนำไปสู่การใช้สิทธิในการต่อต้านผู้ปกครองที่พวกเขาคิดว่าเป็นทาส ย่อมเป็นสิ่งซึ่งจะพบว่าไม่แน่นอนอย่างยิ่ง กล่าวคือ ถึงแม้จะจริงอยู่ว่าอำนาจในการก่อตั้งรัฐบาลนั้นเป็นอำนาจเสียงข้างมาก เจกเซนเดียวกับที่เสียงข้างมากมีสิทธิในการต่อต้านทาส อันเป็นสิทธิภายใต้กฎหมายธรรมชาติ ก็น่าจะเป็นการวางกลไกที่ก่อให้เกิดสมดุลทางอำนาจ/ความพอดีขึ้นมาแล้ว และก็น่าจะแก้ปัญหาว่าด้วยทาสได้แล้ว แต่เนื่องจากปัญหาว่าด้วยกฎหมายธรรมชาติที่ไม่แน่นอนดังกล่าวนี้อยู่ เมื่อพิจารณาการที่ Locke ได้ให้อำนาจเสียงข้างมากเลือกที่จะจัดตั้งรัฐบาลพร้อมกับการมีสิทธิในการต่อต้านทาสแล้วนั้น ก็ยังเป็นสิ่งที่ตั้งคำถามได้ว่า มหาชนเสียงข้างมากย่อมพึงปรารถนารัฐบาลที่มีวัตถุประสงค์บางประการที่จะตอบสนองต่อพวกเขาคือปกป้องชีวิต เสรีภาพ และทรัพย์สินส่วนบุคคล คำถามมีอยู่ว่าสังคมซึ่งเสียงข้างมากข้างต้นปกครองจะเป็นสังคมที่เสียงข้างมากนั้นมิใช่เสียงข้างมากของคนทั้งหมดในสังคม แต่เป็นเสียงข้างมากของผู้ถือกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลเท่านั้น และเพราะฉะนั้นรัฐบาลจากเสียงข้างมากก็เป็นรัฐบาลแต่เฉพาะของผู้ถือกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคล แม้รัฐบาลจะถือว่าอยู่ในกรอบของกฎหมายธรรมชาติแล้ว ก็ยังคงเป็นกฎหมายธรรมชาติที่ปกป้องผลประโยชน์ของประชาชนบางกลุ่มเท่านั้น จากข้างต้นการอนุมัตินี้ให้สิทธิในการต่อต้านทาส แต่เสียงข้างมาก จึงมีช่องโหว่ของการต่อต้านทาสบ้าง ลักษณะที่ Locke เองก็อาจจะไม่ทันสังเกตเห็น นั่นคือทาสของเสียงข้างมากที่เป็นฐานให้กับรัฐบาลที่ปกป้องรักษาทะเบียนของเสียงข้างมากที่มีอำนาจปกครอง แต่เสียงข้างมากนั้นก็เพียงเสียงข้างมากของผู้ถือกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลซึ่งเป็นคนจำนวนน้อยของสังคม

ในแง่นี้เอง ปัญหาในปรัชญาการเมืองของ Locke ที่วางอยู่บนฐานของกฎหมายธรรมชาติในสภาพธรรมชาติ จึงไม่เพียงเป็นปัญหาในระดับแนวคิดกฎหมายธรรมชาติ ที่เป็นเครื่องกำกับแนวคิดสิทธิตามธรรมชาติ สิทธิในการถือกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคล และเป้าหมายของรัฐบาลเพื่อไม่ให้เป็นทาส กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือว่า ปัญหาในปรัชญาการเมืองของ Locke มิได้เป็นเพียงปัญหาในเชิงเศรษฐกิจการเมือง แต่มันยังเป็นปัญหาที่เชื่อมโยงไปสู่ปัญหาทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาว่าด้วยทาสในปรัชญาการเมืองของ Locke อีกด้วย และจากการที่ Locke ให้ความสำคัญต่อความไว้วางใจของประชาชนเสียงส่วนใหญ่เป็นฐานอำนาจของการปกครอง และเป็นเครื่องกำหนดการใช้สิทธิต่อต้านทาส กลับนำไปสู่ปัญหาที่เป็นผลตามมา ได้แก่ ปัญหาการวินิจฉัยโดยเสียงข้างมากที่เป็นเงื่อนไขสำคัญในการต่อต้านทาสแต่เพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ ยังมีปัญหาว่าเสียงข้างมากเองก็อาจจะมองไม่เห็นปัญหาทาสของเสียงข้างมากเสียเอง อีกทั้งเสียงข้างมากอาจจะไม่ได้มองเห็นถึงปัญหาความไม่เท่าเทียมกันระหว่างประชาชน กลายเป็นว่า ปรัชญาการเมืองของ Locke ที่ได้ลากเส้นแบ่งของทาส และได้นำเสนอวิธีการแก้ปัญหาทาสเอาไว้ก็ยังคงมีจุดบกพร่องอยู่

Jean-Jacques Rousseau เป็นผู้สังเกตเห็นปัญหาที่สืบเนื่องมาจาก Locke เขามองว่า สังคมการเมืองที่ออกกฎหมายต่าง ๆ ขึ้นมารับรองกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคล แท้จริงแล้วคือสังคมที่โอบอุ้มความไม่เสมอภาคเอาไว้ สังคมดังกล่าวนี้มักจะอ้างหลักการว่าด้วยสิทธิตามธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับการครอบครองทรัพย์สินที่เกิดจากการลงแรงงานของปัจเจกบุคคล แต่สำหรับ Rousseau แล้วนั้น สิทธิดังกล่าวไม่ใช่สิ่งซึ่งมีอยู่ในสภาพธรรมชาติดั้งเดิมที่แท้จริง เพราะในสภาพธรรมชาติดั้งเดิมมนุษย์อยู่กันตามลำพังและสามารถตอบสนองความต้องการอันจำกัดของตนเองได้ มนุษย์จึงมีความแข็งแรงโดยธรรมชาติและไม่ต้องพึ่งพาใคร อีกทั้งมนุษย์ในสภาพธรรมชาติดั้งเดิมมีความรักในตนเองและไม่ต้องการจะต่อสู้หรือขัดแย้งกับใคร

Rousseau ยังเห็นว่ามนุษย์ในสภาพดั้งเดิมยังมีความรู้สึกเมตตาสงสาร และจะช่วยเหลือคนที่ตกทุกข์ได้ในขณะที่เขาเห็นโดยไม่คิดว่าเขาจะได้รับสิ่งใดตอบแทน แต่เมื่อมนุษย์เข้ามาอยู่กันเป็นครอบครัวมนุษย์จึงพัฒนาหน้าที่ของตนและความแข็งแกร่งของพวกเขาได้ค่อย ๆ ลดลง จนเมื่อสังคมมนุษย์ถือกำเนิดขึ้นมา และมนุษย์ได้สร้างมาตรฐานในการแบ่งแยกสิ่งต่าง ๆ ขึ้นภายในสังคมที่พวกเขาอาศัยอยู่ ความแตกต่างซึ่งมีโดยธรรมชาติ เช่น ความแตกต่างทางกายภาพและไหวพริบปฏิภาณ จึงได้กลายมาเป็นความแตกต่างที่ทำให้มนุษย์กลุ่มหนึ่งมีอำนาจและสถานะสังคมที่เหนือกว่ามนุษย์อีกกลุ่มหนึ่ง จุดเปลี่ยนสำคัญคือเมื่อมีคนคนหนึ่งอ้างว่าที่ดินตนเองล้อมรั้ว

เอาไว้คือที่ดินของตน และคนที่เหลือซื้อพอที่จะยอมรับการกล่าวอ้างเช่นนั้นว่าที่ดินได้เป็นกรรมสิทธิ์ของเขา จึงได้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคมเกิดขึ้น พอถึงจุดจุดหนึ่งคนที่มีการสิทธิ์น้อยกว่าหรือไม่มีเลยก็จะเกิดความต้องการอยากที่จะได้เหมือนกับที่คนที่ถือกรรมสิทธิ์มากกว่ามี ณ จุดนี้เองที่รัฐ รวมถึงกฎหมายและกฎเกณฑ์ของรัฐได้ถือกำเนิดขึ้น โดยมีหลักพื้นฐานคือการคุ้มครองกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคล

ในรัฐช่วงต้นคนรวยได้ประโยชน์จากการคุ้มครองกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคล ส่วนคนจนก็คิดว่าตนเองจะได้ประโยชน์จากการคุ้มครองกรรมสิทธิ์ และคาดหวังว่าตนเองจะมีการสิทธิ์มากขึ้นภายในระเบียบสังคมดังกล่าว ในหนังสือ *Second Discourse* ของ Rousseau อธิบายว่า ขณะที่เกิดสังคมขึ้นมาแล้ว แต่สภาพของความไม่เสมอภาคก็ยังไม่ได้หายไป แต่กลับจะยิ่งทวีคูณอารมณ์ความรู้สึกเห็นแก่ตัวมากขึ้น และที่สำคัญคือ ในสังคมช่วงต้นล้วนเต็มไปด้วยเมล็ดพันธุ์ของความแตกแยก กระทั่งก่อให้เกิดเป็นความเกลียดชังระหว่างกันและกัน ด้วยการกำหนดสิทธิและผลประโยชน์ของคนกลุ่มหนึ่งให้เป็นปฏิปักษ์ต่อคนอีกกลุ่มหนึ่ง แต่ Rousseau เห็นว่า สังคมดังกล่าวมีแต่จะทำให้มนุษย์เพิ่มพูนความรู้สึกปรารถนาอยาก และความรักตนเองแบบเห็นแก่ตัวมากยิ่งขึ้น จนกระทั่งถึงจุดที่ไม่ว่าใครฝ่ายไหนก็จะรู้สึกว่าจะตนเองอยากจะได้ในสิ่งที่คนอื่นครอบครอง ฝ่ายคนรวยย่อมต้องการที่จะรักษาสິงที่ตนมีและต้องการเพิ่มพูนให้มากยิ่งขึ้นไปอีก ฝ่ายคนจนก็ย่อมต้องการที่จะมีเหมือนกับคนรวยมี ตัวตนของมนุษย์จึงเป็นตัวตนที่ผูกกับมาตรฐานของสังคมและต้องการจะขึ้นไปสู่จุดสูงสุดของสังคม เวลานี้เองที่ “ทรราชย์” ได้เปิดเผยออกมา Rousseau กล่าวว่า “จากใจกลางความผิดปกติและการเปลี่ยนแปลงแบบปฏิวัตินี้ การปกครองแบบทรราชย์จะค่อย ๆ โผล่หัวอันน่าเกลียดของมันออกมา เพื่อกลืนกินทุกส่วนของรัฐที่ได้ชื่อว่าเป็นสิ่งที่ดี หรือมีชื่อเสียงดี ซึ่งในท้ายที่สุดมันจะเหยียบย่ำลงบนกฎหมายของรัฐและประชาชน แต่ตัวมันจะสถาปนาตนเองขึ้นบนซากปรักหักพังของมหาชนรัฐ.” (Rousseau, 1950a, p.268)

Rousseau มองว่าทางออกจากสภาพดังกล่าวมีอยู่ว่าต้องสร้างสัญญาประชาคมขึ้นใหม่ สัญญาประชาคมนั้นจะต้องเป็นการที่ปัจเจกบุคคลสละสิทธิเสรีภาพส่วนตน เพื่อแลกกับการที่เขาจะได้เข้ามาเป็นส่วนที่แบ่งแยกไม่ได้ของส่วนทั้งหมด (Rousseau, 1950b, pp.14-15 [Bk.1 Ch.6]) หรืออยู่ภายใต้เจตนารมณ์ร่วม (General Will, *volonté générale*) ของรัฐ ในสังคมดังกล่าวทุกคนจะมีสถานะเป็นปัจเจกบุคคล แต่ในขณะเดียวกันเขาก็จะมีสถานะเป็นพลเมืองของรัฐร่วมกับคนอื่น เขาจึงต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ เจตนารมณ์ร่วมจึงเป็นสิ่งที่สำคัญและมาาก่อนเจตนารมณ์เฉพาะ

อย่างไรก็ตาม แม้ Rousseau จะแก้ปัญหาความขัดกันระหว่างเจตนารมณ์ร่วมกับเจตนารมณ์เฉพาะลงได้ในทางทฤษฎี แต่ในทางปฏิบัติดูเหมือนว่า เขามีอาจขัดข้อขัดแย้งระหว่างเจตนารมณ์ร่วมและเจตนารมณ์เฉพาะได้เด็ดขาด และ Rousseau ยังไม่อาจพิสูจน์ให้เห็นได้ว่า ตามหลักการที่กล่าวมานี้ประชาชนพลเมืองจะยังมีเสรีภาพได้แท้จริง เพราะเป็นไปไม่ได้ว่าประชาชนทั้งมวลจะให้ความเห็นชอบเป็นเอกฉันท์ต่อกฎหมายทุกฉบับ เพราะฉะนั้น ในทางปฏิบัติจึงเป็นไปได้ว่าอาจมีบางคนถูกบังคับให้เห็นด้วยกับสิ่งที่เขาไม่เห็นด้วย และแน่นอนว่า Rousseau เองก็คงจะรู้ถึงปัญหาดังกล่าวนี้อย่างดี อันที่จริง Rousseau ได้ตั้งคำถามว่า “คนคนหนึ่งจะยังเสรี และถูกบังคับให้ทำตามเจตนารมณ์ของคนอื่นแต่ไม่ใช่ของเขาได้อย่างไร ผู้คัดค้านจะยังเสรีและปฏิบัติตามกฎหมายที่เขาไม่เห็นชอบด้วยได้อย่างไร?” (Rousseau, 1950b, p.106 [Bk.4 Ch.2]) แต่คำตอบของ Rousseau กลับเป็นว่า เมื่อมีการเสนอกฎหมายขึ้นมาให้พิจารณานั้น ปัจเจกบุคคลไม่เคยถูกถามว่าเขาเห็นด้วยหรือไม่ต่อร่างกฎหมายดังกล่าว แต่ปัจเจกบุคคลจะต้องถามตนเองว่าข้อเสนอร่างกฎหมายดังกล่าวนี้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ร่วมหรือไม่ต่างหาก อันที่จริงแล้ว Rousseau กล่าวเอาไว้อย่างชัดเจนว่า “ในความเป็นจริง แต่ละปัจเจกบุคคลย่อมสามารถมีเจตนารมณ์เฉพาะในฐานะที่เป็นมนุษย์ ซึ่งตรงข้ามหรือไม่เหมือนกับเจตนารมณ์ร่วมที่เขาได้อยู่ในฐานะที่เป็นพลเมือง ผลประโยชน์เฉพาะของเขาอาจเป็นคู่แข่งกับผลประโยชน์ส่วนรวม การดำรงอยู่อย่างสมบูรณ์และเป็นอิสระโดยธรรมชาติของเขาอาจทำให้เขามองสิ่งที่ตนทำให้แก่ส่วนรวมว่า เป็นการอุทิศตัวชนิดให้เปล่า ซึ่งอาจมีภัยต่อคนอื่นน้อยกว่าที่มันเป็นภาระต่อตัวเขาเอง และเมื่อพิจารณาบุคคลที่มีการสถาปนา

ขึ้นมาเป็นรัฐในฐานะบุคคลสมมติ (*persona ficta*) ว่าเป็นสิ่งที่ดำรงอยู่ด้วยเหตุผล จะพบว่า ด้วยเพราะเหตุว่ารัฐนั้นมีชีวิตมนุษย์ คนคนหนึ่งจึงเพิกกับการใช้สิทธิของพลเมืองโดยไม่ยอมทำหน้าที่ของคนในบังคับ นี่คือนัยของความไม่เป็นธรรมซึ่งถ้าแพร่หลายไปก็ย่อมทำความพินาศมาสู่กายการเมือง ดังนั้น เพื่อให้การทำให้สัญญาทางสังคมกลายเป็นสูตรที่ว่างเปล่ามันจึงมีข้อกำหนดที่บรรจุไว้เป็นนัย ซึ่งมีแต่ข้อกำหนดนี้เท่านั้นที่จะทำให้ข้ออื่น ๆ มีอำนาจ กล่าวคือ ผู้ใดปฏิเสธที่จะเชื่อฟังเจตนารมณ์ร่วม เขาจะถูกบังคับให้เชื่อฟังโดยทั้งองค์คณะ ซึ่งนี้จะหมายถึงเป็นอื่นใดไปไม่ได้ หากเสียจากว่าเขาถูกบังคับให้มีอิสระ นี่คือการเงื่อนไขที่ให้แก่พลเมืองแต่ละคนมีต่อประเทศของพวกเขา และทำให้พวกเขาปลอดภัยโดยที่พวกเขาจะได้ไม่ขึ้นต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง..." (Rousseau, 1950b, p.18 [Bk.1 Ch.7]) ในแง่ตัวเอง "การบังคับ" กับการมี "เสรีภาพ" จึงอาจเป็นสิ่งที่ไปด้วยกันได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ว่าการบังคับนั้นจะทำให้มนุษย์มีเสรีภาพอย่างแท้จริง และในกรณีที่สมาชิกคนใดหรือกลุ่มใดในสังคมยังคงคิดว่าผลประโยชน์ของพวกเขาไม่สอดคล้องกับผลประโยชน์ของส่วนรวม เพราะฉะนั้นในนามของเจตนารมณ์ร่วมก็จะต้องบังคับให้คนกลุ่มนั้นมีเสรี (to be forced to be free) เจตนารมณ์ร่วมจะเป็นเครื่องบังคับให้มนุษย์มีสถานะของความเป็นพลเมืองที่เป็นส่วนหนึ่งของกายการเมือง (Body Politic) หรือรัฐที่เปรียบเสมือนกับร่างกายของมนุษย์ โดยที่เจตนารมณ์ร่วมคือจิตวิญญาณของรัฐทั้งรัฐ การที่อวัยวะร่างกายกับจิตวิญญาณของรัฐทำงานไม่สอดคล้องกันก็จะเกิดสภาวะที่ความคิดและการกระทำไปกันคนละทางได้ และมีอันตรายถึงขนาดที่ "นำความพินาศ" มาสู่รัฐได้อีกด้วย เจตนารมณ์ร่วมจึงต้องเป็นเครื่องกำหนดผลประโยชน์และความปรารถนาให้สอดคล้องกับส่วนรวม และการบังคับให้ปฏิบัติตามเจตนารมณ์ร่วมจึงเป็นความเป็นไปได้ที่อาจเกิดขึ้นมาพร้อม แม้ว่าจะเป็นการบังคับเพื่อให้ปัจเจกบุคคลมีอิสระก็ตาม (Sombat Chantornvong, 1978, p.181)

ในทัศนะของ Talmon ข้อเสนอเรื่องการบังคับให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ร่วมของ Rousseau มีแนวโน้มที่จะนำไปสู่ระบอบประชาธิปไตยแบบเบ็ดเสร็จ (Totalitarian Democracy) เพราะถึงแม้ภายใต้รัฐประชาชนจะยังคงมีเจตนารมณ์เฉพาะหรือเจตนารมณ์ส่วนบุคคล แต่ประชาชนจะต้องมีเจตนารมณ์ที่สอดคล้องไปกับเจตนารมณ์ร่วมของรัฐ ฉะนั้นเงื่อนไขของปรัชญาการเมืองของ Rousseau คือเจตนารมณ์ร่วมจะต้องถูกเข้าใจในฐานะส่วนรวมของทั้งหมด มิใช่บางส่วนหรือส่วนทั้งหมด และถึงแม้ว่าประชาชนจะดำรงฐานะปัจเจกบุคคล แต่ก็จะต้องเป็นปัจเจกบุคคลที่ไม่ยึดโยงกับกลุ่มเฉพาะในการแสดงเจตนารมณ์ของกลุ่มเฉพาะของเขาออกมา หากจะต้องเป็นปัจเจกบุคคลที่อยู่ในสถานะของส่วนทั้งหมดเท่านั้น ดังนั้น การกระทำของอำนาจอธิปไตยหรือเจตนารมณ์ร่วมจึงไม่ใช่ "การถ่วงดุล" ผลประโยชน์และมุมมองของกลุ่มเฉพาะต่าง ๆ ภายในรัฐ ทว่าทุก ๆ กลุ่มเฉพาะหรือปัจเจกบุคคลจะต้องถูกบังคับให้มีเจตนารมณ์ที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ส่วนรวมเท่านั้น จากที่กล่าวมาข้างต้น Talmon มองว่า การจัดสถาบันทางการเมืองในลักษณะของการแบ่งแยกอำนาจและการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจ (Separation and balance of power) จึงเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ในปรัชญาการเมืองของ Rousseau เพราะการแบ่งแยกอำนาจและการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจนั้นจะกลายเป็นอุปสรรคสำคัญอย่างมากต่อการสร้างความกลมกลืนและความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันของสังคม เพราะถ้าหากแต่ละกลุ่มเฉพาะของสังคมกระทำไปตามเจตนารมณ์เฉพาะของกลุ่มแล้ว ก็จะทำให้เกิดการยื้อแย่งชิงอำนาจระหว่างกัน จนกระทั่งไม่สามารถดำเนินไปในทิศทางใด ๆ ได้เลย (Talmon, 1986, pp.43-47) แนวคิดของ Rousseau จึงใกล้ชิดกับเผด็จการอำนาจเบ็ดเสร็จ (Totalitarianism) อย่างมีอาจปฏิเสธได้

แม้จะตั้งข้อสงสัยได้ว่าการตีความของ Talmon เป็นการตีความ Rousseau อย่างไม่ยุติธรรม แต่ข้อวิเคราะห์ของ Talmon บางส่วนก็ไม่ถึงกับไร้เหตุผลเสียทั้งหมด อย่างน้อยที่สุดความเห็นส่วนหลังของ Talmon ยังมีความคล้ายคลึงกับความเห็นของ Plamenatz ที่มองว่า Rousseau มีได้กำลังกล่าวถึงการแบ่งแยกอำนาจ (the separation of powers) เขามีได้สนใจว่ารัฐควรรับรองหรืออนุญาตให้มีฝ่ายผู้ปกครองผู้ถืออำนาจฝ่ายบริหาร (Executive Power) ที่มีความเป็นอิสระในแง่ของการใช้เจตนารมณ์ของตนเองอย่างเป็นอิสระ แต่เขาเพียง

สนใจว่ารัฐในนามของเจตนารมณ์ร่วมควรรับรองหรืออนุญาตให้ผู้ปกครองที่ใช้อำนาจฝ่ายบริหารได้ทำให้เจตนารมณ์ร่วมบังเกิดผลจริงในทางปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพเท่านั้น (Plamenatz, 1972, pp.394-395, pp.403-404) นอกจากนี้ ในทัศนะของ Bloom จะพบว่า แม้เขาไม่ได้กล่าวเหมือนกับที่ Talmon เห็นว่าปรัชญาการเมืองของ Rousseau นั้นเป็นฐานคิดที่สนับสนุนระบอบประชาธิปไตยแบบเบ็ดเสร็จ แต่ Bloom เห็นว่า การแสดงออกของเจตนารมณ์ร่วมจะต้องจัดความเป็นกลุ่มเฉพาะต่าง ๆ (factions) ซึ่งมีผลประโยชน์เฉพาะที่แตกต่างกันออกไป และพลเมืองแต่ละคนไม่อาจหวังได้ว่าเจตนารมณ์เฉพาะของเขาหรือของฝ่ายตนจะได้รับชัยชนะเหนือเจตนารมณ์ร่วม เพราะถ้าหากว่าทุกคนยอมรับว่าถ้าทุกคนออกเสียงตามกิเลสตัณหาของตนได้ก็จะส่งผลให้เกิดความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย และถ้าหากว่าเจตนารมณ์เฉพาะพัฒนาหายไปเป็นกลุ่มใหญ่พอที่จะมีอิทธิพลต่อการออกเสียงอย่างเด็ดขาด ก็ส่งผลให้เจตนารมณ์เฉพาะได้เอาชนะสำนึกของเขาที่ควรตัดสินใจยอมตามเจตนารมณ์ร่วม เพราะฉะนั้นกลุ่มเฉพาะจึงต้องถูกห้ามและต้องป้องกันไม่ให้ตัดสินใจและกระทำไปตามเจตนารมณ์เฉพาะของตนเอง แต่กลุ่มเฉพาะจะต้องถูกบังคับให้กระทำไปตามเจตนารมณ์ร่วมเท่านั้น เจตนารมณ์ร่วมจึงเป็นที่มาของการบัญญัติกฎหมายและการกำหนดทิศทางของสังคมการเมืองแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น เจตนารมณ์ร่วมกับอำนาจในการบัญญัติกฎหมายหรือนิติบัญญัติจึงเป็นสิ่งซึ่งแยกจากกันไม่ได้ และเนื่องจาก Bloom เห็นว่า รัฐธำมณียัตถ์ของ Rousseau นั้นแบ่งแยกไม่ได้ เขาจึงมีทัศนะต่อไปว่าแนวคิดเจตนารมณ์ร่วมทำให้เป็นไปไม่ได้ที่จะมี “การแบ่งแยกอำนาจ” (the separation of powers) การที่ Rousseau แยกแยะฝ่ายบริหารออกมาต่างหาก และกำหนดว่าฝ่ายบริหารเป็นผู้ใช้อำนาจในการดำเนินการบริหารนั้น แท้จริงแล้วเป็นคนละเรื่องกับการแบ่งแยกอำนาจให้ฝ่ายบริหารมีเอกเทศต่างหาก เพราะไม่มีสิทธิอำนาจใดที่ไม่ได้มาจากอำนาจอธิปไตย (Bloom, 1987, p.571)

จากที่กล่าวมาข้างต้นนั้น จะพบว่าแนวคิดที่ว่าด้วยเจตนารมณ์ร่วมในแบบของ Rousseau แม้จะมีเป้าหมายมุ่งไปสู่การมีเสรีภาพ และความเสมอภาคกันอย่างแท้จริง แต่ก็กลับปฏิเสธไม่ได้ว่าในบางมุมมองของปรัชญาการเมืองของ Rousseau กลับมาพร้อมความเป็นไปได้ที่จะนำไปสู่การเป็นทรราชย์ในบางรูปแบบ

4. การรื้อฟื้นการเมืองความพอดี/สมดุล และการแก้ปัญหาทรราชย์ในเชิงสถาบันของ Montesquieu

4.1 รากฐานปรัชญาการเมืองของ Montesquieu

ปัญหาทรราชย์ที่ถกเถียงกันในเรื่องการเมืองของ Locke และ Rousseau หากจะว่าไปแล้วนั้น ก็ดูเหมือนว่าจะเป็นปัญหาที่ยืนยมนรากฐานปรัชญาการเมืองของพวกเขาที่มาจากการทดลองทางความคิด Hobbes, Locke, และ Rousseau จะเริ่มต้นปรัชญาการเมืองของพวกเขาจากการทดลองทางความคิด (Thought Experiment) เกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์และสภาพธรรมชาติก่อนที่จะมีรัฐ และค่อย ๆ อธิบายการกำเนิดสังคมการเมืองหรือรัฐ รวมถึงเป้าหมายของรัฐตามวิธีการดังกล่าวและตรรกะที่สืบเนื่องมาจากการวิเคราะห์สภาพธรรมชาติและธรรมชาติของมนุษย์จากการทดลองในเชิงตรรกะหรืออยู่บนฐานทางทฤษฎีล้วน

แต่ในปรัชญาการเมืองของ Montesquieu จะพบว่า เขามีวิธีการอธิบายปรัชญาการเมืองของเขาแตกต่างออกไป โดยเขาเริ่มต้นจากกล่าวถึงวิธีการที่เขามีการพิจารณาธรรมชาติของมนุษย์ และหลักการทางการเมือง โดยที่หลักการทางการเมืองเหล่านี้มีได้มาจากหลักการเชิงทฤษฎี แต่ทว่ามาจากการผสมผสานการพิจารณาเงื่อนไขเฉพาะของแต่ละสังคมการเมืองด้วยเข้าไปด้วย “ข้าพเจ้าไม่ได้สรุปหลักการต่าง ๆ จากอคติส่วนตัวของข้าพเจ้า แต่จากธรรมชาติของสรรพสิ่งนั้นเอง...ข้าพเจ้ามิได้เขียนเพื่อประณามสิ่งซึ่งเป็นสถาบันในบางประเทศอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นที่ใด แต่ละชาติจะได้พบเหตุผลแห่งหลักการ ในการปกครองของตน ณ ที่นี้ และย่อมจะได้ผลตามมา คือ สำหรับการเสนอให้มีการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ นั้นก็เป็นเรื่องของเฉพาะบรรดาประเทศซึ่งโชคที่ให้เกิดมาเพื่อที่จะสามารถเข้าใจถึงโครงสร้างทั้งหมดในการปกครองของรัฐได้อย่างฉับพลันด้วยอัจฉริยะของตน” (Montesquieu, 2015, xliii [preface]) เห็นได้ว่า Montesquieu ให้ความสำคัญอย่างมากต่อ

การเข้าใจถึง “ธรรมชาติของสรรพสิ่ง” อันหมายถึง ลักษณะของมนุษย์และสังคมการเมืองหรือการปกครองรูปแบบต่าง ๆ ในอดีต จากมุมมองของบริบทหรือเงื่อนไขเฉพาะที่รายล้อมสังคมการเมืองนั้น ๆ อยู่ โดยที่เขาไม่ได้เอาอคติเข้าไปใช้ในการอธิบายความหลักการที่เขาค้นพบจากบทเรียนในอดีต แต่เป็นการศึกษาจากสภาพเงื่อนไขอันประกอบกันจนเกิดเป็น “วิญญูญาณ” หรือ “ธรรมชาติ” ของรูปแบบการปกครองนั้น ๆ แต่ละชาติหรือแต่ละรูปแบบการปกครองจะมีหลักการของตนที่มีความแตกต่างจากหลักการของสังคมอื่นเสมอ

เมื่อ Montesquieu ให้ความสำคัญต่อการเข้าใจ “ธรรมชาติของสรรพสิ่ง” ของรูปแบบการปกครองและมนุษย์ในสังคมต่างผ่าน “กฎ” ประเภทต่าง ๆ Montesquieu กล่าวว่า “กฎในความหมายกว้างที่สุด คือความสัมพันธ์ที่จำเป็นซึ่งเกิดมาจากธรรมชาติของสรรพสิ่งต่าง ๆ ในแง่หนึ่ง ทุกสรรพสิ่งจึงมีกฎเป็นของตนเอง สิ่งศักดิ์สิทธิ์มีกฎของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โลกทางวัตถุก็มีกฎของวัตถุ สติปัญญาที่สูงส่งกว่ามนุษย์ก็มีกฎของสิ่งเหล่านั้น สัตว์ป่ามีกฎของพวกมันเอง ส่วนมนุษย์ก็มีกฎของมนุษย์” (Montesquieu, 2015, p.3 [Bk.1 Ch.1]) แต่ละสรรพสิ่งจะมี “กฎ” ที่แตกต่างกันไปตามธรรมชาติสรรพสิ่งนั้น ๆ แล้วแต่ว่าจะเป็นสิ่งใด แต่ถึงแม้ Montesquieu จะกล่าวถึงกฎของสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือกฎของสิ่งที่อยู่เหนือไปกว่ามนุษย์ แต่ก็ไม่ได้แปลว่า ทุกสรรพสิ่งจะดำเนินตามกฎดังกล่าวอยู่ตลอดเวลา กล่าวอีกนัยหนึ่ง แม้ว่า Montesquieu จะมองว่า โลกทางปัญญาจะมีกฎของมันเองที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง และถึงแม้ว่าพระเจ้าจะสร้างกฎขึ้นมาแต่พระองค์ก็ไม่ได้เข้าไปแทรกแซงกฎเหล่านี้ แต่ปล่อยให้มันดำเนินไปอย่างไม่มีวันเปลี่ยนแปลง ในแง่หนึ่ง สิ่งซึ่งอยู่เบื้องล่างลงไปจากกฎเหล่านี้ เช่น มนุษย์ อาจดำเนินหรือไม่ได้ดำเนินตามกฎของพระเจ้าดังกล่าวนั้นเสมอไป เหตุเพราะว่ามนุษย์ซึ่งสามารถใช้เหตุผลหรือมีสติปัญญานั้นถูกจำกัดด้วยธรรมชาติของเขาเอง (Carrese, 2016, p.39)

แต่ Montesquieu ไม่ได้มองว่า มนุษย์จะต้องมีชีวิตอยู่ตามความไม่รู้และความผิดพลาด โดยละเลยไม่ใช้ความสามารถด้านสติปัญญาของตน แต่มนุษย์จะต้องแสวงหากฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เหมาะสมต่อการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ Montesquieu จึงอธิบายว่า เมื่อใดก็ตามที่มนุษย์หลงลืมกฎหมายก็จะต้องถูกทำให้เคารพกฎหมาย กฎหมายจึงเป็นสิ่งที่สื่อถึงการมีผู้บัญญัติกฎหมาย (Legislators) การประกาศใช้กฎหมาย และผู้ที่ต้องเคารพกฎหมาย รวมถึงการมีบทลงโทษเกิดขึ้น Montesquieu กล่าวว่า “สิ่งมีชีวิตดังกล่าวนี้หากว่าในห้วงขณะหนึ่งที่เขาได้หลงลืมผู้สร้างของตน พระเจ้าจะบอกกล่าวเขาให้รู้จักกฎของศาสนา. สิ่งมีชีวิตดังกล่าวนี้หากว่าในห้วงขณะหนึ่งที่เขาได้หลงลืมตัวตนของตนเอง นักปรัชญาจะช่วยให้เขาทบทวนตัวเขาโดยกฎของศีลธรรม. หากว่าเขาได้มำดำรงอยู่ในสังคมแล้ว แต่เขาดันหลงลืมเพื่อนพลเมืองของตนเอง ผู้บัญญัติกฎหมายจะทำให้เขาหันมาตระหนักในหน้าที่ของเขา ด้วยการใช้กฎหมายทางการเมืองและกฎหมายพลเมือง” (Montesquieu, 2015, p.5 [Bk.1 Ch.1]) จะเห็นได้ว่า ประเด็นสำคัญที่เขาเน้นมากที่สุดกลับเป็นเรื่องเกี่ยวกับการที่มนุษย์อาจ “หลงลืมเพื่อนพลเมืองของตนเอง” ฉะนั้น ผู้บัญญัติกฎหมายจึงต้องทำให้ประชาชนหันมาเคารพกฎหมาย Montesquieu กล่าวว่า “ก่อนจะเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีสติปัญญา พวกเขามีเพียงความเป็นไปได้ ดังนั้นพวกเขาจึงมีความสัมพันธ์และกฎต่าง ๆ ที่เป็นไปได้ อันเป็นผลตามมา. ก่อนที่กฎหมายจะถูกสร้างขึ้น มีเพียงความสัมพันธ์ที่มีความเป็นไปได้ของการที่จะมีความถูกต้องเป็นธรรม เกิดขึ้น... เพราะฉะนั้น เราจะต้องกล่าวเสียก่อนว่า มีความสัมพันธ์ที่เที่ยงธรรม ที่มาก่อนกฎหมายที่มนุษย์เป็นผู้บัญญัติขึ้นมา ซึ่งก่อรูปก่อร่างพวกเขา เช่น การมีสังคมของหมู่มนุษย์ มันจึงเป็นสิ่งที่ยุติธรรมที่จะปฏิบัติตามกฎเหล่านั้น” (Montesquieu, 2015, p.4 [Bk.1 Ch.1]) ข้อความนี้น่าจะเป็นฐานในการทำความเข้าใจปรัชญาการเมืองของ Montesquieu ซึ่งให้ความสำคัญต่อการทำความเข้าใจสภาพเงื่อนไขของสังคมมนุษย์ แต่เขาก็เข้าใจถึงข้อบกพร่องของมนุษย์ที่อาจผิดพลาดได้เพราะมนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีสติปัญญาอย่างจำกัด และเพราะว่ามนุษย์ไม่ได้สมบูรณ์แบบและอาจผิดพลาดได้ แต่มนุษย์ก็ยังมีโอกาสที่จะสร้างหรือออกแบบสังคมการเมืองจากข้อผิดพลาดของตนได้ด้วย

Montesquieu อธิบาย ลำดับการรวมตัวของสังคมมนุษย์พร้อม ๆ กับการอธิบายถึงกฎธรรมชาติ (The laws of nature) Montesquieu กล่าวว่า ก่อนที่จะมีกฎใด ๆ ที่มนุษย์ได้สร้างขึ้นมานั้น ได้มีกฎธรรมชาติอยู่

ก่อน และกฎใด ๆ ก็ตามที่มนุษย์ได้สร้างขึ้นมา ล้วนแต่มาจากลักษณะการเข้ามาอยู่ร่วมกันเป็นสังคมของมนุษย์ อันมีลักษณะเฉพาะตัว เพราะฉะนั้นแล้ว เพื่อจะเข้าใจกฎใด ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น อาจต้องเริ่มต้นจากการทำความเข้าใจ สภาวะธรรมชาติก่อนจะมีกฎเหล่านั้น หรือ สภาวะที่มีกฎธรรมชาติซึ่งดำรงอยู่มาก่อนว่าเป็นอย่างไร ทั้งนี้ Montesquieu แบ่งกฎธรรมชาติออกเป็น 4 ข้อ (Montesquieu, 2015, pp.6-7 [Bk. 1 Ch.2]) ได้แก่ กฎธรรมชาติข้อแรก มนุษย์ในสภาพธรรมชาติมีความสามารถในการรู้ (Capacity to acquire knowledge or form conceptions) แต่ยังไม่ใช้การมีความรู้ในตอนแรกเริ่ม สิ่งแรกที่มนุษย์รู้จักคือ มนุษย์จึงยังไม่ได้มีการใช้ ภาษารวมถึงการใช้เหตุผล ความคิดแรกเริ่มของมนุษย์โดยธรรมชาติแล้วจึงไม่ใช้การคิดคำนวณอะไรซับซ้อน หากแต่ Montesquieu อธิบายว่า มนุษย์รู้ถึงความปรารถนาต้องการที่จะรักษาชีวิตของตนให้รอดมากเสียยิ่งกว่า จะคิดเรื่องการสร้างสังคมด้วยการมาอยู่ร่วมกัน Montesquieu ยังอธิบายว่ามนุษย์แต่ละคนรู้สึกถึงความอ่อนแอ ของตนเพียงเท่านั้นและมนุษย์แต่ละคนยังมีความขี้ลาดอย่างเต็มที่รวมถึงมีโอกาสการลี้ภัยตัวสันอีกด้วย ผลคือมนุษย์ จะมีความต้องการเอาชีวิตรอดและจะวิ่งหนีเมื่อพบปะกับผู้อื่น ธรรมชาติมนุษย์ของ Montesquieu จึงไม่ได้ลง เอยอย่างเดียวกับที่ Hobbes อธิบายกฎธรรมชาติข้อแรกตามที่เสนอของ Montesquieu จึงเป็นการที่มนุษย์ ใฝ่หาสันติมากกว่าสงคราม กฎธรรมชาติข้อสอง เนื่องมาจากกฎข้อแรกสุดที่มนุษย์มีความรู้สึกถึงความจำเป็น ในการที่จะเอาชีวิตรอดและดำรงชีวิตต่อไป กฎธรรมชาติข้อสองจึงเป็นการที่มนุษย์ต้องการแสวงหาอาหารเพื่อ เลี้ยงชีพของตน กฎธรรมชาติข้อสาม แม้รู้สึกความกลัวตัวสันจะทำให้มนุษย์หลีกเลี่ยงผู้อื่น แต่ Montesquieu มองว่า ความกลัวของมนุษย์แต่ละคนที่มีอยู่คล้ายกัน เมื่อเผชิญกับความต้องการเอาชีวิตรอดแล้วนั้น มนุษย์จะ เลือกลัดตืนใจหันหน้าเข้าหามนุษย์คนอื่นในเวลาไม่ช้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่มนุษย์เพศชายเข้าหาผู้หญิงเพศ หญิงเพื่อการธำรงรักษาเผ่าพันธุ์เอาไว้ (Pangle, 1990, p.30) แต่ประเด็นสำคัญอยู่ตรงที่ว่า เมื่อมนุษย์เพศชาย และหญิงมีแรงกระตุ้นทางอารมณ์ความรู้สึก หรือมีความรู้สึกถึงเสน่ห์ที่ดึงดูดกันและกัน มีการเพิ่มพูนความ ต้องการในกันและกัน Montesquieu มองว่า ความวิงวอนโดยธรรมชาติ (Natural entreaty) ดังกล่าวที่มี การเพิ่มพูนมากขึ้นนี้ ทำให้มนุษย์ชายและหญิงเริ่มที่จะมาอยู่ร่วมกันแทนที่จะอยู่ตัวคนเดียว กฎธรรมชาติข้อสี่ ในขั้นต่อมา มนุษย์จะค่อย ๆ เริ่มมีความสามารถในการเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันของมนุษย์มากกว่า การอยู่ร่วมกันแบบชายหญิง ซึ่งสัตว์จะไม่มีความสามารถดังกล่าวนี้เลย เพราะฉะนั้นกฎธรรมชาติข้อที่สี่ในทัศนะ Montesquieu ก็คือ ความต้องการของมนุษย์ที่จะอยู่กันเป็นสังคม (the desire to live in society) มากกว่า การรวมตัวกันระหว่างชายและหญิง

แต่ถึงแม้ Montesquieu มองว่า มนุษย์ทุกคนล้วนอยู่ภายใต้ “กฎธรรมชาติ” ว่าด้วยการเข้ามาอยู่ ร่วมกันเป็นสังคมของมนุษย์ เขาก็มองว่า เมื่อมนุษย์ซึ่งอยู่ในบริบทที่แตกต่างกันไปพวกเขาอาจจะเรียนรู้ถึงแบบ ปฏิบัติที่มีรายละเอียดที่มีความแตกต่างกันไปในบริบทและเงื่อนไขเฉพาะของตน และเนื่องจากว่ากฎหมายและตัว แบบของรูปแบบการปกครองที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์และเงื่อนไขเฉพาะระหว่างมนุษย์ของแต่ละ สังคม (Positive Laws) เพราะฉะนั้นเป้าหมายของ Montesquieu ในหนังสือของเขาคือ “การตรวจสอบ ความสัมพันธ์ซึ่งกฎหมาย ๆ ต่างมีความเชื่อมโยงต่อธรรมชาติและหลักการของแต่ละรูปแบบการปกครอง และ หลักการที่ว่ามานี้มีอิทธิพลเป็นอย่างสูงต่อกฎหมายเหล่านี้...” หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ เขาสนใจเงื่อนไขเฉพาะของ สังคมมนุษย์ในแต่ละสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างเงื่อนไขเฉพาะเหล่านี้ ที่เรียกว่า “จิตวิญญาณแห่งกฎหมาย” (THE SPIRIT OF THE LAWS) (Montesquieu, 2015, p.8 [Bk.1 Ch.3])

แต่เราก็มีอาจด่วนสรุปว่า Montesquieu เป็นนักปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ให้ความสำคัญกับบริบท และเงื่อนไขเฉพาะเป็นเครื่องกำหนดความถูกต้องและความยุติธรรมของรูปแบบการปกครองโดยตัวมันเอง โดยไม่ สามารถประเมินหรือตัดสินในเชิงคุณค่าได้เลย (Relativism) จริงอยู่ ความรู้ด้วยธรรมชาติของมนุษย์และ การเมืองการปกครองนั้นจะต้องเข้าใจบนฐานของบริบทและเงื่อนไขของสังคมเฉพาะ ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจได้ว่าแต่ละ รูปแบบการปกครองนั้นเป้าหมายอย่างไร โดยความเข้าใจใน “ธรรมชาติของสรรพสิ่ง” ของแต่ละรูปแบบ

การปกครองที่กล่าวถึงนี้ จะช่วยให้เราเข้าใจและประเมินตัดสินรูปแบบการปกครองหนึ่ง ๆ อย่างที่มันเป็นหรือตามหลักการของตัวมันเอง มากกว่าจะพิจารณาถึงรูปแบบการใช้อำนาจอย่างที่เป็นจริงซึ่งเป็นเพียง “อคติ” ที่ทำให้เราไม่เห็นถึงเป้าหมายที่ควรจะเป็นของรูปแบบการปกครองนั้น ๆ ว่ามีการใช้อำนาจปกครองอย่างสอดคล้องกับเป้าหมายของรูปแบบการปกครองนั้นหรือไม่ (Montesquieu, 2015, xliv [preface]) ในทัศนะของ Carrese เขาเห็นว่า ศาสตร์ทางการเมืองของ Montesquieu เป็นการ “ผสมผสานคุณลักษณะซับซ้อนเชิงปรัชญาและปรากฏการณ์วิภาษมากกว่าการวิเคราะห์อย่างง่าย เพื่อที่จะปรับปรุงข้อเสนอทางปรัชญาของพวกเขาสมัยใหม่ด้วยความเข้าอกเข้าใจอย่างเป็นมนุษย์ในทัศนะของพวกเขาโบราณ และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความสนใจที่เน้นในเรื่องความสุขุมรอบคอบและการบ่มเพาะของผู้ก่อร่างสร้างเมือง หรือ รัฐบุรุษ” (Carrese, 2016, p.43) แต่ “ธรรมชาติของสรรพสิ่ง” หรือ “จิตวิญญาณของกฎหมาย” ของสังคมชนิดต่าง ๆ เป็นอย่างไร ? และเกี่ยวพันกับปัญหาพระราชัยอย่างไร?

4.2 ตัวแบบของรูปแบบการปกครองหลักในทัศนะของ Montesquieu

Montesquieu เสนอว่าเราจะต้องพิจารณารูปแบบการปกครองจาก “ธรรมชาติ” และ “หลักการ” ของรูปแบบการปกครองหนึ่ง ๆ เป็นส่วนสำคัญ คำว่า “ธรรมชาติ” ของรูปแบบการปกครอง หมายถึง ลักษณะโครงสร้างเฉพาะของแต่ละรูปแบบการปกครองว่ามีลักษณะอย่างไร มีองค์ประกอบอย่างไร และใครคือผู้ใช้อำนาจในการปกครองในส่วนใด ส่วนคำว่า “หลักการ” ของรูปแบบการปกครอง หมายถึงว่า รูปแบบการปกครองหนึ่งขับเคลื่อนด้วยความปรารถนาแรงกล้าของมนุษย์อย่างไร ถึงแม้ว่าสองคำนี้จะมีความแตกต่างกันแต่ก็มีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกันไปในทิศทางเดียวกัน ฉะนั้นเมื่อ Montesquieu พิจารณาคำว่า “ธรรมชาติ” และ “หลักการ” เขาไม่ได้กำลังหมายถึง “ธรรมชาติ” (Nature, *physis*) ที่แบ่งแยกเด็ดขาดของออก “จารีตประเพณี” (Convention, *nomos*) ที่มนุษย์สร้างขึ้นมาจากที่หลัง แต่ “ธรรมชาติ” และ “หลักการ” ในความเข้าใจของ Montesquieu นั้นมีส่วนคาบเกี่ยวระหว่างกัน ถัดจากนั้น Montesquieu ได้ทำการจัดแบ่งประเภทของรูปแบบการปกครองออกมาได้สามรูปแบบหลัก ได้แก่ 1) รูปแบบการปกครองแบบมหาชนรัฐ (Republic) 2) รูปแบบการปกครองโดยกษัตริย์ (Monarchy) และ 3) รูปแบบการปกครองแบบเผด็จการตามอำเภอใจ (Despotism)⁵ โดย 3 รูปแบบดังกล่าวนี้วางอยู่บนฐานของ “ธรรมชาติ” และ “หลักการ” ที่ต่างกัน ทำให้มีรูปแบบความสัมพันธ์ทางอำนาจ และชุดคุณค่าที่รองรับรูปแบบการปกครองที่ต่างกันไปด้วย

หากจำแนกรูปแบบการปกครองด้วยเกณฑ์เรื่อง “ธรรมชาติ” (Nature) จะพบว่า “ธรรมชาติ” ของรูปแบบการปกครองมหาชนรัฐ (Republican Government) นั้น ถ้าหากไม่ได้เป็นการปกครองที่อำนาจอยู่ในมือของประชาชนทั้งปวงในสังคม ก็อาจจะเป็นการปกครองโดยครอบครัวหรือตระกูลใดตระกูลหนึ่งเป็นการเฉพาะ ซึ่งถ้าหากอำนาจอยู่ในมือของประชาชนทั้งปวงในสังคมจะเรียกว่าประชาธิปไตย (Democracy) ซึ่ง Montesquieu ไม่ได้หมายถึงประชาธิปไตยแบบบริสุทธิ์แต่หมายถึงมหาชนรัฐแบบประชาธิปไตย แต่ถ้าอำนาจอยู่ในมือของคนกลุ่มน้อยหรือชนชั้นสูงจะเรียกว่าอภิชนาธิปไตย (Aristocracy) แต่เขาก็ไม่ได้หมายถึงอภิชนาธิปไตยแบบบริสุทธิ์แต่หมายถึงมหาชนรัฐแบบอภิชนาธิปไตย ดังนั้นไม่ว่าอำนาจการปกครองจะอยู่ในมือของประชาชนส่วน

⁵ อันที่จริงคำว่า “Despotism” มิได้ปรากฏครั้งแรกในงานของ Montesquieu และไม่ได้มีนัยเชิงลบที่ทับซ้อนกันกับคำว่า Tyranny ตามที่ปรากฏในงานของ Montesquieu หากคำ ๆ นี้ปรากฏในงานของ Aristotle ใน *Politics* เมื่อเขากล่าวถึง “δεσπότης” (despotes) หรือที่มีการแปลว่า “ผู้เป็นนายปกครองครัวเรือน” (master) ซึ่ง Aristotle ใช้คำว่า despotes เพื่อสื่อความหมายที่ผู้เป็นนายในครอบครัวหรือพ่อผู้ซึ่งมีสถานะเหนือภรรยา ลูก และทาส ภายในครัวเรือน และเราไม่ควรจะนำเอาสถานะของ despotes (Aristotle, 1998, pp.7-8 [1252a7], Aristotle, 1957) แต่เมื่อ Aristotle กล่าวถึง พ่อผู้มีอำนาจปกครองในครัวเรือนในงาน *Nicomachean Ethics* พบว่า เขาไม่ได้มองว่า พ่อที่ปกครองครัวเรือนในเอเธนส์เป็นไปในเชิงลบ แต่เมื่อกล่าวถึงพ่อที่ปกครองครัวเรือนในนครเปอร์เซีย เขากลับเรียกว่ามีลักษณะทรราช (tyrannical) ที่ปกครองลูกราวกับเป็นข้าทาสบริวาร (Aristotle, 1975, p.493 [Bk.VIII x.4-xi.1])

ใหญ่หรืออำนาจอยู่ในมือของคนกลุ่มน้อยหรือชนชั้นสูง Montesquieu ถือว่ายังคงเป็นรูปแบบการปกครองมหาชนรัฐ (Republican Government) ด้วยกันทั้งคู่ ส่วนธรรมชาติของรูปแบบการปกครองโดยกษัตริย์ (Monarchical Government) พบว่า มีความแตกต่างจากการปกครองแบบมหาชนรัฐ แต่มีความคล้ายกับธรรมชาติของรูปแบบการปกครองเผด็จการตามอำเภอใจ (Despotic Government หรือ Despotism) เพราะผู้ที่ถืออำนาจการปกครองสูงสุดคือเอกบุคล แต่ความต่างระหว่างการปกครองโดยกษัตริย์กับเผด็จการตามอำเภอใจคือ การปกครองโดยกษัตริย์เป็นการปกครองโดยเอกบุคลตามกฎหมายที่มีการบัญญัติไว้อย่างแน่นอน โดยกฎหมายที่ดำรงอยู่ในการปกครองโดยกษัตริย์เป็นสิ่งที่พระองค์บัญญัติขึ้นมาตามระเบียบแบบแผนของการปกครอง ส่วนการปกครองแบบเผด็จการตามอำเภอใจ ผู้ปกครองใช้อำนาจไปตามเจตจำนงและการทำตามอำเภอใจของตนเอง (Montesquieu, 2015, p.10 [Bk.2 Ch.1], p.17 [Bk.2 Ch.4])

ส่วนถ้าหากจำแนกรูปแบบการปกครองตาม “หลักการ” (Principle) จะพบว่ามหาชนรัฐแบบประชาธิปไตย คือการปกครองซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ถือครองอำนาจสูงสุดภายในรัฐ หลักการที่รองรับมหาชนรัฐประชาธิปไตยก็ต้องเป็นสิ่งซึ่งยึดโยงประชาชนเข้าด้วยกัน และสนับสนุนความเสมอภาคเท่าเทียมกันของประชาชนพลเมือง ดังนั้นรูปแบบการปกครองมหาชนรัฐประชาธิปไตยจึงให้ความสำคัญต่อหลักการเรื่อง “คุณธรรม” (Virtue) ซึ่งหมายถึง การที่ประชาชนภายในรัฐ มีความรักในรัฐของตนและความเสมอ และเขายังมองว่าคุณธรรมนั้นเปรียบได้กับขดลวดที่ทำให้การปกครองมหาชนรัฐดำเนินต่อไป ส่วนของมหาชนรัฐแบบอภิชนาธิปไตย หรือการปกครองที่อำนาจการปกครองสูงสุดไม่ได้อยู่กับประชาชนส่วนใหญ่ แต่อยู่กับคนส่วนน้อย โดยคนส่วนน้อยมีอำนาจในฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร มหาชนรัฐแบบอภิชนาธิปไตยจึงขึ้นอยู่กับความไม่เท่าเทียมกันระหว่างชนชั้นทางสังคม แต่ประชาชนพลเมืองส่วนใหญ่ก็ยังคงมีอิสรภาพ ไม่ได้อยู่ในสภาวะตกทุกข์ได้ยากและยังได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย Montesquieu มองว่าจะต้องมี “หลักการ” ที่เป็นเครื่องกำกับการใช้อำนาจของคนส่วนน้อยที่มีอำนาจปกครอง คือ “คุณธรรม” ทางการเมือง แต่คุณธรรมในมหาชนรัฐอภิชนาธิปไตยมีความแตกต่างจากคุณธรรมในมหาชนรัฐประชาธิปไตย เพราะมหาชนรัฐอภิชนาธิปไตยให้ความสำคัญต่อคุณธรรมในแง่ที่ว่า ผู้ปกครองซึ่งเป็นชนชั้นสูงจะต้องไม่ใช้อำนาจปกครองตามอำเภอใจ เมื่อใดที่ผู้ปกครองบังคับใช้กฎหมายต่อเพื่อนพลเมือง ต้องกระทำเหมือนว่ากระทำต่อตัวเอง ชนชั้นสูงจึงต้องยึดคุณธรรมเรื่อง “ความพอดี” (Moderation) เพื่อเหนี่ยวรั้งตัวเขาจากการแสวงหาความเป็นใหญ่จนเกินขอบเขตความพอดี (Montesquieu, 2015, xli [Author's foreword], p.25 [Bk.3 Ch.4])

สำหรับหลักการ (Principle) ของการปกครองโดยกษัตริย์ คือ “เกียรติ” (Honor) เพราะ ในรูปแบบการปกครองโดยกษัตริย์ ประชาชนพลเมืองถูกแบ่งออกไปตามชนชั้นต่าง ๆ จึงไม่มีความเสมอภาคกันเมื่อเปรียบเทียบกับมหาชนรัฐ จึงไม่จำเป็นต้องยึดถือหลักการ “คุณธรรม” ทว่าในระบบการปกครองโดยกษัตริย์จะมี “กฎหมาย” (Laws) เข้ามาแทน เหตุผลที่ทำให้กฎหมายสำคัญว่าคุณธรรม เพราะประชาชนพลเมืองไม่ได้มีจิตใจเห็นแก่ส่วนรวมเช่นที่ปรากฏอยู่ในมหาชนรัฐ แต่มีความทะเยอทะยาน ความมั่งคั่งใหญ่โต และถึงแม้ว่าประชาชนพลเมืองในระบบกษัตริย์ยังคงมีลำดับชั้นที่แตกต่างกัน แต่ประชาชนพลเมืองเหล่านี้ก็จะมีอาการปรารถนาคล้ายคลึงกันดังกล่าว Montesquieu ถือว่าเกียรติคือหลักการสำคัญสูงสุดของรูปแบบการปกครองโดยกษัตริย์ แม้ว่าเกียรตินั้นจะมาจากแรงผลักดันคือความทะเยอทะยาน ความมั่งคั่งใหญ่โตสูง และความต้องการได้รับการยกย่อง แต่ Montesquieu มองว่าการแสวงหาเกียรติเป็นผลดีต่อระบอบการปกครองโดยกษัตริย์ ในขณะที่การแสวงหาเกียรติในระบบมหาชนรัฐเป็นเรื่องอันตราย เพราะมหาชนรัฐโดยเฉพาะมหาชนรัฐประชาธิปไตยนั้นประชาชนพลเมืองมีความเท่าเทียมกันและค่อนข้างมีอิสระมากกว่า จึงไม่เหมาะที่จะกำหนดหลักการพื้นฐานให้ประชาชนพลเมืองมุ่งแสวงหาเกียรติส่วนตน เพราะจะทำให้ประชาชนจะเห็นแก่ตนมากกว่าความรักในส่วนรวมอันเป็นรากฐานสำคัญของมหาชนรัฐ ส่วนการปกครองโดยกษัตริย์นั้นมีแกนกลางในการบัญชาการหรือใช้อำนาจสูงสุดเพื่อขับเคลื่นให้คนแสวงหาเกียรตินั้นอยู่ตรงกลาง ความปรารถนาในเกียรติดังกล่าวนี้อาจส่งผลให้ทุกภาค

ส่วนของสังคมการเมืองมีการขับเคลื่อนไปข้างหน้า ความปรารถนาในเกียรติจะผูกพันประชาชนในสังคมการเมือง เมื่อแต่ละคนมุ่งแสวงหาเกียรติยศไปพร้อม ๆ กันภายในตำแหน่งแห่งที่ของตนเอง จะส่งผลให้เกิดความดีส่วนรวม ในขณะที่ประชาชนพลเมืองเองเชื่อว่าเขากำลังทำไปเพื่อผลประโยชน์ส่วนตนของเขาเอง (Montesquieu, 2015, p.27 [Bk.3 Ch.8])

ส่วนการปกครองระบอบเผด็จการตามอำเภอใจ (Despotic State) มีหลักการเดียวที่เป็นคุณลักษณะของเผด็จการตามอำเภอใจก็คือ “ความกลัว” (Fear) เท่านั้น ความกลัวจะทำลายความกล้าหาญและความรู้สึกทะเยอทะยานของทุกคน แต่เมื่อผู้ปกครองเผด็จการไม่สามารถรักษาความกลัวในหมู่ประชาชนพลเมืองไว้ได้ ทุกสิ่งอย่างในระบอบเผด็จการตามอำเภอใจก็ถือเป็นอันสูญสิ้น (Montesquieu, 2015, p.28 [Bk.3 Ch.9])

4.3 พินิจความพอดี/ความสมดุล (Moderation) กับปัญหาทรราชย์ (Tyranny) ผ่านตัวแบบของรูปแบบการปกครองหลักในทัศนะของ Montesquieu

โดยพื้นฐานแล้ว ถึงแม้ว่ารูปแบบการปกครองในแต่ละรูปแบบนั้นจะอยู่ภายใต้เงื่อนไขเฉพาะของรูปแบบการปกครองนั้น ๆ เอง แต่กฎธรรมชาติก็ยังถือเป็นรากฐานที่สำคัญร่วมกันของทุกรูปแบบการปกครอง เนื่องจากประชาชนพลเมืองภายใต้รูปแบบการปกครองใด ๆ ก็ล้วนแต่เป็นมนุษย์เหมือนกันทั้งนั้น และมนุษย์ก่อนจะมาอยู่กันเป็นสังคมและอยู่ภายใต้กฎหมายที่แตกต่างกันย่อมอยู่ภายใต้กฎธรรมชาติมาก่อน ฉะนั้น ถึงแม้ Montesquieu จะมองว่า เราไม่สามารถหามาตรฐานกลางมาประเมินตัดสินอย่างเด็ดขาดได้ว่ามีรูปแบบการปกครองใดเป็นรูปแบบที่ดีที่สุด หากจะต้องพิจารณาจากบริบทหรือเงื่อนไขเฉพาะของรูปแบบการปกครอง แต่ทว่าสิ่งซึ่ง Montesquieu ให้ความสำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือหลักการว่าด้วยเรื่อง “ความพอดี/ปานกลาง” (Moderation) “ความพอดี/ปานกลาง” ของแต่ละรูปแบบการปกครองนั้นไม่จำเป็นต้องเหมือนกันหรือมีตัวแบบสากลที่ทุก ๆ สังคมควรนำไปปรับใช้ ฉะนั้น การที่ Montesquieu มองว่ารูปแบบการปกครองในแต่ละรูปแบบภายในแต่ละเงื่อนไขเฉพาะนั้น ไม่ควรสุดโต่งไปในด้านใดด้านหนึ่ง คือการประเมินจากเงื่อนไขของรูปแบบการปกครองนั้น ๆ เองว่า ภายในรูปแบบการปกครอง ผู้ปกครองใช้อำนาจอย่างไม่เกินเลยไปจากเงื่อนไขและหลักการภายในรูปแบบการปกครองนั้น ๆ เสียเอง นี่เป็นเหตุผลที่ Montesquieu มองว่าเป้าหมายทางปรัชญาการเมือง คือ การแก้ไข “อคติ” ที่ไม่ได้หมายถึงการสอนให้คนอ่านงานของเขาเข้าถึงกฎเกณฑ์อันเป็นสากล แต่หมายถึงการสอนให้ผู้อ่านรู้ธรรมชาติของการปกครองต่าง ๆ เป็นอย่างไรเพื่อที่จะได้จัดระเบียบแบบแผนให้เหมาะสมตามเงื่อนไขที่พอจะทำได้ (Bandoch, 2017, pp.2-4, p.18)

เหตุผลที่ “ความพอดี/ปานกลาง” เป็นเรื่องสำคัญ เพราะ “ความพอดี/ปานกลาง” ยังมีส่วนเกี่ยวข้องกับ การวิเคราะห์ปัญหาทรราชย์ (Tyranny) หรือเผด็จการตามอำเภอใจ (Despotism) ที่อาจจะเกิดขึ้นจากความสุดโต่งทางการเมืองดังกล่าวอีกด้วย ซึ่งถ้าความพอดี/ปานกลางคือสิ่งบ่งชี้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของแต่ละรูปแบบการปกครอง ก็หมายความว่าความสุดโต่งของแต่ละรูปแบบการปกครองคือสาเหตุของความเสื่อมของแต่ละรูปแบบการปกครองตามไปด้วย และถ้าหากว่า “ธรรมชาติ” และ “หลักการ” ของการปกครอง คือเครื่องกำหนดโครงสร้างทางการเมือง กฎหมาย และรูปแบบความสัมพันธ์เชิงอำนาจของแต่ละรูปแบบการปกครอง และเป็นสิ่งซึ่งบ่งชี้ถึงความพอดี/ปานกลางของแต่ละรูปแบบการปกครอง ก็ย่อมหมายความว่าเหตุแห่งความเสื่อมของรูปแบบการปกครองเป็นผลมาจากธรรมชาติของแต่ละรูปแบบที่ถูกนำไปในทางเกินขอบเขต ดังที่ Montesquieu กล่าวว่า “ความฉ้อฉลของแต่ละรูปแบบการปกครองมักจะเริ่มต้นจากตัวหลักการของรูปแบบการปกครองนั่นเอง” (Montesquieu, 2015, p.112 [Bk.8 Ch.1], p.118 [Bk.8 Ch.8])

ควรกล่าวในเบื้องต้นว่า คำว่า “ทรราชย์” กับคำว่า “เผด็จการตามอำเภอใจ” ดูเหมือนว่าจะเป็นคำที่มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ อย่างน้อยที่สุด Montesquieu ได้ใช้คำว่า “เผด็จการตามอำเภอใจ” เพื่อสื่อความถึงหนึ่งในรูปแบบการปกครองหลักที่เขาจำแนกออกมา ได้แก่ รูปแบบการปกครองแบบมหาชนรัฐ รูปแบบ

การปกครองโดยกษัตริย์ และรูปแบบการปกครองโดยเผด็จการตามอำเภอใจ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว แต่เมื่อ Montesquieu อภิปรายถึงความเสื่อมถอยของรูปแบบการปกครอง โดยเฉพาะความเสื่อมถอยของรูปแบบการปกครองแบบมหาชนรัฐและการปกครองโดยกษัตริย์ จะพบว่า Montesquieu ใช้คำว่า “ทรราชย์” กับ “เผด็จการตามอำเภอใจ” สลับกัน ดังนั้นในการใช้คำว่า “ทรราชย์” กับ “เผด็จการตามอำเภอใจ” ของ Montesquieu จึงไม่ได้มีความแตกต่างกันในแง่ของสาระสำคัญ (Osborne, 2002, pp.243-261)

4.3.1 ปัญหาทรราชย์ในรูปแบบการปกครองมหาชนรัฐประชาธิปไตย

ดังที่กล่าวมาแล้วว่า การปกครองแบบมหาชนรัฐประชาธิปไตย (Democratic Republic) ซึ่งเน้นคุณค่าหรือหลักการเรื่อง “คุณธรรมทาง” หลักการที่สนับสนุนให้ประชาชนพลเมืองรักในความเป็นส่วนรวม มีความเห็นแก่ผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตน ตลอดจนการทำให้ประชาชนพลเมืองเคารพกฎหมายของรัฐ รวมถึงการประชาชนพลเมืองมีความเสมอภาคเท่าเทียมกันและเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองหรือกิจการของสาธารณะ Montesquieu ให้ความสำคัญคือ “ความพหุ” ในแง่นี้ มหาชนรัฐประชาธิปไตยซึ่งเป็นการปกครองที่อำนาจอยู่กับคนส่วนใหญ่และเน้นความเสมอภาคระหว่างพลเมือง แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า Montesquieu จะมองว่า ประชาชนพลเมืองจะเป็นผู้ถือครองอำนาจเอาไว้กับตนเองหรือกระทำการด้วยตนเองในทุกเรื่อง หากประชาชนผู้ถืออำนาจธิปไตยสูงสุดจะมอบอำนาจหน้าที่ให้กับคณะผู้บริหารรัฐไปใช้อำนาจแทนพวกเขา (Montesquieu, 2015, p.11 [Bk.2 Ch.2])

นอกจากประเด็นเรื่องความจำเป็นของการมีเจ้าหน้าที่แห่งรัฐหรือผู้บริหารรัฐ จะพบว่ามีอีกประเด็นสำคัญ ที่สะท้อนถึงความเป็นรูปแบบการปกครองปานกลาง/พหุ คือ ในเรื่องการบัญญัติกฎหมายในมหาชนรัฐประชาธิปไตยนั้น Montesquieu มองว่า มันมีความจำเป็นที่สภาสูงจะต้องมีการตรวจสอบกฎหมายนั้นเป็นระยะเวลาเป็นแรมปี ก่อนจะถือว่ากฎหมายเหล่านั้นได้กลายมาเป็นเจตนารมณ์ของประชาชนอย่างแท้จริง (Montesquieu, 2015, pp.14-15 [Bk.2 Ch.2])

จากการที่มหาชนรัฐประชาธิปไตยไม่ได้ให้ประชาชนทำทุกอย่างด้วยตนเองทั้งหมด แต่มีการเลือกผู้มาใช้อำนาจแทน จึงเห็นได้ว่า การปกครองแบบมหาชนรัฐประชาธิปไตยตามทัศนะของ Montesquieu ไม่ได้เป็นแค่การปกครองโดยเสียงข้างมาก แต่คือรูปแบบการปกครองที่มีความพหุ ความเสมอภาคอันเป็นคุณค่าสำคัญของมหาชนรัฐประชาธิปไตยจึงเป็นความเสมอภาคที่ถูกจำกัดภายใต้เงื่อนไขของสภาพความเป็นจริงของสังคม ถึงที่สุดมหาชนรัฐประชาธิปไตยจึงเป็นรูปแบบการปกครองที่มีความพหุ ประชาชนภายใต้การปกครองมีความเสมอภาคเพื่อที่จะเลือกคนที่พวกเขาไว้วางใจไปใช้อำนาจแทนพวกเขาในสิ่งซึ่งพวกเขาไม่อาจทำด้วยตนเอง แต่ถ้าเป็นเช่นนั้นแล้ว “ความเสื่อม” หรือ “ความฉ้อฉล” (Corruption) ของมหาชนรัฐประชาธิปไตย ย่อมจะต้องเป็นด้านกลับของรูปแบบการปกครองแบบพหุ/ปานกลาง ฉะนั้นความเสื่อมของแต่ละรูปแบบการปกครองมักจะเริ่มต้นที่หลักการของตัวมันเองเสมอ (Montesquieu, 2015, p.112 [Bk.8 Ch.1]) กล่าวคือ การขาดความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม แต่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนจนเกินขอบเขตของความพหุ Montesquieu มองว่าภายในสภาวะดังกล่าวประชาชนจะใช้เสรีภาพอย่างเต็มที่ในทุกเรื่อง จนกระทั่งความไร้ระเบียบอย่างสุดขีดได้เข้ามาแทนที่กฎเกณฑ์ทุกอย่าง (Montesquieu, 2015, pp.23 [Bk.2 Ch.3])

ปัญหาที่ร้ายแรงยิ่งขึ้นไปอีกจากสภาพการณ์ที่ประชาชนพลเมืองหลงใหลมัวเมาในความเสมอภาคอย่างสุดขีด จนเปลี่ยนจากความปรารถนาในสิ่งจำเป็นและความรักในความเสมอภาคมาเป็นความต้องการสิ่งฟุ้งเฟ้อ คือ ปัญหา “ทรราชย์” อันเป็นผลจากการที่ประชาชนใช้เสรีภาพเพื่อที่จะมีความเสมอภาคอย่างสุดขีด ในที่สุดแล้วประชาชนพลเมืองในระบอบมหาชนรัฐประชาธิปไตยได้สูญเสียเสรีภาพดังกล่าวไป “ยิ่งประชาชนใช้ประโยชน์จากเสรีภาพของพวกเขามากยิ่งขึ้นเท่าใด พวกเขาจะยิ่งเข้าใกล้ห้วงขณะของการสูญเสียเสรีภาพมากยิ่งขึ้นเท่านั้น ทรราชย์น้อย ๆ ได้ค่อย ๆ ก่อตัวขึ้นมาจากการหลอมรวมเอาบรรดาความชั่วร้ายทั้งหลายทั้งปวงเข้ามาสู่คนคนเดียว สิ่งทั้งหลายเหลือนั้นเกี่ยวกับเสรีภาพนั้นได้กลายมาเป็นอะไรที่สุจริตจนเต็มทีแล้ว เมื่อนั้นเองทรราชย์คนหนึ่ง

จึงได้เผยตัวขึ้นและประชาชนได้สูญเสียเสรีภาพ รวมถึงผลประโยชน์ใด ๆ ที่มาจากความเสื่อมถอยของพวกเขาด้วย。” (Montesquieu, 2015, p.113 [Bk.8 Ch.1])

จากปัญหาที่เกิดขึ้น จะเห็นว่าจากความต้องการเสมอภาคเท่าเทียมอย่างเต็มที่ จนกระทั่งพัฒนา กลายเป็นความต้องการที่จะเสมอภาคเท่าเทียมอย่างสุดขีด และความต้องการดังกล่าวนี้เป็นสิ่งที่ประชาชน พลเมืองใช้เสรีภาพอย่างเต็มที่เพื่อที่จะตอบสนองความต้องการในสิ่งที่เกินไปกว่าความเสมอภาคแต่เป็น ความต้องการในสิ่งที่ฟุ้งเฟ้อ ในท้ายที่สุดได้เกิดปรากฏการณ์ทรราชย์ขึ้นมา Montesquieu จึงมองว่าความ เสื่อมของมหาชนรัฐประชาธิปไตยตามทัศนะของ Montesquieu มีอยู่ 2 สาเหตุ ได้แก่ สาเหตุแรก “จิตวิญญาณ ของความเสมอภาคได้สูญเสียไป” หมายถึง การที่ประชาชนพลเมืองส่วนใหญ่ไม่ได้ยึดถือหลักความเสมอภาค ระหว่างเพื่อนพลเมืองด้วยกัน แนวโน้มผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นตามมาจากกรณีข้างต้นนี้เป็นการที่มหาชนรัฐ ประชาธิปไตยค่อย ๆ แปรสภาพกลายเป็นรูปแบบการปกครองแบบอื่นที่ยึดถือหลักความเสมอภาคน้อยลง จนกระทั่งเป็นรูปแบบการปกครองที่ไม่ได้ยึดถือหลักการเรื่องความเสมอภาคเป็นสำคัญ หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่ง ได้ว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงจากรูปแบบการปกครองมหาชนรัฐประชาธิปไตยมาเป็นอภิชนาธิปไตย หรืออาจจะ เปลี่ยนแปลงไปจนถึงการปกครองโดยกษัตริย์แทน สาเหตุต่อมา ความเสื่อมนั้นอาจมาจากการที่ “จิตวิญญาณของ ความเสมอภาคถูกนำไปในสุดโต่ง” หรือการที่ประชาชนพลเมืองมีความต้องการที่จะเสมอภาคเท่าเทียมกันในทุกเรื่องจนกระทั่งเกินขอบเขตของความพอดี ความต้องการในการได้มาซึ่งความเสมอภาคจึงกลับกลายมาเป็น ความต้องการในสิ่งที่ฟุ้งเฟ้อ (Luxury) เข้ามาแทนที่ความต้องการขั้นพื้นฐานและความต้องการจะเสมอภาคกับ เพื่อนพลเมือง ซึ่งทำให้สมดุลในโครงสร้างการปกครองเปลี่ยนแปลงไป (Montesquieu, 2015, pp.112-113 [Bk.8 Ch.1])

4.3.2 พินิจปัญหาทรราชย์ในรูปแบบการปกครองมหาชนรัฐอภิชนาธิปไตย

การปกครองแบบมหาชนรัฐอภิชนาธิปไตยเป็นการปกครองที่อำนาจไม่ได้อยู่ในมือคนส่วนใหญ่ แต่อยู่ใน มือคนชั้นสูงที่เป็นคนส่วนน้อย มหาชนรัฐอภิชนาธิปไตยจึงมีความไม่เสมอภาคกันระหว่างพลเมืองเป็นพื้นฐานเมื่อ เปรียบเทียบกับมหาชนรัฐประชาธิปไตย แต่มหาชนรัฐอภิชนาธิปไตยก็ไม่ได้เป็นการปกครองที่ทุกสิ่งทุกอย่างถูก กำหนดได้จากบรรดาคนชั้นสูงที่ถืออำนาจปกครอง จนกระทั่งละเลยประชาชนพลเมืองทำให้ประชาชนพลเมืองตก อยู่ในสภาพแร้นแค้น ดังนั้น คนชั้นสูงจะต้องยึดหลักการคุณธรรมที่เน้นเรื่อง “ความพอดี” เพื่อเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้ง พวกเขาจากการแสวงหาความเป็นใหญ่หรือผลประโยชน์ส่วนตนอันเกิดควรเหนือบรรดาเหล่าคนชั้นสูงด้วยกันเอง หรือพยายามอยู่เหนือกว่าประชาชนสามัญด้วย

ในแง่นี้ ปัญหา “ความเสื่อม” หรือ “ความฉ้อฉล” ของมหาชนรัฐอภิชนาธิปไตย จึงย่อมเป็นด้านกลับกัน มหาชนรัฐอภิชนาธิปไตยที่มีความพอดีในเชิง “ธรรมชาติ” และ “หลักการ” ทางการปกครองภายในตัวเอง โดยเฉพาะในกรณีที่ว่า ผู้ปกครองในระบอบดังกล่าวนี้ใช้อำนาจเพื่อผลประโยชน์ส่วนตนจนเกินเลยขอบเขตของ ความพอดี การที่กลุ่มคนชั้นสูงที่ครองอำนาจปกครอง ไม่เพียงแต่มีอำนาจเหนือประชาชนสามัญที่เป็นผู้อยู่ภายใต้ การปกครองเท่านั้น แต่คนชั้นสูงดังกล่าวยังทำให้ประชาชนสามัญต้องตกอยู่ในสถานะของข้าทาสบริวารของตน แต่การปกครองมหาชนรัฐอภิชนาธิปไตยก็อาจมีความเสื่อมถอยลงไม่แตกต่างไปจากการที่ประชาชนพลเมืองใน มหาชนรัฐประชาธิปไตยต้องการความเสมอภาคอย่างสุดขีด กล่าวคือ มีความเป็นไปได้ว่ารูปแบบการปกครอง มหาชนรัฐอภิชนาธิปไตยจะเสื่อมไปสู่ทรราชย์หรือเผด็จการตามอำเภอใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อ คนชั้นสูงได้ใช้อำนาจปกครองตามอำเภอใจจนเกินเลยขอบเขตความพอดี ผู้ที่เป็นคนชั้นสูงย่อมมีสถานะไม่ต่างจาก “ผู้ปกครอง เผด็จการตามอำเภอใจจำนวนหลายคน” ดังที่ Montesquieu กล่าวว่า “อภิชนาธิปไตยถูกทำให้เสื่อมลงเมื่อ อำนาจของคนชั้นสูงกลายเป็นอำนาจตามอำเภอใจ ...เมื่อตระกูลผู้ปกครองปฏิบัติตามกฎหมาย มันย่อมเป็น การปกครองโดยกษัตริย์ที่มีกษัตริย์อยู่หลายพระองค์และย่อมเป็นสิ่งที่ดีโดยธรรมชาติของตัวมันด้วยตราบเท่าที่ กษัตริย์ทั้งหลายทั้งปวงเหล่านี้ถูกผูกพันด้วยกฎหมาย. แต่เมื่อใดที่ตระกูลผู้ปกครองเหล่านี้ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย

แล้ว ก็ย่อมเป็นรัฐเผด็จการตามอำเภอใจ ซึ่งมีการปกครองโดยผู้ปกครองเผด็จการตามอำเภอใจจำนวนหลายคน” (Montesquieu, 2015, p.115 [Bk.8 Ch.5])

4.3.3 ปัญหาทฤษฎีในรูปแบบการปกครองโดยกษัตริย์

การปกครองโดยกษัตริย์ คือ การปกครองที่คนคนเดียวปกครองตามกฎหมายที่ตายตัวและที่มีอยู่แล้ว โดยอยู่บนรากฐานของหลักการเรื่องเกียรติ (Honor) Montesquieu ถือว่าหลักการของพวกคลาสสิกในการจัดประเภทรูปแบบการปกครองตามรากฐานของคุณธรรมและความชั่วของผู้ปกครองยังไม่ถือว่าเป็นหลักการที่ควรจะนำมาเป็นหลักการปกครองโดยกษัตริย์ เพราะการปกครองโดยกษัตริย์ไม่ใช่เพียงมีผู้ปกครองที่เป็นกษัตริย์ที่ดีหรือกษัตริย์ที่มีคุณสมบัติโดยธรรมชาติ แต่สิ่งที่จำเป็นมากกว่าคือการปกครองที่ต้องมีกฎหมายแทนที่การมีโครงสร้างทางอำนาจที่ผู้ใช้อำนาจมีการใช้อำนาจตามอำเภอใจ ฉะนั้น เงื่อนไขสำหรับการปกครองโดยกษัตริย์ คือ จะต้องเปิดพื้นที่ให้แก่สถาบันที่อยู่กึ่งกลางระหว่างอำนาจของกษัตริย์กับประชาชน (Intermediary institutions) ได้แก่ ชนชั้นสูง พระ โดยสถาบันดังกล่าวนี้จะต้องความเป็นอิสระในตนเองพอสมควร และมีอำนาจนิติบัญญัติร่วมกับกษัตริย์ในลักษณะของการทัดทานพระองค์ไว้มิให้ใช้อำนาจเกินกว่าขอบเขตของกฎหมายที่บัญญัติของรัฐ ซึ่งจะส่งผลให้รูปแบบการปกครองโดยกษัตริย์มีคุณลักษณะของ “รูปแบบการปกครองแบบพหุติ/ปานกลาง” ฉะนั้น “สถาบันที่อยู่กึ่งกลางระหว่างอำนาจของกษัตริย์กับประชาชน” จึงเปรียบเสมือนกับเครื่องป้องกันมิให้รูปแบบการปกครองโดยกษัตริย์ใช้อำนาจสุดโต่ง ในทางกลับกัน “ความเสื่อม” หรือ “ความฉ้อฉล” ของรูปแบบการปกครองโดยกษัตริย์ย่อมจะต้องเป็นกรณีที่กษัตริย์รวบอำนาจไว้ทั้งหมด ซึ่งจะมีแนวโน้มเสื่อมไปสู่เผด็จการตามอำเภอใจหรือทฤษฎีได้ “อำนาจที่เป็นตัวกลางมากที่สุดและเป็นอำนาจลำดับรองลงมา คือ อำนาจของพวกคนชั้นสูง. และในหนทางดังกล่าวนี้คนชั้นสูงคือเนื้อหาสาระของการปกครองโดยกษัตริย์ ซึ่งมีหลักการพื้นฐานอยู่ว่า ถ้าไม่มีกษัตริย์ ก็ไม่มีคนชั้นสูง ถ้าไม่มีคนชั้นสูง ก็ย่อมไม่มีกษัตริย์ แต่จะมีผู้ปกครองเผด็จการตามอำเภอใจเกิดขึ้นแทน” (เน้นจากต้นฉบับ ดู Montesquieu, 2015, p.18 [Bk.2 Ch.4])

แต่นอกจากบรรดาองค์ประกอบที่เชื่อมที่อยู่ตรงกลางแล้ว การปกครองโดยกษัตริย์ยังจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมี “ผู้รับประกันการมีอยู่ของกฎหมาย” หรือ “ตุลาการศาลยุติธรรมสูงสุด” ⁶ (The depository of laws) Montesquieu กล่าวว่า “มันมิใช่สิ่งที่เพียงพอที่จะมีช่วงชั้นตรงกลางในระบอบกษัตริย์ แต่จะต้องมีผู้รับประกันถึงการมีกฎหมายในรัฐ ผู้ซึ่งมีการประกาศใช้กฎหมายเมื่อได้มีการบัญญัติขึ้นมาแล้ว และเรียกใช้กฎหมายเหล่านั้นเมื่อใดก็ตามที่กฎหมายเหล่านั้นถูกลืมเลือนไป.” (Montesquieu, 2015, p.19 [Bk.2 Ch.4]) ความสำคัญถึงการมี “ผู้รับประกันการมีอยู่ของกฎหมาย” จะเป็นเครื่องยืนยันถึงความแน่นอนและมั่นคงของรูปแบบการปกครองโดยกษัตริย์ เป็นการชี้ว่ารูปแบบการปกครองโดยกษัตริย์นั้น มิใช่การใช้ผู้ปกครองใช้อำนาจตามอำเภอใจ แต่ใช้อำนาจในขอบเขตของกฎหมายที่ได้มีการบัญญัติไว้

4.3.4 ปัญหาทฤษฎีในรูปแบบการปกครองโดยเผด็จการตามอำเภอใจ

นอกจากทฤษฎีหรือเผด็จการตามอำเภอใจจะเป็นความเสื่อมของรูปแบบการปกครองต่าง ๆ ดังที่อภิปรายมาข้างต้นแล้วนั้น Montesquieu กล่าวถึงการปกครองโดยเผด็จการตามอำเภอใจในฐานะที่เป็นรูปแบบการปกครองที่ปรากฏในโลกตะวันออกอีกด้วย รูปแบบการปกครองโดยเผด็จการตามอำเภอใจ คือ การปกครองที่อยู่บนฐานของความกลัวของประชาชนต่อผู้ปกครอง ผู้ปกครองเผด็จการตามอำเภอใจนั้นจะใช้ประโยชน์จากผู้พิทักษ์หลักทางการเมืองหรืออัครมหาเสนาบดี (Vizir) (Montesquieu, 2015, 20 [Bk.2 Ch.5]) ผู้ซึ่งทำหน้าที่ปกครองในขณะที่ตัวผู้ใช้อำนาจเด็ดขาดกำลังหลงระเหิด หลักการของมันคือความกลัวที่ปลูกเร้าขึ้นมาโดยการใช้กำลังอย่างป่าเถื่อนโดยเฉพาะกับผู้ที่ยิ่งใหญ่ ซึ่งอาจใช้อำนาจกดขี่ประชาชนส่วนใหญ่ได้ การปกครองเช่นนี้ว่าขาดความเมตตา เต็มไปด้วยความชั่วช้าและโง่งมอย่างที่สุด นอกจากนี้ การปกครองรูปแบบเผด็จการตามอำเภอใจนั้นเสื่อมถอยอยู่แล้วในตัวมันเอง แต่ถึงแม้เห็นได้ชัดว่าเรามีความนิยมต่อรูปแบบการปกครองโดย

⁶ คำแปลนี้มาจากสำนวนของเฮนรี ฮาร์มอน (Harmon, 1972, p.388)

เผด็จการตามอำเภอใจ เขาก็ยังอธิบายเงื่อนไขที่ทำให้รูปแบบการปกครองเผด็จการตามอำเภอใจเสื่อมลง คือ ถ้าหากว่าเงื่อนไขที่ส่งผลให้การปกครองโดยเผด็จการตามอำเภอใจดำรงอยู่คือสังคมที่มีดินแดนกว้างใหญ่ และประชาชนจำนวนมากเป็นคนขลาด โดยคนคนเดียวซึ่งปกครองโดยใช้กำลังอาจทำให้ประเทศอยู่รวมกันได้ ย่อมแปลว่า หนทางแห่งความเสื่อมของรูปแบบการปกครองดังกล่าวคือการที่สิ่งต่าง ๆ กลับตาลปัตรจากที่เป็นอยู่ (Montesquieu, 2015, p.119 [Bk.8 Ch.10])

4.4 หนทางป้องกันความเสื่อมไปสู่ความเป็นทรราชย์ของตัวแบบรูปแบบการปกครองหลัก

Montesquieu มองว่า มหาชนรัฐประชาธิปไตย ซึ่งให้ความสำคัญต่อหลักการว่าด้วย “คุณธรรม” หมายถึงความรักในความเสมอภาคระหว่างพลเมืองและอยู่ภายใต้กฎหมายของรัฐ เพราะฉะนั้น เงื่อนไขที่จำเป็นต่อมหาชนรัฐประชาธิปไตย คือ “กฎหมายควบคุมจำกัดความปรารถนาอยากเกินความจำเป็น” (Sumptuary law) ที่จะทำให้ประชาชนพลเมืองเห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนรวม และไม่เห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตนมากเกินไป เพราะฉะนั้นการจัดการศึกษาในรูปแบบการปกครองแบบมหาชนรัฐจะต้องให้ความสำคัญต่อการหล่อหลอมความปรารถนาอยากแบบพอดี แทนที่จะสร้างประชาชนพลเมืองให้มีความรู้สึกปรารถนาอยากในสิ่งฟุ้งเฟ้อ (Luxury) (Montesquieu, 2015, p.98 [Bk.7 Ch.2])

รูปแบบการปกครองมหาชนรัฐประชาธิปไตยก็ให้ความสำคัญต่อกฎหมายที่ควบคุมความปรารถนาอยากอันล้นเกินของบรรดาผู้ปกครองคนชั้นสูง แม้ภายในรูปแบบการปกครองแบบมหาชนรัฐประชาธิปไตยจะมีความไม่เสมอภาคระหว่างชนชั้นสูงกับประชาชนคนสามัญอยู่บ้าง แต่ความปรารถนาอยากอันล้นเกินของชนชั้นสูงก็จะเป็นอันตรายต่อรัฐอยู่ดี กฎหมายที่สร้างให้เกิดความพอดีในรูปแบบการปกครองมหาชนรัฐประชาธิปไตยจึงเป็นลักษณะที่กำหนดให้คนชั้นสูงที่มีทั้งทรัพย์สินสมบัติและอำนาจปกครองจะต้องไม่ใช่อำนาจเพื่อสร้างผลประโยชน์ส่วนตนมากเกินไปจนถึงขนาดฟุ้งเฟ้อ (Montesquieu, 2015, p.99 [Bk.7 Ch.3])

แต่ถ้ากฎหมายภายในการปกครองมหาชนรัฐประชาธิปไตยคือการควบคุมความปรารถนาอยากอันล้นเกินของประชาชน และถ้าหากว่ากฎหมายของมหาชนรัฐประชาธิปไตยคือการควบคุมความปรารถนาของผู้ปกครองที่เป็นชนชั้นสูง ก็ต้องเข้าใจว่า มหาชนรัฐประชาธิปไตยออกกฎหมายบนฐานคิดที่ไม่ต้องการให้ประชาชนมีความต้องการเกินความจำเป็นซึ่งจะทำให้ประชาชนมุ่งแต่จะแสดงความเหนือกว่าผู้อื่น มากกว่าจะรักษาไว้ซึ่งความเสมอภาคเท่าเทียม ส่วนมหาชนรัฐประชาธิปไตยออกกฎหมายบนฐานคิดที่ต้องการไม่ให้ชนชั้นสูงเกิดความฟุ้งเฟ้อจนไปกระทั้งกดขี่ประชาชนคนสามัญ อย่างไรก็ตาม กฎหมายในรูปแบบการปกครองโดยกษัตริย์มีความแตกต่างกันออกไป เพราะประกอบด้วยกษัตริย์ผู้ทรงอำนาจสูงสุด คนชั้นสูงและประชาชนพลเมืองที่มีลำดับชั้นไม่เท่าเทียมกัน ทว่ามีความปรารถนาอยากได้มาซึ่งเกียรติ ชื่อเสียง และการยอมรับในตัวตน กฎหมายในรูปแบบการปกครองโดยกษัตริย์จึงไม่ใช่การควบคุมความปรารถนาอยากอย่างในมหาชนรัฐ แต่เป็นกฎหมายที่เอื้อให้เกิดการแสวงหาเกียรติ ชื่อเสียง และการยอมรับในตัวตน เนื่องจากความโดดเด่นของคนชั้นสูง ความฟุ้งเฟ้อนั้นสมควรจะได้รับการสนับสนุน (Montesquieu, 2015, p.99 [Bk.7 Ch.4])

แต่ในขณะที่ความปรารถนาอยากในสิ่งที่ฟุ้งเฟ้อนั้นเป็นไปได้ภายในรูปแบบการปกครองโดยกษัตริย์ Montesquieu กลับมองว่า รูปแบบความฟุ้งเฟ้อในการปกครองโดยเผด็จการตามอำเภอใจมีความแตกต่างออกไป กล่าวคือ ในขณะที่ความปรารถนาในเกียรติ การยอมรับ หรือแม้แต่ความฟุ้งเฟ้อ ในรูปแบบการปกครองโดยกษัตริย์อยู่ภายใต้กรอบกติกาและกฎหมายที่ควบคุมไม่ให้เกิดการละเมิดช่วงชั้นทางสังคม ความปรารถนาในความฟุ้งเฟ้อดังกล่าวจึงเป็นสิ่งที่อยู่ภายใต้กฎระเบียบและเมื่อแต่ละคนอยู่ในตำแหน่งแห่งที่ของตนและรักษาเกียรติของตนก็จะส่งผลดีต่อภาพรวมของรัฐ กษัตริย์คือผู้ทรงเกียรติสูงสุด และชนชั้นสูงลำดับรองลงมาก็มีเกียรติในลำดับที่แตกต่างกันไป แต่ในรัฐเผด็จการตามอำเภอใจ ซึ่งมีเพียงผู้ปกครองเพียงผู้เดียวที่ตอบสนอง

ความต้องการที่พึงเพื่อ ท่ามกลางบรรดาข้าทาสบริวารที่ต้องสยบยอมต่ออำนาจของผู้ปกครอง แต่ผู้ปกครองดังกล่าวก็ยังหาสของความพึงเพื่อของตนเองด้วย (Montesquieu, 2015, p.100 [Bk.7 Ch.4])

ส่วนการศึกษาในรูปแบบการปกครองโดยกษัตริย์นั้น ไม่ได้ปลุกฝังในเรื่อง “คุณธรรม” มากเท่ากับเรื่อง “เกียรติ” เพราะคนในสังคมไม่ได้เน้นเรื่องความรักในความเสมอภาคระหว่างพลเมือง แต่ประชาชนพลเมืองส่วนใหญ่มีความแตกต่างทางชนชั้น และมีความต้องการแสวงหาเกียรติ ชื่อเสียง และการได้รับความยอมรับมากกว่า Montesquieu เห็นว่าการศึกษาเพื่อสนับสนุนการแสวงหาเกียรติ คือการสนับสนุนให้ชนชั้นสูงแสวงหาเกียรติ สอนให้ชนชั้นสูงมีความตรงไปตรงมาในการแสดงออก และสอนให้ชนชั้นสูงมีมารยาทที่ดีงาม อย่างไรก็ตาม การสอนให้มีเกียรติโดยการแสดงออกอย่างตรงไปตรงมาไม่ใช่เพราะว่า การแสวงหาความจริงคือหลักการของการปกครองโดยกษัตริย์ หากแต่มันเป็นที่ยปรรณาเพราะว่า คนที่แสดงออกว่าตนได้พูดความจริงนั้น จะเป็นการแสดงออกว่าเขามีความเป็นคนที่กล้าจะแสดงออกตรง ๆ และเป็นคนที่มือสรวีอย่างแท้จริง (Montesquieu, 2015, 32 [Bk.4 Ch.1]) ส่วนการสอนให้มีมารยาทที่ดี ก็ไม่ใช่ว่ามันเป็นสิ่งที่ดีในตัวเอง แต่มันเป็นผลมาจากความปรารถนาที่จะทำให้ตนเองมีความโดดเด่นจากคนทั่วไป การสอนและปลุกฝังคุณค่าเหล่านี้เป็นพื้นฐานให้กับความรักในการแสวงหาเกียรติของผู้คนในชนชั้นต่าง ๆ การพูดความจริงและการแสดงมารยาทที่ดีงามเป็นเครื่องสนับสนุนถึงความรักในตัวตนของมนุษย์ และทำให้มนุษย์มีความผยองในการได้มาซึ่งเกียรติและการยอมรับจากผู้อื่น (Montesquieu, 2015, p.32 [Bk.4 Ch.1])

ส่วนการศึกษาในรัฐเผด็จการตามอำเภอใจ ไม่ได้มีการปลุกฝังอะไรมากไปกว่าการทำให้ประชาชนมี “ความกลัว” ในอำนาจของผู้ปกครอง และเพราะจะทำให้คนมีความกลัวในอำนาจผู้ปกครองนั้น จำเป็นต้องทำให้ทุก ๆ คนเป็นผู้ไม่ตระหนักถึงความรักในเกียรติของตน หรือรักในความเสมอภาคของตนกับพลเมืองคนอื่น (Montesquieu, 2015, p.34 [Bk.4 Ch.3])

4.5 การวิเคราะห์ปัญหาและการแก้ปัญหาทฤษฎีผ่านตัวแบบของมหาชนรัฐสมัยใหม่ (Modern Republic) ในบริบทโลกสมัยใหม่

เราได้เห็นแล้วว่า Montesquieu คงจะมองว่ารูปแบบการปกครองมหาชนรัฐและการปกครองโดยกษัตริย์ ที่มีความพอดี/ปานกลางจะเป็นรูปแบบการปกครองที่ควรเป็นตามคุณลักษณะของธรรมชาติและหลักการของรูปแบบการปกครองนั้น ๆ เอง การที่แต่ละรูปแบบการปกครองจะคงไว้ซึ่งความพอดี (moderate) จำเป็นจะต้องรักษารัฐธรรมนูญหรือหลักการที่รองรับรูปแบบการปกครองนั้น ๆ เอาไว้มิให้เสื่อมถอยลง “การศึกษา” และ “กฎหมาย” ของรูปแบบการปกครองแต่ละชนิดสมควรจะต้องสอดคล้องกับการหล่อหลอมพลเมืองให้ยึดถือเอาหลักการของรูปแบบการปกครองชนิดนั้น ๆ เอาไว้ด้วย

แต่ถ้าวิธีการข้างต้นเป็นการแก้ปัญหาทฤษฎีเพื่อรื้อฟื้นสมดุลกลับมาอีกครั้งของมหาชนรัฐ แต่ทว่ารัฐในโลกสมัยใหม่ก็อยู่บนเงื่อนไขของโลกสมัยใหม่เองด้วย ตรงที่ว่าแต่ละรัฐมิได้ดำรงอยู่ท่ามกลางรัฐอื่นที่มีแนวโน้มขยายเป็นรัฐขนาดใหญ่ ด้วยเหตุนี้ “ขนาดของรัฐ” จึงกลับกลายมาเป็นข้อจำกัดที่ทำให้ธรรมชาติและหลักการของแต่ละรูปแบบนั้นมีความเป็นไปได้น้อยลง เพราะรัฐที่มีขนาดเล็กกลับเสี่ยงภัยเป็นอย่างมากที่จะถูกโจมตีจากรัฐอื่น จึงมีความจำเป็นต้องขยายขนาดของมหาชนรัฐขึ้น แต่นั่นย่อมทำให้มีความเป็นไปได้ว่าหลักการเรื่องคุณธรรมของมหาชนรัฐก็จะเสื่อมลงจากตัวแบบดั้งเดิมตามไปด้วยเช่นกัน เพราะขนาดที่ใหญ่ขึ้นก็จะทำให้ความต้องการของประชาชนพลเมืองมีมากเกินไปจนความจำเป็นพื้นฐาน ส่วนรัฐที่ปกครองโดยกษัตริย์ซึ่งมีขนาดกลาง มีศักยภาพมากพอที่จะป้องกันภัยจากภายนอกได้มากกว่ามหาชนรัฐ แต่เนื่องจากหลักการที่มุ่งแสวงหาเกียรติ ก็จะทำให้ธรรมชาติของรัฐที่ปกครองโดยกษัตริย์มีความเป็นไปได้ที่จะมุ่งขยายอาณาเขตของตนออกไป แต่ถ้าหากมีการขยายอาณาเขตมากเกินไปก็จะทำให้รัฐที่ปกครองโดยกษัตริย์กลายเป็นรัฐที่ปกครองแบบเผด็จการตามอำเภอใจได้ด้วยเช่นกัน ด้วยเหตุนี้ จึงมีความจำเป็นต้องสร้างรูปแบบของการรวมตัวของรัฐต่าง ๆ ขึ้นมาใหม่

นั่นก็คือ “มหาชนรัฐแบบสหพันธ์” (Federal Republic, *républiques fédératives*) โดยมหาชนรัฐแบบสหพันธ์ เป็นประสาณข้อดีบางส่วนของมหาชนรัฐคือคุณธรรมพลเมือง กับข้อดีบางส่วนของ การปกครองโดยกษัตริย์คือขนาดที่ใหญ่ขึ้นมีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้นในการต่อต้านภัยคุกคามจากภายนอก⁷ แต่ประเด็นสำคัญก็คือว่า การที่ Montesquieu ได้นำเสนอถึงข้อเสนอเรื่องมหาชนรัฐแบบสหพันธ์ ก็ย่อมหมายความว่าความต่อไปด้วยว่ารูปแบบการปกครองตามตัวแบบที่ Montesquieu จัดประเภทขึ้นมาในตอนแรก ไม่ว่าจะเป็น “มหาชนรัฐ” หรือ “การปกครองโดยกษัตริย์” ในแบบดั้งเดิมนั้น มีความเป็นไปได้น้อยมากที่จะดำรงอยู่ได้จริงในโลกสมัยใหม่ อันเป็นโลกซึ่งประกอบด้วยบรรดา รัฐน้อยใหญ่ที่มีกำลังและขีดความสามารถไม่เท่าเทียมกันซึ่งมีความเป็นไปได้ที่รัฐต่างๆ จะมีการเข้าโจมตีกันและกัน และถ้าพิจารณาตัวอย่างที่ Montesquieu ยกขึ้นมาเพื่ออภิปรายถึงรูปแบบการปกครองตามตัวแบบมหาชนรัฐก็จะพบว่า ล้วนแต่เป็นมหาชนรัฐในโลกโบราณด้วยกันทั้งสิ้น (Klosko, 1995, p.199)

Pangle ตั้งข้อสังเกตว่า Montesquieu อาจจะยกย่องรูปแบบการปกครองมหาชนรัฐโบราณที่เรียกร้องให้ประชาชนพลเมืองมีความเสียสละตนเองเพื่อส่วนรวมอย่างเต็มที่ ขณะเดียวกันเขาก็ปฏิเสธความเป็นไปได้ของมหาชนรัฐโบราณ เพราะเป็นรูปแบบการปกครองที่อยู่ตรงกันข้ามกับธรรมชาติของมนุษย์ตามที่ เป็นจริง เพราะมหาชนรัฐเรียกร้องให้พลเมืองเสียสละตนเองและมองเห็นความสำคัญของส่วนรวมมาก่อนตนเอง ตลอดจนเรียกให้ประชาชนพลเมืองรักในเสรีภาพและความเสมอภาคและความใกล้ชิดกันระหว่างพลเมืองอีกด้วย การดำรงอยู่ของมหาชนรัฐโบราณจึงค่อนข้างมีความเปราะบาง เพราะไม่สอดคล้องกับความจริงที่ว่ามนุษย์มีความปรารถนาและมีผลประโยชน์ส่วนตนด้วยกันทั้งสิ้น Montesquieu เข้าใจถึงข้อบกพร่องของมนุษย์ที่อาจผิดพลาดได้ เพราะมนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีสติปัญญาอย่างจำกัดหรือไม่สมบูรณ์แบบ แต่มนุษย์ก็ยังมีโอกาสออกแบบสังคมการเมืองที่ควรจะเป็นขึ้นมาได้ (Pangle, 1990, pp.16-18)

ในแง่นี้ ตัวแบบของการปกครองของอังกฤษ (Constitution of England) ซึ่งเป็นการปกครองแบบมหาชนรัฐในโลกสมัยใหม่ จึงกลายมาเป็นรูปแบบการปกครองซึ่งในสายตา Montesquieu คือรูปแบบการปกครองที่ไม่ได้ปฏิเสธธรรมชาติของมนุษย์ตามที่ เป็นจริง คือ มนุษย์นั้นย่อมมีเห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตนเสมอ และมีความเป็นไปได้ว่ามนุษย์ในสังคมเช่นนั้นจะรวมกลุ่มเฉพาะขึ้นมาเพื่อดูแลผลประโยชน์ของพวกเขาเอง แต่รูปแบบการปกครองของอังกฤษ ก็ไม่ได้ปล่อยให้มนุษย์ตอบสนองความปรารถนาต้องการนั้นอย่างเต็มที่ รูปแบบการปกครองของอังกฤษจึงมีลักษณะทำนองว่าในด้านเปิดให้มนุษย์ใช้เสรีภาพทางการเมือง (political liberty) ได้มากที่สุดด้วยการเปิดช่องทางในเชิงสถาบันให้กลุ่มฝ่ายต่าง ๆ เข้าไปมีส่วน แต่ด้วยการเปิดช่องทางให้แต่ละกลุ่มเข้ามามีส่วนแบ่งในอำนาจก็ทำให้แต่ละฝ่ายจะต้องถูกจำกัดอำนาจของตนลง รูปแบบการปกครองของอังกฤษสะท้อนถึงตัวแบบอันพึงประสงค์สำหรับการเป็น “รูปแบบการปกครองแบบปานกลาง/พอดี” (moderate government) ในบริบทของการปกครองในโลกสมัยใหม่อย่างไรด้วย เพราะรูปแบบการปกครองของอังกฤษเป็นรูปแบบการปกครองที่สะท้อนถึงลักษณะของการถ่วงดุลอำนาจกันและการแบ่งแยกอำนาจ (balanced and separated powers) (Cohler, 2015, xix) Montesquieu ได้กล่าวเอาไว้ในงาน อีก ชิ้น คือ *Considerations on the Causes of the Greatness of the Romans and their Decline* ซึ่งเขียนก่อนที่เขาจะเขียนเรื่อง *The Spirit of the Laws* ทำนองว่า การปกครองของอังกฤษมีองค์พหุซึ่งตรวจสอบตัวมันเองอย่างต่อเนื่อง จึงก่อให้เกิดความผิดพลาดน้อยมาก การปกครองของอังกฤษก่อให้เกิดจิตวิญญาณของความเอาใจใส่ที่รูปแบบการปกครองในสำนึกของประชาชน การปกครองของอังกฤษจึงเป็นการปกครองที่มีอิสระเสรี (โปรดดู Montesquieu, 1965, pp.87-88)

⁷ Montesquieu กล่าวถึงตัวอย่างประเทศที่ได้รับอิทธิพลทางความคิดนี้ ได้แก่ การรวมตัวของบรรดานครรัฐในสมัยกรีกโบราณ จักรวรรดิโรมัน ฮอลแลนด์ สันนิบาตสวิส (Montesquieu, 2015, pp.131-132. [Book 9, Ch. 1])

อย่างไรก็ดี นอกจากตัวแบบของการเป็นรูปแบบการปกครองปานกลาง (moderate government) จะปรากฏอยู่ในส่วนที่ Montesquieu เขียนเรื่องรูปแบบการปกครองของอังกฤษ ยังพบว่า ประเด็นปัญหาเรื่องความเป็นทระราชย์ นั้นยังปรากฏขึ้นในส่วนเดียวกันนี้ โดยความเป็นทระราชย์นั้นถูกกำหนดให้อยู่ตรงกันข้ามกับการออกแบบและการใช้อำนาจตามแบบวิถีที่เอื้อให้เกิดเสรีภาพทางการเมืองมากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ด้วยเนื่องจากปัญหาเรื่อง “ทระราชย์” จะปรากฏในส่วนที่เขากล่าวถึงเรื่องเสรีภาพและรูปแบบการปกครองของอังกฤษที่เอื้อแก่การรักษาเสรีภาพเอาไว้ เพราะฉะนั้นการอภิปรายเรื่องทระราชย์ในส่วนนี้จึงต้องเริ่มต้นลำดับความจากความหมายของคำว่าเสรีภาพทางการเมือง และการจัดระเบียบสถาบันการเมืองเพื่อเอื้อให้เกิดเสรีภาพ และจากนั้นพิจารณาว่าความเป็นทระราชย์เกิดขึ้นเมื่อใด จะแก้ไขความเป็นทระราชย์อย่างไร

4.5.1 เสรีภาพทางการเมืองในฐานะหลักการพื้นฐานของมหาชนรัฐสมัยใหม่

Montesquieu เริ่มต้นจากการนิยามคำว่า “เสรีภาพ” (Liberty) ว่าหมายถึง “สิทธิที่จะทำทุกสิ่งอย่างที่ถูกกฎหมายอนุญาตไว้ และถ้าหากว่าพลเมืองคนหนึ่งฝ่าฝืนสิ่งที่กฎหมายห้าม เขาก็จะสูญเสียเสรีภาพไปเพราะว่าผู้อื่นก็จะต้องการมีอำนาจอย่างเดียวกับที่เขามี” (Montesquieu, 2015, p.155 [Bk.11 Ch.3]) และเขายังกล่าวว่า “เสรีภาพทางการเมืองในหมู่พลเมืองซึ่งความสงบสุขทางความรู้สึกนึกคิดมาจากความเห็นของแต่ละคนในเรื่องความปลอดภัยของตน และเพื่อที่คนจะมีความปลอดภัยนี้ได้ การปกครองจะต้องเป็นไปในลักษณะที่ว่าประชาชนคนหนึ่งต้องไม่เกรงกลัวประชาชนอีกคนหนึ่ง” (Montesquieu, 2015, p.157 [Bk.11 Ch.6]) Montesquieu นิยาม “เสรีภาพ” โดยผูกเข้ากับสภาพเงื่อนไขของสังคมและกฎหมายของรัฐ ดังนั้น “เสรีภาพ” จึงมิได้หมายถึงการทำให้สิ่งใดก็ได้ตามอำเภอใจอย่างหลัก “สิทธิตามธรรมชาติ” (Natural rights) ของมนุษย์ในสภาพธรรมชาติที่ปรากฏในปรัชญาสัญญาประชาคม ซึ่งเป็นเครื่องกำหนดเป้าหมายของรัฐหรือการปกครองเสรีภาพจึงไม่ได้เป็นตัวกำหนดทุกสิ่งอย่างในทางการเมือง หรือมิได้หมายความว่า การบัญญัติกฎหมายใด ๆ นั้นล้วนแต่เป็นไปเพื่อการมีเสรีภาพ

Manent มองว่า เมื่อเปรียบเทียบแนวคิดเรื่องเสรีภาพของ Montesquieu กับ Hobbes และ Locke ที่พินิจเรื่องเสรีภาพในเชิงหลักการ คือ เริ่มจากพิจารณาสิทธิเสรีภาพตามธรรมชาติซึ่งมีอยู่ในสภาพธรรมชาติเป็นรากฐานในการให้ความชอบธรรมต่อการสร้างรูปแบบการปกครอง ส่วน Montesquieu พินิจเรื่องเสรีภาพว่าเป็นสิ่งที่ต้องอยู่บนรากฐานของเงื่อนไขพื้นฐานทางสังคมซึ่งก็คือกฎหมายของรัฐที่เป็นจริงที่ดำรงอยู่มาก่อนแล้ว (Manent, 2016, p.443) เช่นเดียวกันนั้น Allen มองว่า ข้อแตกต่างระหว่าง แนวคิดเรื่องเสรีของ Montesquieu กับแนวคิดของ Hobbes และ Locke ก็คือ นักปรัชญาการเมืองสองคนหลังนั้นให้ความสำคัญต่อบังคับบุคคลใด ๆ ส่วน Montesquieu มองว่า บังคับบุคคลล้วนมีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์ต่อสังคมที่เขาอาศัยอยู่ทั้งสิ้น และถ้าหากว่าเสรีภาพที่ควรจะเป็น ไม่ใช่เสรีภาพอย่างเดียวกับสิทธิตามธรรมชาติแล้วนั้น Montesquieu ย่อมนำไปสู่การวางรากฐานสำหรับรูปแบบการปกครองที่มีความสมดุล และมีเสถียรภาพมากกว่าทฤษฎีสัญญาประชาคมตามไปด้วย (Allen, 2024, Ch.1)

ส่วน Senelle และคณะมองว่าทัศนะเรื่องเสรีภาพของ Montesquieu มีความแตกต่างจาก Rousseau ที่ว่ากฎหมายใด ๆ ก็ตามล้วนจะต้องมีที่มาจากเจตนารมณ์ร่วมเป็นเครื่องยืนยันถึงการมีเสรีภาพและความเสมอภาคที่แท้จริงของพลเมืองของรัฐ และเพราะฉะนั้น เสรีภาพจึงเป็นเครื่องกำหนดกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ภายในรัฐ แต่ Montesquieu กลับมองว่า กฎหมายต่างหากเป็นที่มาของเสรีภาพทางการเมืองของประชาชนพลเมือง (Senelle et al., 2012, p.354)

เห็นได้ว่า Montesquieu ได้นิยามและผูกโยง “เสรีภาพ” เข้ากับระเบียบของธรรมชาติของสรรพสิ่งหรือเงื่อนไขของสังคม “เสรีภาพ” ในทัศนะของ Montesquieu จึงมีนัยของการเป็น “เสรีภาพของพลเมือง” (Liberty of Citizen) ที่ซึ่งพลเมืองย่อมรู้สึกความปลอดภัยจากภัยคุกคามจากผู้อื่น และยังมีนัยของการเป็น “เสรีภาพทางการเมือง” (Political Liberty) อันเป็นเสรีภาพที่ประชาชนพลเมืองมีอยู่และสามารถใช้เสรีภาพนั้นในการเข้ามา

ส่วนร่วมทางการเมืองด้วยตัวเขาเอง เนื่องจากตัวเขาเองก็เป็นสมาชิกของสังคมนการเมืองที่เขาอาศัยอยู่ด้วย นอกจากนี้ยังมีนัยของ “เสรีภาพในเชิงปรัชญา” (Philosophical Liberty) ในความหมายของการใช้เจตจำนงของความเป็นมนุษย์ (Montesquieu, 2015, p.188 [Bk.12. Ch.2])

แต่ในส่วนก่อนหน้านี้อธิบายไปแล้วว่า ถ้าหากรูปแบบการปกครองชนิดใดก็ตามกลายสภาพมาเป็นรูปแบบการปกครองที่มีความสุดโต่ง ก็ล้วนแต่จะมีความเสื่อมถอยลงไปสู่รัฐเผด็จการตามอำเภอใจหรือทรราชย์ได้ด้วยกันทั้งสิ้น ในขณะที่รูปแบบการปกครองแบบปานกลางนั้นอยู่ตรงกันข้าม เพราะฉะนั้นคำถามจึงมีอยู่ว่า รูปแบบการปกครองแบบปานกลางที่เอื้อจะทำให้มีเสรีภาพดำรงอยู่เป็นเช่นไร ?

4.5.2 รูปแบบการปกครองแบบปานกลาง หรือ รูปแบบการปกครองที่มีการแบ่งแยกอำนาจ

Montesquieu มองว่า แต่ละรูปแบบการปกครองนั้นประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ส่วน สำคัญ ได้แก่ อำนาจอธิปไตย (Legislative Power) อำนาจบริหาร (Executive Power) ที่ครอบคลุมดูแลกฎหมายของทั้งรัฐ และอำนาจในการตัดสินกฎหมายหรือที่เรียกว่าอำนาจตุลาการ (Judiciary Power) สำหรับ “อำนาจอธิปไตย” นั้นเป็นอำนาจของเจ้าผู้ปกครองหรือคณะผู้บริหารจัดการรัฐ ซึ่งเป็นอำนาจเกี่ยวกับการตรากฎหมายของรัฐ รวมถึงการแก้ไขหรือยกเลิกกฎหมายดังกล่าว ส่วน “อำนาจบริหาร” เป็นอำนาจที่เกี่ยวกับการประกาศสงคราม การดำเนินงานทางการทูต การสร้างให้เกิดความมั่นคงปลอดภัยแก่สาธารณะและต่อต้านการรุกรานจากรัฐภายนอก นอกจากนี้ “อำนาจตุลาการ” เป็นอำนาจเกี่ยวกับการตัดสินทางกฎหมายอันเนื่องมาจากข้อพิพาทของประชาชนพลเมือง

ประเด็นสำคัญคือว่า การจะคงรักษาไว้ซึ่งเสรีภาพของพลเมือง อำนาจทั้ง 3 ส่วนนี้ควรจะถูกแบ่งแยกออกจากกันดังนั้นเมื่อใดก็ตามที่อำนาจอธิปไตยและอำนาจบริหารรวมอยู่ในบุคคลเดียวกัน หรือรวมอยู่ในคณะผู้บริหารจัดการรัฐฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งย่อมไม่มีเสรีภาพ (Montesquieu, 2015, pp.155-166 [Bk.11 Ch.6])

อันที่จริง Montesquieu ไม่ใช่นักปรัชญาการเมืองคนแรกที่น่าเสนอแนวคิดเรื่องการแบ่งแยกอำนาจอย่างน้อยที่สุดน่าจะเป็น John Locke ที่ได้นำเสนอให้มีการแบ่งแยกอำนาจระหว่างอำนาจอธิปไตย (Legislative Power) และอำนาจบริหาร (Executive Power) ก่อน Montesquieu เช่น Locke มองว่า “อำนาจอธิปไตย” เป็นอำนาจที่เกี่ยวข้องกับการบัญญัติกฎหมายต่าง ๆ ของรัฐ ที่เกี่ยวกับการปกป้องสิทธิเสรีภาพ และทรัพย์สินส่วนบุคคลของประชาชน รวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวกับการลงโทษหากมีการละเมิดสิทธิเสรีภาพ และทรัพย์สินส่วนบุคคลของประชาชน อีกทั้งฝ่ายนิติบัญญัติยังมีอำนาจในการก่อตั้งฝ่ายบริหาร และเจ้าหน้าที่ตุลาการอีกด้วย (Locke, 1993, pp.330-331 [136]) ส่วน “อำนาจฝ่ายบริหาร” เป็นอำนาจที่เกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายภายในประเทศที่ออกโดยฝ่ายนิติบัญญัติ (Locke, 1993, p.336 [147]) ได้แก่ อำนาจฝ่ายบริหารยังคงมีอำนาจควบคุมกองกำลังของประเทศ มีอำนาจในการเรียกประชุมและปิดประชุมสภานิติบัญญัติ และอำนาจยุบสภานิติบัญญัติ (Locke, 1993, pp.340-342 [154-156]) อย่างไรก็ตาม แนวคิดเรื่องการแบ่งแยกอำนาจของ Locke มีความแตกต่างจาก Montesquieu กล่าวคือ Locke ไม่ได้มีการแยกอำนาจตุลาการ (Judiciary Power) ออกจากอำนาจอธิปไตย (Plamenatz, 1972, p.283; Lowenthal, 1987, 523; Senelle et al., 2012, p.364) ซึ่งยังคงทำให้อำนาจในการตัดสินข้อพิพาทนั้นยังคงอยู่กับฝ่ายนิติบัญญัติ ฐานคิดที่ว่าอำนาจอธิปไตยเป็นผู้ใช้อำนาจตัดสินนั้นมาจากว่าในสภาพธรรมชาติมนุษย์ซึ่งถือสิทธิตามธรรมชาติในการตัดสินข้อพิพาทด้วยเอง แต่ทว่ากรณีที่มนุษย์ใช้สิทธิตามธรรมชาติดังกล่าวกลับจะผลให้นำไปสู่สภาพความยุ่งยากไม่จบสิ้น มนุษย์จึงยกเอาสิทธิอำนาจในการตัดสินดังกล่าวให้แก่การปกครองโดยพลเมืองไปเสีย ฉะนั้นแนวคิดเรื่องการแบ่งแยกอำนาจจึงของ Locke ไม่ปรากฏว่า Locke ได้จำแนกอำนาจตุลาการออกจากอำนาจอธิปไตยเช่นที่ Montesquieu ได้นำเสนอ

นอกจากนี้ เขายังมีความเห็นแตกต่างจากทัศนะของ Rousseau ในเรื่องเดียวกันนี้ด้วย เพราะ Rousseau จะให้ความสำคัญต่อประเด็นเรื่องเจตนารมณ์ร่วม (General Will, *volonté générale*) ของรัฐ

เป็นสิ่งสำคัญและเป็นหลักการที่มาก่อนทุกสิ่งทุกอย่าง เพราะฉะนั้นแล้ว แม้ว่า Rousseau จะเสนอว่า รัฐจะต้องมีการออกกฎหมายเพื่อให้อำนาจกับผู้ใช้อำนาจฝ่ายบริหาร (Executive Power) – ซึ่งอาจเรียกผู้ใช้อำนาจนี้ว่า เจ้าผู้ปกครอง หรือกษัตริย์ หรือเจ้าหน้าที่แห่งรัฐ หรือรัฐบาล – ที่จะเข้ามาทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารกฎหมายอื่น ๆ อำนาจนี้จะครอบคลุมการปกครองทั้งหมดและสามารถอยู่ได้นานเท่าที่จะถูกยกเลิกไป แต่ Rousseau ได้กำหนดเงื่อนไขว่า ผู้ใช้อำนาจฝ่ายบริหารจะต้องผูกพันตนเองในการใช้อำนาจที่ได้รับจากกฎหมาย ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของประชาชนในฐานะที่เป็นผู้มอบหมายอำนาจบริหารดังกล่าวแก่เขา กล่าวคือ ผู้ใช้อำนาจฝ่ายบริหารจะต้องใช้อำนาจโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมิใช่เพื่อผลประโยชน์ส่วนตน (Rousseau, 1950a, p.260) Rousseau จึงมองว่า ผู้ใช้อำนาจฝ่ายบริหารจะต้องสอดคล้องไปกับเจตนารมณ์ร่วม “...เจตนารมณ์ที่ครอบงำ “เจ้าผู้ปกครอง” (หมายถึงผู้ใช้อำนาจบริหารหรือรัฐบาล - ผู้เขียน) อยู่ นั่นจึงเป็น และต้องเป็นเจตนารมณ์ร่วมหรือกฎหมายเท่านั้น อำนาจของมันเป็นที่ได้แก่อำนาจของมหาชนที่ถูกรวมไว้ในตัวมัน” (Rousseau, 1950b, p.58 [Bk.3 Ch.1]) แต่ Montesquieu มองว่าควรจะมีการแบ่งแยกอำนาจทั้งสามส่วน คือ แยกอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการหรืออำนาจตุลาการออกจากกัน

นอกเหนือจากที่ Montesquieu มองว่าการรวบอำนาจสามส่วนไว้ในที่เดียวกันนอกจากจะทำให้ไม่มีเสรีภาพแล้วนั้น เขายังมองว่าน่าจะไปสู่ปัญหาเรื่องความเป็น “เผด็จการตามอำเภอใจ” หรือ “ทรราชย์” อีกด้วย ในความเห็นของ John Adams ซึ่งได้อ่านงานของ Montesquieu และได้สรุปประเด็นเอาไว้อย่างกระชับและแม่นยำตรงที่สุดคนหนึ่งมองว่า ในสังคมที่ประกอบด้วยกลุ่มอำนาจหลายกลุ่มควรจะมีการแบ่งแยกอำนาจออกไป แต่เมื่อใดก็ตามที่พบว่าตัวแสดงทางการเมืองฝ่ายหนึ่งพยายามรวบอำนาจในการออกกฎหมายและบังคับใช้กฎหมายแต่เพียงฝ่ายเดียวโดยไม่สนใจอำนาจของสถาบันอื่นในสังคม จะถือว่ามี “ลักษณะการใช้อำนาจปกครองแบบทรราชย์” (Tyrannical manners) ข้อสรุปของ Adam ไม่ได้แตกต่างจากทัศนะของ Montesquieu ที่ว่า สภาวะที่จะทำให้เสรีภาพของประชาชนหดหายไป คือ กรณีที่ว่า อำนาจในการตัดสินคดีหรือ “อำนาจตุลาการ” นั้นมิได้แบ่งแยกออกจากอำนาจในการบัญญัติหรือ “อำนาจนิติบัญญัติ” และไม่ได้แบ่งแยกออกจากการบังคับใช้กฎหมายหรือ “อำนาจบริหาร” อีกด้วย (Adam, 1878, pp.153-154)

“เมื่ออำนาจนิติบัญญัติถูกรวมเข้ามาอยู่ในอำนาจบริหารในบุคคลคนเดียว หรือในร่างกายเดียวขององค์การบริหารแห่งรัฐ จะไม่มีเสรีภาพเพราะว่า คนจะรู้สึกกลัวว่ากษัตริย์หรือสภาซึ่งเนโทอาจจะสร้างให้เกิดกฎหมายแบบทรราชย์ ซึ่งจะบังคับใช้ต่อพวกเขาอย่างทรราชย์

“นอกจากนั้นก็จะไม่มีเสรีภาพอีกเช่นกัน ถ้าหากอำนาจในการตัดสินกฎหมาย ไม่ได้ถูกแบ่งแยกออกจากอำนาจนิติบัญญัติ และจากอำนาจบริหาร ถ้าหากมันถูกรวมเข้ามาในอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจเหนือชีวิตและเสรีภาพของพลเมืองก็จะเป็นอำนาจพลการ ของผู้ตัดสินกฎหมายที่จะกลายเป็นผู้บัญญัติกฎหมาย แต่ถ้าหากว่ามันถูกรวมเข้ามาในอำนาจบริหาร ผู้ตัดสินกฎหมายก็จะมีกำลังบังคับในการกดปราบ

“ทุกสิ่งจะถึงหายนะ หากคนคนเดียวกัน หรือคณะบุคคลสำคัญคณะเดียวกัน หรือคณะขุนนาง คณะประชาชนเดียวกัน มีอำนาจทั้งสาม คือ อำนาจออกกฎหมาย อำนาจนำมติของประชาชนไปปฏิบัติ และอำนาจตัดสินอาชญากรรมหรือกรณีพิพาทของบุคคล” (Montesquieu, 2015, p.157 [Bk.11 Ch.6])

Montesquieu มองว่า ชาวยุโรปส่วนใหญ่พึงพอใจรูปแบบการปกครองแบบปานกลาง (Moderate) เพราะในรูปแบบการปกครองแบบปานกลางนั้น ถึงแม้เจ้าผู้ปกครองจะคงไว้ซึ่งอำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหาร แต่ก็มัก

ถือว่าอำนาจตุลาการควรมาจากที่ประชาชนพลเมือง โดยประชาชนพลเมืองเป็นผู้เลือกบุคคลที่ทำหน้าที่ตุลาการเข้ามาใช้อำนาจตามวาระที่แน่นอน รูปแบบการปกครองแบบปานกลางจึงสะท้อนถึงการแบ่งแยกอำนาจสามส่วนออกจากกัน เจ้าผู้ปกครองในยุโรปที่มีการปกครองแบบปานกลาง และไม่ต้องการให้การปกครองของตนถูกมองว่าเป็นการปกครองที่ใช้อำนาจแบบทรราชย์ ก็พยายามไม่รวมศูนย์อำนาจไว้ในที่เดียวกัน แต่จะแบ่งอำนาจออกไปตามสถาบันต่าง ๆ (Montesquieu, 2015, p.158 [Bk.11 Ch.6])

จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น เพื่อที่จะขจัดปัญหาทรราชย์ ปรัชญาการเมืองของ Montesquieu จึงให้ความสำคัญต่อเสรีภาพของพลเมืองภายใต้กรอบของกฎหมายหรือภายใต้กรอบของรูปแบบการปกครองแบบปานกลาง สำหรับ Montesquieu แล้ว เสรีภาพไม่ใช่เครื่องกำหนดทุกอย่างในทางการเมือง หรือเป็นหลักการสำคัญแรกสุด แต่เสรีภาพจะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่ออยู่ภายใต้การปกครองที่ซึ่งอำนาจทั้งสามฝ่าย ได้แก่ อำนาจอธิปไตย อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ มีการแบ่งแยกออกไป อันเป็นคุณลักษณะของการปกครองแบบปานกลาง (moderate government) ซึ่งการที่ Montesquieu มองว่าเสรีภาพจะต้องเป็นสิ่งซึ่งอยู่ภายใต้กรอบของรูปแบบการปกครองแบบปานกลางเป็นการยืนยันว่า เสรีภาพจะดำรงอยู่ได้ก็ต่อเมื่อพลังทางสังคมส่วนต่าง ๆ ในรัฐ จะต้องไม่ตกอยู่ภายใต้เจตนารมณ์ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

Sharon R. Krause มองว่า ปรัชญาการเมืองของ Montesquieu จึงเป็นการให้ความสำคัญต่อการที่กลุ่มทางสังคม (Factions) มีที่ทางในการดำรงอยู่และเป็นส่วนหนึ่งของรัฐ แต่ก็ต้องถูกจำกัดอำนาจตามหลักการแบ่งแยกอำนาจ แทนที่จะมุ่งขจัดความเป็นกลุ่มหรือฝักฝ่ายทางสังคมออกไปหรือแม้แต่ถูกบังคับให้ต้องเชื่อฟังเจตนารมณ์ร่วม (General Will, *volonté générale*) ซึ่งเป็นส่วนทั้งหมดของรัฐตามแนวคิดของ Rousseau แต่ Montesquieu ไม่ได้ถือว่าแนวคิดเรื่องเจตนารมณ์ร่วม คือ “แนวคิดที่เป็นตัวให้ความชอบธรรม” (A justifying notion) อีกทั้งเจตนารมณ์ร่วมยังไม่ได้เป็นเงื่อนไขที่จำเป็นหรือเพียงพอในการรักษาเสรีภาพและความพอประมาณของสังคมการเมือง ขณะที่ Rousseau ถือว่าเจตนารมณ์ร่วมว่าเป็นแนวคิดที่สำคัญสูงสุด เพราะฉะนั้นเขาจึงมองว่าเจตนารมณ์เฉพาะ (Particular Will, *volonté particulière*) ของกลุ่มในสังคมนั้นจะต้องถูกทำให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ร่วม ส่วน Montesquieu มองว่าผลประโยชน์และเจตนารมณ์เฉพาะนั้นสามารถดำรงอยู่ได้ในรูปแบบการปกครอง และมีจำเป็นต้องเป็นอันตรายต่อรูปแบบการปกครองเสมอ ถ้ามีการแบ่งแยกอำนาจและมีการถ่วงดุลทางอำนาจไว้แล้ว (Krause, 2015, pp.147-149)

Krause ยังตั้งข้อสังเกตที่น่าสนใจอีกว่า Montesquieu มองว่าอำนาจอธิปไตยเสมือนหนึ่ง “เจตนารมณ์ร่วมของรัฐ” (General Will of State, *la volonté générale de l'État*) ส่วนอำนาจฝ่ายบริหารจะใช้อำนาจในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ร่วมของรัฐเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตาม นั้นไม่ได้ทำให้ข้อสรุปของ Montesquieu มีความเหมือนกับ Rousseau ในด้านที่ว่าทุกองค์ประกอบของสังคมการเมืองต้องสอดคล้องกับเจตนารมณ์ร่วม เพราะถ้าหากพิจารณาด้วยบทจะพบว่า Montesquieu ไม่ได้ใช้คำว่า “เจตนารมณ์ร่วม” เหมือนกับที่ Rousseau อธิบาย ถึงแม้ว่าเขาทั้งคู่จะเลือกใช้คำว่า “เจตนารมณ์ร่วม” เหมือนกันก็ตาม⁸ ในทัศนะ Rousseau “เจตนารมณ์ร่วม” คือ รัฐธำมณียัตยที่ถือครองอำนาจสูงสุดและแบ่งแยกไม่ได้ และจะต้องเป็นส่วนหนึ่งของเจตนารมณ์ร่วมของทุก ๆ คนร่วมกัน และพลเมืองทุกคนมีสถานะพลเมืองที่เป็นส่วนหนึ่งของเจตนารมณ์ร่วมดังกล่าว ซึ่งผลที่ตามมาคือการที่เมื่อใดก็ตามที่เจตนารมณ์ร่วมเป็นผู้บัญญัติกฎหมายเท่ากับว่าทุก ๆ คนได้บัญญัติกฎหมายตามเจตนารมณ์ร่วมตามไปด้วย ส่วนเจตนารมณ์ร่วมในแบบของ Montesquieu

⁸ ข้อสังเกตดังกล่าว Krause พัฒนามาจากข้อสังเกตของนักวิชาการที่ศึกษาเรื่องเจตนารมณ์ร่วม (General Will) ก่อนหน้าเธอคือ Patrick Riley แต่ในขณะที่ Riley มองว่า แนวคิดของ Montesquieu เป็นสะพานเชื่อมระหว่างจารีตก่อนและหลังตัวเขา (Riley, 1986, pp.147-151) Krause กลับไม่ได้มองว่า แนวความคิดของ Rousseau และ Montesquieu จัดเป็นแนวความคิดคนละกระแส กล่าวคือ Rousseau ให้ความสำคัญกับ General Will ส่วน Montesquieu ให้ความสำคัญกับส่วนเฉพาะในทางสังคม (Particularism) การแบ่งแยกอำนาจและการถ่วงดุลอำนาจด้วยการปล่อยให้พลังทางสังคมมีบทบาทในการถ่วงดุลกันและกัน

ได้ถูกอธิบายดังนี้ “อำนาจอีกสองประการอาจจะให้ผู้บริหารรัฐ หรือคณะบุคคลถาวรดีกว่า เพราะมิได้นำไปใช้กับบุคคลหนึ่งบุคคลใด เนื่องจากอำนาจหนึ่งนั้นเป็นเพียงเจตนารมณ์ร่วมของรัฐ และอีกอำนาจหนึ่งนำเจตนารมณ์ร่วมไปปฏิบัติ” (Montesquieu, 2015, p.157 [Bk.11 Ch.6])

จะเห็นว่า Montesquieu ใช้คำว่า “เจตนารมณ์ร่วม” แตกต่างจากไป Rousseau และจากข้อความข้างต้น เขาใช้คำว่า “เจตนารมณ์ร่วม” ในความหมายที่เกี่ยวกับสถาบันหรือองค์การทางการเมืองที่ใช้อำนาจมีผลกระทบต่อส่วนรวม ไม่ใช่สถาบันที่ใช้อำนาจที่มีผลต่อกรณีเฉพาะนอกจากนี้ การใช้คำว่า “เจตนารมณ์ร่วม” ในงานของ Montesquieu ก็ไม่ได้มีความหมายว่า เมื่อมีการบัญญัติกฎหมายของรัฐขึ้นมาแล้ว ประชาชนทุกคนเข้าไปใช้อำนาจในนามของเจตนารมณ์ร่วมด้วยตนเอง เพราะ Montesquieu มองว่า อำนาจนิติบัญญัติควรเป็นไปเพื่อประชาชนก็จริง แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า ประชาชนจะต้องเข้ามาใช้อำนาจด้วยตนเอง Montesquieu มองว่าประชาชนจะต้องมีผู้แทน (Representative) ไปทำสิ่งทั้งหลายทั้งปวงที่ประชาชนไม่สามารถกระทำได้ (Montesquieu, 2015, p.158 [Bk.11 Ch.6])

มากกว่านั้นแล้ว เนื่องจากว่า Montesquieu มองว่า “เจตนารมณ์ร่วม” นั้นเป็นเพียงสถาบันหรือองค์การที่ใช้อำนาจมีผลต่อสาธารณะเท่านั้น ในขณะที่อำนาจบริหารและตุลาการเป็นสถาบันที่ใช้อำนาจในนามเจตนารมณ์เฉพาะเนื่องจากมีผลต่อกรณีเฉพาะ มันจึงทำให้ Montesquieu มีความเข้าใจเรื่อง “เจตนารมณ์ร่วม” แตกต่างไปจาก Rousseau ในอีกประเด็นสำคัญ คือ ในขณะที่ Rousseau มองว่า “เจตนารมณ์ร่วม” ไม่มีวันผิดพลาดได้ แต่สำหรับ Montesquieu กลับมองว่า มีความเป็นไปได้ว่าสถาบันหรือองค์การทางการเมืองที่ใช้อำนาจในนามเจตนารมณ์ร่วม (อำนาจนิติบัญญัติและบริหาร) มีโอกาสจะใช้เจตนารมณ์ร่วมปล้นชิงรัฐ หรือทำลายพลเมืองแต่ละคนภายในรัฐเสียเอง Montesquieu ได้กล่าวเอาไว้อย่างชัดเจนว่า “จากการสังเกตสถานการณ์ที่เป็นไปได้ของพลเมืองในรัฐต่าง ๆ เหล่านี้ พบว่าองค์การของคณะผู้บริหารรัฐ ผู้นำกฎหมายของรัฐไปปฏิบัติใช้ ยังคงไว้ซึ่งอำนาจทั้งปวงในฐานะของผู้บัญญัติกฎหมาย มันสามารถปล้นชิงรัฐโดยการใช้เจตนารมณ์ร่วมเสียเอง และมันยังมีอำนาจในการตัดสิน มันสามารถที่จะทำลายพลเมืองแต่ละคนได้โดยการใช้เจตนารมณ์เฉพาะของตนเอง” (Montesquieu, 2015, p.157 [Bk.11 Ch.6])

นอกจากการแบ่งแยกอำนาจแล้ว Montesquieu มองว่าอำนาจแต่ละฝ่ายควรมีที่มาต่างกันด้วย เช่น “อำนาจตัดสินกฎหมาย” (Power of judging) หรือ “อำนาจตุลาการ” (Judiciary power) ควรมาจากการเลือกเข้ามาโดยประชาชนตามวาระโอกาสที่แน่นอนหรือตามความจำเป็นเมื่อต้องมีการตัดสินกรณีพิพาทเท่านั้น เหตุผลที่เป็นเช่นนั้นเพราะว่า อำนาจตัดสินเป็นอำนาจที่อันตรายเพราะมีส่วนกำหนดบทลงโทษได้ด้วย เพราะฉะนั้นโดยทั่วไปมนุษย์จะรู้สึกกลัวอำนาจนี้ แต่อย่างไรก็ตามหากไม่มีอำนาจตัดสินสังคมก็จะเกิดข้อพิพาทไม่จบสิ้น อำนาจตัดสินจึงยังคงเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อสังคม แต่เพื่อที่วามมนุษย์จะไม่ต้องรู้สึกกลัวอำนาจนี้ไปตลอด จึงสมควรให้ผู้เข้ามาเป็นตุลาการนั้นเป็นผู้ที่ได้รับเลือกมาจากประชาชนและมีช่วงเวลาอยู่ในอำนาจตามวาระโอกาสที่แน่นอน ดังที่ Montesquieu กล่าวว่า “อำนาจตัดสินเป็นอำนาจอันร้ายกาจในหมู่มนุษย์ เมื่อมิได้ผูกพันอยู่กับสถานะหนึ่งสถานะใด หรืออาชีพหนึ่งอาชีพใด หากจะกล่าวโดยนัยนี้จึงย่อมจะกลายเป็นสิ่งที่มองไม่เห็นและไม่มีอยู่ ทั้งเราก็จะไม่มีตุลาการปรากฏต่อหน้าเรตลอดไป แต่เราจะกลัวเกรงก็แต่เฉพาะอำนาจตัดสิน แต่ไม่ใช่ตัวตุลาการผู้ตัดสิน” (Montesquieu, 2015, p.158 [Bk.11 Ch.6]) เหตุผลที่คณะตุลาการมาจากประชาชนเพราะจะได้รับรู้ถึงความรู้สึกและสภาพปัญหาที่ใกล้เคียงกับสภาพของผู้ต้องหา

ส่วน “อำนาจนิติบัญญัติ” (Legislative power) ควรเป็นของเจ้าหน้าที่บริหารรัฐที่ได้รับเลือกเข้ามาและเหมาะสมกว่าหากประชาชนพลเมืองจะใช้สิทธิเลือกคณะเจ้าหน้าที่บริหารรัฐไปใช้อำนาจนิติบัญญัติ โดยที่คณะเจ้าหน้าที่บริหารรัฐควรได้รับเลือกมาจากประชาชนในพื้นที่ของเขาเอง (Montesquieu, 2015, p.159 [Bk.11 Ch.6]) อย่างไรก็ตาม Montesquieu มองว่า ท่ามกลางหมู่ประชาชนคนสามัญ (The people) ที่เลือกเจ้าหน้าที่บริหารรัฐเข้ามาอยู่ในสภาอันเป็นสถาบันหรือองค์การทางการเมืองที่ใช้อำนาจในการบัญญัติกฎหมาย

ของรัฐ ยังคงมีความจำเป็นจะต้องให้พื้นที่แก่ประชาชนอีกกลุ่มหนึ่ง ที่โดดเด่นกว่าทางชาติกำเนิด ความมั่งคั่ง หรือเกียรติยศ หรือการเป็นชนชั้นสูง (Nobles) เพราะถ้าหากชนชั้นสูงเหล่านี้ถูกรวมเข้าไปอยู่ท่ามกลางประชาชนคนสามัญ หรืออยู่ภายใต้การตัดสินของสภาที่มาจากประชาชนคนสามัญ อาจทำให้เสรีภาพของพวกเขา หดหายไป จึงควรมีสภาที่แยกออกมาจากสภาของประชาชนคนสามัญ โดยที่ชนชั้นสูงนั้นควรมีสัดส่วนกับข้อ ได้เปรียบอื่น ๆ ที่เขามีในรัฐเพื่อที่เสรีภาพของพวกเขาจะได้ถูกรักษาเอาไว้ ฉะนั้น “อำนาจนิติบัญญัติ” ก็จะถูก มอบหมายให้กับทั้งสภาของชนชั้นสูงหรือซีเนท และสภาเจ้าหน้าที่บริหารรัฐที่รับเลือกมาจากประชาชนคนสามัญ ทั้งสองสภาที่จะมีการอภิปรายของตนต่างหาก และมีทัศนะเกี่ยวกับผลประโยชน์ของตนต่างหาก (Montesquieu, 2015, pp.158-160 [Bk.11 Ch.6])

นอกจากนี้แล้ว ยังมีอำนาจอีกส่วนหนึ่งคือ “อำนาจบริหาร” (Executive power) Montesquieu มองว่า ควรอยู่ในมือของกษัตริย์หรือเจ้าผู้ปกครอง⁹ เพราะ “การปกครองส่วนนี้จำเป็นต้องมีการกระทำอย่างฉับพลัน เสมอ จึงสมควรจะมีผู้ดูแลคนเดียวดีกว่าหลายคน ตรงกันข้าม สิ่งที่เกิดขึ้นกับอำนาจนิติบัญญัติ บ่อยครั้งแล้ว หาก รับคำสั่งจากหลายคนจะดีกว่าจากเอกบุคคัล” (Montesquieu, 2015, p.161 [Bk.11 Ch.6])

4.5.3 การถ่วงดุลอำนาจผ่าน “สิทธิในการตรวจสอบ” (Right to check or right of restraining)

แต่ Montesquieu ได้กล่าวถึงการที่อำนาจแต่ละฝ่ายในสังคมการเมืองจะต้องมี “สิทธิในการตรวจสอบ” (right to check) หรือ “สิทธิในการยับยั้ง” (Right of restraining) ระหว่างอำนาจฝ่ายต่าง ๆ ด้วย เพราะไม่ เพียงแต่การที่อำนาจรวมศูนย์จะนำไปสู่ปัญหาทรราชย์เท่านั้น แต่ปัญหาทรราชย์ยังอาจเกิดจากการที่อำนาจฝ่าย หนึ่งไม่สามารถตรวจสอบหรือยับยั้งอำนาจอีกฝ่ายหนึ่งได้ ซึ่งจากแนวคิดเรื่องสิทธิในการตรวจสอบและสิทธิใน การยับยั้งนี้เองที่ทำให้นักวิชาการยุคหลังสรุปว่า ปรัชญาการเมืองของ Montesquieu นอกจากจะมีหลัก “แบ่งแยกอำนาจ” แล้ว ยังมีหลัก “ถ่วงดุลอำนาจ” อีกด้วย (Cohler, 2015, p.xix; Ebenstein, 1960, p.418) ตัวอย่างเช่น Montesquieu มองว่า ปัญหาทรราชย์อาจเกิดจากการที่อำนาจฝ่ายบริหารไม่สามารถ ตรวจสอบฝ่ายนิติบัญญัติได้ หรือในกรณีที่ฝ่ายนิติบัญญัติมุ่งตรวจสอบฝ่ายบริหารในแง่ของตัวบุคคลและพฤติกรรม ของบุคคล ดังที่เขากล่าวว่า

“ถ้าหากอำนาจบริหารไม่มีสิทธิในการตรวจสอบกิจการของฝ่ายนิติ บัญญัติ ก็แปลว่า องค์การอย่างหลังจะต้องเป็นเผด็จการตามอำเภอใจ เพราะ ฝ่ายนิติบัญญัติจะกวาดเอาอำนาจอื่น ๆ ทั้งหมด ตั้งแต่ที่ฝ่ายนิติบัญญัติ สามารถเพิ่มพูนอำนาจให้แก่ตนตราบเท่าที่ฝ่ายนิติบัญญัติจะสามารถ จินตนาการได้

⁹ ข้อสังเกตก็คือว่า แม้ว่าตำแหน่งผู้นำฝ่ายบริหารในระบบรัฐสภาอังกฤษ ซึ่งในปัจจุบันเข้าใจว่า คือ นายกรัฐมนตรีคือประมุขฝ่าย บริหารในเชิงบริหารกิจการของรัฐบาล ส่วนพระมหากษัตริย์คือประมุขของรัฐซึ่งใช้อำนาจบริหารในเชิงพิธีการ แต่อย่างไรก็ตาม ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของอังกฤษเพิ่งจะเริ่มก่อตัวขึ้นในกลางถึงปลายศตวรรษที่ 18 เมื่อกษัตริย์ไม่เข้าร่วมหรือเป็นประธาน การประชุมของรัฐมนตรีอีกต่อไป การเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้บรรดานายกรัฐมนตรีที่มีอำนาจเข้ามารับบทบาทเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร ของรัฐบาล เช่น Robert Walpole (ค.ศ. 1721-42) ซึ่งโดยทั่วไปถือว่าเป็นนายกรัฐมนตรีคนแรกของอังกฤษ และ William Pitt the Younger (ค.ศ. 1783-1801; ค.ศ. 1804-06) ทำให้นายกรัฐมนตรีได้กลายมาเป็นสมาชิกคณะรัฐมนตรีคนสำคัญ โดยทำ หน้าที่กำกับดูแลและประสานงานการทำงานของทุกแผนกของรัฐบาล สมาชิกคณะรัฐมนตรีคนอื่น ๆ จะต้องยอมรับนโยบายอย่างเป็นทางการของรัฐบาล และหากพิจารณาช่วงที่ Montesquieu เขียนงาน จะพบว่า *The Spirit of the Laws* เป็นงานที่เขียนขึ้น หลังจากที่เขาได้เดินทางจากอิตาลีและอยู่ในอังกฤษระยะเวลาหนึ่ง (ค.ศ. 1728 – 1731) และได้ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1748 จึงเป็นได้ว่า Montesquieu เขียนงานนี้ตอนที่พระมหากษัตริย์ยังคงใช้อำนาจในฐานะประมุขของรัฐกับประมุขของฝ่ายบริหารไปพร้อมกัน และ นายกรัฐมนตรีเพิ่งจะถือกำเนิดขึ้น (Dunleavy, 2025).

“แต่อำนาจนิติบัญญัติจะต้องไม่มีความสามารถในการตรวจสอบอำนาจบริหาร สำหรับการบังคับใช้กฎหมายนั้นมันมีขีดจำกัดโดยธรรมชาติในตัวเองอยู่แล้ว จึงเป็นอะไรที่สูญเปล่าในการไปจำกัดขอบเขตมัน เพราะอำนาจบริหารมักจะใช้กับเรื่องปัจจุบันทันด่วนเสมอ อำนาจของตรีนุในโรมันเกิดความผิดพลาด เพราะมันไม่เพียงถูกตรวจสอบในด้านการบัญญัติกฎหมายเท่านั้น แต่ยังถูกตรวจสอบในด้านการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งสิ่งนี้เป็นสาเหตุของความเลวร้ายยิ่งใหญ่มาก

“แต่ในรัฐที่มีเสรี ถ้าอำนาจนิติบัญญัติไม่ควรมีส่วนร่วมในการตรวจสอบอำนาจบริหาร ก็จะต้องมีสิทธิและควรจะสามารถตรวจสอบลักษณะของกฎหมายซึ่งได้มีการบังคับใช้มาแล้ว . . .

“แต่ไม่ว่าการตรวจสอบจะถูกจัดขึ้นอย่างไรนั้น ฝ่ายนิติบัญญัติไม่ควรใช้อำนาจตัดสินตัวบุคคล ฉะนั้นจึงไม่มีอำนาจตัดสินพฤติกรรม ของผู้ใช้อำนาจบริหารด้วย ตัวบุคคลที่ใช้อำนาจบริหารจะต้องมีความศักดิ์สิทธิ์ เพราะเนื่องจากเป็นความจำเป็นสำหรับรัฐ เพื่อที่ฝ่ายนิติบัญญัติจะได้ไม่เป็นทรราชย์ ขณะที่บุคคลนั้นถูกกล่าวหาหรือตัดสิน เขาย่อมจะไร้เสรีภาพ”

(Montesquieu, 2015, p.162 [Bk.11 Ch.6])

Montesquieu ยังมองว่า ฝ่ายบริหารควรจะมีอำนาจในอำนาจนิติบัญญัติ มิใช่โดยการที่ฝ่ายบริหารเข้ามาบัญญัติกฎหมายโดยตรง แต่ด้วยวิธีใช้สิทธิในการยับยั้ง (Veto) ฝ่ายบริหารไม่มีสิทธิดังกล่าวก็จะถือว่าไม่มีอำนาจบริหารดำรงอยู่เลย เป็นแต่เพียงเครื่องมือให้แก่ฝ่ายนิติบัญญัติที่บัญญัติฝ่ายเดียวเท่านั้น ส่วนฝ่ายนิติบัญญัติซึ่งใช้อำนาจในการบัญญัติกฎหมายของรัฐนั้น ก็ไม่ควรใช้อำนาจในการบังคับใช้กฎหมายซึ่งเป็นอำนาจในส่วนของฝ่ายบริหาร มิฉะนั้นก็จะเท่ากับว่าอำนาจฝ่ายบริหารจะสูญสลายไปหรือไม่อำนาจฝ่ายบริหารดำรงอยู่เลย ทั้งนี้ การที่ฝ่ายบริหารมีอำนาจยับยั้งฝ่ายนิติบัญญัติได้ หมายถึงเพียงว่า ฝ่ายบริหารมีอำนาจในการยับยั้งฝ่ายนิติบัญญัติไว้ก่อนเพียงชั่วคราว เพื่อที่จะปกป้องตนเองหรือเพื่อให้ฝ่ายนิติบัญญัติไตร่ตรองดูก่อนเท่านั้น มิได้หมายถึงว่า ฝ่ายบริหารเข้ามาเป็นผู้ออกกฎหมายเสียเอง เพราะถ้าฝ่ายบริหารมีอำนาจบัญญัติกฎหมายนั้น ก็จะเท่ากับว่า รัฐปราศจากซึ่งเสรีภาพเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ เรื่องสำคัญที่ฝ่ายบริหารไม่ควรใช้อำนาจคือ ด้านงบประมาณสาธารณะ Montesquieu เห็นว่า หากฝ่ายบริหารเป็นผู้สั่งเกี่ยวกับการงบประมาณสาธารณะนอกเหนือไปจากคามยินยอมของประชาชนแล้ว เสรีภาพก็ย่อมไม่มี เพราะฝ่ายบริหารจะกลายมาเป็นฝ่ายนิติบัญญัติเสียเองในเรื่องที่สำคัญที่สุดของการบัญญัติกฎหมาย (Montesquieu, 2015, p.164 [Bk.11 Ch.6]) แต่ก็ไม่ได้แปลว่า ฝ่ายนิติบัญญัติจะมีอำนาจในด้านงบประมาณสาธารณะโดยถาวร เพราะว่าถ้าหากฝ่ายนิติบัญญัติเป็นผู้สั่งการเสียเองเป็นการถาวรเกี่ยวกับการเก็บภาษีของประชาชน ก็จะเป็นการเสี่ยงที่จะสูญเสียเสรีภาพ เพราะฝ่ายบริหารก็จะไม่ฟังพาดำเนินการนิติบัญญัติอีกต่อไป (Montesquieu, 2015, p.164 [Bk.11 Ch.6]) ประเด็นที่กล่าวมาสะท้อนถึงสิทธิในการยับยั้งระหว่างอำนาจฝ่ายบริหารกับนิติบัญญัติเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาทรราชย์

ในส่วนของอำนาจตัดสินกฎหมายหรืออำนาจตุลาการนั้น ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่ามนุษย์มักจะมองว่าอำนาจในการตัดสินกฎหมายซึ่งมีบทลงโทษ ถือเป็นเรื่องอันตรายและเป็นที่น่าหวาดกลัว จึงสมควรแบ่งแยกอำนาจตุลาการนี้ออกไปและให้ดำรงอยู่ตามวาระความจำเป็นเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตาม Montesquieu มองว่าแม้ว่าโดยทั่วไปแล้วอำนาจตัดสินกฎหมาย ไม่ควรถูกนำมารวมกับส่วนใดเลยของฝ่ายนิติบัญญัติ แต่ก็ต้องยอมให้กับข้อยกเว้นสามประการ ซึ่งมีรากฐานมาจากผลประโยชน์ส่วนบุคคลของผู้ที่จะต้องถูกตัดสิน (Montesquieu, 2015, p.163 [Bk.11 Ch.6]) *ประการแรก* คือการที่ผู้ปกครองซึ่งใช้อำนาจฝ่ายบริหารซึ่งถือเป็นบุคคลที่สำคัญของรัฐ อาจมีอันตรายหากถูกตัดสินโดยตรงจากหมู่ประชาชน ดังนั้นการตัดสินโทษบุคคลที่สำคัญเช่นว่า จึงไม่ควร

ใช้ตุลาการที่มีที่มาจากประชาชนตามกระบวนการเลือกของประชาชนตามปกติ แต่ควรตัดสินใจเบื้องต้นว่าคณะนิติบัญญัติโดยเฉพาะในส่วนที่ประกอบด้วยชนชั้นสูงหรือสภาสูง ซึ่งน่าจะเข้าใจผลประโยชน์และเจตนาของผู้ปกครองซึ่งใช้อำนาจฝ่ายบริหาร *ประการที่สอง* แม้กฎหมายจะถูกบัญญัติขึ้นโดยฝ่ายนิติบัญญัติเอง แต่มันก็อาจเข้มงวดเกินไปและมีขอบเขตในบางกรณี ทำให้คณะตุลาการของรัฐเป็นเพียงแค่ปากที่เปล่งถ้อยคำของกฎหมายเท่านั้นหรือตัดสินกฎหมายอย่างตรงไปตรงมา ฝ่ายนิติบัญญัติในส่วนที่เป็นตัวแทนชนชั้นสูงจึงอาจจะกลายมาเป็นคณะตุลาการยามจำเป็นในวาระนี้ด้วย เพื่อที่จะได้ผ่อนปรนกฎหมายให้เข้มงวดน้อยลง *ประการที่สาม* อาจมีกรณีที่พลเมืองบางคนละเมิดสิทธิของประชาชนอย่างรุนแรงโดยคณะตุลาการที่มีอยู่ไม่ต้องการจะลงโทษเขา ในกรณีนี้ให้คณะนิติบัญญัติส่วนที่เป็นตัวแทนประชาชนเป็นโจทก์ฟ้องร้องต่อคณะนิติบัญญัติส่วนที่เป็นตัวแทนชนชั้นสูง (Montesquieu, 2015, pp.163-164 [Bk.11 Ch.6])

นอกเหนือจากการตรวจสอบและการยับยั้งอำนาจใหญ่สามฝ่ายแล้วนั้น Montesquieu ยังกล่าวถึงการตรวจสอบในระดับย่อยลงมา คือการตรวจสอบกันเองภายในฝ่ายนิติบัญญัติระหว่าง “สภาของชนชั้นสูง” กับ “สภาประชาชนคนสามัญ” กล่าวคือ สภาชนชั้นสูงจะไม่มีอำนาจในการบัญญัติและแก้ไขกฎหมาย (Faculty of enacting) ซึ่งเป็นอำนาจของสภาของประชาชนคนสามัญ แต่สภาของชนชั้นสูงจะมีเพียงอำนาจยับยั้ง (Faculty of vetoing) เท่านั้น เพราะชนชั้นสูงเองก็มีผลประโยชน์ที่ต้องการรักษา หากให้อำนาจแก่ชนชั้นสูงมากเกินไป พวกเขาจะมุ่งแสวงหาประโยชน์ส่วนตนเหล่านั้นอย่างเดียว จึงต้องกำหนดขอบเขตอำนาจชนชั้นสูงเอาไว้เพียงสิทธิยับยั้งกฎหมายเท่านั้น (Montesquieu, 2015, p.161 [Bk.11 Ch.6])

จากที่กล่าวมาในส่วนนี้ จะเห็นได้ว่า Montesquieu ให้รายละเอียดค่อนข้างมากเกี่ยวกับการทำงานของรูปแบบการปกครองแบบปานกลาง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า นอกจาก “การแบ่งแยกอำนาจ” จะเป็นประเด็นสำคัญในการป้องกันปัญหาทรราชย์ ประเด็นเรื่อง “สิทธิในการตรวจสอบ” หรือ “สิทธิในการยับยั้ง” ของอำนาจฝ่ายต่าง ๆ ก็ยังเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่เคียงคู่มากับการแบ่งแยกอำนาจ เพราะถึงแม้ว่าอำนาจทั้งสามฝ่ายจะถูกแบ่งแยกออกไป แต่ก็ยังมีความจำเป็นที่อำนาจเหล่านั้นจะต้องปฏิสัมพันธ์หรือมีการตรวจสอบถ่วงดุลระหว่างกันด้วย ด้วยกลวิธีดังกล่าวนี้ Montesquieu เรียกการปกครองอังกฤษ ที่เปิดโอกาสกับกลุ่มฝ่ายต่าง ๆ มีที่ทางในระบบการเมืองการปกครอง ว่า “รูปแบบการปกครองมหาชนรัฐซึ่งแฝงเข้ามาในรูปแบบการปกครองโดยกษัตริย์” (Republic hides under the form of monarchy)¹⁰

4.5.4 สังคมการเมืองอังกฤษในฐานะมหาชนรัฐการค้าพาณิชย์ (Commercial Republic) ต่อต้านทรราชย์และเผด็จการตามอำเภอใจ

Lowenthal มองว่า คุณลักษณะที่สำคัญอีกอย่างของรูปแบบการปกครองของอังกฤษในสายตาของ Montesquieu คือการเป็น มหาชนรัฐการค้าพาณิชย์ (Commercial Republic) ซึ่งมีความแตกต่างจากการเป็นรัฐที่มุ่งทำสงครามเพื่อพิชิตรัฐอื่น (Conquest) (Lowenthal, 1987, pp.525-526)

¹⁰ Judith N. Shklar จึงตีความว่า รูปแบบการปกครองของอังกฤษในทัศนะของ Montesquieu คือ “ประชาธิปไตยแฝงในรูปแบบการปกครองโดยกษัตริย์” (democracy disguised as monarchy) อันเป็นรูปแบบการปกครองที่ประชาชนมีส่วนร่วมในอำนาจกับบรรดาชนชั้นสูง และกษัตริย์ ไม่ต่างจากรูปแบบการปกครองสมัยมหาชนรัฐโรมันโบราณที่พวกคนสามัญใช้อำนาจทางการเมืองร่วมกับพวกคนชั้นสูง (Shklar, 1987, pp.87-88) เช่นเดียวกับ Pangle ที่มองว่า รูปแบบการปกครองของอังกฤษ คือ “รูปแบบการปกครองมหาชนรัฐที่ซ่อนอยู่ภายในรูปแบบการปกครองโดยกษัตริย์” (a republic hiding under the form of monarchy) แต่กระนั้น Pangle ตั้งข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า การปกครองของอังกฤษไม่ได้เรียกให้พลเมืองมีคุณธรรมมากแบบที่ปรากฏในตัวแบบการปกครองมหาชนรัฐ และในขณะเดียวกันก็ไม่ได้ส่งเสริมหลักการว่าด้วยเกียรติมากแบบที่อยู่ในปรากฏตัวแบบการปกครองโดยกษัตริย์ นอกจากนี้ Pangle มองว่า รูปแบบการปกครองของอังกฤษมีการแบ่งแยกอำนาจและการถ่วงดุลอำนาจระหว่างสถาบันทางการเมือง เพราะ มันเป็นรูปแบบการปกครองที่แต่ละฝ่ายสามารถแสวงหาสิ่งซึ่งเป็นผลประโยชน์และความต้องการของตนได้ภายในขอบเขตอำนาจจำกัดของตน (Pangle, 1990, p.17)

Montesquieu มองว่าสังคมอังกฤษเป็นสังคมที่รับเอาหลักการเรื่องปัจเจกบุคคลนิยมเอาไว้ โดยที่พลเมืองแต่ละคนจะถูกปล่อยให้อยู่ด้วยตนเองเพื่อมีชีวิตอย่างที่เขารปรารถนา ศาสนาและปรัชญาจึงกลายเป็นเพียงกิจส่วนตัวของปัจเจกบุคคลเช่นเดียวกับการตัดสินใจเลือกทางเลือกในเรื่องอื่น ๆ ของชีวิต นอกจากนั้นเสรีภาพของอังกฤษยังไม่ได้เป็นแค่เรื่องของกรกระทำและความคิด แต่เป็นเรื่องของความปรารถนาอยากต่าง ๆ ซึ่งแน่นอนว่า ย่อมหมายรวมถึงความปรารถนาที่จะได้มาซึ่งเงินทอง ชื่อเสียง เกียรติ และอำนาจ หรือพูดอีกอย่างคือ อังกฤษเป็นระบบทุนนิยมซึ่งข้อจำกัดทางศีลธรรมที่มีต่อการแสวงหาสิ่งต่าง ๆ ด้วยการแข่งขันกันได้ถูกขจัดออกไป และด้วยเหตุนี้อังกฤษจึงเป็น “มหาชนรัฐการค้าพาณิชย์” มากกว่าจะเป็นมหาชนรัฐด้านการทหารหรือการเกษตรกรรมโดยอาศัยการสนับสนุนของอำนาจทางทะเล (Lowenthal, 1987, pp.525-526) แต่ Lowenthal มองว่า เจตนารมณ์ด้านการค้าพาณิชย์ของอังกฤษ ไม่ได้ทำลายตนเองเพราะความฟุ้งเฟ้ออย่างเกินขนาดและความเหลวไหล ด้วยเหตุที่ว่าในด้านหนึ่งอังกฤษก็มีการเก็บภาษีสูงส่งผลให้ประชาชนพลเมืองทุกคนต้องทำงานหนักและเกิดการรู้จักประหยัดและอดออมไปพร้อมกัน ฉะนั้นการใช้จ่ายอย่างไม่ระมัดระวังจะทำให้ถูกดำเนิน พลังของความปรารถนาอยากจึงถูกหักทอนด้วยการที่รัฐส่งเสริมความต้องการเก็บออม เมื่อมหาชนรัฐการค้าพาณิชย์ของอังกฤษดำเนินกิจการไปเรื่อย ๆ ก็จะทำให้เกิดความเข้มข้นมากยิ่งขึ้นของการแข่งขันและการเปิดช่องทางของโอกาสทางธุรกิจใหม่ ๆ และจากที่แต่เดิมที่สังคมอังกฤษให้คุณค่ากับการทำงานและการรู้จักประหยัดและอดออมอยู่แล้ว ก็จะทำให้ส่งผลให้ค่านิยมดังกล่าวมีความเข้มข้นมากยิ่งขึ้น ส่วนใครที่มีนิสัยขี้เกียจและเหลวไหลก็จะถือเป็นบุคคลส่วนน้อยของสังคมและจะกลายเป็นผู้ไม่ประสบผลสำเร็จในชีวิต จะเห็นว่าแทนที่ความปรารถนาอยากจะเป็นศัตรูต่อมหาชนรัฐการค้าพาณิชย์ ความปรารถนาอยากกลับก่อให้เกิดรากฐานของมหาชนรัฐการค้าพาณิชย์ ในแง่ที่ว่า ความรู้สึกถึงผลประโยชน์ส่วนตนได้สนับสนุนความรักในเสรีภาพและการแสวงหาทรัพย์สินเงินทอง และสังคมซึ่งตอบสนองต่อเป้าหมายดังกล่าวของประชาชนพลเมืองที่กระตือรือร้นในการใช้เสรีภาพและการแสวงหาทรัพย์สิน ได้ทำให้ประชาชนพลเมืองแต่ละภายในชาติเกิดความรู้สึกรักชาติของพวกเขาขึ้นมา ดังที่ Montesquieu มองว่า “เมื่อประชาธิปไตยถูกสร้างขึ้นบนรากฐานของการค้าพาณิชย์ มันอาจเกิดกรณีที่ปัจเจกบุคคลมีความมั่งคั่งอย่างยิ่ง แต่ก็ไม่ได้ทำให้ชนบทรอบนิยประเพณีของสังคมเกิดความฉ้อฉล นี่เป็นเพราะว่าจิตวิญญาณของการค้าพาณิชย์นำพามาซึ่งจิตวิญญาณของความประหยัดอดออม ความคุ้มค่า ความพอประมาณ การทำงานหนัก สติปัญญา ความสงบเยือก ระเบียบและกฎเกณฑ์. ดังนั้นตราบเท่าที่จิตวิญญาณนี้ดำรงอยู่ต่อไปความมั่งคั่งก็จะไม่ก่อให้เกิดผลลัพธ์อันเลวร้าย.” (Montesquieu, 2015, p.48 [Bk.5 Ch.6]) จากข้างต้น Lowenthal ได้ตั้งข้อสังเกตว่า เมื่อรากฐานของสังคมอังกฤษวางอยู่บนรากฐานของความปรารถนาอยากเห็นแก่ตัว ฉะนั้นนี่จึงสะท้อนว่า “คุณธรรม” ที่ระเบียบทางการเมืองได้เรียกร้องเอาจากพลเมืองอาจไม่ใช่สิ่งเดียวกันกับที่พวกเขาสติต้องการนำเสนอ เพราะในขณะที่พวกเขาสติสนั้นจะประณามการค้าพาณิชย์ว่าเป็นการทำความโลภให้เป็นสถาบัน และให้คุณค่าน้อยต่อความปรารถนาในทรัพย์สินเงิน แต่สิ่งที่ Montesquieu คิดก็คือ “สิ่งที่สูงสุดของมนุษย์เกิดขึ้นโดยการกระทำของความชั่วช้าทางศีลธรรม และระเบียบแบบแผนทางการเมืองที่ดีที่สุดขึ้นอยู่กับความชั่วช้าเช่นนั้น การเข้าใจชีวิตของมนุษย์อย่างนี้ Montesquieu เรียนรู้มาจาก Machiavelli และสาธุศิษย์ของเขา มิใช่จากพวกคลาสิก” (Lowenthal, 1987, pp.530-531)

แต่หาใช่ว่า Montesquieu จะมองไม่เห็นข้อเสียที่อาจเกิดขึ้นจากการค้าพาณิชย์ และความรู้สึกปรารถนาอยาก ความโลภ และความทะเยอทะยานอันเห็นแก่ตัวที่ขับเคลื่อนสังคมแบบการค้าพาณิชย์ดังกล่าว Montesquieu มองว่า ความปรารถนาที่ล้นเกินภายในสังคมการค้าพาณิชย์จะทำให้แต่ละคนแยกตนเองออกจากส่วนรวม เพื่อที่จะสะสมทรัพย์สินจำนวนมากขึ้น ๆ จนถึงจุดหนึ่งก็เกิดความเหลื่อมล้ำ เมื่อนั้นความเห็นแก่ตัวของแต่ละคนก็จะมากขึ้น สังคมการค้าพาณิชย์ที่มุ่งแต่แสวงหาความมั่งคั่งอย่างเดียวจะทำให้จิตวิญญาณของสาธารณะส่วนรวมและจะนำไปสู่ความเสื่อมของสังคมการเมือง อันที่จริงปัญหาดังกล่าวนี้น่าจะเป็นสิ่งที่ Locke ได้ทิ้งเอาไว้ในปรัชญาการเมืองของเขาโดยที่เขาเองก็ไม่ได้คิดว่ามันเป็นปัญหาแต่อย่างใด เพราะในขณะที่ Locke

สนับสนุนรูปแบบสังคมการเมืองที่เอื้อต่อการใช้สิทธิตามธรรมชาติในการครอบครอง อันเป็นผลมาจากที่เขามองว่ามนุษย์มีความเสมอภาคเท่าเทียมกันในด้านสิทธิตามธรรมชาติภายใต้กฎธรรมชาติในการครอบครองกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนบุคคล แต่ Locke ก็ยอมรับได้ถึงความแตกต่างในการถือครองทรัพย์สินที่แต่ละคนอาจมีได้ไม่เท่ากัน เพราะใครจะครอบครองทรัพย์สินได้มากเท่าไร ขึ้นอยู่กับที่คนผู้นั้นลงแรงงานและใช้ประโยชน์จากสิ่งนั้นได้หรือไม่ ด้วยเหตุนี้ Locke จึงไม่ได้มองว่า การปกครองทางการเมืองซึ่งประชาชนมีความไม่เท่าเทียมกันในการถือครองทรัพย์สินเป็นปัญหาแต่อย่างใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าหากประชาชนเสียส่วนใหญ่ยังคงยอมรับการปกครองเช่นนั้นอยู่ ก็เท่ากับว่าการปกครองเช่นนี้จะดำรงอยู่ต่อไปได้

ถึงแม้ว่า Montesquieu จะเล็งเห็นความสำคัญของสังคมการค้าพาณิชย์ และโทษของสังคมการค้าพาณิชย์ไปพร้อมกัน แต่ Montesquieu ก็ยืนยันว่าสังคมที่ไม่มีการค้าพาณิชย์ก็จะต้องมีความตื่นตัวและความก้าวหน้า แต่เพื่อที่จะคงความเป็นสังคมการค้าพาณิชย์และป้องกันมันไม่ให้เสื่อมลง สังคมการค้าพาณิชย์จึงเป็นไปได้ก็แต่บนเงื่อนไขการรักษาความพอประมาณเอาไว้ พร้อมกับเปิดให้แต่ละคนดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของตนได้ด้วย Montesquieu จึงได้แบ่งระหว่าง สังคมการค้าที่เน้นความฟุ้งเฟ้อ (on luxury) กับ สังคมการค้าที่เน้นความต้องการตามความจำเป็น (on real need) (Montesquieu, 2015, p.340) โดยสังคมการค้าพาณิชย์รูปแบบหลังน่าจะเป็นสังคมที่พึงปรารถนามากกว่ารูปแบบแรก ปัญหาจึงไม่ได้อยู่ที่ว่าควรเป็นสังคมการค้าพาณิชย์หรือไม่ แต่ประเด็นสำคัญคือสังคมการค้าพาณิชย์เองก็ต้องอยู่ในกรอบของความพอดี

สำหรับ Howse มองว่า สำหรับ Montesquieu แล้ว ในขณะที่สังคมการค้าที่เน้นความต้องการตามความจำเป็น มีความเชื่อมโยงกับรูปแบบการปกครองแบบมหาชนรัฐ ส่วนสังคมการค้าพาณิชย์ที่เน้นความฟุ้งเฟ้อ มีความเชื่อมโยงกับรูปแบบการปกครองแบบเผด็จการตามอำเภอใจหรือทรราชย์ ซึ่งรัฐที่ทำการค้าในลักษณะดังกล่าวมีลักษณะของความพยายามที่จะครอบครองทรัพยากรของรัฐอื่นเช่นเดียวกับการทำสงครามเพื่อการพิชิตรัฐอื่นด้วย ดังที่ Montesquieu ยกตัวอย่างการทำการค้าของสเปน (Howse, 2006, p.10) นอกจากนี้ Boesche ตีความว่าทัศนะเกี่ยวกับสังคมการค้าที่เน้นความฟุ้งเฟ้อมีส่วนสำคัญต่อการเกิดเผด็จการตามอำเภอใจหรือทรราชย์ แต่มุมมองของ Boesche แตกต่างจาก Howse ตรงที่เขาไม่ได้เน้นผลของความฟุ้งเฟ้อในแง่ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ แต่เขามองถึงพฤติกรรมและความปรารถนาของปัจเจกบุคคลภายในสังคมการค้าที่เน้นความฟุ้งเฟ้อมากกว่า กล่าวคือ Boesche มองว่า Montesquieu ได้เขียน “ทฤษฎีที่สองของการปกครองแบบเผด็จการตามอำเภอใจ” (A second theory of despotism) ซึ่งเกิดมาจากการที่ปัจเจกบุคคลในสังคมแยกตนเองจากสังคมส่วนรวม (Isolation) และมีความสนใจแต่เรื่องที่ไม่เป็นเรื่องหรือความเหลวไหล (Frivolity) อีกทั้งประชาชนแต่ละคนมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน (Self-interest) แต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น (Boesche, 1990, 741-761; Jennings, 2011, pp.331-347) เมื่อนั้นหลักการอันเป็นพื้นฐานของการปกครองก็จะมีผลสุดโต่งมากยิ่งขึ้นและทำให้สังคมเกิดความเสื่อมตามมาในที่สุด สังคมเช่นนี้จะนำไปสู่ทรราชย์ หรือเผด็จการตามอำเภอใจ Montesquieu ได้กล่าวเอาไว้ว่า มหาชนรัฐประชาธิปไตยจะต้องหลีกเลี่ยงความล้นเกินหรือความสุดโต่ง ได้แก่ จิตวิญญานของความไม่เสมอภาค กับ จิตวิญญานของความเสมอภาคที่ สุดโต่งเกินไป อันจะเป็นสาเหตุสำคัญที่จะนำไปสู่ทรราชย์หรือเผด็จการตามอำเภอใจ “ประชาธิปไตยจำเป็นต้องหลีกเลี่ยงความล้นเกินสองอย่าง ได้แก่ จิตวิญญานของความไม่เสมอภาค ซึ่งจะนำพาประชาธิปไตยเปลี่ยนแปลงไปสู่อภิชนาธิปไตย หรือการปกครองโดยคนคนเดียว และจิตวิญญานของความเสมอภาคแบบสุดโต่ง ก็จะนำพาประชาธิปไตยไปสู่การปกครองแบบเผด็จการตามอำเภอใจของคนหลายคน ซึ่งจะยุติลงก็ด้วยการโค่นเขาลงจากอำนาจเท่านั้น” (Montesquieu, 2015, p.113 [Bk.8 Ch.2])

5. บทสรุป

บทความนี้เริ่มต้นจากประเด็นปัญหาทฤษฎีอันเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาจากการเมืองการปกครองที่ไม่สมดุล ในทัศนะของพวกคลาสสิก ถัดจากนั้นบทความนี้เสนอปัญหาในระดับรากฐานปรัชญาของกลุ่มทฤษฎีสัญญาประชาคมที่ทำให้กำเนิดทฤษฎีแบบใหม่ ซึ่งแม้แต่นักทฤษฎีสัญญาประชาคมเองก็ไม่คาดคิดว่าจะให้เกิดขึ้น ทั้งนี้ ปัญหาของปรัชญาการเมืองสมัยใหม่กลุ่มทฤษฎีสัญญาประชาคมแท้จริงแล้วคือปัญหาในระดับรากฐานทางปรัชญาการเมืองซึ่งวางอยู่บนฐานของการทดลองทางตรรกะหรือการทดลองทางทฤษฎีล้วน ๆ อย่างไรก็ตาม Montesquieu ได้ให้ความสำคัญต่อลักษณะหรือเงื่อนไขเฉพาะของสังคมเป็นสำคัญ แต่ Montesquieu ไม่ใช่ นักคิดสัมพัทธนิยม (Relativism) หากแต่เขาเสนอว่าเมื่อเราพิจารณาเงื่อนไขเฉพาะของสังคมแล้วจะพบ “ธรรมชาติของสรรพสิ่ง” หรือ “จิตวิญญาณแห่งกฎหมาย” ของสังคมนั้น ๆ ซึ่งจะเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงคุณลักษณะอันเป็น “ความพอดี/สมดุล” ของสังคมการเมืองนั้นด้วย อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเขาจะไม่ได้สนับสนุนรูปแบบการปกครองชนิดใดเป็นพิเศษ แต่ถ้าหากพิจารณาเงื่อนไขของมหาชนรัฐในบริบทของโลกสมัยใหม่แล้ว Montesquieu นำเสนอรูปแบบการปกครองแบบปานกลางโดยมีสังคมการเมืองอังกฤษเป็นตัวแบบ ซึ่งมีคุณลักษณะสำคัญ เช่น การแบ่งแยกอำนาจเพื่อป้องกันการใช้อำนาจโดยพลการ และการกำหนดให้อำนาจแต่ละฝ่ายมีการตรวจสอบถ่วงดุลซึ่งกันและกันเพื่อป้องกันไม่ให้อำนาจใดอำนาจหนึ่งมีอำนาจมากเกินไป นอกจากนี้บทเรียนจากตัวแบบการปกครองของอังกฤษคือความเป็นมหาชนรัฐการค้าพาณิชย์ที่มองธรรมชาติมนุษย์ตามความเป็นจริง โดยปล่อยให้ประชาชนได้แสวงหาทรัพย์สินเงินทองและสถานภาพตามที่ตนปรารถนา ปล่อยให้ประชาชนมีเสรีภาพทางการเมือง ภายใต้การปกครองที่มีการออกแบบอย่างดี

แนวคิดของ Montesquieu มีอิทธิพลต่อการออกแบบรัฐธรรมนูญในประเทศต่าง ๆ ประเทศแถบสแกนดิเนเวีย การรวมตัวกันเป็นมหาชนรัฐแบบสมาพันธ์ในฮอลแลนด์ รวมถึงมีอิทธิพลต่อผู้สนับสนุนร่างรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 1787 เช่น Publius ผู้เขียน *The Federalist Papers*¹¹ แต่แนวคิดของ Montesquieu ก็ได้ถูกประยุกต์หรือตีความให้เหมาะสมกับบริบททางการเมืองของประเทศต่าง ๆ เช่น Publius ได้จับประเด็นซึ่งปรากฏอยู่แล้วใน *The Spirit of the Laws* ให้เด่นชัดขึ้นคือประเด็นเรื่องการตรวจสอบและการถ่วงดุลอำนาจ รวมถึงได้ปรับเปลี่ยนความหมายของการรวมตัวเป็น “สมาพันธ์รัฐ” (confederate republic) ให้มีความหมายใกล้เคียงกับที่เราเข้าใจในปัจจุบันว่าเป็น “สหพันธรัฐ” (federal republic) ขนาดใหญ่ ที่แม้รัฐสมาชิกจะคงไว้ซึ่งอำนาจอธิปไตยของตนเองไว้อยู่ แต่ทว่ารัฐบาลกลางก็มีอำนาจอธิปไตยในการดูแลเรื่องราวกิจการสาธารณะโดยตนเองด้วยเช่นกัน (Hamilton et al., 2008, 44-48 [No.9]) นอกจากนี้ แม้ปรัชญาแนวคิดของ Montesquieu ได้วิเคราะห์และหาทางแก้ปัญหาทฤษฎีในมหาชนรัฐสมัยใหม่อย่างครอบคลุม แต่สิ่งซึ่งเขายังไม่ได้กล่าวถึงมากนักคือความคิดจิตใจของพลเมืองในมหาชนรัฐประชาธิปไตยที่อาจกลายเป็นทฤษฎีโดยตัวมันเอง ซึ่ง Alexis de Tocqueville จะมาเป็นผู้ขยายความ

Reference

Adam, J. (1878). *A Defence of the Constitution of Government of the United States of America*. London: Printed for C. Dilly, in the Poultry.

¹¹ เช่น การปกครองของประเทศสหรัฐอเมริกา ดังที่ปรากฏในเอกสารความคิดทางการเมืองอเมริกันอย่าง *The Federalist Papers* (Hamilton, Madison, and Jay, 2008) นอกจากนี้ยังมีอิทธิพลต่อประเทศต่าง ๆ ในยุโรป เช่น ประเทศสวีเดน ดู Vallinder, Torbjorn. (1992). *Montesquieu and Constitutionmaking in Sweden 1809-1815, PartIII*. Research Portal: Find Research at Lund University. <https://portal.research.lu.se/en/publications/montesquieu-and-constitutionmaking-in-sweden-1809-1815-part-ii> รวมถึงประเทศเดนมาร์ก ดู Anonymous. (n.d.). *Denmark*. European Committee of the Regions. <https://portal.cor.europa.eu/divisionpowers/Pages/Denmark-Introduction.aspx>

- Allen, W. B. (2024). *Montesquieu's 'the Spirit of the Laws': A Critical Edition*. Anthem Press.
- Anonymous. (n.d.) . *Denmark*. European Committee of the Regions. <https://portal.cor.europa.eu/divisionpowers/Pages/Denmark-Introduction.aspx>
- Aristotle (1975) . *The Nicomachean Ethics*. (H. Rackham, trans.) . Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
- Aristotle (1998). *Politics*. (E. Barker, trans.). New York: Oxford University Press.
- Aristotle. (1957). *Aristotle's Politica*. (W.D. Ross, Ed.). Oxford: Clarendon Press.
- Arum, E. (2024) . Machiavelli Against Sovereignty: Emergency Powers and the Decemvirate. *Political Theory*, 52(2), 697-725.
- Bandoch, J. (2017). *The Politics of Place: Montesquieu, Particularism, and the Pursuit of Liberty*. New York: University of Rochester Press.
- Bloom, A. (1987). Jean-Jacques Rousseau. In L. Strauss & J. Cropsey (Eds.), *History of Political Philosophy* (pp. 559-580). Chicago: The University of Chicago Press.
- Boesche, R. (1990). Fear Monarchs and Merchants: Montesquieu's Two Theories of Despotism. *Western Political Quarterly*, 43(4), 741-761.
- Carrese, P. O. (2016) . *Democracy in Moderation: Montesquieu, Tocqueville, and Sustainable Liberalism*. New York: Cambridge University Press.
- Chantornvong, S. (1978). Sanya prachakom kong Rousseau. [Rousseau's Social Contract] In S. Chantornvong (Ed.), *Prachaya Kanmuang Samaimai* [Modern Political Philosophy] (pp. 173-185). Bangkok: Thammasat University Press.
- Cohler, A. M. (2015). Introduction: The author of *The Spirit of the Laws*. In Montesquieu, *The Spirit of the Laws*. (A. M. Cohler, B. C. Miller, & H. S. Stone, Eds. & Trans.). New York: Cambridge University Press.
- Dunleavy, P. (2025). Prime Minister: government official. In *Encyclopedia Britannica*. <https://www.britannica.com/topic/prime-minister>
- Ebenstein, W. (1960). *Great Political Thinkers: Plato to Present*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Giorgini, G. (2008). The Place of Tyrant in Machiavelli's Political Thought and The Literary Genre of the Prince. *History of Political Thought*, 29(2), 230-256.
- Hamilton, A., Madison, J., & Jay, J. (2008). *The Federalist Papers* (L. Goldman, Ed.). New York: Oxford University Press.
- Harmon, M. J. (1972). *Khwam kit thang karn muang jak Plato thueng patjuban*. [Political Thoughts: from Plato to the Present.] (S. Charmarik, Trans.). Bangkok: Thammasat University Press.
- Hobbes, T. (2008). *Leviathan* (J.C.A. Gaskin, Ed.). New York: Oxford University Press.
- Howse, R. (2006). Montesquieu on Commerce, Conquest, War, and Peace. *Brooklyn Journal of International Law*, 31(3), 693-708.

- Jennings, J. (2011). Early Nineteenth-Century Liberalism. In G. Klosko (Ed.), *Oxford Handbooks of the History of Political Philosophy* (pp. 331-347). New York: Oxford University Press.
- Klosko, G. (1995). *History of Political Theory An Introduction: Volume II Modern Political Theory*. Florida: Harcourt Brace College Publishers.
- Krause, S. R. (2015). Freedom, Sovereignty, and the General Will in Montesquieu. In J. Farr & D. L. Williams (Eds.), *The General Will: The Evolution of a Concept* (pp. 147-172). New York: Cambridge University Press.
- Locke, J. (1993). Second Treatise of Government. In D. Wootton (Ed.), *Political Writings* (pp. 261-387). New York: Penguins Book.
- Lowenthal, D. (1987). Montesquieu. In L. Strauss & J. Cropsey (Eds.), *History of Political Philosophy* (pp. 513-534). Chicago and London: University of Chicago Press.
- Machiavelli, N. (1983). *The Discourses* (Leslie J. Walker, S.J., Trans. & B. Crick, Ed.). New York: Penguin Books.
- Machiavelli, N. (1998). *The Prince* (H. C. Mansfield, Trans.). Chicago and London: University of Chicago Press.
- Manent, P. (2016). Montesquieu and the Separation of Powers. In D. Carrithers (Ed.), *Charles-Louis de Secondat, Baron de Montesquieu* (pp. 231-254). London and New York: Routledge.
- Montesquieu, Baron de. (1748). *ESPRIT DES LOIS*. Charles de Secondat de Montesquieu De l'esprit des lois. https://www.archives-ecole-alsacienne.org/CDI/pdf/1400/14055_MONT.pdf
- Montesquieu, Baron de. (1965). *Considerations on the Causes of the Greatness of the Romans and their Decline* (D. Lowenthal, Ttrans.). New York: The Free Press.
- Montesquieu, Baron de. (2001). *The Spirit of the Laws* (T. Nugent, Trans.). Kitchener: Batoche Books.
- Montesquieu, Baron de. (2015). *The Spirit of the Laws*. (A. M. Cohler, B. C. Miller, & H. S. Stone, Eds. & Trans.). New York: Cambridge University Press.
- Mulgan, R.G. (1987). *Aristotle's Political Theory An Introduction for Students of Political Theory*. Oxford: Clarendon Press.
- Nielsen, Karen Margrethe. (2019). Tyrant's Vice: Pleonexia and Lawlessness in Plato's Republic. *Philosophical Perspectives*, 33(1), 146-169.
- Osborne, Thomas. (2022). Power degree zero: Montesquieu, Tocqueville, despotism. *Journal of Political Power*, 15(2), 243-261
- Pangle, T. L. (1990). The Philosophic Understandings of Human Nature Informing the Constitution. In A. Bloom (Ed.), *Confronting the Constitution: The Challenge to Locke, Montesquieu, Jefferson, and The Federalists from Utilitarianism, Historicism, Marxism, Freudianism, Pragmatism, Existentialism* (pp. 9-76). Washington, D.C.: The AEI Press.

- Plamenatz, J. (1972). *Man and Society: A Critical Examination of Some Important Social and Political Theories from Machiavelli to Marx*. London: Longman Group Limited.
- Plato. (1991). *Republic of Plato* (A. Bloom, Trans.). New York: Basic Book.
- Rahe, P. A. (2009). *Soft Despotism, Democracy's Drift: Montesquieu, Rousseau, Tocqueville, and the Modern Prospect*. New Haven & London: Yale University Press.
- Raskin, H. B. (2015). Montesquieu, Hegel, and Weber: From 'L'ESPRIT' to 'DER GEIST'. *International Journal of Social Science and Humanities Research*, 3(2), 208-215.
- Riley, P. (1986). *The General Will Before Rousseau: Transformation of the Divine to the Civic*. New Jersey: Princeton University Press.
- Rousseau, J. J. (1950a). A Discourse on the Origin of Inequality. In G. D. H. Cole (Ed. & Trans.), *The Social Contract and Discourses* (pp. 175-282). New York: E. P. Dutton and Company, Inc.
- Rousseau, J. J. (1950b). The Social Contract. In G. D. H. Cole (Ed. & Trans.), *The Social Contract and Discourses* (pp. 1-141). New York: E. P. Dutton and Company, Inc.
- Senelle, R., Clement, E., & Van de Velde, E. (Eds.). (2012). *The Road to Political Democracy: From Plato to the Charter of Fundamental Rights of the European Union*. Brussels: Academic & Scientific Publishers.
- Shklar, J. N. (1987). *Montesquieu*. Oxford, New York: Oxford University Press.
- Strauss, L. (1953). *Natural Right and History*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Strauss, L. (1963). *On Tyranny Revised and Enlarged* (A. Bloom, Ed.). New York: The Free Press of Glencore.
- Strauss, L. (1973). Locke's Doctrine of Natural Law. In L. Strauss, *What is Political Philosophy? and Other Studies* (pp. 197-220). Westport, Connecticut: Greenwood Press, Publishers.
- Talmon, J. L. (1986). *The Origins of Totalitarian Democracy*. New York: Penguin Books.
- Vallinder, T. (1992). *Montesquieu and Constitutionmaking in Sweden 1809-1815, Part II*. Research Portal: Find Research at Lund University. <https://portal.research.lu.se/en/publications/montesquieu-and-constitutionmaking-in-sweden-1809-1815-part-ii>
- Xenophon. (1963). Xenophon's Hiero of Tyrannicus. In A. Bloom (Ed.), *On Tyranny* (pp. 1-20). London: The Free Press of Glencoe Collier-Macmillan Limited.

A Unique Transition to the Democratic Constitutional Monarchy in Bhutan *

Bulanchai Udomariyasap ^a

Article Info

Article history:

Received May 19, 2025.

Revised June 13, 2025.

Accepted June 25, 2025.

Keywords:

Bhutan; absolute monarchy;
political transition;
constitutional monarchy;
abdication

* This article is a further
study of the article Bhutan's
Political Transition in 2008:
Preliminary Observation.
RatthasatNithet, 3(1) (July –
December 2017), 127-160.

Abstract

Bhutan's transition to a constitutional monarchy in 2008 marks it as the second country in the world, after Denmark, to have undergone such a peaceful transformation without violence or bloodshed. Over a span of more than two decades and through four general elections, Bhutan can be said to have successfully established a new political system. Importantly, this transition carries several distinctive characteristics, making it truly unique, unlike any other political transformation in the world. This transition cannot be fully explained by any existing theory of political transition synthesized by scholars, whether focused on structural factors or agency, particularly regarding the role of political crisis or conflict. Instead, Bhutan's transition was initiated and persistently driven by the monarchy itself. This began in 1953 during the reign of King Jigme Dorji Wangchuck, the third king of the Wangchuck Dynasty. and represents a carefully planned and gradual path toward a democratic system with the monarch as head of state. The Fourth King played a pivotal role by initiating the constitutional drafting process in 2001, which culminated in

the adoption of the Constitution in 2008, marking the centenary of the Wangchuck dynasty, and coinciding with the ascension of the Fifth King, Jigme Khesar Namgyel Wangchuck, the current monarch. In the interim, the Fourth King formally abdicated in 2005 at the age of only 51, while the Crown Prince was only 28. Additionally, a royal decree was issued mandating that Bhutanese monarchs must abdicate upon reaching the age of 65, as later codified in Article 6 of the Constitution of the Kingdom of Bhutan. This phenomenon thus opens up new frontiers in political science knowledge, particularly in the design of political and administrative structures under a democratic constitutional monarchy. It calls for further comparative research on royal abdication and hereditary succession in constitutional monarchies.

^a Asst. Prof., Faculty of Political Science, Rangsit University, Pathumthani 12000, Thailand. E-mail: bulanchine.u@gmail.com

การเปลี่ยนผ่านสู่ระบอบกษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญแบบประชาธิปไตยที่มีอัตลักษณ์ของภูฏาน *

บุหลันฉาย อุดมอริยทรัพย์^a

Article Info

Article history:

Received 19 พฤษภาคม 2568

Revised 13 มิถุนายน 2568

Accepted 25 มิถุนายน 2568

คำสำคัญ:

ภูฏาน;
ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์;
การเปลี่ยนผ่านทางการเมือง;
ระบอบกษัตริย์ภายใต้
รัฐธรรมนูญ; การสละราช
สมบัติ

* บทความนี้เป็นผลจากการศึกษาต่อยอดบทความเรื่อง การเปลี่ยนแปลงการปกครองในภูฏาน ค.ศ. 2008: ข้อสังเกตเบื้องต้น. รัฐศาสตร์นิเทศ, ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2560), 127 – 160.

“เวลาที่ดียิ่งที่สุดสำหรับการเปลี่ยนแปลงระบบการเมืองระบบหนึ่ง

ก็คือเวลาที่ประเทศมีเสถียรภาพและความสงบสุข

เพราะเหตุใดจึงต้องรอให้เกิดการปฏิวัติ ?

ทำไมจะต้องรอจนถึงวันที่พระมหากษัตริย์ทรงเสด็จสวรรคต

แล้วจึงสถาปนามกุฎราชกุมารขึ้นครองราชย์ ?”

สมเด็จพระราชาธิบดีจิกมี ซิงเย วังชุก

รัชกาลที่ 4 แห่งราชวงศ์วังชุก

19 ธันวาคม 2005

บทคัดย่อ

การเปลี่ยนผ่านสู่ระบอบพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญของภูฏานเมื่อปี 2008 นับเป็นประเทศที่สองในโลกต่อจากเดนมาร์กที่เปลี่ยนแปลงอย่างสงบไม่มีการใช้ความรุนแรงเสียเลือดเนื้อ ด้วยระยะเวลากว่า 2 ทศวรรษและการจัดการเลือกตั้งทั่วไปถึง 4 ครั้ง จึงกล่าวได้ว่าภูฏานประสบความสำเร็จในการสถาปนาระบอบการเมืองใหม่ ที่สำคัญ ยังเป็นการเปลี่ยนผ่านที่มีลักษณะเฉพาะหลายประการ ซึ่งกล่าวได้ว่า มี “อัตลักษณ์” ที่ไม่เหมือนที่ใดในโลก กล่าวคือ เป็นการเปลี่ยนผ่านที่ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีการเปลี่ยนผ่านทางการเมืองที่มีการสังเคราะห์โดยนักวิชาการใด ๆ ได้อย่างชัดเจน ทั้งที่ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านโครงสร้างและตัวกระทำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ของวิกฤติความขัดแย้งทางการเมืองเนื่องจากการเปลี่ยนผ่านที่เกิดขึ้นโดยการริเริ่มและผลักดันโดยสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างต่อเนื่องและยาวนาน นับตั้งแต่ปี 1953 ในรัชสมัยของสมเด็จพระราชาธิบดีที่ 3 แห่งราชวงศ์วังชุกเป็นต้นมา นับเป็น

การวางแผนเพื่อเตรียมการเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไปและเปลี่ยนสู่ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ภายใต้การนำของสมเด็จพระราชาธิบดีที่ 4 ที่ทรงดำริให้เริ่มมีกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญตั้งแต่ปี 2001 ก่อนจะประกาศใช้ในปี 2008 ในวาระครบรอบ 100 ปีของราชวงศ์พร้อมกับการขึ้นครองราชย์ของสมเด็จพระราชาธิบดีที่ 5 คือ จิกมี เกเซอร์ นัมเกล วังชุก พระมหากษัตริย์องค์ปัจจุบัน โดยระหว่างนั้นพระองค์ทรงประกาศสละราชสมบัติอย่างเป็นทางการในปี 2005 ขณะที่ทรงมีพระชนมายุเพียง 51 พรรษาและมกุฎราชกุมารทรงมีพระชนมายุ 28 พรรษา พร้อมทั้งยังมีพระบรมราชโองการให้พระมหากษัตริย์ภูฏานต้องสละราชสมบัติเมื่อทรงมีพระชนมายุครบ 65 ปี ดังความปรากฏในมาตรา 6 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรภูฏานในเวลาต่อมาอีกด้วย ปรากฏการณ์ดังกล่าวจึงนับเป็นการเปิดพรมแดนองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการออกแบบโครงสร้างการเมืองการปกครองภายใต้ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขและควรมีการศึกษาเปรียบเทียบประเด็นการสละราชสมบัติและการสืบสันตติวงศ์ต่อไป

^a ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ปทุมธานี 12000 ไทย E-mail: bulanchine.u@gmail.com

ความเป็นมา

เมื่อกล่าวถึงการเปลี่ยนผ่านสู่ระบอบพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญของภูฏานจะเป็นที่รับรู้ร่วมกันว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างสงบไม่มีการใช้ความรุนแรงเสียเลือดเนื้อ และถือเป็นประเทศที่สองในโลกรองจากเดนมาร์ก¹ ที่ประสบความสำเร็จด้วยวิถีทางเดียวกันมาก่อนจนเป็นยอมรับจากบรรดานักวิชาการที่ศึกษาการเมืองการปกครองเดนมาร์ก ทั้งนักวิชาการที่เป็นชาวเดนิชและไม่ใช่ว่าชาวเดนิช กล่าวคือ กลุ่มแรกประกอบด้วยนักวิชาการนอร์เวย์ Johs Andenaes (1958) ในบทความเรื่อง “The Development of Political Democracy in Scandinavia,” นักวิชาการอเมริกัน Kenneth E. Miller (1968) ในหนังสือชื่อ *Government and Politics in Denmark* นักวิชาการอังกฤษ Glyn Jones (1970) ในหนังสือชื่อ *Denmark* และนักวิชาการชาวสก็อต T.K. Derry (1978) ในหนังสือชื่อ *A History of Scandinavia: Norway, Sweden, Denmark, Finland, Iceland* ส่วนงานของนักวิชาการชาวเดนิช ได้แก่ งานของ Tim Knudsen and Uffe Jakobsen (2003) ในบทความเรื่อง “The Danish Path to Democracy” งานของ Knud J. V. Jespersen (2004) ในหนังสือชื่อ *A History of Denmark* งานของ Lars Bo Kaspersen (2004) ในบทความเรื่อง “How Denmark Became Democratic: The Impact of Warfare and Military Reform” และเอกสารชื่อ *The Danish Democracy Canon* (2008) ของคณะกรรมการการขับเคลื่อนหลักการประชาธิปไตยและกระทรวงศึกษาธิการแห่งเดนมาร์ก พบว่า นักวิชาการเหล่านี้ต่างเห็นพ้องต้องตรงกันว่า การเปลี่ยนแปลงการปกครองของเดนมาร์กจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์สู่ระบอบพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญในปี 1849 ถือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างสันติสงบและปราศจากการเสียเลือดเนื้อ (อ้างใน Chaiyaporn, 2018, p. 243)

โดยเฉพาะในความเห็นของ Jespersen นั้นถึงกลับสรุปไว้ว่า การประกาศอย่างเป็นทางการของพระมหากษัตริย์ Frederick VII ถือเป็นจุดสุดยอดของการปฏิวัติเสรีของเดนมาร์ก และที่สำคัญเขาได้ประเมินว่าการปฏิวัติดังกล่าวของเดนมาร์กถือเป็นการปฏิวัติที่สงบสันติและเกือบจะเรียกได้อย่างเต็มปากเต็มคำว่าเป็นการปฏิวัติภายใต้บรรยากาศที่มีไม่ตรีจิตต่อกัน (Knud J. V. Jespersen, 2004, p.66) อ้างใน Chaiyaporn, 2018, p. 198)

ทั้งนี้ นอกจากการเปลี่ยนผ่านสู่ระบอบพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญของภูฏานจะประสบความสำเร็จด้วยเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างสงบไม่มีการใช้ความรุนแรงเสียเลือดเนื้อแล้ว ยังพบว่าเป็นการเปลี่ยนผ่านมีลักษณะเฉพาะหลายประการที่กล่าวได้ว่า มี “อัตลักษณ์” ที่ไม่เหมือนที่ใดในโลกอีกด้วย ทั้งความริเริ่มของสถาบันพระมหากษัตริย์ที่มีพระประสงค์ให้มีการจำกัดพระราชอำนาจของพระองค์เองอันสะท้อนผ่านความพยายามอันต่อเนื่องยาวนานในการกระจายอำนาจและวางรากฐานการปกครองแบบประชาธิปไตย รวมทั้งการสละราชสมบัติขณะทรงมีพระชนมายุ 51 พรรษาและมีพระบรมราชโองการให้พระมหากษัตริย์ภูฏานต้องสละราชสมบัติเมื่อทรงมีพระชนมายุครบ 65 ปี ทั้ง ๆ ที่กระบวนการร่างรัฐธรรมนูญยังไม่แล้วเสร็จ โดยเมื่อเปรียบเทียบกับกระบวนการสู่ระบอบพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญของเดนมาร์ก จะพบว่ากระบวนการเปลี่ยนผ่านไปสู่การมีรัฐธรรมนูญเสรีของเดนมาร์กนั้นเสร็จสิ้นลงอย่างเป็นทางการ เมื่อมีการจัดตั้งรัฐบาลใหม่ภายใต้ระบอบการปกครอง/รัฐธรรมนูญเสรีของชนชั้นกลาง (a middle-class, liberal constitution) และต่อมาพระมหากษัตริย์ Frederick VII จึงได้ทรงประกาศพระองค์อย่างเป็นทางการว่าทรงเป็นพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ (constitutional king) และจากการที่ทรงประกาศดังกล่าว พระองค์ถือว่าพระองค์ได้ทรง

¹ สำหรับกรณีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 ของไทยก็ถือได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างสันติไม่เสียเลือดเนื้อและคงจะนับได้ว่าเป็นประเทศที่สองรองจากเดนมาร์ก หากไม่เกิดกรณีกบฏบวรเดชต่อมาในปี พ.ศ. 2476 เพราะแม้จะถือได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองไปแล้ว แต่ก็ยังอยู่ภายใต้ข้อถกเถียงในเรื่องพระราชอำนาจ (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน Chaiyaporn, 2018, p. 68)

แสดงให้เห็นว่า ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เดนมาร์กที่ดำเนินมาเป็นเวลาถึง 188 ปีได้สิ้นสุดลงแล้ว (Knud J.V. Jespersen (2004, pp. 65-66) อ้างใน Chaipayorn, 2018, p. 198)

สอดคล้องกับข้อสังเกตประการหนึ่งที่ผู้เขียนได้เคยระบุไว้ในบทความเมื่อกว่า 10 ปีที่ผ่านมาเรื่อง “การเปลี่ยนแปลงการปกครองในภูฏาน ค.ศ. 2008: ข้อสังเกตเบื้องต้น” ซึ่งขณะนั้นภูฏานเพิ่งเปลี่ยนแปลงการปกครองเพียงไม่กี่ปีว่า หนึ่งในคำอธิบายการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองของภูฏาน ในปี 2008 ก็คือ “ประชาธิปไตยภูฏาน” เกิดจากการพระราชทานจากองค์พระมหากษัตริย์ของภูฏานในฐานะที่เป็น “ของขวัญ” ที่สถาบันพระมหากษัตริย์ทรงมอบให้แก่พสกนิกรชาวภูฏาน โดยที่ประชาชนชาวภูฏานไม่ได้ต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองและยืนยันว่าต้องการอยู่ภายใต้ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ต่อไป ดังความปรากฏในหนังสือพิมพ์รายวันออนไลน์ของภูฏานที่ชื่อ *Kuensel* ฉบับวันที่ 22 June 2005 ที่ว่า “แม้จะมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่ประชาชนในภูฏานก็ได้กราบบังคมทูลขอร้องไม่ให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงถ่ายโอนพระราชอำนาจ” (Bothe, 2012, p. 28) และตั้งคำถามไว้ว่า ภายใต้บริบทดังกล่าวนี้ การเปลี่ยนแปลงการปกครองในภูฏานจะสามารถเป็นประชาธิปไตยได้มากน้อยเพียงไร?

ทั้งนี้ จากรายงานครบรอบ 10 ประชาธิปไตยของภูฏาน โดย United Nations Development Programme Bhutan & Parliament of the Kingdom of Bhutan (2019, p. 24) ระบุว่า ประชาธิปไตยของภูฏานยึดมั่นตามชุดบรรทัดฐานที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล อาทิ การแบ่งแยกอำนาจ 3 ฝ่าย การเลือกตั้งที่เสรีและเป็นธรรม มีผู้สมัครแข่งขันและพรรคการเมือง รวมทั้งมีสื่อเสรีและระบบตุลาการที่เป็นอิสระ (Bhutan's democracy does adhere to a number of internationally accepted norms, such as the separation of powers through three arms of government, free and fair elections, competing candidates and political parties, free media and an independent judiciary.) บัดนี้ระบอบพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญของภูฏานได้ผ่านการทดสอบด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปมาแล้วถึง 4 ครั้งในห้วงเวลากว่า 2 ทศวรรษที่ผ่านมาและมีสัดส่วนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งสูงเกินกว่าร้อยละ 60 ทุกครั้ง

สถิติการเลือกตั้งและจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งของภูฏาน

ปี	จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	จำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง	สัดส่วนผู้มาใช้สิทธิ (ร้อยละ)
2008	318,465	252,812	79.38
2013	381,790	252,485	66.13
2018	438,663	313,473	71.46
2024	498,135	326,775	65.60

ที่มา: Dema (2024, February 5)

สำหรับการลดลงของสัดส่วนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งล่าสุดของภูฏานนั้น รายงานข้างต้นกล่าวว่าเป็นผลจากภาวะเศรษฐกิจซบเซาอันเนื่องมาจากสถานการณ์วิกฤตโควิดที่ผ่านมา แต่โดยภาพรวมของการเลือกตั้งทั้ง 4 ครั้ง ก็ไม่อาจกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนลดลงอย่างต่อเนื่อง เพียงแต่มีสัดส่วนลดลงบ้างเป็นบางครั้ง ต่างจากกรณีการเลือกตั้งทั่วไปของไทยตลอดระยะเวลา 25 ปีแรก คือ จากปี พ.ศ. 2576 ถึงพ.ศ. 2500 รวมทั้งสิ้น 8 ครั้ง ไม่เคยมีครั้งใดที่มีสัดส่วนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งสูงเกินร้อยละ 50 ยกเว้นการเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ 7 เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 มีสัดส่วนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งร้อยละ 57.50 อันเป็นที่รับรู้ร่วมกันเป็นการเลือกตั้งสกปรก โดยการเลือกตั้งทั่วไปที่มีสัดส่วนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งต่ำที่สุดคือ ครั้งที่ 5 เมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2491 ที่มีสัดส่วนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งเพียงร้อยละ 29.50 เท่านั้น

ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงเห็นความสำคัญของการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการสถาปนาระบบอบพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญของภูฏานอันมีลักษณะเฉพาะจนเรียกได้ว่าเป็น “อัตลักษณ์” ที่มีความโดดเด่นเช่นนี้ เพื่อสร้างชุดคำอธิบายต่อกระบวนการเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขอย่างเป็นระบบต่อไป

สองรัชสมัยแห่งการเปลี่ยนผ่านสู่ระบอบพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ²

หลังจากการสถาปนาระบอบราชาธิปไตยในปี 1907 อันเป็นผลมาจากความต้องการยุติปัญหาความไร้เสถียรภาพทางการเมืองที่เกิดขึ้นทุกครั้งเมื่อมีการเปลี่ยนผู้ปกครอง เพราะในระบอบเดิมนั้นแบ่งโครงสร้างการปกครองแบบสองระบบ แยกระหว่างทางธรรมกับทางโลก (a dual religious-secular system of governance) ซึ่งเป็นที่รู้จักในนาม *Chhoe-Sid* โดยมีซัปดรุง (*Shabdrung*) เป็นผู้นำสูงสุดมีอำนาจทั้งทางโลกและทางจิตวิญญาณ รวมทั้งสถาปนาตำแหน่งผู้นำฝ่ายศาสนา เรียกว่า เจ เคนโป (*Je Khenpo*) และผู้นำทางราชอาณาจักร เรียกว่า ดรัก เดซี (*Druk Desi*---เป็นผู้ปกครองร่วมกับบรรดาเจ้าเมืองต่าง ๆ ที่รู้จักกันในนาม *Penlop*---ขยายความโดยผู้เขียน) โดยตำแหน่งซัปดรุงนั้น มิได้สืบทอดตามลำดับสันตติวงศ์ แต่สืบทอดตามการกลับชาติมาเกิด ซึ่งต้องได้รับการรับรองจากฝ่ายศาสนจักร ดังนั้น เมื่อตำแหน่งซัปดรุงว่างลงจะมักเกิดการอ้างความชอบธรรมระหว่างบรรดาผู้นำทั้งหลายจนเกิดความแตกแยกและต่อสู้รบราฆ่าฟันระหว่างหัวเมืองใหญ่ย่อยที่กระเจายกกันอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อการแย่งชิงอำนาจ (Long, 2019, p. 72)

ด้วยเหตุนี้ บรรดาเจ้าเมืองต่าง ๆ จึงตกลงรวมตัวกัน คัดเลือกทายาทและสถาปนาระบบอบกษัตริย์ขึ้น โดยระบอบกษัตริย์ที่เกิดขึ้นนั้น ไม่ใช่ระบบเทวราชา แต่เป็นการลงนามทำสัญญาประชาคมร่วมกันของบรรดาเจ้าเมือง ซึ่งเป็นผู้นำกลุ่มทางสังคมต่าง ๆ ในการรับรองทายาทของผู้ได้รับการสถาปนา และผู้ได้รับการสถาปนาจะต้องสัญญาว่าจะปกครองเพื่ออำนาจอธิปไตยและความเป็นปึกแผ่น มั่นคงและมีเอกราชอธิปไตย รวมทั้งมีการระบุเกี่ยวกับการสืบทอดบัลลังก์หรือการสืบสันตติวงศ์จากพ่อสู่ลูกไว้ในสัญญาดังกล่าวด้วย ซึ่งถือเป็นรากฐานแนวคิดการปกครองด้วยระบอบกษัตริย์สมัยใหม่ที่ได้ใช้อำนาจเด็ดขาดด้วยพระองค์เอง แต่เป็นระบอบกษัตริย์ภายใต้

² หากพิจารณาจากประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองภูฏานนับตั้งแต่มีการสถาปนาระบอบราชาธิปไตยโดยราชวงศ์วังชุกในปี 1907 กล่าวได้ว่า ภูฏานมีวิกฤตการณ์ทางการเมืองครั้งสำคัญที่มุ่งหวังผลต่อตัวผู้ปกครอง/ระบอบการปกครองอย่างน้อย 3 ครั้ง จากการรายงานข่าวของ New York Time คือ การลอบสังหาร Jigme Palden Dorji นายกรัฐมนตรีคนแรกของประเทศและเป็นเครือญาติในราชวงศ์วังชุก เมื่อวันที่ 5 เมษายน 1964 และในช่วงปลายปีเดียวกันมีความพยายามก่อการยึดอำนาจสมเด็จพระราชาธิบดี Jigme Dorji Wangchuck โดยกลุ่มติดอาวุธ (ขณะที่ Nari Rustomji (1978) อติศักราชการระดับสูงที่ดำรงตำแหน่งทางปกครองบริเวณภูมิภาคหิมาลัยตะวันออกมายาวนาน และเขียนหนังสือเรื่อง *Bhutan: The Dragon Kingdom in Crisis* ระบุว่ามีความพยายามลอบสังหารสมเด็จพระราชาธิบดี Jigme Dorji Wangchuck ด้วย) รวมทั้งความพยายามลอบสังหารสมเด็จพระราชาธิบดี Jigme Singye Wangchuck เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 1965 ส่วนครั้งล่าสุดนับเป็นวิกฤตความขัดแย้งทางการเมืองอันยืดเยื้อยาวนานสืบเนื่องมาจากปัญหาชาติพันธุ์หลังพระราชบัญญัติสัญญาชาติภูฏานฉบับแก้ไขเพิ่มเติม มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 1985 ซึ่งบัญญัติให้บุคคลที่อยู่ในภูฏานซึ่งไม่ใช่ผู้อยู่อาศัยดั้งเดิมหรือก่อนวันที่ 31 ธันวาคม 1958 เป็นผู้อพยพเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย อีกทั้งยังส่งผลต่อประเด็นเรื่องศาสนา วัฒนธรรมและเครื่องแต่งกายด้วยนั้น ทำให้ชาวภูฏานเชื้อสายเนปาลผู้อพยพเข้ามาตั้งรกรากในภูฏานตั้งแต่ยุคบุกเบิกที่เรียกว่า *Lhotsampas* มองว่านโยบายดังกล่าวเป็นความพยายามที่ต้องการจะปราบปรามวัฒนธรรมของชาวเนปาลอันนำไปสู่การเคลื่อนไหวประท้วงอย่างรุนแรงและกลายเป็นความขัดแย้งทางชาติพันธุ์ซึ่งลุกลามบานปลายจนกลายเป็นปัญหาผู้อพยพลี้ภัยมาตั้งแต่ต้นปี 1989 ถึงปัจจุบันซึ่งบางส่วนยังคงค้างในค่ายผู้ลี้ภัยบริเวณชายแดนเนปาลและบางส่วนได้อพยพไปยังประเทศที่ 3 แล้ว โดยรัฐบาลของภูฏานและเนปาลได้จัดให้มีการประชุมเป็นประจำเพื่อแก้ไขปัญหาลี้ภัย แต่ก็ยังคงไม่สามารถบรรลุข้อตกลงขั้นสุดท้ายได้ แม้จะผ่านมานานหลายทศวรรษแล้วก็ตาม นอกจากนี้ เมื่อเดือนกันยายน 2016 มีการรายงานข่าวจาก New York Time ว่ามีความพยายามก่อการรัฐประหารในภูฏาน หากแต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วพบว่าเป็นเพียงความพยายามยึดอำนาจภายในกองทัพเท่านั้น ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน The New York Times (1964, November 28)

รัฐธรรมนูญในเวลาต่อมา ซึ่ง Ugyen Wangchuck เจ้าเมือง Trongsa ได้รับเลือกให้ขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์พระองค์แรกของภูฏานในปี 1907 (Ministry of Foreign Affairs, 2016, p.12)

ตลอดสองทศวรรษที่ได้รับเลือกให้เป็นพระมหากษัตริย์ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์พระองค์แรกของประเทศ (ดรัก ยัลโป หรือ “กษัตริย์มังกร”) สมเด็จพระราชาธิบดีอูเกน วังชุก ทรงเป็นทั้งผู้นำฝ่ายบริหารและประมุขของประเทศ โดยทรงบริหารประเทศผ่านสมัชชาแห่งชาติ (National Assembly) คณะรัฐมนตรี (Council of Ministers) สภาที่ปรึกษาแห่งชาติ (Royal Advisory Council) และสำนักงานเลขาธิการบริหารกลาง (Central Secretariat and Administrative Officials) ในอีกแง่หนึ่งจึงอาจกล่าวได้ว่าเป็นปกครองตามกลไกประชาธิปไตย (the march of democratic set-up) (Rathore, 1974) อีกทั้ง ยังทรงคลี่คลายปัญหาระหว่างอาณาเขตที่มักนำไปสู่การทำสงคราม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความขัดแย้งระหว่างอาณาเขตทองชา ดินแดนบ้านเกิดของพระองค์ และอาณาเขตเพนลอบในหุบเขาพาโร พระองค์ทรงยุติความขัดแย้งที่ดำเนินมายาวนานนับศตวรรษและยังทรงเจรจาให้สหราชอาณาจักรยอมรับระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ของภูฏานจนประสบความสำเร็จ เมื่อการเมืองภายในประเทศเข้มแข็งและอำนาจอธิปไตยได้รับการยอมรับจากภายนอก ภูฏานจึงมีความมั่นคงและสันติภาพ สถาบันพระมหากษัตริย์มีความชอบธรรมอย่างยั่งยืน การผสมผสานอำนาจระหว่างศาสนาและพระมหากษัตริย์ภายใต้ระบอบเทวธิปไตยเดิมจึงสิ้นสุดลงอย่างสมบูรณ์ (Long, 2019, p. 73)

ต่อมาในรัชสมัยของสมเด็จพระราชาธิบดีจิกมี วังชุก รัชกาลที่ 2 แห่งราชวงศ์วังชุก พระองค์ทรงดำเนินการพัฒนาระบบสังคมด้านต่าง ๆ โดยทรงวางระบบยุติธรรมและการปกครองด้วยการรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลาง อาทิ การยกเลิกภาษีบางประเภท จัดระบบการบริหารจัดการป่าไม้ให้ทันสมัย วางระบบการสื่อสารและคมนาคม ยกกระดับคุณภาพการศึกษาให้เป็นแบบตะวันตกและปรับปรุงระบบสาธารณสุข แต่ก็ยังไม่มีผลในวงกว้างมากนัก เนื่องจากขาดแหล่งทุนภายนอกและระบบการจัดเก็บภาษีอากรยังไม่มีประสิทธิภาพภายใต้ระบบการผลิตแบบดั้งเดิม จึงกล่าวได้ว่าในรัชสมัยของพระองค์ทรงให้ความสำคัญกับการปฏิรูประบบภาษีอากรเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศเป็นหลัก (Dorji, 2008, p. 29)

รัชสมัยของพระมหากษัตริย์แห่งราชวงศ์วังชุกและพระสมัญญานาม³

รัชกาลที่	พระนาม	พระสมัญญานาม ⁴	ประสูติ	รัชสมัย
1	พระราชาธิบดีอุเกน วังชุก	The Founding Monarch	1862	1907 - 1926
2	พระราชาธิบดีจิกมี วังชุก	The Steadfast Defender	1905	1926 - 1952
3	พระราชาธิบดีจิกมี ดอจี วังชุก	The Father of Modern Bhutan	1928	1952 - 1972
4	พระราชาธิบดีจิกมี ชิงเก วังชุก	The Bodhisattva King	1955	1972 - 2006
5	พระราชาธิบดีจิกมี เกเซอร์ นัมเกล วังชุก	People's King	1980	2006 - ปัจจุบัน

ที่มา: รวบรวมจาก Dorji. (2008)

สมเด็จพระราชาธิบดี Jigme Dorji Wangchuck รัชกาลที่ 3 แห่งราชวงศ์วังชุก เสด็จขึ้นครองราชย์ในปี 1952 อันเป็นยุคสมัยที่อำนาจของสถาบันพระมหากษัตริย์ได้ถูกรวมศูนย์อย่างเป็นปึกแผ่นมั่นคงตามที่พระมหากษัตริย์สองพระองค์แรกทรงวางรากฐานไว้ พระองค์จึงทรงริเริ่มคืนอำนาจกลับไปสู่ท้องถิ่น โดยทั้ง 20 มณฑลได้รับการกระจายอำนาจการปกครอง (Hofmann, 2006, p.1) และทรงเร่งการเปลี่ยนแปลงในกฎหมายทั้งสามมิติให้เร็วขึ้น ทั้งในด้านการปรับปรุงประเทศให้เป็นประชาธิปไตยและกระจายอำนาจทางการเมือง การพัฒนาเศรษฐกิจให้ทันสมัย และการขยายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของภูฏาน พระองค์ทรงงานในฐานะพระมหากษัตริย์นักประชาธิปไตย โดยทรงค่อย ๆ ถ่ายโอนพระราชอำนาจในการตัดสินใจและทางนิติบัญญัติให้กับสมัชชาแห่งชาติที่ทรงจัดตั้งขึ้นในปี 1953 ต่อมาทรงจัดตั้งสภาที่ปรึกษาส่วนพระองค์ (Royal Advisory

³ ฟิงกล่าวเป็นข้อสังเกตเบื้องต้นไว้ ณ ที่นี้ด้วยว่า แม้จะเป็นที่ยอมรับร่วมกันระหว่างนักวิชาการที่ศึกษาประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองของภูฏานว่า พระมหากษัตริย์ภูฏานทรงริเริ่มที่จะให้มีการจำกัดพระราชอำนาจเอง แต่ยังมีข้อถกเถียงว่า พระมหากษัตริย์พระองค์ใดทรงเป็นผู้ริเริ่ม กล่าวคือ สำหรับนักวิชาการคนนอกอย่าง Siegfried Wolf (2012) เห็นว่า สมเด็จพระราชาธิบดีจิกมี ดอร์จี วังชุก รัชกาลที่ 3 แห่งราชวงศ์วังชุกเป็น “บิดาแห่งประชาธิปไตยของภูฏานสมัยใหม่” ขณะที่ นักวิชาการชาวภูฏานอย่าง Lily Wangchuk กล่าวว่ายุดแห่งการพัฒนาประชาธิปไตยเกิดขึ้นในรัชกาลที่ 4 คือ รัชสมัยของสมเด็จพระราชาธิบดีจิกมี ชิงเก วังชุก สอดคล้องกับความเห็นของ กรรมา อูระ นักวิชาการชาวภูฏานรุ่นแรก ๆ ที่ได้รับการศึกษาจากต่างประเทศ โดยสำเร็จการศึกษาด้านเศรษฐศาสตร์ จากมหาวิทยาลัย Oxford ก่อนเข้ารับราชการในกระทรวงวางแผนเป็นเวลากว่า 10 ปี ปัจจุบันดำรงตำแหน่งประธานศูนย์ภูฏานศึกษาซึ่งมีบทบาทอย่างสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนเรื่องความสุขมวลรวมประชาชาติ (Gross National Happiness: GNH) (Ura, 2015, pp. 6-7) ที่สำคัญ ยังเป็นหนึ่งในคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญฉบับแรกของภูฏาน รวมทั้งดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์ภูฏานศึกษา (Centre for Bhutan Studies: CBS) ที่กล่าวไปในการทำงานเดียวกันว่า สมเด็จพระราชาธิบดีจิกมี ดอร์จี วังชุก เป็น “บิดาแห่งภูฏานสมัยใหม่” (Ura, 2015, pp. 93 – 98, p. 108) ส่วนสมเด็จพระราชาธิบดีจิกมี ชิงเก วังชุก ทรงดำเนินการปฏิรูปทางการเมืองที่สำคัญหลายด้าน “แต่การปฏิรูปที่สำคัญที่สุดคือ การเปลี่ยนผ่านประเทศสู่ระบอบประชาธิปไตยด้วยการร่างรัฐธรรมนูญที่ได้นำมาใช้ในรัชสมัยของสมเด็จพระราชาธิบดีที่ 5” (Ura, 2015, p. 168) เช่นเดียวกับที่ Karma Phuntsho (2013, p. 565) ได้ระบุว่า “ยุคสมัยใหม่ของภูฏานเริ่มต้นขึ้นอย่างเป็นระบบช่วงกลางศตวรรษที่ 20 ในรัชสมัยของสมเด็จพระราชาธิบดีที่ 3 พระองค์ทรงได้รับสมัญญานามว่าเป็น “บิดาแห่งภูฏานสมัยใหม่” อย่างไรก็ตาม สำหรับบทความนี้จะเน้นให้ความสำคัญกับปัจจัยความสำเร็จของการเปลี่ยนผ่านสู่ระบอบกษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญของภูฏานเป็นสำคัญ จึงจะไม่กล่าวถึงประเด็นการตีความ “ยุคแห่งการพัฒนาประชาธิปไตย” ที่แตกต่างกันระหว่างนักวิชาการ “คนนอก” และ “คนใน” นี้ในรายละเอียด

⁴ พระราชสมัญญานามของรัชกาลที่ 1 คือ ปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์ รัชกาลที่ 2 คือ กษัตริย์ผู้พิทักษ์ปกป้องด้วยความแน่วแน่ รัชกาลที่ 3 คือ พระราชบิดาแห่งภูฏานสมัยใหม่ รัชกาลที่ 4 คือ กษัตริย์ผู้เปรียบดังพระโพธิสัตว์ และรัชกาลที่ 5 คือ กษัตริย์ของประชาชน

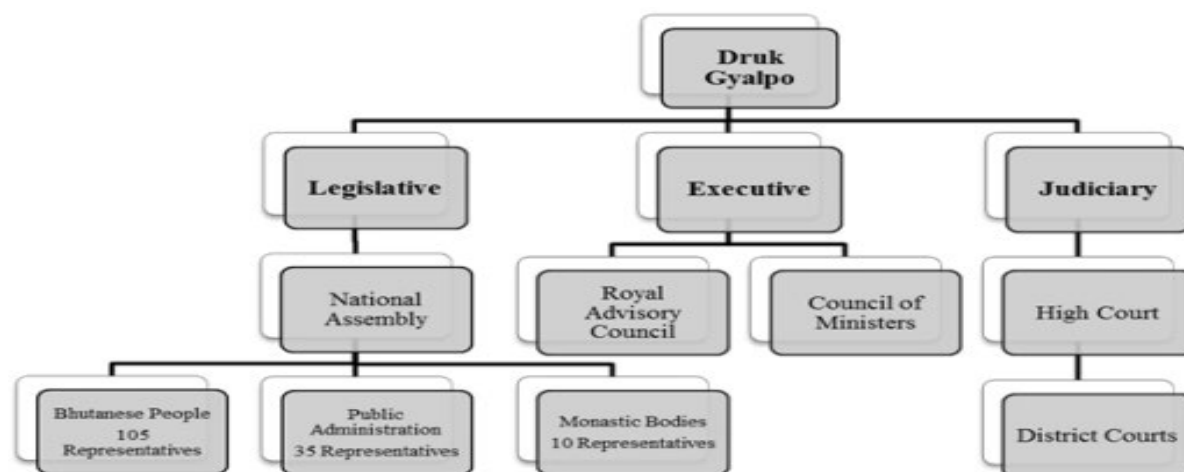
Council: *Lodre Tsogdu*) ในปี 1965 เพื่อทำหน้าที่ประสานความเชื่อมโยงระหว่างอำนาจ นิติบัญญัติและอำนาจบริหาร และในปี 1968 ทรงแต่งตั้งคณะรัฐมนตรี (Council of Ministers: *Lhengye Zhungtshog*) และศาลสูงอันเป็นการแบ่งแยกอำนาจฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติและตุลาการอย่างเด็ดขาด (Dorji, 2008, p.IV)

โดย กรรมะ อูระ (Ura, 2015, p. 95) นักวิชาการระดับหัวกะทิคนสำคัญของภูฏานได้อธิบายถึงเหตุผลที่พระองค์ทรงก่อตั้งสมัชชาแห่งชาติไว้ว่า

“พระองค์ (รัชกาลที่ 3---ผู้เขียน) ทรงมีภารกิจที่สำคัญอีกเรื่องหนึ่งที่ทรงให้ความสำคัญ พระองค์ทรงทราบว่าการตัดสินใจของประเทศถูกผูกขาดไว้กับพระราชาริบัติและข้าราชการระดับสูงไม่กี่คน ทำให้พระองค์ทรงแลเห็นถึงความสำคัญของการตัดสินใจที่ควรจะทำให้ทุกฝ่ายมีเสียงและรับได้กับผลที่ออกมา พระองค์ทรงเปิดสมัชชาแห่งชาติภูฏานขึ้นในปี 1953 ที่เมืองปุนาคา เป็นครั้งแรกที่ผู้เฒ่าผู้แก่จากชุมชนหมู่บ้านต่าง ๆ ได้รับเชิญมาพูดถึงสิ่งที่สำคัญสำหรับพวกเขา ความคิดเห็นและหนทางสำหรับแผนเพื่ออนาคตของประเทศ ในเวลาเดียวกัน พระองค์ได้ทรงใช้เวทีเดียวกันนี้ในการทรงแสดงออกซึ่งพระวิสัยทัศน์ทางการพัฒนาประเทศต่อตัวแทนประชาชนในวาระปีต่อ ๆ มา”

สมัชชาแห่งชาติ (National Assembly: *Tshogdu*) ที่จัดตั้งขึ้นในปี 1953 นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อรวมเอาตัวแทนจากภาคส่วนสำคัญทางสังคมจากทั่วประเทศเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ โดยออกแบบให้มีผู้แทนสามฝ่าย คือ ฝ่ายพระสงฆ์ ฝ่ายข้าราชการ และฝ่ายประชาชนจากมณฑลท้องถิ่นต่าง ๆ ประกอบด้วยผู้แทนประชาชน จำนวน 105 คน ซึ่งเป็นตัวแทนผู้นำหมู่บ้านที่ได้รับเลือกตั้งโดยตรงจากตัวแทนผู้ใหญ่หนึ่งคนจากแต่ละบ้าน ผู้แทนที่เป็นสมาชิกและได้รับเลือกจากฝ่ายศาสนา จำนวน 10 คน และผู้แทนจากฝ่ายข้าราชการ จำนวน 35 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง จำนวน 29 คน และรัฐมนตรีที่ได้รับเลือก จำนวน 6 คน ซึ่งมีวาระคราวละ 5 ปี (Schäppi, 2005, p. 4) โดยสมัชชาแห่งชาติสามารถผ่านร่างกฎหมายได้ หากเสียงสองในสามเห็นชอบ แต่สถาบันพระมหากษัตริย์มีสิทธิลงคะแนนเสียงยับยั้งและสามารถออกร่างกฎหมายเพื่อเพิ่มอำนาจของตนเองได้ การปฏิรูปดังกล่าวจึงเป็นการวางแนวทางการบริหารในระบบสภาผู้แทนราษฎรและการปกครองรูปแบบรัฐสภาโดยมีการออกเสียงเลือกคณะรัฐมนตรีและพระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจบริหารผ่านสภาแห่งนี้ และในปี 1969 สมเด็จพระราชาธิบดี Jigme Dorji Wangchuck ทรงยกเลิกพระราชอำนาจของพระองค์ในการยับยั้งร่างกฎหมายและทรงยินยอมให้จัดการลงคะแนนเสียงทุกสามปีว่ายังเชื่อมั่นในการปกครองของพระองค์หรือไม่ สิ่งนี้นับว่าเป็นเรื่องที่ไม่เคยเกิดขึ้นในยุคสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (Long, 2019, p. 73)

ระบบการเมืองการปกครองของภูฏานที่ปฏิรูปโดยสมเด็จพระราชาธิบดี
Jigme Dorji Wangchuck ในปี 1958

ที่มา: Gallenkamp. (2011, p.11)

ต่อมาในปี 1965 พระองค์ทรงก่อตั้งสภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน (Royal Advisory Council: Lodey Tshogdey) ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนประชาชนที่ได้รับเลือก จำนวน 6 คน ผู้แทนฝ่ายศาสนาที่ได้รับเลือก จำนวน 2 คน และเสนอโดยรัฐบาล จำนวน 1 คน เพื่อทำหน้าที่ในการถวายคำแนะนำพระมหากษัตริย์ในประเด็นที่มีความสำคัญต่อประเทศ มีสถานะเป็นสะพานเชื่อมระหว่างรัฐบาลกับประชาชน และเพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจว่ากฎหมายและการตัดสินใจใด ๆ โดยสมัชชาแห่งชาติอันเป็นองค์กรสูงสุดทางนิติบัญญัติในทางทฤษฎี จะถูกนำไปปฏิบัติ นอกจากนี้ คณะรัฐมนตรีที่สร้างขึ้นครั้งแรกในปี 1968 ยังประกอบไปด้วยรัฐมนตรีและสมาชิกของสภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดินอีกด้วย (Schäppi, 2005, p. 5) ขณะที่ William J. Long (2019, p. 75) เห็นว่า สภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดินนั้น ทำหน้าที่เสมือนเป็นตัวกลางระหว่างตัวพระองค์เองกับคณะรัฐมนตรีและประชาชน สถาบันพระมหากษัตริย์จึงยังสามารถให้คำแนะนำและทำให้มั่นใจว่าโครงการต่าง ๆ จะประสบความสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และในปี 1969 พระองค์ทรงปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดินโดยมีการจัดตั้งกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ (Ura, 2015, p. 97)

จากนั้น ในปี 1973 สมเด็จพระราชาธิบดี Jigme Dorji Wangchuck ได้ทรงดำเนินการปฏิรูปการเมืองครั้งใหญ่โดยการเปลี่ยนจากระบอบกษัตริย์เป็นการปกครองแบบประชาธิปไตย เริ่มจากการกำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภาด้วยวิธีการลงคะแนนลับจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งประมาณ 10,000 คน ทุก ๆ 5 ปี จากแต่เดิมที่เคยใช้ระบบการเลือกตั้งทางอ้อม (ดู Schäppi, 2005, p. 4 ซึ่งเป็นการเลือกตั้งโดยผู้แทนสามฝ่าย คือ ฝ่ายพระสงฆ์ ฝ่ายข้าราชการ และฝ่ายประชาชนจากมณฑลต่าง ๆ) ต่อมาในการปฏิรูปธรรมนูญการปกครอง (constitutional reform) ครั้งที่ 2 ได้ให้สิทธิสมาชิกรัฐสภาในการลงมติถอดถอนพระมหากษัตริย์ได้ กล่าวคือ หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสองในสามลงมติไม่ไว้วางใจ (resolution of no-confidence) ต้องการให้มีการถอดถอนพระมหากษัตริย์ เมื่อเสียงส่วนใหญ่เห็นว่าพระองค์ไม่ทรงปกครองประเทศเพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชน พระมหากษัตริย์จะต้องทรงสละราชบัลลังก์และสถาปนาสมาชิกราชวงศ์พระองค์อื่นที่ทรงแต่งตั้งให้ขึ้นครองราชย์แทน โดยใช้วิธีการลงคะแนนลับในทุก ๆ 3 ปีหลังจากที่ทรงขึ้นครองราชย์ นอกจากนี้ ยังมีกรายกเลิก

พระราชอำนาจในการยับยั้งกฎหมายที่ผ่านการลงมติของรัฐสภาแล้ว และกำหนดให้มีสภาที่ปรึกษาแห่งชาติเพื่อทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษาแก่องค์พระมหากษัตริย์ในเรื่องที่เป็นกิจการสำคัญของประเทศ อันประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 9 คน โดย 4 คนมาจากการเลือกของรัฐสภาและอีก 5 คนมาจากการเสนอชื่อโดยรัฐบาลหรือได้รับการแต่งตั้งโดยตำแหน่ง (Rathore, 1974)

สมเด็จพระราชาธิบดี Jigme Singye Wangchuck รัชกาลที่ 4 เสด็จขึ้นครองราชย์ในปี 1972 และทรงนำพาประเทศเข้าสู่กระบวนการทำให้เป็นประชาธิปไตยและการกระจายอำนาจอย่างเต็มรูปแบบ พระองค์ทรงมีพระราชดำริว่ารัฐบาลที่กุมอำนาจเบ็ดเสร็จไม่สามารถเป็นรัฐบาลที่ดีในยุคสมัยใหม่ได้ รัฐบาลที่ดีต้องเป็นรัฐบาลที่ประชาชนมีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่ ดังความปรากฏอย่างชัดเจนในการรายงานข่าวของ Barbara Crossette นักข่าว New York Time เกี่ยวกับกระแสพระราชดำริของพระองค์ เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 1991 ว่า

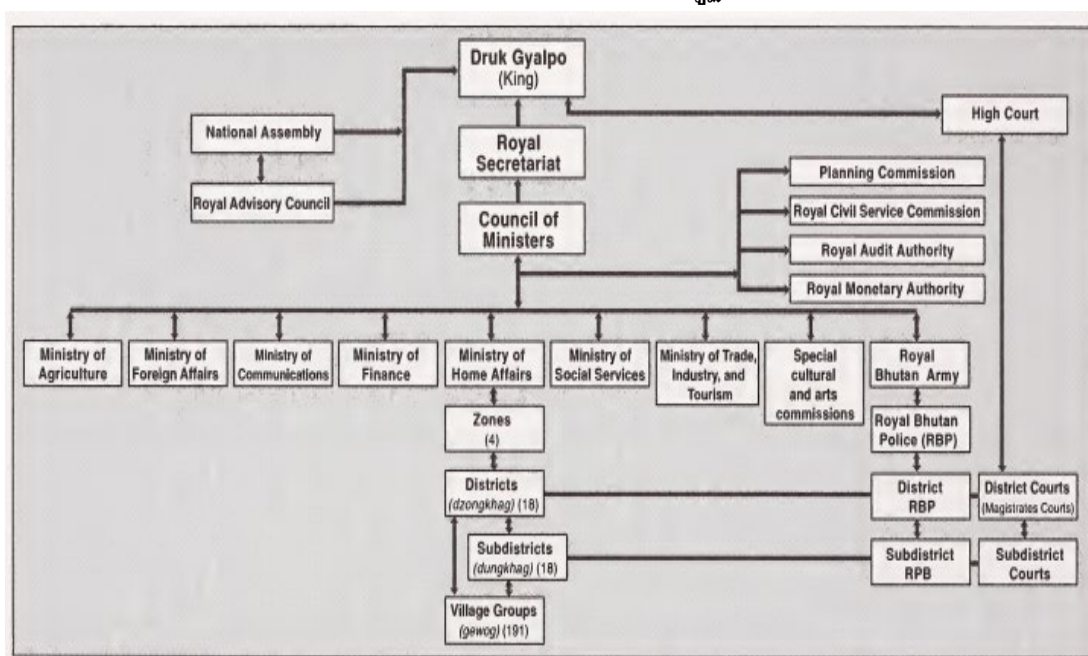
“ข้อเสียของระบอบราชาธิปไตย คือ การที่คุณได้อยู่ในตำแหน่งที่สูงมากและมีความสำคัญมากโดยไม่ใช่เพราะคุณสมบัตื แต่เป็นเพราะชาติกำเนิด ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจเจกบุคคลมากเกินไป ข้าพเจ้าไม่คิดว่าอนาคตทางการเมืองของภูฏาน ความเป็นอยู่ของประชาชนของเรา ความมั่นคงและอำนาจอธิปไตย จะสามารถกำหนดได้โดยคนคนเดียว...อนาคตของภูฏานไม่ได้อยู่ในมือพระมหากษัตริย์ อนาคตของภูฏานอยู่ในมือของชาวภูฏานทุกคน”

พระองค์ทรงพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศให้มีความทันสมัยยิ่งขึ้น โดยทรงกระตุ้นให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากขึ้น นอกจากนี้ เพื่อรักษาอัตลักษณ์ของชาติ พระองค์ทรงพัฒนาแนวคิดเรื่องความสุขมวลรวมประชาชาติให้เป็นจุดมุ่งหมายของทุกนโยบายแห่งรัฐซึ่งมุ่งเน้นสืบสานวัฒนธรรมภูฏานโดยยึดค่านิยมทางพุทธศาสนาและมีใช้แนวคิดใหม่ที่เพิ่งเกิดขึ้นในยุคของรัชกาลที่ 4 แห่งราชวงศ์วังชุก แต่เป็นเป้าหมายของชาติที่มีรากฐานจากค่านิยมทางพุทธศาสนาของภูฏานมายาวนานหลายศตวรรษ นั่นคือ กฎหมายเรื่องระเบียบการปฏิบัติตนของซัปดรุง งาวัง นัมเยล ในปี 1629 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “หากรัฐบาลไม่สามารถมอบความสุขให้แก่ประชาชนได้ ก็ไม่จำเป็นต้องมีรัฐบาลอีกต่อไป” ข้อบัญญัตินี้อิงกับแนวคิดที่มีมานานนับ 2500 ปีของชาวพุทธเกี่ยวกับความสุขและบทบาทของรัฐในการทำให้ประชาชนคนหนึ่งมีความสุขและทำให้สังคมสงบสุข ต่อมาในปี 1986 พระองค์ทรงเน้นย้ำความสำคัญของวัฒนธรรมในห้วงเวลาที่ภูฏานกำลังเปลี่ยนแปลงไปสู่อนาคต โดยทรงตรัสว่า ความมั่งคั่ง ความทันสมัยและการพัฒนาจะไม่ทำให้เกิดความสุข หากสิ่งเหล่านั้นเข้ามาทำให้ประเพณี วัฒนธรรมหรือศาสนาต้องสูญสลายไป ภูฏานซึ่งนับว่าเริ่มพัฒนาช้ากว่าประเทศอื่นจึงมองเห็นตัวอย่างของหลายประเทศที่ละทิ้งวัฒนธรรมและคุณค่าตนเอง เพราะต้องการให้ประเทศทันสมัย ดังนั้น รัฐบาลจึงปรับแก้กฎหมายเกี่ยวกับสิทธิความเป็นพลเมืองและกฎหมายที่สนับสนุนวัฒนธรรมและภาษาของกลุ่มดริกปาซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หลักของประเทศ อันส่งผลให้เกิดความขัดแย้งกับชาติพันธุ์กลุ่มน้อยที่มีเชื้อสายเนปาล (Long, 2019, pp. 76 – 77) จนนำไปสู่การก่อจลาจลและการปราบปรามของรัฐบาลส่งผลให้ประชาชนเชื้อสายเนปาลราว ๑ 100,000 คนอพยพออกจากภูฏานไปเนปาลหรืออินเดียนับตั้งแต่ปลายทศวรรษ 1980

นอกจากนี้ ในปี 1981 สมเด็จพระราชาธิบดี Jigme Dorji Wangchuck เริ่มกระจายอำนาจการปกครองโดยทรงมอบอำนาจการปกครองให้ตัวแทนของแต่ละมณฑลและให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนามณฑล (District Development Committees: *Dzongkhag Yargye Tshogchung*: DYT) จำนวน 20 แห่งทั่วประเทศ เช่นเดียวกับคณะกรรมการการพัฒนากลุ่มหมู่บ้าน จำนวน 202 กลุ่ม (Block Development Committees: *Ge(w)og Yargye Tshogchung*, GYT) ที่จัดตั้งขึ้นในปี 1991 ซึ่งคณะกรรมการชุดแรกนั้นประกอบด้วยผู้แทนที่มาจากการเลือกตั้ง จำนวนทั้งสิ้น 572 คน ส่วนคณะกรรมการชุดหลังประกอบด้วยผู้แทนที่มาจากการเลือกตั้ง จำนวนทั้งสิ้น 2,614 คน (Daniel Schäppi, 2005, pp.4– 5) โดยคณะกรรมการดังกล่าวมีบทบาทสำคัญในการวางแผนพัฒนาประเทศระยะห้าปีเพื่อวางยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจซึ่งเริ่มดำเนินการ

ในปี 1961 เป็นต้นมา ขณะที่ กระมะ อูระ (Ura, 2015, p. 121) ได้กล่าวว่า สำหรับแผนพัฒนาห้าปีแห่งชาติ รอบที่ 5 (1981-1986) คือ การกระจายอำนาจการปกครอง ผู้ปกครองได้ถูกเลือกขึ้นมาใหม่ในพื้นที่ 48 ตำบล กับการรับผิดชอบที่ต้องดูแลจัดการงบประมาณท้องถิ่นและประสานการพัฒนาในแต่ละพื้นที่ในฐานะประธานของ DYTs ฝ่ายปกครองได้สนับสนุนการตัดสินใจอย่างมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่นอย่างสอดคล้องสัมพันธ์กับตัวแทนตำบล และตัวแทนชุมชน

แผนภาพ แสดงโครงสร้างการบริหารของภูฏาน ในปี 1991

ที่มา: Andrea Matles Savada. (1991). *Nepal and Bhutan: A Country Studies*. p. 320

ในปี 1998 พระองค์ทรงดำเนินการปฏิรูปการเมืองการปกครองทั้งในด้านโครงสร้าง กระบวนการและหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยการปฏิรูปที่โดดเด่นที่สุดก็คือการถ่ายโอนอำนาจการบริหารทั้งหมดไปยังคณะรัฐมนตรี และนายกรัฐมนตรี เท่ากับเป็นการลดสถานะของประมุขฝ่ายบริหารเหลือเพียงประมุขแห่งรัฐเท่านั้น และถือเป็นก้าวสำคัญของกระบวนการทำให้ประเทศเป็นประชาธิปไตย กล่าวคือ ในปี 1998 พระองค์ทรงยุบคณะรัฐมนตรีและปลดพระองค์เองออกจากตำแหน่งประธานให้อำนาจรัฐสภาในการถอดถอนพระมหากษัตริย์ด้วยเสียงสองในสาม อีกทั้งยังทรงให้อำนาจฝ่ายนิติบัญญัติในการเลือกคณะรัฐมนตรี แต่ยังคงสงวนพระราชอำนาจในการเสนอชื่อ (Wangchuck, 2004, p. 837) และแม้จะเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สลับซับซ้อนแบบที่ไม่เคยมีมาก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเปรียบเทียบกับการจัดโครงสร้างอำนาจการเมืองการปกครองในรัชสมัยของพระราชบิดาในปี 1958 ที่ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงอำนาจในการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แต่บทบาทของนายกรัฐมนตรีขณะนั้นเป็นเพียงแค่หัวหน้าของคณะรัฐมนตรี (ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากกษัตริย์) ขณะที่ ในปี 1998 พระมหากษัตริย์ทรงมีพระบรมราชโองการถ่ายโอนพระราชอำนาจการบริหารประเทศของพระองค์ไปสู่คณะรัฐมนตรีและฝ่ายนิติบัญญัติอย่างเต็มพระราชหฤทัย พระมหากษัตริย์จะทรงมีบทบาทเป็นประมุขแห่งรัฐเท่านั้น อย่างไรก็ตาม แท้จริงแล้วสถาบันพระมหากษัตริย์ได้ทรงวางรากฐานการกระจายอำนาจผ่านการจัดตั้งสถาบันที่เป็นประชาธิปไตยไว้ล่วงหน้าแล้วหลายทศวรรษ เช่นเดียวกับการให้ความสำคัญด้านการพัฒนาระบบการศึกษาซึ่งส่งผลให้ระบบราชการมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเมื่อฝ่ายนิติบัญญัติมีความมั่นคงมากขึ้น ก็จะทำให้การกระจายอำนาจการปกครองเป็นไปได้โดยราบรื่น จึงกล่าวได้ว่าสถาบันพระมหากษัตริย์ทำให้ประเทศมีความทันสมัยมากขึ้นผ่าน

การปฏิรูประบบราชการซึ่งเน้นคัดเลือกบุคคลโดยพิจารณาจากคุณสมบัติด้านความรู้ความสามารถอย่างเคร่งครัด (Long, 2019, pp. 77 – 78)

หลังจากนั้น สมเด็จพระราชาธิบดี Jigme Dorji Wangchuck ได้ทรงจัดตั้งคณะกรรมการซึ่งมีประธานศาลสูงสุดเป็นประธานเพื่อดำเนินการร่างรัฐธรรมนูญฉบับประชาธิปไตยของประเทศโดยมุ่งบัญญัติให้อำนาจอธิปไตยสูงสุดเป็นของประชาชนและสร้างการปกครองระบอบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ พระองค์ทรงตรัสไว้ในยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศระยะห้าปี ฉบับที่ห้า เมื่อปี 2001 ว่า “จุดประสงค์สำคัญของรัฐธรรมนูญ คือ รับรองอำนาจอธิปไตยและความมั่นคงของชาติ รวมทั้งชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีของชาวภูฏาน ตราบนานเท่าที่นาน ระบอบการเมืองของประเทศจำเป็นต้องพัฒนาเพื่อให้ประชาชนอยู่อย่างสันติ มีความมั่งคั่ง ความยุติธรรมและสิทธิขั้นพื้นฐานซึ่งภูฏานยึดถือมาตลอด” (Brassard, 2008)

เนื่องจากในขณะนั้นภูฏานยังไม่มีรัฐธรรมนูญเป็นลายลักษณ์อักษร พระองค์จึงทรงจัดให้มีคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ จำนวนทั้งสิ้น 39 คน ซึ่งเป็นตัวแทนของทุกภาคส่วนในสังคม โดยเป็นตัวแทนฝ่ายศาสนาที่ได้รับการแต่งตั้งโดย เจ เคนโป ผู้นำสูงสุดทางศาสนา จำนวน 2 คน ตัวแทนที่ได้รับการเลือกตั้งจากแต่ละมณฑลจำนวน 20 คน ตัวแทนฝ่ายตุลาการ จำนวน 2 คน ตัวแทนจากกรมกฎหมาย จำนวน 1 คน และจำนวนที่เหลือเป็นการเลือกกันเองภายในคณะที่ปรึกษา โดยทรงมอบหมายให้พวกเขาเหล่านี้ออกแบบรัฐธรรมนูญที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนชาวภูฏานรุ่นปัจจุบันและรุ่นต่อไปในอนาคต ทำให้ประเทศมีอำนาจอธิปไตย เสถียรภาพ และความมั่นคง โดยหลังจากกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญเสร็จสิ้นในปี 2006 ก่อนมีการบรรจุเข้าสู่กระบวนการพิจารณาเป็นวาระการอภิปรายของรัฐบาลและประกาศใช้รัฐธรรมนูญในอีก 2 ปีถัดมา พระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ทรงเสด็จ ไปเยือนทั้ง 20 มณฑลทั่วไปประเทศตลอดช่วงระยะเวลาสองปีเพื่อพยายามสื่อสารให้ประชาชนเข้าใจว่าการถ่ายโอนอำนาจไปสู่สภาที่มาจากการเลือกตั้งนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ระยะยาวของประเทศและอำนาจอธิปไตยไม่ควรอยู่กับสถาบันกษัตริย์ที่สืบราชสมบัติตามลำดับสันตติวงศ์ในยุคสมัยใหม่ โดยร่างรัฐธรรมนูญได้รับการตีพิมพ์และแจกจ่ายไปให้ทุกครัวเรือน รวมทั้งการเผยแพร่ผ่านอินเทอร์เน็ต ในวันที่ 26 มีนาคม 2006 ทั้งนี้ ด้วยความเชื่อมั่นและเคารพศรัทธาที่มีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ของประชาชนอันเป็นผลสืบเนื่องจากการปกครองประเทศด้วยดีตลอดระยะเวลาเกือบศตวรรษทำให้การเปลี่ยนผ่านจากระบอบราชาธิปไตยสู่ระบอบประชาธิปไตยเป็นไปได้โดยง่าย (Dessallien, 2005)

สมเด็จพระราชาธิบดี Jigme Dorji Wangchuck ทรงประกาศพระราชประสงค์จะสละพระราชบัลลังก์ในปี 2006 ท่ามกลางความประหลาดใจของผู้คน โดยเมื่อสละพระราชบัลลังก์แล้ว สมเด็จพระราชาธิบดีจิกมี เคเซอร์ นัมเกล วังชุก พระราชโอรสจะเสด็จ ขึ้นครองราชย์แทนและจะมีการจัดพิธีราชาภิเษกขึ้นหลังการลงคะแนนเสียงรับรองรัฐธรรมนูญในปี 2008 โดย Thierry Mathou (2008, p. 1) ทูตตานูทูตและผู้สังเกตการณ์การเมืองภูฏานมาเป็นระยะเวลานานให้ความเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจที่สละราชบัลลังก์ที่สำคัญและพิเศษอย่างมากของรัชกาลที่ 4 แห่งราชวงศ์วังชุกว่า “เป็นครั้งแรกที่พระมหากษัตริย์ที่ทรงมีอำนาจอธิปไตยมาก่อนจะมีพระราชประสงค์สละพระราชอำนาจของพระองค์เองและสละพระราชบัลลังก์ในที่สุด โดยมีได้มีเหตุผลอื่นใดนอกจากเพื่อการปฏิรูปการเมืองของภูฏาน” และในทางปฏิบัตินั้น กระบวนการเปลี่ยนการปกครองจากระบอบราชาธิปไตยสู่ระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาเป็นกระบวนการที่มีการวางแผนไว้อย่างรอบคอบแล้ว โดยมีการเตรียมการเปลี่ยนผ่านมาตั้งแต่สี่ปีก่อน (ปี 2001---ขยายความโดยผู้เขียน) เมื่อพระมหากษัตริย์ทรงปล่อยให้คณะรัฐมนตรีทำหน้าที่ในการบริหารประเทศและเพิ่มอำนาจให้สมาชิกแห่งชาติ (National Assembly) ในการลงคะแนนเสียงให้พระมหากษัตริย์สละราชสมบัติ หากมีเสียงสนับสนุนสามในสี่ (Aljazeera, 2005, December 19)

วัน/เดือน/ปี	กระบวนการร่างรัฐธรรมนูญ
30 พฤศจิกายน 2001	เริ่มกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญตามพระบรมราชโองการของรัชกาลที่ 4
9 ธันวาคม 2002	ถวายร่างรัฐธรรมนูญฉบับแรกให้ทรงวินิจฉัย
22 มีนาคม 2004	รัชกาลที่ 4 ส่งร่างรัฐธรรมนูญให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา
26 มีนาคม 2005	เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ร่างรัฐธรรมนูญสู่สาธารณชน
26 ตุลาคม 2005	รัชกาลที่ 4 ทรงมีพระราชดำริให้มีการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะต่อเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญ
24 พฤษภาคม 2006	เสร็จสิ้นกระบวนการรับฟังความคิดเห็น
9 พฤษภาคม 2008	บรรจุร่างรัฐธรรมนูญเข้าสู่วาระการอภิปรายของรัฐสภาสมัยที่ 1
18 กรกฎาคม 2008	มีพระราชพิธีลงนามรับรองรัฐธรรมนูญและประกาศใช้อย่างเป็นทางการ

ที่มา: Kuensel Online (2015)

แต่ในความเป็นจริง พระองค์กลับมีกระแสพระราชดำรัสต่อชาวภูฏานกว่า 8,000 คน ที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลจากเมืองหลวงกว่า 900 กิโลเมตร ในวันที่ 19 ธันวาคม ปี 2005 เกือบหนึ่งปีก่อนหน้ากำหนดการที่ทรงตั้งพระราชหฤทัยไว้ ความตอนหนึ่งว่า “บัดนี้คือช่วงเวลาที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการก้าวไปข้างหน้า ‘เวลาที่ดียิ่งที่สุด’ สำหรับการเปลี่ยนแปลงระบบการเมืองระบบหนึ่งก็คือเวลาที่ประเทศมีเสถียรภาพและความสงบสุข ทำไมจะต้องรอให้เกิดการปฏิวัติ ? ทำไมจะต้องรอนจนถึงวันที่พระมหากษัตริย์สวรรคต แล้วจึงสถาปนาฆราวาสขึ้นมาขึ้นครองราชย์ ?” (Aljazeera, 2005, December 19) ต่อมาจึงได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งขึ้นในวันที่ 31 ธันวาคม 2005 เพื่อทำหน้าที่สำคัญเร่งด่วนคือการสอนให้ประชาชนรู้จักการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (Mathou, 2008, p. 15) ก่อนที่จะทรงสละราชสมบัติอย่างเป็นทางการในเดือนเดียวกันของปีถัดมา

ประมุขแห่งรัฐและประมุขฝ่ายบริหารของภูฏาน			
ผู้นำประเทศ	ช่วงเวลา	ประมุขแห่งรัฐ	ประมุขฝ่ายบริหาร
King Ugyen Wangchuck	1907-1926	รัชกาลที่ 1	พระมหากษัตริย์
King Jigme Wangchuck	1926-1952	รัชกาลที่ 2	พระมหากษัตริย์
King Jigme Dorji Wangchuck	1952-1972	รัชกาลที่ 3	พระมหากษัตริย์
King Jigme S. Wangchuck	1972-1998	รัชกาลที่ 4	พระมหากษัตริย์
King J.S. Wangchuck ร่วมกับ ครม.	1998-2006	รัชกาลที่ 4	พระมหากษัตริย์ร่วมกับคณะรัฐมนตรี
King J.K.N. Wangchuck ร่วมกับ ครม.	2006-2008	รัชกาลที่ 5	พระมหากษัตริย์ร่วมกับคณะรัฐมนตรี

ประมุขแห่งรัฐและประมุขฝ่ายบริหารของภูฏาน

ผู้นำประเทศ	ช่วงเวลา	ประมุขแห่งรัฐ	ประมุขฝ่ายบริหาร
Jigme Thinley ร่วมกับรัชกาลที่ 5	2008-2013	รัชกาลที่ 5	นายกรัฐมนตรี
Tshering Tobgay ร่วมกับรัชกาลที่ 5	2013-2018	รัชกาลที่ 5	นายกรัฐมนตรี
Lotay Tshering ร่วมกับรัชกาลที่ 5	2018- 2023	รัชกาลที่ 5	นายกรัฐมนตรี
Tshering Tobgay ร่วมกับรัชกาลที่ 5	2024---	รัชกาลที่ 5	นายกรัฐมนตรี

ที่มา: ปรับปรุงจาก Tshewang (2015, p. 120) ซึ่งอ้างอิงข้อมูลจาก Gross National Happiness Commission (GNHC). (2013). *Eleventh five year plan (2013-2018): Main document- self reliance and inclusive socio-economic development* และ Planning Commission (PC). (1992). *7th Five Year Plan, 1992-1997*.

กล่าวโดยสรุป หลังจากเริ่มกระบวนการกระจายอำนาจในปี 1953 สมเด็จพระราชาธิบดี Jigme Dorji Wangchuck รัชกาลที่ 3 แห่งราชวงศ์วังชุก ทรงตั้งสมัชชาแห่งชาติ (National Assembly) จำนวน 130 คน ต่อมาในปี 1965 พระองค์ทรงจัดตั้งสภาที่ปรึกษา (Royal Advisory Council) และในปี 1968 พระองค์ทรงจัดตั้งคณะรัฐมนตรี จากนั้นในเดือนกรกฎาคม 1972 สมเด็จพระราชาธิบดี Jigme Singye Wangchuck จึงได้รับการสถาปนาขึ้นเถลิงราชสมบัติด้วยพระชนมายุเพียง 17 พรรษา หลังพระราชบิดาทรงเสด็จสวรรคตอย่างกะทันหันที่เมืองไนโรบี ประเทศเคนยา พระองค์ทรงมีพระราชกฤษฎีกาให้เริ่มดำเนินการเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยในปี 2001 โดยปราศจากการแสวงหาเสียงหรือการกดดันจากกลุ่มชนชั้นหรือประชาชน (Turner et al., 2011) และ United Nations Development Programme Bhutan & Parliament of the Kingdom of Bhutan (2019, p. 25) ระบุว่า ภูฏานแสดงให้เห็นถึงมุมมองอันเป็นอัตลักษณ์เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง ซึ่งขับเคลื่อนโดยพระมหากษัตริย์ผู้ทรงอำนาจสูงสุด ไม่ใช่พลังกดดันจากกลุ่มชนชั้นกลางหรือพลังมวลชนที่มีจิตสำนึกทางการเมืองสูงขึ้น มุมมองดังกล่าวไม่สอดคล้องกับทฤษฎีการเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยแบบเดิม ๆ ซึ่งมีพื้นฐานมาจากประวัติศาสตร์ยุโรปสมัยใหม่ (Bhutan offered a unique perspective on regime transformation, driven as it was by an absolute monarch rather than a critical mass of the middle class or heightened political consciousness among people at large. It does not comply with conventional democratic transition theories, which are based on modern European history.) ที่สำคัญยังเป็นกระบวนการที่ใช้ระยะเวลาดำเนินการยาวนานตลอดรัชสมัยของรัชกาลที่ 4 แห่งราชวงศ์วังชุกซึ่งมีการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นทั้งระดับมณฑลและหมู่บ้านในช่วงทศวรรษ 1980 จนถึงต้นทศวรรษ 1990 พระองค์ทรงถ่ายโอนอำนาจบริหารของพระองค์ไปยังคณะรัฐมนตรีและสมัชชาแห่งชาติมาตั้งแต่ปี 1998 ทรงริเริ่มให้มีการปฏิรูประบบราชการตามหลักธรรมาภิบาลมาตั้งแต่ปี 1999 และเร่งรัดให้แล้วเสร็จในปี 2005 ซึ่งเป็นปีเดียวกับรัฐธรรมนูญฉบับที่ร่างโดยมีการปรึกษาหารือกับระดับประเทศดำเนินการแล้วเสร็จและออกแบบให้ภูฏานปกครองโดยระบอบกษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญแบบประชาธิปไตย (Democratic Constitutional Monarchy) (Schäppi, 2005, pp. 33 – 34)

สมเด็จพระราชาธิบดีซิงเย วังชุก ทรงสละราชสมบัติให้พระราชโอรส เจ้าชายจิกมี เคเซอร์ นัมเกล วังชุก (HRH Trongsa Penlop Jigme Khesar Namgyel Wangchuck) ในปีเดียวกับที่ทรงประกาศให้เริ่มมีการปกครองแบบประชาธิปไตยในภูฏานด้วย (Wangchuk, 2010, p. 35) ดังนั้น จึงมีผู้กล่าวว่า การมีประชาธิปไตยของภูฏานในปี 2008 นั้น เกิดจากการริเริ่มในรัชกาลที่สี่แห่งราชวงศ์วังชุกและถือเป็นจุดเริ่มต้นของระบบการปกครองที่มีอัตลักษณ์ (unique) โดยได้รับการออกแบบอย่างพิถีพิถันและเป็นการผสมผสานระหว่าง

ระบอบประชาธิปไตยของโลกและโครงสร้างตามประเพณีของภูฏานเพื่อให้เกิดเสถียรภาพภายในประเทศเล็ก ๆ และอ่อนแอท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของโลก (Wolf, 2012, pp. 7 – 8; Wangchhuk, 2010, p. 35)

บทวิเคราะห์ความเป็นอัตลักษณ์: นัยเชิงทฤษฎีกับมุมมองใหม่ว่าด้วยการสละราชสมบัติ

Daso Sonam Kinga นักวิชาการและอดีตนักการเมืองชาวภูฏานผู้เคยลงสมัครแข่งขันรับเลือกตั้งและดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาแห่งชาติ (National Council) ระหว่างปี 2008 – 2018 ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง Visiting Research Scholar ประจำศูนย์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาแห่งมหาวิทยาลัยเกียวโต ได้นำแนวคิดการเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยของ Larry Diamond (2008) จากผลงานเรื่อง *The Spirit of Democracy* ที่เรียกว่า *Leading Elite Bargain Theorist* อันเป็นผลจากการศึกษาการเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยของประเทศกรณีตัวอย่างในยุโรป ลาตินอเมริกาและแอฟริกา มาใช้เป็นกรอบการอธิบายลักษณะเฉพาะของการเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยในภูฏานในหนังสือชื่อ *Democratic Transition in Bhutan: Political Contests as Moral Battles* (Kinga, 2020, pp.14 – 15) ได้อย่างน่าสนใจ กล่าวคือ

เหตุผลประการแรก คือ การเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยในภูฏานมิได้เกิดขึ้นเพราะระบอบเดิมขาดความชอบธรรม ในทางกลับกัน สถาบันพระมหากษัตริย์ภูฏานประสบความสำเร็จในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจเช่นเดียวกับการริเริ่มให้มีการปฏิรูปทางการเมืองตลอดช่วงระยะเวลากว่า 5 ศตวรรษครึ่งก่อนปี 2008 นั่นคือการปฏิรูปการเมืองเพื่อกระจายอำนาจจากศูนย์กลางและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับสังคมหมู่บ้าน ซึ่งนับได้ว่าเป็นพระราชกรณียกิจสำคัญของรัชกาลที่ 4 แห่งราชวงศ์วังชุกและเป็นช่วงเวลาที่มียัตราการอ่านออกเขียนได้ของประชาชนสูงขึ้น สามารถเข้าถึงระบบบริการทางสังคมขั้นพื้นฐานได้มากขึ้น ระบบการคมนาคมและการสื่อสารมีความทันสมัย การค้าและอุตสาหกรรมพัฒนามากขึ้น ตลอดจนการปฏิรูประบบการศึกษาภาครัฐ พร้อมกับระบบสื่อมวลชนที่เกิดขึ้นครั้งแรกในภูฏาน กล่าวโดยรวมก็คือเป็นช่วงเวลาในระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น

เหตุผลประการที่สอง คือ ชนชั้นกลางภูฏานไม่ได้เป็นผู้ผลักดันการสร้างประชาธิปไตยตามทฤษฎีของ Diamond เพราะชนชั้นกลางของภูฏานมีจำนวนน้อย ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการและพนักงานบริษัท นอกจากนี้กลุ่มนักธุรกิจก็ไม่ได้มีความขัดแย้งกับสถาบันพระมหากษัตริย์หรือมีบทบาทผลักดันประชาธิปไตยแต่อย่างใด

เหตุผลประการที่สาม คือ ภาคประชาสังคมของภูฏานไม่ได้มีความเคลื่อนไหวท้าทายอำนาจรัฐ แม้ภูฏานจะมีองค์กรภาคประชาสังคมแต่ดั้งเดิมอยู่แล้ว แต่ก็ไม่ได้เป็นไปตามแนวคิดตะวันตก ซึ่งเห็นว่าสมาคมหรือองค์กรภาคประชาสังคมต้องมีความมุ่งหมายเพื่อต่อต้านอำนาจรัฐ แต่องค์กรภาคประชาสังคมภูฏานเป็นองค์กรอาสาสมัครเพื่อให้การสนับสนุนกิจกรรมและวิถีชีวิตของชุมชนเป็นสำคัญ

เหตุผลประการที่สี่ คือ ภูฏานมิได้ตกอยู่ภายใต้แรงกดดันจากประชาคมนานาชาติ ดังที่กล่าวไปข้างต้น ภูฏานมีกระบวนการกระจายอำนาจและสร้างประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่องมาตลอดช่วงเวลาห้าศตวรรษ และเมื่อพระมหากษัตริย์ทรงมีพระบรมราชโองการให้ดำเนินการร่างรัฐธรรมนูญ จึงเริ่มมีหน่วยงานระหว่างประเทศบางหน่วยงานเข้ามาเสนอให้ความช่วยเหลือ แต่ภูฏานก็ปฏิเสธความช่วยเหลือเหล่านั้น โดยในฐานะประเทศพัฒนาน้อยที่สุด หุ้นส่วนในการพัฒนาประเทศของภูฏานจึงเสนอให้การสนับสนุนด้านแหล่งเงินทุนและทรัพยากรด้านต่าง ๆ เป็นสำคัญ ทั้งนี้ แม้วาระรายได้ภายในประเทศจะมีเพียงพอสำหรับรายจ่ายประจำเท่านั้น แต่บรรดาหุ้นส่วนของภูฏานก็ไม่เคยอาศัยข้อได้เปรียบจากการให้ความช่วยเหลือทางการเงินในการบังคับให้ภูฏานต้องเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและสังคม หรือการเมือง ในทางกลับกันพันธมิตรเหล่านี้ล้วนชื่นชมประสิทธิภาพในการบริหารจัดการงบประมาณความช่วยเหลือของรัฐบาลจนประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณความช่วยเหลือที่ได้รับ

เหตุผลประการที่ห้า คือ ภูฏานได้รับข้อเสนอในการให้ “ความช่วยเหลือทางประชาธิปไตย” หลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการเลือกตั้งทั่วไปสองครั้งแรก โดยในช่วงก่อนและระหว่างการเลือกตั้ง พระมหากษัตริย์มีพระบรมราชโองการให้ใช้งบประมาณการจัดการเลือกตั้งจากในประเทศเท่านั้น นี่คือพระบรมราชโองการที่สำคัญซึ่งมีเป้าหมายเพื่อให้กระบวนการสร้างประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลือกตั้งปลอดจากแรงกดดันภายนอก

เหตุผลข้อสุดท้าย คือ ภูฏานเป็นประเทศผู้ร่วมก่อตั้งสมาคมเอเชียใต้เพื่อความร่วมมือระดับภูมิภาค (South Asian Association for Regional Cooperation: SAARC) ซึ่งมีได้มีเงื่อนไขกำหนดให้ประเทศสมาชิกต้องปกครองระบอบประชาธิปไตยและมีเป้าหมายหลักในการสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมในระดับภูมิภาค ที่สำคัญแม้ว่าสมาคมจะยึดมั่นในกฎบัตรขององค์กรสหประชาชาติ แต่ก็ไม่เคยเรียกร้องให้ประเทศสมาชิกต้องเปลี่ยนแปลงระบบการเมืองของตนให้เป็นประชาธิปไตย

ข้อสรุปข้างต้นยิ่งตอกย้ำอย่างมีน้ำหนักว่า แนวทางการอธิบายการเปลี่ยนผ่านสู่ระบอบพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญของภูฏานสอดคล้องกับชุดคำอธิบายที่ว่า “ประชาธิปไตยภูฏาน” เกิดจากการพระราชทานโดยองค์พระมหากษัตริย์แห่งภูฏานในฐานะที่เป็น “ของขวัญ” ที่สถาบันพระมหากษัตริย์ทรงมอบให้แก่พลสกนิกรชาวภูฏาน ดังผลการศึกษาของนักวิชาการ ทั้งที่เป็น “คนใน” และ “คนนอก” โดยนักวิชาการที่เป็นคนนอก ได้แก่ ผลงานของ Klaus Hofmann (2006) ในบทความเรื่อง “Democratization from Above: The Case of Bhutan” ผลงานของ Aim Sinpeng (2007) ในบทความเรื่อง “Democracy from Above: Regime Transition in the Kingdom of Bhutan” ผลงานของ Thierry Mathou (2008) ในบทความเรื่อง “How to reform a traditional Buddhist monarchy: the political achievements of His Majesty Jigme the Fourth King of Bhutan” (1972-2006) ผลงานของ Mieko Nishimizu (2008) ในบทความเรื่อง “Portrait of a leader: through the looking glass of His Majesty's decree” ผลงานของ Winnie Bothe (2012) ในบทความเรื่อง “The Monarch's Gift: Critical Notes on the Constitutional Process in Bhutan” ผลงานของ Marian Gallenkamp (2012) ในบทความเรื่อง “When Agency Triumphs Over Structure: Conceptualizing Bhutan's Unique Transition to Democracy” ผลงานของ Katsu Masaki (2015) ในบทความเรื่อง “Exploring Bhutan's “Natural Democracy”: In Search of an Alternative View of Democracy” และผลงานของ William J. Long (2019) ในหนังสือชื่อ *Tantric State: A Buddhist Approach to Democracy and Development in Bhutan* ส่วนนักวิชาการที่เป็นคนในหรือชาวภูฏานนั้น นอกจากผลงานของ Sonam Kinga ที่ได้กล่าวไปข้างต้นแล้ว ในปี 2010 เขายังมีผลงานอีก 2 ชิ้น คือ *The Constitution – the King's Gift: Defiling and Sanctifying a Sacred Gift* ในหนังสือชื่อ *BEYOND THE BALLOT BOX: Report from the Deepening and Sustaining Democracy in Asia* และ *Bhutan's democratic constitutional monarchy: revisiting kingship and democratic transition theories* ในหนังสือชื่อ *Monarchy and democracy in the 21st century* รวมทั้งผลงานของ Tashi Wangchuk (2004) ในบทความเรื่อง “The middle path to democracy in the kingdom of Bhutan” ผลงานของ Karma Phuntsho (2008) ในบทความเรื่อง “Bhutan's unique democracy: a first verdict” และผลงานของ Dorji Penjore (2011) ในบทความเรื่อง “Causes and Conditions of Bhutan's Democratic Transition”

ผลงานเหล่านี้ล้วนเป็นไปตามแนวการศึกษาที่ให้ความสำคัญต่อเจตจำนง (voluntarism) ของบุคคลที่มุ่งต้องการเปลี่ยนแปลงโดยเป็นอิสระจากเงื่อนไขปัจจัยเชิงโครงสร้างใด ๆ โดยเจตจำนงของบุคคลที่ว่านี้ก็คือเจตจำนงของพระมหากษัตริย์แห่งภูฏาน (Sinpeng, 2007, p. 21) เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการริเริ่มโดยผู้นำ ไม่ใช่จากประชาชน (Hofmann, 2006) ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองสู่ประชาธิปไตย

ของกฎหมายจึงถือว่าดำเนินไปบนเส้นทางที่ผิดแผกแตกต่างจากประเทศอื่น ๆ (unusual path to democracy) (Turner, 2015) และมีลักษณะเป็นประชาธิปไตยโดยธรรมชาติ (Natural Democracy) (Masaki, 2015) ด้วยเหตุนี้ การเปลี่ยนแปลงในกฎหมายจึงกลายเป็นกรณีที่ได้รับการสนใจศึกษาอย่างยิ่งและอาจจะส่งผลให้เกิดทฤษฎีหรือตัวแบบใหม่ ๆ ของการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ไปสู่ระบอบประชาธิปไตย (Sinpeng, 2007, p. 21) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อพิจารณาจากกระแสพระราชดำรัสพระราชสมภารของสมเด็จพระราชาธิบดีจิกมี ซิงเย วังชุก รัชกาลที่ 4 แห่งราชวงศ์วังชุก เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2005 ซึ่งได้สร้างกระแสความประหลาดใจสงสัยครั้งใหญ่ต่อประชาคมโลกและความแตกตื่นตกใจภายในหมู่ประชาชนชาวภูฏานเป็นวงกว้าง โดยสื่อต่างประเทศอย่าง Aljazeera รายงานข่าวความตอนหนึ่งว่า

“เวลาที่ดีที่สุดสำหรับการเปลี่ยนแปลงระบบการเมืองระบบหนึ่งก็คือเวลาที่ประเทศมีเสถียรภาพและความสงบสุข เพราะเหตุใดจึงต้องรอให้เกิดการปฏิวัติ ? ทำไมจะต้องรอจนถึงวันที่พระมหากษัตริย์สวรรคต แล้วจึงสถาปนามกุฎราชกุมารขึ้นครองราชย์ ?” (The best time to change a political system is when the country enjoys stability and peace... “Why wait for a revolution? Why crown an heir only when the nation is in mourning for a late king?”)

นอกจากจะเน้นย้ำถึงพระปณิธานอันแน่วแน่และแรงกล้าในการที่จะทรงพระราชทานรัฐธรรมนูญซึ่งทรงโปรดให้เริ่มให้มีคณะกรรมการดำเนินการร่างฯ มาตั้งแต่ปี 2001 แล้ว ยังสะท้อนให้เห็นถึงสายพระเนตรอันยาวไกลต่อความมั่นคงและยั่งยืนของสถาบันพระมหากษัตริย์และพระราชอาณาจักรในอนาคต ด้วยการให้มีการสถาปนาพระมหากษัตริย์พระองค์ใหม่ในสมัยพระชนมชีพของพระองค์เอง โดยพระมกุฎราชกุมารก็ยังทรงเป็นคนรุ่นใหม่และมีพระชนมายุไม่มากเกินไป คือ 28 พรรษา สอดคล้องกับบทสรุปของ Walter Bagehot ในหนังสือ *The English Constitution* ซึ่งตีพิมพ์ในปี 1867 (Smith, 2004) และถือได้ว่าเป็นตำราสำคัญที่ว่าด้วยสถานะ บทบาทและพระราชอำนาจของสถาบันพระมหากษัตริย์และประเพณีการปกครองของสหราชอาณาจักรที่ได้กล่าวไว้ว่า เงื่อนไขที่เหมาะสมที่สุดสำหรับพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ คือ เจ้าชายที่เริ่มครองราชย์แต่ยังทรงพระเยาว์ (หนุ่ม – สาว) ผู้ซึ่งทรงอยู่เหนือความทุกข์สบาย แม้พระองค์จะยังทรงพระเยาว์อยู่ ผู้ซึ่งจะมุ่งมั่นทุ่มเทที่จะทรง “งานหนัก” ในขณะที่พระชันษายังหนุ่มแน่น ผู้ซึ่งโดยธรรมชาติมีอัจฉริยภาพในการวินิจฉัยไตร่ตรอง โดย Walter Bagehot เห็นว่า พระมหากษัตริย์แบบที่ว่าเป็นของชาวอังกฤษยิ่งใหญ่มากที่สุดที่พระผู้เป็นเจ้าทรงประทานมา พระมหากษัตริย์แบบนี้ถือเป็นพระมหากษัตริย์ที่หายากที่สุดในบรรดาพระมหากษัตริย์ทั้งหลาย (Smith, 2004, p. 66) และยังได้ขยายความเน้นย้ำข้อเสียของการขึ้นครองราชย์ขณะที่มีพระชนมายุมากด้วยว่า “สถานการณ์จะยิ่งแย่กว่าหากพระองค์ขึ้นครองราชย์ตอนที่ทรงชราหรืออยู่ในวัยกลางคนแล้ว เพราะเมื่อถึงตอนนั้น พระองค์จะไม่ทรงพร้อมที่จะทรง ‘งาน’ เพราะพระองค์ได้ทรงใช้เวลาในวัยหนุ่มทั้งหมดและช่วงแรกของชีวิตไปกับเรื่องอื่น ๆ และไม่มีเหตุผลที่จะคาดหวังให้พระองค์ต้องทรง ‘งานหนัก’” (Smith, 2004, p. 66)

โดย “งาน” ที่ Walter Bagehot กล่าวถึงนั้นก็คือการใช้พระราชอำนาจตามรัฐธรรมนูญและเขาเห็นว่าพระมหากษัตริย์ทรงมีพระราชสิทธิ์ 3 ประการอันประกอบด้วยพระราชสิทธิ์ในการให้คำปรึกษาแนะนำ (the right to be consulted อันหมายถึงพระราชสิทธิ์ที่จะพระราชทานคำปรึกษาแนะนำ เมื่อมีผู้กราบบังคมทูลขอ) พระราชสิทธิ์ในการให้การสนับสนุนและให้ความมั่นใจ (the right to encourage) รวมทั้งพระราชสิทธิ์ในการเตือน (the right to warn) และพระมหากษัตริย์ที่ทรงพระปรีชาญาณและมีพระราชวินิจฉัยที่ดี (of great sense and sagacity) จะไม่ต้องการมีพระราชสิทธิ์อะไรมากไปกว่าพระราชสิทธิ์ทั้งสามนี้ พระองค์จะทรงพบว่าการที่พระองค์ไม่มีพระราชสิทธิ์อื่นใดนอกเหนือไปกว่านี้จะทำให้การใช้พระราชสิทธิ์ทั้งสามนี้ของพระองค์มีผลสำคัญอย่างยิ่ง (Smith, 2004, pp. 60 - 61) เพราะไม่มีความจำเป็นที่จะต้องให้มีพระราชอำนาจมากไปกว่านี้

ด้วยเงื่อนไขทางการเมืองในสภาได้เปลี่ยนแปลงไปแล้ว อันเป็นผลมาจากอำนาจและความชอบธรรมในฐานะตัวแทนปวงชนของสภาผู้แทนราษฎรที่เพิ่มมากขึ้นและชัดเจนขึ้นตามพระราชบัญญัติ the Great Reform Act ในปี 1832 ซึ่งมีสาระสำคัญคือการปรับเขตเลือกตั้งและขยายสิทธิการเลือกตั้ง จึงทำให้ประชาชนมีตัวแทนของตนได้อย่างกว้างขวางและครอบคลุมมากขึ้น การบริหารประเทศจึงควรให้เป็นไปตามหลักการเสียงข้างมากในสภานิติบัญญัติตามครรลองของระบอบประชาธิปไตยเป็นสำคัญ (Lang, 1999, pp. 26 – 44)

ด้วยเหตุนี้ Walter Bagehot จึงไม่ได้ให้ความสำคัญกับประเด็นปัญหาเรื่องพระปรีชาญาณกับการสืบราชสันตติวงศ์ ดังจะเห็นได้จากการตอบคำถามที่ว่า คุณสมบัติความสามารถอันยิ่งใหญ่ของพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญจะสามารถสืบสานกันต่อไปทุกรัชกาลได้หรือไม่ ? และคำตอบแบบตรงไปตรงมาก็คือ “I am afraid it cannot.” (Smith, 2004, p. 64) เพราะเขาเห็นว่า

“ในระบอบพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ พระมหากษัตริย์ที่มีคุณสมบัติธรรมดา ๆ และไม่สนใจที่จะทำอะไร พระองค์จะไม่มีอะไรให้เป็นที่ยึดมั่นในรัชสมัยของพระองค์ หากพระองค์จะไม่ได้ทำอะไรที่ดีมากหรือแย่มาก และในรัชสมัยของพระองค์ คณะรัฐมนตรีในระบอบพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญก็จะทำงานไปไม่ต่างจากคณะรัฐมนตรีในระบอบการปกครองที่ไม่มีสถาบันพระมหากษัตริย์” (Smith, 2004, p. 66)

นั่นคือ ภายใต้ระบอบพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ พระมหากษัตริย์จะทรงมีพระปรีชาญาณหรือไม่ จะทรง “งาน” ได้ดีหรือไม่ ก็ไม่มีผลต่อสถานะของพระองค์ เพราะพระมหากษัตริย์จะดำรงตำแหน่งประมุขยาวนานตลอดพระชนม์ชีพของพระองค์หรือพระองค์ทรงสละราชสมบัติเพื่อให้หม่อมราชกุมารหรือหม่อมราชกุมารีผู้อยู่ในฐานะผู้สืบราชสันตติวงศ์ขึ้นครองราชย์ ซึ่งถือเป็นข้อได้เปรียบสำคัญของพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ เมื่อเทียบกับตำแหน่งประมุขของรัฐในระบอบประธานาธิบดีอย่างของสหรัฐอเมริกาหรือระบอบกึ่งประธานาธิบดีกึ่งรัฐสภาตามแบบของฝรั่งเศส โดย Walter Bagehot ได้อธิบายไว้ว่า การที่พระมหากษัตริย์ทรงดำรงตำแหน่งของประมุขโดยไม่มีการเหมือนประมุขของรัฐในระบอบการปกครองอื่น ๆ ที่ต้องเป็นไปตามวาระนั้น ทำให้พระองค์ทรงสั่งสมประสบการณ์การรับรู้เรื่องราวทางการเมืองจากหลายรัฐบาล ทำให้พระองค์มีวิสัยทัศน์อันกว้างไกลและทรงเห็นความสำเร็จและความล้มเหลวของรัฐมนตรีต่าง ๆ ที่ผ่านมาแล้วก็ผ่านไป ในขณะที่พระองค์ก็ยังทรงเป็นประมุขของรัฐอยู่เช่นเดิม ซึ่ง Walter Bagehot เห็นว่า นี่คือความได้เปรียบของพระมหากษัตริย์ที่มีเหนือนักการเมืองที่เข้ามาเป็นรัฐมนตรีในรัฐบาลชุดต่าง ๆ โดยเขาเปรียบเทียบความได้เปรียบของพระมหากษัตริย์กับนักการเมืองที่เป็นรัฐมนตรีกับข้าราชการประจำกระทรวงกับรัฐมนตรีไว้ว่า โดยส่วนใหญ่แล้วข้าราชการของกระทรวงหนึ่ง ๆ ก็มักจะเป็นข้าราชการกระทรวงนั้นตลอดจนเกษียณ เรื่องราวการทำงานของกระทรวงจึงเปรียบเสมือนชีวิตของเขาทั้งชีวิต และเขามักจะจดจำเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการบริหารราชการของกระทรวงของเขาได้เป็นอย่างดี ส่วนนักการเมืองที่มาเป็นรัฐมนตรีนั้น มักจะดำรงตำแหน่งได้ไม่ยาวนานเท่าข้าราชการ ถ้าโชคดีก็เป็นรัฐมนตรีตลอดอายุของสภาผู้แทนราษฎร และถ้าหากพรรคของเขาชนะเลือกตั้งได้กลับมาเป็นรัฐบาลอีก นักการเมืองผู้นั้นก็มักจะได้เป็นรัฐมนตรีอีก หากผลงานของเขาเป็นที่ยอมรับ แต่ก็มักจะไม่เข้ากระทรวงที่เขาเคยเป็นรัฐมนตรี (Smith, 2004, pp. 63 – 64)

ด้วยเหตุที่กล่าวมานี้ Walter Bagehot จึงเห็นว่า ด้วยการสั่งสมประสบการณ์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารราชการของประเทศที่มีความสลับซับซ้อนมาอย่างต่อเนื่องมาตลอดพระชนม์ชีพ พระมหากษัตริย์ที่ทรงพระปรีชาญาณและมีพระราชวิจักษ์ที่ดี (of great sense and sagacity) จะทรงใช้พระราชสิทธิ์ของพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ คือ พระราชสิทธิ์ในการให้คำปรึกษาแนะนำ (the right to be consulted)

พระราชสิทธิในการให้การสนับสนุนและให้ความมั่นใจ (the right to encourage) และพระราชสิทธิในการเตือน (the right to warn) ได้อย่างเป็นคุณอนันต์ ดังที่เขานิยามและขยายความว่า (Smith, 2004, p. 86)

“ในการครองราชย์อันยาวนาน พระมหากษัตริย์ที่ทรงมีพระราชวินิจฉัยที่ดี (a sagacious king) จะสั่งสมประสบการณ์ที่รัฐมนตรีน้อยคนจะโต้แย้งได้ (เพราะนักการเมืองจะอยู่ในตำแหน่งรัฐมนตรีตามวาระเท่านั้น---ขยายความโดยผู้เขียน) พระองค์ (the king ในความหมายที่สื่อถึงพระมหากษัตริย์ที่ทรงครองราชย์ยาวนานและมีพระราชวินิจฉัยที่ดี---ขยายความโดยผู้เขียน) จะทรงมีพระราชดำรัสต่อรัฐมนตรีของพระองค์ว่า ‘ท่านได้คิดถึงกรณีที่เคยเกิดขึ้นในการบริหารราชการของรัฐบาลชุดก่อน ๆ หรือไม่ (such and such an administration) ที่ข้าพเจ้าคิดว่าเคยเกิดขึ้นเมื่อสิบปีที่แล้ว ? กรณีดังกล่าวนี้จะช่วยเป็นตัวอย่างที่ชี้ให้เห็นถึงผลเสียที่เกิดขึ้น (example of the bad results) ซึ่งจะเกิดขึ้นจากนโยบายที่ท่านเสนอนานอย่างแน่นอน (which are sure to attend the polity which you propose) ตอนนั้น ท่านยังไม่ได้มีบทบาทสำคัญยิ่งในการเมืองเหมือนที่ท่านกำลังมีอยู่ขณะนี้ และมันเป็นไปได้ว่า ท่านจำกรณีดังกล่าวทั้งหมดนั้นได้ไม่ครบถ้วน (you do not fully remember all the events) ข้าพเจ้าขอแนะนำว่า ท่านควรจะกลับไปคิดถึงกรณียุคก่อนหน้านั้น และหารือกับรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาผู้อาวุโสกว่าท่านที่เคยมีบทบาทในเหตุการณ์ครั้งนั้น (to discuss them with your older colleagues who took part in them) มันเป็นเรื่องไม่ฉลาดที่จะเสนอนโยบายที่เคยใช้ไปและเห็นแล้วว่า ‘ไม่ได้ผลดี’”

นอกจากนี้ Walter Bagehot ยังได้กล่าวเตือนถึงผลเสียอันเลวร้ายในภาษาละตินไว้ด้วยว่า *corruptio optimi pessimo* อันมีความหมายว่า “การฉ้อฉลของสิ่งที่ดีที่สุดคือสิ่งที่เลวร้ายที่สุด” และขยายความว่า กรณีที่เป็นความชั่วร้ายที่สุดของการปกครองที่มีสถาบันพระมหากษัตริย์จะเลวร้ายยิ่งกว่าความชั่วร้ายที่สุดของการปกครองที่ไม่มีสถาบันพระมหากษัตริย์ (Smith, 2004, p. 66) ในส่วนนี้ ผู้เขียนตีความเพิ่มเติมว่า ในสายตาของเขาแล้ว การปกครองแบบพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญถือเป็นรูปแบบการปกครองที่ดีที่สุด และหากเกิดการฉ้อฉลในการปกครองรูปแบบนี้ ผลเสียที่จะเกิดขึ้นจะเลวร้ายยิ่งกว่ารูปแบบการปกครองใด ๆ

กระนั้นก็ตามพึงเข้าใจด้วยว่าบริบทของระบอบพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญของอังกฤษอันเป็นกรณีศึกษาของ Walter Bagehot นั้น ไม่ได้ศึกษาในระยะเวลาเปลี่ยนผ่านทางการเมืองและไม่มีการสละราชสมบัติก่อนสิ้นพระชนม์หรือโดยสมัครใจ แต่เป็นห้วงเวลาที่สถาบันพระมหากษัตริย์ของสหราชอาณาจักรถูกจำกัดพระราชอำนาจอย่างค่อยเป็นค่อยไปตามบริบททางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองมาตั้งแต่ปี 1660 ขณะที่เมื่อพิจารณากระแสพระราชดำรัสของสมเด็จพระราชินีนาถวิกตอเรียที่ 2 ซึ่งเวย์ซุก ที่ได้กล่าวไปข้างต้น กลับสะท้อนให้เห็นพระวิสัยทัศน์อันยาวไกลในการป้องกันปัญหาของระบอบราชาธิปไตยและ/หรือความไม่มั่นคงอันเนื่องมาจากการสืบราชสันตติวงศ์ ที่สำคัญ การสถาปนามกุฎราชกุมารขึ้นครองราชย์ระหว่างที่ทรงมีพระชนม์ชีพยังทำให้สามารถให้คำแนะนำทั้งสมเด็จพระราชินีนาถพระองค์ใหม่และรัฐบาล ด้วยประสบการณ์ความรู้ที่สั่งสมมาอย่างต่อเนื่องยาวนานตลอดพระชนม์ชีพเกี่ยวกับการบริหารราชการของประเทศที่มีความสลับซับซ้อน (Smith, 2004, p. 65) อีกทั้งการที่ทรงดำรงตำแหน่งสมเด็จพระบรมราชชนกยังทำให้พระองค์ทรงเป็นศูนย์รวมใจของประชาชนก็จะยิ่งทรงเป็นเสาหลักคำจูนเสถียรภาพและความมั่นคงทั้งของสถาบันพระมหากษัตริย์และประเทศชาติสืบต่อไป

ต่อคำอธิบายเรื่องพระบรมราชโองการกำหนดให้พระมหากษัตริย์ต้องสละราชสมบัติเมื่อมีพระชนมายุครบ 65 พรรชนั้น Sonam Kinga (2020, pp. 5 – 6) ได้อ้างแนวคิดเรื่อง Two-body Theory of the

King ซึ่งแยกแหว่งหว่างตัวตนทางร่างกาย (corporeal being) และตัวตนทางการเมือง (body politic) ของ Ernst Kantorowicz (1957) และขยายความว่า

เราสามารถมองการสละพระราชบัลลังก์ของสมเด็จพระราชาธิบดีจิกมี ซิงเย วังชุก ว่าสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญซึ่งระบุให้พระมหากษัตริย์ต้องทรงสละพระราชบัลลังก์ เมื่อทรงมีพระชนมพรรษา 65 พรรษา บทบัญญัติดังกล่าวสื่อโดยนัยว่าพระมหากษัตริย์จะยังทรงมีพระวรกายแข็งแรง ขณะที่พระองค์ทรงสละพระราชบัลลังก์ ซึ่งจะต่างจากชุดความคิดเดิม ๆ ที่ว่ารัชสมัยของพระมหากษัตริย์จะสิ้นสุด เมื่อพระมหากษัตริย์เสด็จสวรรคตหรือทรงมีพระวรกายทรุดโทรม การสละพระราชบัลลังก์และบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวจึงเป็นการขีดเส้นแบ่งระหว่างพระมหากษัตริย์ในฐานะปฤชนนธรรมดา เป็นอนิจจัง กับพระมหากษัตริย์ในฐานะสัญลักษณ์ทางการเมือง เป็นนิรันดร์

กล่าวโดยสรุป สมเด็จพระราชาธิบดีจิกมี ซิงเย วังชุก ทรงถ่ายโอนพระราชอำนาจด้วยความริเริ่มและสมัครใจของพระองค์เอง อีกทั้งยังทรงสละราชสมบัติตั้งแต่พระชนมายุไม่มากนัก และริเริ่มกลไกเพื่อการปกครองในแบบประชาธิปไตย ทั้งหมดนี้เพื่อประโยชน์ของประชาชน ของขวัญที่ทรงพระราชทานให้แก่ชาติและประชาชน คือ อนาคตที่ปลอดภัย มั่นคงและผาสุก (Wangchhuk, 2010, p. 35)

บทสรุป

การเปลี่ยนผ่านสู่ระบอบพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญของภูฏาน เมื่อปี 2008 นอกจากจะเป็นไปโดยสันติสงบและราบรื่นแล้ว ยังมีลักษณะเฉพาะหลายประการที่กล่าวได้ว่า มี “อัตลักษณ์” ที่ไม่เหมือนที่ใดในโลก กล่าวคือ เป็นการเปลี่ยนผ่านที่ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีการเปลี่ยนผ่านทางการเมืองที่มีการสังเคราะห์โดยนักวิชาการใด ๆ ได้อย่างชัดเจน ทั้งที่ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านโครงสร้างและตัวกระทำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ของวิกฤตความขัดแย้งทางการเมือง เนื่องจากการเปลี่ยนผ่านที่เกิดขึ้นโดยการริเริ่มและผลักดันโดยสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างต่อเนื่องและยาวนาน นับตั้งแต่ปี 1953 ในรัชสมัยของสมเด็จพระราชาธิบดีที่ 3 แห่งราชวงศ์ วังชุกเป็นต้นมา จึงเป็นการวางแผนเพื่อเตรียมการเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไปและเปลี่ยนสู่ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ภายใต้การนำของสมเด็จพระราชาธิบดีที่ 4 ที่ทรงดำริให้เริ่มมีกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญตั้งแต่ปี 2001 ก่อนจะประกาศใช้ในปี 2008 ในวาระครบรอบ 100 ปีของราชวงศ์ พร้อมกับการขึ้นครองราชย์ของสมเด็จพระราชาธิบดีที่ 5 คือ จิกมี เกเซอร์ นัมเกล วังชุก พระมหากษัตริย์องค์ปัจจุบัน โดยระหว่างนั้นพระองค์ทรงประกาศสละราชสมบัติอย่างเป็นทางการในปี 2005 ขณะที่ทรงมีพระชนมายุเพียง 51 พรรษาและมกุฎราชกุมารทรงมีพระชนมายุ 28 พรรษา พร้อมทั้งยังมีพระบรมราชโองการให้พระมหากษัตริย์ภูฏานต้องสละราชสมบัติเมื่อทรงมีพระชนมายุครบ 65 ปี ดังความปรากฏในมาตรา 6 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรภูฏานในเวลาต่อมาอีกด้วย

ปรากฏการณ์ดังกล่าวจึงนับเป็นการเปิดพรมแดนองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการออกแบบโครงสร้างการเมืองการปกครองภายใต้ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขและควรมีการศึกษาเปรียบเทียบประเด็นการสละราชสมบัติและการสืบสันตติวงศ์ของไทยต่อไป ⁵ นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาจากสัดส่วน

⁵ ในกรณีของไทยนั้น สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (Damrongrāchānuphāp, 2013, p. 46) ทรงบันทึกไว้ใน พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 5 ตอนหนึ่งว่า “การสละราชสมบัตินั้นเป็นแนวพระราชดำริเดียวกับพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบรมราชชนก ที่ทรงปรารถนาเป็นการภายในว่า เมื่อสมเด็จพระเจ้าฟ้าจุฬาลงกรณ์ทรงผนวชแล้ว จะทรงมอบเวนราชสมบัติพระราชทาน ส่วนพระองค์นั้นจะเสด็จออกเป็น “พระเจ้าหลวง” ไปประทับ ณ พระราชวังสราญรมย์ คอยช่วยแนะนำกำกับ

ผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไปของภูฏานที่ผ่านมาทั้ง 4 ครั้ง ดังได้กล่าวไปแล้วข้างต้น จะพบว่า มีสัดส่วนค่อนข้างสูงอย่างน่าสนใจ โดยเฉพาะครั้งแรกที่สูงเกือบถึงร้อยละ 80 แม้จะมีสัดส่วนลดลงไปบ้าง แต่ก็ยังสูงกว่าร้อยละ 60 ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกับกรณีของไทยซึ่งการจัดการเลือกตั้งทั่วไปทั้งสิ้น 8 ครั้ง ตลอด 25 ปีแรกของการเปลี่ยนผ่านสู่ระบอบกษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญนั้น ไม่เคยมีครั้งใดที่มีสัดส่วนผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งเกินร้อยละ 50 ยกเว้นเมื่อครั้งการเลือกตั้งสกปรกในเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500

Reference

- Aljazeera. (2005, December 19). Abdication shocks Bhutanese. *Aljazeera*. <https://www.aljazeera.com/archive/2005/12/200849143231776773.html>
- Aljazeera. (2021, February 18). Top Bhutan general, judges detained in alleged overthrow plot. *Aljazeera*. <https://www.aljazeera.com/news/2021/2/18/top-bhutan-general-and-judges-detained-for-overthrow-plot>
- Aris, M. (1994). *The Raven Crown: the origin of Buddhist monarchy in Bhutan*. London: Serindia Publications.
- Bagehot, W. (2004). *The English Constitution* (P. Smith, Ed.). Cambridge: Cambridge University Press.
- Barrington, M., Jr. (1966). *Social Origins of Dictatorship and Democracy: Lord and Peasant in the Making of the Modern World*. Boston: Beacon Press.
- Bothe, W. (2012). The Monarch's Gift: Critical Notes on the Constitutional Process in Bhutan. *European Bulletin of Himalaya Research*, 40, 27-58.
- Bothe, W. (2015). In the Name of King, Country, and People on the Westminster Model and Bhutan's Constitutional Transition. *Democratization*, 22(7), 1338-1361.
- Brassard, C. (2008). Decentralization, Democratization and Development in Bhutan. In C. Brassard, *South Asian Perspectives 2007* (pp. 1-6). Institute of South Asian Studies, National University of Singapore: Macmillan Press.
- Chaiyaporn, C. (2018). *piya kasat : sēnthāng sū rabōp kasat phāitai ratthammanūn Dēnmāk , nungphanpāetrōisīpikāo*. [The Beloved King: The Path to a Constitutional Monarchy in Denmark, 1849] Bangkok: Kobfai Publishing.
- Crossette, B. (1991, March 23). Thimphu Journal; Bhutan's King Doth Protest. Now Is It Too Much?. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/1991/03/23/world/thimphu-journal-bhutan-s-king-doth-protest-now-is-it-too-much.html>
- Damrongrāchānuphāp, Prince, son of Mongkut, King of Siam. (2013). *phrarāṭchaphongsāwadān krung Rattanakōsin ratchakān thī hā*. [The Chronicles of Rattanakosin, King Rama V] (5th Edition). Bangkok: Office of Literature and History, Fine Arts Department.
- Dema, K. (2024, February 5). Bhutan Chooses an Experienced hand at a Critical Time: Analysis of Bhutan's Election Dynamics. *The International Institute for Democracy and Electoral Assistance (International IDEA)*. <https://www.idea.int/news/bhutan-chooses-experienced-hand-critical-time-analysis-bhutans-election-dynamics>
- Dessallien, R. L. (2005). Democracy, good governance and happiness: Some views from the kingdom of Bhutan. Thimphu: Centre for Bhutan Studies.

ราชการต่อไป” อย่างไรก็ตาม พระมหากษัตริย์ทั้ง 2 พระองค์ มิได้ทรงเป็น “พระเจ้าหลว่ง” ดังที่มีพระราชประสงค์ เพราะสวรรคตก่อนที่จะถึงเวลานั้น”

- Dorji, L. (2008). *WANGCHUCK DYNASTY: 100 Years of Enlightened Monarchy in Bhutan*. Centre for Bhutan Studies with approval from the National Centenary and Coronation Celebrations Committee.
- Gallenkamp, M. (2012). When Agency Triumphs Over Structure: Conceptualizing Bhutan's Unique Transition to Democracy. *Heidelberg Papers in South Asian and Comparative Politics*, 68, 1-23.
- Gehlot, N. S. (1976). [Review of the book *The Changing Bhutan*, by L. S. Rathore]. *The Indian Journal of Political Science*, 37(1), 85-87.
- Hofmann, K. (2006). Democratization from Above: The Case of Bhutan. *Democracy International*, 1(2), 1-9.
- Kinga, S. (2020). *Democratic Transition in Bhutan: Political Contests as Moral Battles*. New York: Routledge.
- Kuensel Online. (2015, February 15). Book on the Constitution making process launched. *Kuensel Online*. <https://kuenselonline.com/book-on-the-constitution-making-process-launched/>
- Lang, S. (1999). *Parliamentary Reform 1785-1928*. London: Routledge.
- Lipset, S. M. (1998). *Democracy in Asia and Africa*. Washington DC: Congressional Quarterly.
- Long, W. J. (2019). *Tantric State: A Buddhist Approach to Democracy and Development in Bhutan*. Oxford University Press.
- Masaki, K. (2013). Exploring Bhutan's 'Natural Democracy': In Search of an Alternative View of Democracy. *Journal of Bhutan Studies*, 28, 47 – 72.
- Mathou, T. (2000). The politics of Bhutan: Change in continuity. *Journal of Bhutan Studies*, 3(2), 250-262.
- Mathou, T. (2008). *How to reform a traditional Buddhist monarchy: the political achievements of His Majesty Jigme the Fourth King of Bhutan (1972-2006)*. Thimphu: Centre for Bhutan & GNH Studies.
- Ministry of Foreign Affairs. (2016). *kānsuksā dū ngān nai tāngprathēt rāṭcha 'ānāṭhak phū tāna*. [Oversea Study Trip: the Kingdom of Bhutan] (Group Report). Devawongse Varopakarn Institute of Foreign Affairs (DVIFA) Course: Foreign Affairs Executive Programme: 8th.
<https://image.mfa.go.th/mfa/0/yZ0EO327fd/nbt/nbt8/IS/IS%20Group%20Report.pdf>
- Naidu, A.G. (1986). Bhutan Looks Outwards: Its Search For Identity. *The Indian Journal of Political Science*, 47(4), 533-545.
- Nishimizu, M. (2008). *Portrait of a leader: through the looking glass of His Majesty's decree*. Thimphu: Centre for Bhutan & GNH Studies.
- Phuntsho, K. (2013). *The History of Bhutan*. London: Random House India.
- Rahul, R. (1969). The System of Administration in the Himalaya. *Asian Survey*, 9(9), 694 – 702.
- Rathore, L. S. (1974). The Changing Bhutan. New Delhi: Jain Brothers. In N. S. Gehlot, [Review of the book *The Changing Bhutan*, by L. S. Rathore]. *The Indian Journal of Political Science*, 37(1), 85-87.
- Rizal, D. (2015). *The Royal Semi-authoritarian Democracy of Bhutan*. Lanham, Maryland: Lexington Books.
- Rueschemeyer, D., Stephens, E. H., & Stephens J. D. (1992). *Capitalist Development and Democracy*. Chicago: Chicago University Press.
- Rustomji, N. (1978). *Bhutan: The Dragon Kingdom in Crisis*. Delhi: Oxford University Press.
- Schäppi, D. (2005). Cultural Plurality, National Identity and Consensus in Bhutan. *CIS Working Paper*, 6, 4 – 5.

- Singh, B. (2017). Politics of Ethnic Conflict in Bhutan: A Nepalese Perspective. (Master Thesis) Central University of Punjab, School of Global Relations.
- Sinpeng, A. (2007). Democracy from Above: Regime Transition in the Kingdom of Bhutan. *Journal of Bhutan Studies*, 17, 21 – 47.
- Smith, P. (Ed.). (2004). *The English Constitution*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Stepan, A, Juan J. L., & Minoves, J. F. (2014). Democratic Parliamentary Monarchies. *Journal of Democracy*, 25(2), 35–51.
- The Hindu. (2016, August 21). Bhutan's Royalty refutes "coup" claims in Rasgotra book. *The Hindu*. <https://www.thehindu.com/news/international/Bhutan%E2%80%99s-Royalty-refutes-%E2%80%99Ccoup%E2%80%99D-claims-in-Rasgotra-book/article14581915.ece>
- The New York Times. (1964, April 6). Premier of Bhutan Killed by Assassin. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/1964/04/06/archives/premier-of-bhutan-killed-by-assassin.html>
- The New York Times. (1964, November 28). Bhutan's King Reported Suppressing a Revolt; Absent Prime Minister Is Told to Go on Leave. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/1964/11/28/archives/bhutans-king-reported-suppressing-a-revolt-absent-prime-minister-is.html>
- The New York Times. (1974, June 2). BHUTAN REPORTS PLOT TO KILL KING. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/1974/06/02/archives/bhutan-reports-plot-to-kill-king-regime-accuses-tibetans-on-eve-of.html>
- Tshewang, U. (2015). *Civil Service HRM Reforms in a new Democracy: The Case of Bhutan*. (Doctoral Dissertation) Queensland University of Technology, QUT School of Business, School of Management.
- Turner, M. (2015, July 18). Democracy still taking root in Bhutan. *East Asia Forum Economics, Politics and Public Policy in East Asia and the Pacific*. <http://www.eastasiaforum.org/2015/07/18/democracy-still-taking-root-in-bhutan/>
- Turner, M., Chuki, S., & Tshering, J. (2011). Democratization by decree: the case of Bhutan. *Democratization*, 18(1), 184 – 210.
- United Nations Development Programme Bhutan & Parliament of the Kingdom of Bhutan. (2019). *Bhutan National Human Development Report: Ten Years of Democracy in Bhutan*. https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/bt/NHDR-For-Website_11.3.19_compressed.pdf
- Ura, K. (2015). phū nam hāng phū dân : ‘adīt ‘anākhōt nai dindān hāng khwāmsuk. [Leadership of the Wise kings of Bhutan] (K. Sucharitakul & W. Van Williams-Ward, Trans.). Bangkok: Suan Nguen Mee Ma Publishing.
- Wangchuk, L. (2010). *Facts about Bhutan: The Land of the Thunder Dragon*. New Delhi, Ajanta Offset & Packagings: Absolute Bhutan Books.
- Wangchuk, T. (2004). The middle path to democracy in the kingdom of Bhutan. *Asian Survey*, 44(6), 836-855.
- Wolf, S. (2012). Bhutan's Political Transition – Between Ethnic Conflict and Democracy. *APSA, Spotlight South Asia*. <https://d-nb.info/1026674344/34>

Feminism and International Security: From State Security to Human Security

Preechaya Yossomsak ^a

Article Info

Article history:

Received March 28, 2025.

Revised June 18, 2025.

Accepted June 23, 2025.

Keywords:

International Security;
Feminism; Human Security;
Militarization; Gender

Abstract

This academic article examines international security through a feminist framework, critiquing mainstream theories that center on state and military power, which are influenced by Realism and Neo-realism. These conventional approaches reflect androcentric values and neglect gender dimensions. Feminist scholars propose expanding the security concept beyond the state level to the individual level through the "Human Security" framework, which considers social, economic, and gender factors. The article also discusses how militarization processes and security discourses shape women's roles in security sectors. Feminists argue that these women are incorporated into security structures without bargaining power. Furthermore, the article suggests that integrating feminist perspectives can expand the scope of international security studies to be more comprehensive and lead to security approaches that address gender dimensions and social justice.

^a Lecturer, Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University, Bangkok 10240, Thailand. E-mail: preechayakirdchok@gmail.com

สตรีนิยมกับความมั่นคงระหว่างประเทศ: จากความมั่นคงของรัฐสู่ความมั่นคงมนุษย์

ปรีชญา ยศสมศักดิ์^a

Article Info

Article history:

Received 28 มีนาคม 2568

Revised 18 มิถุนายน 2568

Accepted 23 มิถุนายน 2568

คำสำคัญ:

ความมั่นคงระหว่างประเทศ;

สตรีนิยม; ความมั่นคงของ

มนุษย์; ยุทธศาสตร์;

เพศสภาพ

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นบทความวิชาการที่อธิบายแนวคิดความมั่นคงระหว่างประเทศผ่านกรอบสตรีนิยม โดยวิพากษ์แนวคิดกระแสหลักที่มีรัฐและอำนาจทางทหารเป็นศูนย์กลาง ซึ่งได้รับอิทธิพลจากสำนักสันนิยมนิยมใหม่ แนวคิดดังกล่าวสะท้อนค่านิยมชายเป็นศูนย์กลางและละเลยประเด็นทางเพศสภาพ นักสตรีนิยมจึงเสนอให้ขยายกรอบแนวคิดความมั่นคงไปสู่ระดับปัจเจกบุคคล ผ่านกรอบ “ความมั่นคงของมนุษย์” ที่พิจารณาปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ และเพศสภาพ นอกจากนี้บทความยังอภิปรายบทบาทของกระบวนการยุทธศาสตร์และวาทกรรมด้านความมั่นคงที่ส่งผลต่อการกำหนดบทบาทของผู้หญิงในงานด้านความมั่นคงโดยที่พวกเธอไม่มีอำนาจในการต่อรอง โดยสตรีนิยมเชื่อว่าการบูรณาการแนวคิดสตรีนิยมสามารถช่วยขยายขอบเขตของการศึกษาความมั่นคงระหว่างประเทศให้ครอบคลุมมากขึ้นและนำไปสู่แนวทางความมั่นคงที่คำนึงถึงมิติของเพศสภาพและความเป็นธรรมทางสังคม

1. บทนำ

การศึกษาความมั่นคงระหว่างประเทศ (International Security Studies) มีพัฒนาการที่เชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับวิวัฒนาการของสาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งแต่เดิมมักถูกกำหนดกรอบความเข้าใจภายใต้มุมมองที่ให้ความสำคัญกับรัฐและสถาบันทางการเมืองเป็นหลัก แนวคิดเรื่องความมั่นคงได้รับการนิยามให้หมายถึงการปกป้องอธิปไตยและบูรณภาพแห่งดินแดนของรัฐผ่านการใช้อำนาจทางทหาร อันเป็นผลมาจากอิทธิพลของกระบวนทัศน์สันนิยมนิยม (Realism) ที่มองว่าระบบระหว่างประเทศเป็นพื้นที่แห่งอนาธิปไตย (Anarchy) และการแข่งขันอำนาจระหว่างรัฐ การสร้างความมั่นคงในบริบทดังกล่าวจึงมุ่งเน้นการเสริมสร้างขีดความสามารถทางการทหารและการสร้างดุลแห่งอำนาจ ซึ่งล้วนแต่เป็นนโยบายที่สะท้อนมุมมองและค่านิยมแบบชายเป็นศูนย์กลาง (Androcentric Values) โดยเฉพาะความเป็นชายแบบสันนิยมนิยม (realist masculinity) ที่เน้นเหตุผล ความแข็งแกร่ง และการควบคุมผ่านอำนาจ ซึ่งสอดคล้องกับอุดมคติของผู้ชายในบริบทของรัฐและกองทัพ แต่ในขณะเดียวกันก็กีดกันความเป็นชายรูปแบบอื่น เช่น ผู้ชายในบทบาทการดูแลหรือผู้ชายที่ไม่สอดคล้องกับอุดมคติแบบทหาร (Connell, 2005; Cohn, 1987)

ภูมิหลังเชิงวิชาการของศาสตร์ด้านความมั่นคงและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสามารถย้อนกลับไปสู่จุดเริ่มต้นในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 ศาสตร์ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศแต่เดิมถูกประกอบสร้างบนพื้นฐานของการมองความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในฐานะความสัมพันธ์ระหว่างเชื้อชาติ (inter-racial relations) ซึ่งโรเบิร์ต ไวทาลิส (Robert Vitalis) วิพากษ์ว่าวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในยุคแรกเริ่มมีเป้าหมายแฝงใน

^a อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร 10240 ไทย E-mail: preechayakirdchok@gmail.com

การรักษาและส่งเสริมความเหนือกว่าของคนผิวขาว (Synne L. Dyvik, 2017, p. 4) อันเป็นการสะท้อนอิทธิพลของแนวคิดล่าอาณานิคมและลัทธิจักรวรรดินิยมที่ครอบงำบริบททางการเมืองระหว่างประเทศในยุคสมัยนั้น ในมิตินี้ ความมั่นคงจึงหมายถึงการรักษาระเบียบโลกที่เอื้อประโยชน์ต่อมหาอำนาจตะวันตก ต่อมาในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง นักทฤษฎีสำคัญอย่างฮานส์ เจ มอร์เกนทาว (Hans J. Morgenthau) อาร์โนลด์ ไวลเฟอร์ส (Arnold Wolfers) และมาร์กาเร็ต สปรอต (Margaret Sprout) ได้พัฒนาแนวคิดเรื่องความมั่นคงให้มีลักษณะบูรณาการระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติมากขึ้น พวกเขาเห็นพ้องกันว่า การศึกษาความมั่นคงควรมีประโยชน์ในการประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง แต่ขณะเดียวกันก็ต้องไม่จำกัดบทบาทของตนไว้เพียงแค่การสนับสนุนนโยบายของรัฐ หากแต่รวมถึงการวิพากษ์วิจารณ์เชิงสร้างสรรค์และการนำเสนอกระบวนการตัดสินใจทางเลือกอีกด้วย (Pitipat, 2010, p. 97)

อย่างไรก็ตาม ในช่วงสงครามเย็น การศึกษาความมั่นคงระหว่างประเทศได้พัฒนาไปในทิศทางที่เน้นการเป็นเครื่องมือสนับสนุนนโยบายของรัฐมากขึ้น โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ภัยคุกคามทางทหารและยุทธศาสตร์การป้องกัน ทำให้ศาสตร์ด้านความมั่นคงมีลักษณะของการเป็นศาสตร์รับใช้อำนาจรัฐอย่างเด่นชัด คำอธิบายทางทฤษฎีเกี่ยวกับความมั่นคงในกระแสหลัก โดยเฉพาะสังคมนิยม (Realism) และสังคมนิยมใหม่ (Neo-realism) ที่พัฒนาโดยเคนเนธ วอลตซ์ (Kenneth Waltz, 1959) ได้ให้น้ำหนักกับโครงสร้างอำนาจในระบบระหว่างประเทศและศักยภาพทางการทหารของรัฐ ซึ่งล้วนเป็นพื้นที่ที่ถูกครอบงำโดยมุมมองและค่านิยมแบบชายเป็นศูนย์กลาง ความมั่นคงจึงถูกนิยามอย่างแคบให้เกี่ยวข้องกับการปกป้องผลประโยชน์แห่งชาติและการรักษาดุลอำนาจในระบบระหว่างประเทศ โดยละเลยมิติความมั่นคงในระดับชุมชนและปัจเจกบุคคลที่ผู้หญิงและกลุ่มชายขอบมักเผชิญกับภัยคุกคามในรูปแบบที่แตกต่างออกไป หรือในบางกรณีความมั่นคงของผู้หญิงและกลุ่มชายขอบกลับถูกลดทอนหรือต้องเสียสละ เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐตามนิยามแบบดั้งเดิม ซึ่งตอกย้ำให้เห็นถึงการจำกัดความสำคัญของชีวิตบางกลุ่มเหนือกลุ่มอื่นในระเบียบความมั่นคงแบบปิตาธิปไตย

การเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญในทฤษฎีความมั่นคงระหว่างประเทศเกิดขึ้นในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 เมื่อแนวคิดสตรีนิยมเริ่มก้าวเข้ามาท้าทายกรอบคิดกระแสหลักที่มีรัฐและกองทัพเป็นศูนย์กลาง โดยเฉพาะภายหลังการคลี่คลายของสงครามเย็น ซึ่งเปิดพื้นที่ทางวิชาการให้แก่ประเด็นความมั่นคงรูปแบบใหม่ ความหมายของความมั่นคงจึงเริ่มขยายขอบเขตให้ครอบคลุมมิติทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งความมั่นคงของมนุษย์ในระดับปัจเจกบุคคล (Detraz, 2012, pp. 6-9) นักวิชาการสตรีนิยมได้ชี้ให้เห็นถึงอคติทางเพศในแนวคิดความมั่นคงดั้งเดิม ตั้งคำถามต่อโครงสร้างอำนาจที่กดทับ และเสนอให้ประสบการณ์ของผู้หญิงและกลุ่มชายขอบกลายเป็นศูนย์กลางในการนิยามและออกแบบนโยบายความมั่นคง การเปลี่ยนผ่านจากแนวคิดที่เน้นรัฐชาติสู่การให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคลนี้ จึงนับเป็นการปฏิวัติความคิดที่ทำลายรากฐานของการศึกษาความมั่นคงในเวทีระหว่างประเทศอย่างลึกซึ้ง ในลำดับถัดไปของบทความนี้จะแบ่งการนำเสนอออกเป็นสามส่วนหลัก เพื่อชี้ให้เห็นถึงพลวัตของความคิดเรื่องความมั่นคงภายใต้กรอบสตรีนิยมและผลสะท้อนต่อการนิยามและปฏิบัติในระดับนโยบายระหว่างประเทศ โดยส่วนแรกจะกล่าวถึง *รัฐและอำนาจทางทหารเป็นศูนย์กลาง* ที่อธิบายถึงอิทธิพลของแนวคิดสังคมนิยมที่ครอบงำทฤษฎีความมั่นคงระหว่างประเทศ และบทบาทของรัฐในฐานะผู้ผูกขาดนิยามของภัยคุกคาม ส่วนที่สองจะอธิบาย *สตรีนิยมกับการวิพากษ์ประเด็นความมั่นคงที่ชายเป็นศูนย์กลาง* ที่นำเสนอการวิพากษ์อำนาจและวาทกรรมทางความมั่นคงผ่านกรอบคิดสตรีนิยม โดยเน้นทั้งการตั้งคำถามต่ออัตลักษณ์ทางเพศใน IR การซ้ำและแนวคิด "จำวความเป็นชาย" ที่แฝงอยู่ในนโยบาย และการวิเคราะห์กระบวนการยุทธศาสตร์ชีวิตที่ส่งผลต่อบทบาทของผู้หญิงในงานด้านความมั่นคง และส่วนสุดท้ายได้แก่ *สตรีนิยมกับการขยายกรอบความมั่นคงสู่ระดับปัจเจกบุคคลและชีวิตประจำวัน* ที่เสนอการสร้างนิยามทางเลือกของความมั่นคงที่ตอบสนองต่อประสบการณ์จริงของผู้หญิงและกลุ่มชายขอบ โดยยกระดับประสบการณ์ในชีวิตประจำวันให้เป็นพื้นที่ทางการเมืองที่มีความสำคัญในการออกแบบนโยบายความมั่นคงอย่างเท่าเทียมและครอบคลุม

2. รัฐและอำนาจทางทหารเป็นศูนย์กลาง: อิทธิพลของแนวคิดสังคมนิยมต่อการกำหนดกรอบความมั่นคงในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

แนวคิดกระแสหลักในการศึกษาความมั่นคงระหว่างประเทศได้รับอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญจากสำนักคิดสังคมนิยม (Realism) และสังคมนิยมใหม่ (Neo-realism) ซึ่งมีรากฐานความคิดในการอธิบายธรรมชาติของมนุษย์ว่าเห็นแก่ตัวและชั่วร้ายมาจากนักคิดอย่าง โทมัส ฮอบบส์ (Thomas Hobbes) นิโคโล มาคิอาเวลลี (Niccolò Machiavelli) โดยฮันส์ เจ. มอร์เกนธอว์ ผู้วางรากฐานทฤษฎีสังคมนิยมคลาสสิก ได้อธิบายธรรมชาติของรัฐและมนุษย์ที่เหมือนกัน กล่าวคือ "มนุษย์การเมือง" (political man) ที่มีอิสระในการปกครองตนเองนั้นจะดำเนินการเพื่อประกันความอยู่รอดและเพิ่มพูนอำนาจของตน เช่นเดียวกันกับรัฐในฐานะตัวแทนของประชาชนจำเป็นต้องเข้าสู่สภาวะการแข่งขันเพื่อพัฒนาขีดความสามารถและดำเนินมาตรการต่างๆ เพื่อปกป้องผลประโยชน์แห่งชาติอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การเมืองระหว่างประเทศคือการต่อสู้เพื่อแย่งชิงอำนาจ (struggle for power) "อำนาจ" ในที่นี้จึงเป็นทั้งวิธีการและเป้าหมาย โดยอำนาจในนิยามของมอร์เกนธอว์คือความสามารถในการควบคุมจิตใจและการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่งให้ทำตามความต้องการของฝ่ายที่ใช้อำนาจ นอกจากนี้ มอร์เกนธอว์ยังเสนอให้แยกประเด็นทางศีลธรรมออกจากการดำเนินนโยบายต่างประเทศ โดยมองว่าความชอบธรรมของรัฐขึ้นอยู่กับความสามารถในการรักษาอำนาจและผลประโยชน์แห่งชาติ แม้ว่าในบางกรณีอาจต้องดำเนินการที่ขัดต่อหลักศีลธรรมในมุมมองของประชาชน อิทธิพลของทฤษฎีสังคมนิยมส่งผลโดยตรงต่อการกำหนดกรอบความมั่นคงแบบดั้งเดิมใน 2 มิติหลัก มิติแรกได้แก่ ความมั่นคงของรัฐ (State Security) ถูกประกอบสร้างความหมายให้เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับสถาบันรัฐและการพิทักษ์รักษาอธิปไตยจากภัยคุกคามภายนอกพรมแดน อาทิ การรุกรานทางทหาร การแข่งขันสะสมอาวุธยุทโธปกรณ์ และการรักษาสมดุลอำนาจในระบบระหว่างประเทศ มิติที่สองต่อเนื่องจากมิติแรก ในมุมมองต่อภัยคุกคามหลักที่รัฐพึงตระหนักและเตรียมการรับมือคือภัยคุกคามในมิติการทหาร จึงนำไปสู่การให้ความสำคัญกับมิติความมั่นคงของกองทัพ (Military-centric Security) โดยการเสริมสร้างขีดความสามารถทางทหารเป็นหลัก ดังนั้นภายใต้กระบวนทัศน์ของสังคมนิยม ความมั่นคงของรัฐจึงถูกนิยามให้มีความหมายที่แคบและมีความเชื่อมโยงโดยตรงกับความมั่นคงทางการทหาร ซึ่งสะท้อนถึงการมองโลกที่เน้นการแข่งขันระหว่างรัฐในระบบอนาธิปไตยระหว่างประเทศ (international anarchy) เป็นสำคัญ (Morgenthau, 1948)

ต่อมา เคนเนธ วอลทซ์ ได้พัฒนาแนวคิดสังคมนิยมใหม่ซึ่งเน้นความสำคัญของโครงสร้างระบบระหว่างประเทศที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของรัฐ โดยวอลทซ์ได้เสนอว่าพฤติกรรมของรัฐถูกกำหนดโดยโครงสร้างของระบบระหว่างประเทศที่เป็นอนาธิปไตยที่ไม่มีอำนาจส่วนกลางที่สามารถรักษาความสงบหรือคุ้มครองรัฐจากภัยคุกคามได้ ดังนั้น รัฐต้องพึ่งพาตนเอง (self-help) และใช้ขีดความสามารถทางทหารเป็นเครื่องมือหลักในการรักษาความมั่นคง ดังนั้นรัฐต้องมีอำนาจทางทหารเพียงพอในการยับยั้งภัยคุกคาม เพราะรัฐไม่สามารถไว้วางใจรัฐอื่นได้อย่างแท้จริง แม้กระทั่งสถาบันระหว่างประเทศหรือกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ วอลทซ์ก็มองว่ายังคงมีบทบาทจำกัดในการรักษาความมั่นคง อีกทั้งหนึ่งในข้อเสนอสำคัญของวอลทซ์ ได้แก่ ดุลแห่งอำนาจ (Balance of Power) ซึ่งเป็นหลักการที่ทำให้รัฐมีแนวโน้มจะเพิ่มขีดความสามารถทางทหารหรือสร้างพันธมิตรเพื่อลดอำนาจของรัฐที่เป็นภัยคุกคาม การแข่งขันทางอำนาจในระบบระหว่างประเทศจึงเป็นลักษณะของโครงสร้างโดยธรรมชาติซึ่งรัฐต้องแข่งขันกันเพื่อความอยู่รอด ด้วยเหตุนี้รัฐจึงพยายามเพิ่มขีดความสามารถของตนเองเพื่อลดความเสี่ยงในการถูกโจมตีด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การสะสมอาวุธ การพัฒนาเทคโนโลยีทางการทหาร การเพิ่มกำลังพลของกองทัพ การสร้างพันธมิตรทางทหาร และการแข่งขันกันระหว่างมหาอำนาจเพื่อถ่วงดุลกัน ดังเช่นในช่วงสงครามเย็นซึ่งเป็นตัวอย่างของระบบดุลอำนาจ 2 ขั้วระหว่างสหรัฐฯและสหภาพโซเวียต เป็นต้น (Waltz, 1959) ดังนั้น แม้ว่าสังคมนิยมใหม่จะให้ความสำคัญกับโครงสร้างของระบบระหว่างประเทศ แต่แนวคิดดังกล่าวยังคงมุ่งเน้นที่ความมั่นคงของรัฐในแง่ของการปกป้องอธิปไตย การเน้นที่ภัยคุกคามภายนอกรัฐส่งผลให้การศึกษา

ความมั่นคงมุ่งไปที่ประเด็นทางการทหารเป็นหลัก หรือกล่าวคือ แนวทางของสังคมนิยมใหม่ส่งผลให้การศึกษาความมั่นคงมีลักษณะที่เน้นรัฐและกองทัพเป็นศูนย์กลางซึ่งเป็นรูปแบบการศึกษาความมั่นคงแบบดั้งเดิม

นอกจากนี้ ในกลุ่มแนวคิดสังคมนิยมใหม่ยังมีแนวคิดที่ต่างออกไปจากของวอลทซ์ ได้แก่ แนวคิดสังคมนิยมเชิงรุก (Offensive Realism) ที่พัฒนาโดย จอห์น เมียร์ไซเมอร์ (John Mearsheimer) ในขณะที่วอลทซ์เชื่อว่ารัฐมักจะแสวงหาสมดุลของอำนาจเพื่อรักษาความอยู่รอด เมียร์ไซเมอร์ เสนอว่าภายใต้โครงสร้างอนาธิปไตยของระบบระหว่างประเทศที่ไม่มีอำนาจปกครองส่วนกลาง ความมั่นคงของรัฐขึ้นอยู่กับกำกับการเพิ่มอำนาจสูงสุด (Power Maximization) กล่าวคือ รัฐที่ต้องการความมั่นคงจะไม่หยุดที่การรักษาสมดุลของอำนาจ แต่ต้องขยายอำนาจให้มากที่สุดเพื่อให้เหนือกว่ารัฐอื่นเพราะนี่คือหนทางในการรับประกันความมั่นคงของรัฐที่มีความแน่นอน (Mearsheimer, 2014) แต่ทว่าความมั่นคงของรัฐหนึ่งมักหมายถึงการเป็นภัยคุกคามต่ออีกรัฐหนึ่ง ทำให้ระบบระหว่างประเทศกลายเป็นเวทีของการแข่งขันระหว่างรัฐอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะการแข่งขันกันระหว่างรัฐมหาอำนาจ อย่างเช่น ในกรณีของสงครามเย็นหากอธิบายโดยวิเคราะหจากสังคมนิยมเชิงรุก สหรัฐฯ และสหภาพโซเวียตไม่ได้พยายามรักษาสมดุลของอำนาจเพียงอย่างเดียว แต่กลับแสวงหาการขยายอำนาจสูงสุดในระดับโลก เพื่อลดโอกาสที่อีกฝ่ายหนึ่งจะกลายเป็นภัยคุกคาม เห็นได้จากหลายกรณี เช่น การที่สหรัฐฯ และสหภาพโซเวียตต่างพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์และเทคโนโลยีทางทหารอย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่แค่เพื่อป้องกันตนเองแต่เพื่อสร้างความได้เปรียบทางยุทธศาสตร์เหนืออีกฝ่าย หรือการที่ทั้งสองมหาอำนาจสนับสนุนสงครามตัวแทน เช่น สงครามเกาหลีและสงครามเวียดนามเพื่อขยายอิทธิพลของตนเอง และป้องกันไม่ให้อีกฝ่ายสามารถครอบงำพื้นที่ทางยุทธศาสตร์ได้ เป็นต้น

แนวคิดความมั่นคงแบบดั้งเดิมได้ส่งผลให้รัฐให้ความสำคัญกับการพัฒนากองทัพและอาวุธยุทโธปกรณ์ การสร้างพันธมิตรทางการทหาร และการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่เน้นการปกป้องผลประโยชน์แห่งชาติเหนือสิ่งอื่นใด กระนั้นแบร์รี บูซาน (Barry Buzan) ก็ได้วิพากษ์ว่าแนวคิดความมั่นคงแบบดั้งเดิมมีข้อจำกัดในการอธิบายภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นในยุคโลกาภิวัตน์ โดยเฉพาะภัยคุกคามที่ไม่ได้มาจากรัฐ (non-state actors) เช่น การก่อการร้ายข้ามชาติ อาชญากรรมข้ามชาติ การแพร่ระบาดของโรคติดต่อ หรือวิกฤตสิ่งแวดล้อม ซึ่งล้วนเป็นความท้าทายที่ไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยการใช้กำลังทหารแต่เพียงอย่างเดียว (Buzan, 1983, pp. 214-242) และการให้ความสำคัญกับรัฐในฐานะหน่วยวิเคราะห์หลักทำให้ละเลยมิติความมั่นคงในระดับปัจเจกบุคคลและกลุ่มคนภายในรัฐ อีกทั้งภัยคุกคามความมั่นคงของรัฐก็ส่งผลกระทบต่อคนภายในรัฐแตกต่างกันไม่เท่าเทียมกัน ข้อจำกัดเหล่านี้นำไปสู่การเกิดขึ้นของแนวคิดความมั่นคงทางเลือก รวมถึงมุมมองเชิงสตรีนิยมที่ตั้งคำถามกับกรอบความคิดความมั่นคงแบบดั้งเดิมที่เน้นรัฐและการทหารเป็นศูนย์กลาง

3. สตรีนิยมกับการวิพากษ์ประเด็นความมั่นคงที่ชายเป็นศูนย์กลาง: ความหลากหลายของแนวคิดและความย้อนแย้งภายใน

3.1 การวิพากษ์และการตั้งคำถามเรื่องอำนาจใน IR ผ่านกรอบคิดสตรีนิยม

แม้โดยทั่วไป “สตรีนิยม” จะถูกมองว่าเป็นกระแสความคิดที่ต่อต้านโครงสร้างอำนาจแบบชายเป็นศูนย์กลางซึ่งครอบงำทฤษฎีและนโยบายด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ แต่ในทางทฤษฎีและปฏิบัติ สตรีนิยมมิได้เป็นกลุ่มความคิดที่เป็นเอกภาพ หากแต่ประกอบด้วยแนวทางที่หลากหลาย (feminisms) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างทางระเบียบวิธี ทฤษฎี และเป้าประสงค์ทางการเมือง

การศึกษาความมั่นคงในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่เน้นรัฐและการทหารเป็นศูนย์กลางได้มุ่งเน้นไปที่ภัยคุกคามภายนอกประเทศ เช่น การรุกรานทางทหาร สงคราม และการก่อการร้าย นักวิชาการสตรีนิยมจำนวนหนึ่งเห็นว่ากระบวนการดังกล่าวถูกครอบงำโดยมุมมองชายเป็นศูนย์กลาง มีตบอดในมุมมองทางเพศสภาพ (gender-blind) และพยายามทำให้ประเด็นของผู้หญิงผู้หญิงอยู่นอกขอบเขตของการถกเถียงเรื่องการเมือง

ระหว่างประเทศ (Sylvester, 1994, p. 211) ทำให้ความรุนแรงในรูปแบบอื่นไม่ถูกจัดเป็นภัยคุกคามของรัฐ โดยเฉพาะภัยคุกคามที่ผู้หญิงเผชิญในชีวิตประจำวัน เช่น ความรุนแรงทางเพศ ความรุนแรงในครอบครัว และการเข้าไม่ถึงทรัพยากรพื้นฐาน เจ. แอน ทิคเนอร์ (J. Ann Tickner) นักวิชาการสตรีนิยมคนสำคัญที่เป็นผู้เปิดประเด็นในการวิพากษ์ทฤษฎีสัจนิยมซึ่งเป็นแนวคิดกระแสหลักในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เธอได้วิพากษ์สัจนิยมของมอร์แกนธที่อ้างว่าเป็นทฤษฎีที่ศึกษาโลกบนความเป็นจริงว่าเป็นโลกของผู้ชายเท่านั้น แนวคิดของมอร์แกนธที่เสนอว่า "การเมืองคือการแสวงหาอำนาจ" ในโลกที่เต็มไปด้วยสงครามว่าเป็นมุมมองที่อิงกับแนวคิดเรื่องอำนาจของผู้ชาย คุณลักษณะของ "มนุษย์การเมือง" ที่มักถูกยกย่องในทฤษฎีสัจนิยม เช่น ความเป็นอิสระ (autonomy) การพึ่งพาตนเอง (self-help) และอำนาจ (power) ทิคเนอร์แย้งว่าการนิยามธรรมชาติของมนุษย์แบบสัจนิยมทำให้รัฐถูกมองว่าเป็น "ตัวแสดงอิสระ" (unitary actors) ที่ต้องตัดสินใจโดยอิงจากผลประโยชน์แห่งชาติ ซึ่งทิคเนอร์แย้งต่อไปการมองว่ารัฐเป็นอิสระและต้องพึ่งพาตนเองเพียงลำพังมีความเชื่อมโยงกับความเป็นชายภายใต้วัฒนธรรมตะวันตกที่ให้ความสำคัญกับความเข้มแข็งและความสามารถในการควบคุมตนเอง ในแง่ธรรมชาติของมนุษย์ถูกอธิบายผ่านมุมมองของผู้ชาย ทั้งที่ความเป็นจริงแล้ว ธรรมชาติของมนุษย์ประกอบด้วยทั้งลักษณะความเป็นชายและความเป็นหญิง การมองผ่านเพียงมิติเดียวจึงเป็นการลดทอนความซับซ้อนของมนุษย์และเป็นการกีดกันผู้หญิงออกจากพื้นที่ทางการเมืองโดยปริยาย (Tickner, 2014, pp. 7-17)

ในทำนองเดียวกัน แนนซี ฮาร์ทซอค (Nancy Hartsock) ได้วิพากษ์นิยามของอำนาจในทฤษฎีกระแสหลักจากมุมมองของทฤษฎีจุดยืนสตรีนิยม (Feminist standpoint theory) ที่อธิบายว่าประสบการณ์และมุมมองของผู้หญิงมีลักษณะเฉพาะและแตกต่างจากผู้ชาย ฮาร์ทซอคแย้งว่านิยามอำนาจที่เน้นการควบคุม บังคับ ขู่ข่มไม่ได้สร้างความชอบธรรมในการได้มาซึ่งอำนาจของผู้หญิงในพื้นที่สาธารณะ เนื่องจากไม่สอดคล้องกับประสบการณ์และค่านิยมของผู้หญิง อันเนื่องมาจากประสบการณ์ในการเลี้ยงดูและการใช้ชีวิตของผู้หญิงทำให้พวกเธอมีมุมมองต่ออำนาจที่แตกต่าง โดยเน้นการสร้างความสัมพันธ์ การดูแล และการเชื่อมโยงมากกว่าการแข่งขันและการครอบงำ ฮาร์ทซอคเชื่อว่าการนำมุมมองแบบผู้หญิงมาใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจะทำให้เกิดการตีความโลกที่ครอบคลุมมากขึ้น (Hartsock, 1983) เช่นเดียวกันกับ เจน จาเก็ตต์ (Jane Jaquette) ที่ให้ข้อสังเกตที่น่าสนใจว่า การที่ผู้หญิงไม่มีช่องทางในการเข้าถึงเครื่องมือในการใช้กำลังบังคับขู่ข่มในประวัติศาสตร์ ทำให้ผู้หญิงจำเป็นต้องพัฒนารูปแบบอำนาจอื่นๆ ซึ่งมักเป็นอำนาจในการชักจูงหรือหว่านล้อม (persuasive power) มากกว่าอำนาจในการบังคับ (coercive power) จาเก็ตต์เปรียบเทียบว่า กิจกรรมภายในครัวเรือนที่ผู้หญิงมักมีบทบาทสำคัญ มีลักษณะที่คล้ายคลึงกับการสร้างความร่วมแรงร่วมใจ ซึ่งเป็นการใช้อำนาจในเชิงความสัมพันธ์มากกว่าการบังคับ เธอชี้ให้เห็นว่าอำนาจในลักษณะนี้มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าอำนาจในการบังคับ แต่มักถูกมองข้ามในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกระแสหลัก (Jaquette, 1984) เช่นเดียวกันกับ ฮานนาห์ อาเรนด์ท์ (Hannah Arendt) แม้เธอจะไม่ได้นิยามตัวเองว่าเป็นนักสตรีนิยมโดยตรง แต่งานของเธอได้รับการอ้างอิงอย่างกว้างขวางในวงการสตรีนิยม โดยเฉพาะแนวคิดเรื่องอำนาจ อาเรนด์ท์นิยามอำนาจในลักษณะที่แตกต่างจากสำนักสัจนิยมโดยสิ้นเชิง โดยเธอมองว่าอำนาจคือความสามารถของมนุษย์ที่จะร่วมมือหรือเห็นพ้องต้องกัน หรือการกระทำที่จะเชื่อมโยงปัจเจกที่มีประเด็นหรือข้อกังวลคล้ายๆ กัน อาเรนด์ท์แยกแยะระหว่าง "อำนาจ" กับ "ความรุนแรง" อย่างชัดเจน โดยเธอมองว่าอำนาจที่แท้จริงเกิดจากการกระทำร่วมกันของประชาชนไม่ใช้การบังคับหรือควบคุม (Arendt, 1969)

การทำทนายมุมมองชายเป็นศูนย์กลางนี้ไม่เพียงแต่จำกัดอยู่ในกรอบของแนวคิดเรื่องอำนาจเท่านั้นแต่ยังขยายไปถึงแนวคิดเรื่องความมั่นคงและการนิยามภัยคุกคาม ทิคเนอร์แย้งว่ามุมมองชายเป็นศูนย์กลางส่งผลต่อการกำหนดนิยามความมั่นคงที่ให้ความสำคัญกับรัฐ กองทัพ และภัยคุกคามจากภายนอก ทำให้ความรุนแรงในรูปแบบอื่นๆ ที่ส่งผลต่อปัจเจกภายในรัฐไม่ถูกจัดว่าเป็นภัยคุกคาม เช่น ความรุนแรงทางเพศ ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ความไม่มั่นคงทางสุขอนามัย หรือแม้กระทั่งความรุนแรงทางเพศที่เกิดขึ้นภายในกองทัพ อย่างเช่น

การล่วงละเมิดทางเพศภายในกองทัพหรือการข่มขืนในข่วงสงคราม เป็นต้น อีกทั้งการนิยามอำนาจในความหมายของความสามารถในการควบคุมอีกฝ่าย ทำให้รัฐให้ความสำคัญกับการแข่งขัน การควบคุม และการครอบงำ ซึ่งเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับคุณค่าทางเพศแบบดั้งเดิมที่เน้นคุณค่าของความเป็นชายที่แข็งแกร่ง เพราะการจะได้มาซึ่งอำนาจนั้นเชื่อมโยงกับกิจกรรมของชายในพื้นที่สาธารณะ เช่น การต่อสู้ การข่มขู่ การใช้กำลัง อาจส่งผลให้รัฐให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างกองทัพและอำนาจทางการทหารมากกว่าการคุ้มครองพลเมืองจากภัยคุกคามความภายในรัฐหรือภัยคุกคามในชีวิตประจำวันและละเลยความรุนแรงรูปแบบอื่นที่เกี่ยวข้องกับประเด็นความมั่นคง ในกรณีนี้ทิกเนอร์ได้เสนอให้มีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการศึกษาความมั่นคงโดยใช้หลักการความมั่นคงมนุษย์ที่ขยายขอบเขตของความมั่นคงไปสู่ระดับบุคคล โดยเริ่มพิจารณาจากระดับฐานรากอันได้แก่ปัจเจกบุคคลและชุมชน แล้วจึงขยายไปสู่ระดับรัฐและระบบระหว่างประเทศซึ่งเป็นโครงสร้างระดับสูงสุด วิธีการดังกล่าวช่วยให้เห็นบทบาทของรัฐในฐานะผู้ให้ความมั่นคง (state providers) ในบริบทของรัฐที่มีความขัดแย้ง โดยพบว่ายิ่งรัฐบาลให้ความสำคัญกับความมั่นคงของรัฐมากเพียงใด พลเมืองภายในรัฐโดยเฉพาะผู้หญิงยิ่งต้องเผชิญกับความไม่มั่นคงทางกายภาพมากขึ้นเพียงนั้น (Tickner, 2011)

3.2 "จำวความเป็นชาย"และวาทกรรมในนโยบายความมั่นคงที่สะท้อนค่านิยมชายเป็นศูนย์กลาง

จำวความเป็นชาย (Hegemonic Masculinity) เป็นรูปแบบของความเป็นชายที่มีอิทธิพลเหนือกว่ารูปแบบอื่น ๆ และถูกใช้เพื่อรักษาความได้เปรียบของผู้ชายในโครงสร้างอำนาจแบบปิตาธิปไตย แนวคิดนี้เสนอว่าร่างกายมีบทบาทสำคัญในการสร้างและรักษาความเป็นชายแบบครอบงำที่มักเชื่อมโยงกับสมรรถภาพทางร่างกายและการใช้ความรุนแรง เช่น ความแข็งแกร่ง การแข่งขัน และความสามารถในการควบคุมร่างกายของตนเองหรือของผู้อื่น กองทัพและกีฬาถูกใช้เป็นเครื่องมือในการผลิตความเป็นชายผ่านการฝึกฝนที่เน้นสมรรถภาพทางกายและความอดทนต่อความเจ็บปวด (Connell, 2005) แนวคิดนี้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดโครงสร้างทางอำนาจและวัฒนธรรมทางการเมืองระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของสงครามและความมั่นคง แนวคิดนี้ช่วยตอกย้ำว่าความแข็งแกร่งทางทหารและการใช้อำนาจเชิงบังคับเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นของรัฐที่มีอำนาจ ส่งผลให้การแสดงออกถึงความเป็นชายเชื่อมโยงกับความสามารถในการทำสงคราม ขณะที่แนวทางสันติวิธีมักถูกลดทอนให้เป็นสัญลักษณ์ของความอ่อนแอ การทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างสงครามและจำวความเป็นชายจึงเป็นสิ่งสำคัญในการวิพากษ์โครงสร้างอำนาจที่ครอบงำแนวคิดความมั่นคงแบบดั้งเดิม ในระดับระหว่างประเทศ แนวคิดนี้อธิบายว่าสงครามและการต่อสู้มิได้เป็นเพียงเวทีแห่งการแข่งขันทางอำนาจของรัฐเท่านั้นแต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการกำหนดและตอกย้ำอัตลักษณ์ความเป็นชายแบบครอบงำภายในโครงสร้างทางสังคมและการเมือง ในบริบทนี้สงครามระหว่างรัฐเปรียบเสมือนสนามประลองที่ใช้ทดสอบศักยภาพและความแข็งแกร่งของความเป็นชาย โดยรัฐที่สามารถแสดงอำนาจทางทหารหรืออาจทางเศรษฐกิจเหนือคู่แข่งได้จะถูกมองว่าเป็นรัฐมหาอำนาจหรือ "รัฐชายแท้" ที่ทรงพลัง ในขณะที่รัฐที่พ่ายแพ้หรือมีนโยบายที่เน้นการเจรจาต่อรองมากกว่าการใช้กำลังมักถูกมองว่าอ่อนแอหรือไร้สมรรถภาพในเชิงยุทธศาสตร์ นอกจากนี้มิติทางชนชั้นและชาติพันธุ์ในแนวคิดจำวความเป็นชายยังสามารถอธิบายผ่านนโยบายการจ้างงานเจ้าหน้าที่รัฐและการเกณฑ์ทหารในดินแดนอาณานิคม เช่น การใช้นโยบายแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นและจัดตั้งกองกำลังชนกลุ่มน้อยของรัฐบาลสหราชอาณาจักรในอาณานิคมไม่เพียงเป็นยุทธศาสตร์ทางการเมืองและการทหาร แต่ยังผลิตซ้ำอัตลักษณ์ทางเพศในบริบทอาณานิคม การเข้าร่วมกองทัพอาณานิคมกลายเป็นสัญลักษณ์แห่งการพิสูจน์ความเป็นชาย เชื่อมโยงบทบาท "ผู้พิทักษ์ความสงบ" กับอำนาจในระดับต่าง ๆ และการมีส่วนร่วมกับอำนาจเจ้าอาณานิคมถูกมองว่าเป็นหนทางยกระดับ "ความเป็นชาย" ของผู้ชายในอาณานิคม สะท้อนความเข้าใจว่าความเป็นชายสามารถถูกจัดลำดับตามโครงสร้างอำนาจโลก (Hooper, 2001) ขณะเดียวกันกลับผลักดันความเป็นหญิงให้มีสถานะด้อยกว่าทั้งในทางสัญลักษณ์และในทางปฏิบัติเพื่อนำความเป็นชายโดดเด่นขึ้นมา เช่น ในรัสเซียหลังการล่มสลายของสหภาพโซเวียต ความพยายามในการ "คืนความเป็นชาย" ให้แก่รัสเซียเกิดขึ้นจากวิกฤตอัตลักษณ์ของรัฐและชายรัสเซียในยุค 1990 ที่รู้สึก

สูญเสียบทบาทและศักดิ์ศรีภายหลังจากความพ่ายแพ้ทางภูมิรัฐศาสตร์และเศรษฐกิจ การให้ความสำคัญกับคุณค่าของครอบครัวแบบดั้งเดิมและการสร้างภาพผู้หญิงโดยเฉพาะผู้ที่เปี่ยมมารดาในฐานะผู้หญิงในอุดมคติของรัสเซียที่รัฐต้องปกป้องจากสภาวะอันตราย ส่งผลให้รัฐที่ความชอบธรรมที่จะจัดการกับภัยคุกคามอันได้แก่ กลุ่มที่เปี่ยมเบนจากบทบาททางเพศแบบดั้งเดิม เช่น เฟมินิสต์และผู้มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ+) ที่ถูกทำให้กลายเป็นภัยคุกคามต่อชาติ ศีลธรรม และโครงสร้างครอบครัว “แบบรัสเซียแท้” (Wilkinson, 2018) กล่าวได้ว่ารัฐซึ่งยึดอุดมการณ์ความเป็นชายเชิงอำนาจจึงมีแนวโน้มต่อต้านแนวคิดสิทธิสตรี ความหลากหลายทางเพศ และนโยบายความเสมอภาค (DEI) ซึ่งสะท้อนความพยายามในการชำระระเบียบโลกที่ผลิตซ้ำอัตลักษณ์ชายเป็นใหญ่ทั้งในระดับรัฐและระดับปัจเจก

แม้ว่านักวิชาการสายกระแสหลักจะพยายาม “เพิ่ม” ปัจจัยเรื่องเพศสภาพเข้ามาในการศึกษา แต่ฮูเปอร์ก็ยังแย้งว่า เพศสภาพไม่สามารถถูกเพิ่มเข้าไปเป็นเพียงตัวแปรหนึ่งในแบบจำลองเดิมได้เพราะโครงสร้างความคิดของการเมืองระหว่างประเทศไม่ได้ถูกถูกสร้างขึ้นบนรากฐานของความเป็นชายเท่านั้นแต่ยังช่วยสร้างและรักษาอัตลักษณ์ความเป็นชายด้วย เธอได้ยกตัวอย่างโดยอธิบายสงครามเย็นว่าไม่ได้เป็นเพียงความขัดแย้งทางอุดมการณ์ระหว่างสหรัฐและสหภาพโซเวียตเท่านั้น แต่ยังเป็นเวทีที่ความเป็นชายถูกสร้างและใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองระหว่างประเทศ ความเป็นชายแบบขาวของโลกตะวันตกถูกเชื่อมโยงกับลักษณะของ “ชายอเมริกัน” (American Man) ซึ่งหมายถึง ชายชาวอเมริกันที่มีความเข้มแข็ง เด็ดขาด และสามารถปกป้องโลกเสรีจากภัยคุกคามของคอมมิวนิสต์ ผู้นำทางการเมืองและนักการทูตของสหรัฐ ถูกสร้างภาพให้เป็นตัวแทนของ ความเป็นชายที่แข็งแกร่ง มีเหตุผล และสามารถควบคุมสถานการณ์ทางการเมืองได้ ในขณะเดียวกันก็ทำให้ลัทธิคอมมิวนิสต์มีลักษณะ “เป็นผู้หญิง” หรือ “อ่อนแอ” ผ่านวาทกรรมและโฆษณาชวนเชื่อ คำว่า “soft” (อ่อนนุ่ม) “effeminate” (อ่อนแอ) และ “passive” (เฉยเมย) ในขณะที่สหภาพโซเวียตมักถูกสร้างภาพให้เป็น “ชายก้าวร้าว” ใช้เพื่อวิพากษ์วิจารณ์ลัทธิคอมมิวนิสต์ว่าเป็นระบบที่ ไร้ประสิทธิภาพ ไร้เสถียรภาพ และไม่สามารถปกป้องประชาชนของตนได้ (Hooper, 1999)

ไม่เพียงเท่านั้นนอกจากการกำหนดโครงสร้างทางการเมืองและยุทธศาสตร์โดยยึดค่านิยมชายเป็นศูนย์กลางแล้ว ภาษาและวาทกรรมที่ใช้ในวงการความมั่นคงมีบทบาทสำคัญในการสร้างและคงอยู่ของแนวคิดดำรงรักษานิยามความมั่นคงแบบชายเป็นใหญ่และที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเชิงนโยบาย ในกรณีนี้ แครอล โคห์น (Carol Cohn) เปิดเผยว่าภาษาที่ใช้โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการป้องกันประเทศและยุทธศาสตร์นิวเคลียร์ (defense intellectuals) มักอ้างอิงคำศัพท์เชิงเทคนิค (technostrategic discourse) ซึ่งสะท้อนอำนาจของความเป็นชายและลดทอนความสำคัญของชีวิตมนุษย์ ตัวอย่างเช่น การใช้คำว่า “clean bombs” (ระเบิดสะอาด) แทน “nuclear bombs” (ระเบิดนิวเคลียร์) เพื่อทำให้ผลกระทบของอาวุธนิวเคลียร์ดูเป็นกลางหรือยอมรับได้มากขึ้น ในทำนองเดียวกัน คำว่า “collateral damage” (ความเสียหายข้างเคียง) ถูกใช้เพื่ออ้างถึงการเสียชีวิตของพลเรือนในการโจมตีทางทหาร ซึ่งช่วยให้การหารือเกี่ยวกับสงครามและการทำลายล้างดูห่างไกลจากผลกระทบที่แท้จริง อีกทั้งวาทกรรมในแวดวงยุทธศาสตร์นิวเคลียร์ยังแฝงไปด้วยอุปมาอุปไมยที่สะท้อนอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ ตัวอย่างเช่น การเรียกระเบิดนิวเคลียร์ที่ทดสอบสำเร็จว่า “ลูกชาย” และระเบิดที่ทดลองล้มเหลวว่า “ลูกสาว” หรือการใช้คำว่า “penetration aids” เพื่ออธิบายเทคโนโลยีที่ช่วยให้ขีปนาวุธสามารถเจาะระบบป้องกันของศัตรู วาทกรรมเหล่านี้ตอกย้ำค่านิยมของความเป็นชายเชิงก้าวร้าวและช่วยให้ผู้เชี่ยวชาญสามารถหารือเกี่ยวกับการทำลายล้างในระดับมหาศาสตร์โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบด้านมนุษยธรรม (Cohn, 1987) ยิ่งไปกว่านั้นการยึดถืออุดมการณ์ความเป็นชายทำให้รัฐมีทางเลือกที่จำกัดในการแก้ไขความขัดแย้งโดยสันติวิธี เพราะความเป็นชายถูกเชื่อมโยงกับความแข็งแกร่งและความสามารถในการใช้กำลัง ดังนั้นการจัดการความขัดแย้งด้วยการเจรจาทางทูต การประนีประนอมแบบสันติวิธี หรือการลดการใช้อาวุธถูกมองว่าเป็นแนวคิดของ “พวกขี้ลาด” (wimps) หรือเป็นมุมมองของผู้หญิงที่ไม่มีเหตุผลเพียงพอในการประเมินภัยคุกคาม ซึ่งจะถูกตีความว่าเป็น

ความอ่อนแอและไม่สามารถปกป้องผลประโยชน์แห่งชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักการเมืองหรือผู้กำหนดนโยบายที่แสดงความล้มเหลวการใช้กำลังมักถูกกล่าวหาว่า "ไม่เป็นลูกผู้ชายพอ" ซึ่งสะท้อนแนวคิดความมั่นคงแบบชายเป็นใหญ่ ด้วยเหตุนี้การดำเนินนโยบายแบบสันติวิธีที่ถูกเชื่อมโยงกับความเป็นหญิงจึงมักไม่ได้รับการพิจารณาในกระบวนการกำหนดนโยบาย (Cohn, 1993)

การให้ความสำคัญสูงสุดกับความเป็นชาย ส่งผลให้คุณค่าทางสังคมอื่นๆ ถูกลดทอนความสำคัญลง โดยเฉพาะแนวคิดเกี่ยวกับสันติวิธีและการคุ้มครองพลเรือน กระบวนทัศน์ที่แบ่งแยกระหว่าง "ประเด็นสำคัญ" กับ "ประเด็นรอง" ไม่เพียงแต่มีอิทธิพลต่อโครงสร้างทางสังคมในระดับปัจเจกบุคคล แต่ยังสะท้อนอยู่ในกระบวนการตัดสินใจของรัฐและผู้กำหนดนโยบายด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ (Hooper, 2001) หนึ่งในตัวอย่างที่ชัดเจนคือ แนวคิด "รัฐในฐานะนักรบ" (Warrior State) ซึ่งทำให้ความสามารถในการทำสงครามกลายเป็นดัชนีชี้วัดความแข็งแกร่งของรัฐ ขณะที่รัฐที่ให้ความสำคัญกับการเจรจาหรือสันติวิธีมักถูกมองว่าอ่อนแอ (Cohn, 1993) ภายใต้กรอบแนวคิดนี้ การเข้าสู่สงครามจึงได้รับความชอบธรรมโดยไม่ได้นับถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อพลเรือน แม้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างเพศสภาพกับสงครามมีความซับซ้อนมากกว่าการแบ่งแยกอย่างเด็ดขาดระหว่างผู้ชายในฐานะผู้สนับสนุนสงครามและผู้หญิงในฐานะเหยื่อ "รัฐนักรบ" ไม่ได้ดำรงอยู่ได้ด้วยการสนับสนุนจากผู้ชายเท่านั้น แต่ยังรวมถึงผู้หญิงที่สนับสนุนสงคราม ผู้หญิงที่เป็นทหาร ผู้นำหญิงที่เลือกทำสงคราม ผู้หญิงที่กดดันให้ผู้ชายเข้าร่วมสงคราม และผู้หญิงที่ต้องการให้บุตรชายเสียสละเพื่อชาติ (Enloe, 2000; Sylvester, 2010) ทั้งนี้แม้ว่าสตรีนิยมไม่ได้เท่ากับการเป็นผู้หญิง ผู้หญิงทุกคนไม่ได้เป็นนักสตรีนิยม บางคนเป็นฝ่ายต่อต้านสตรีนิยม และบางกระแสของสตรีนิยมก็อาจมีส่วนในการสร้างความรุนแรงและอันตราย แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่า ผู้หญิงเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงทั้งทางตรงและทางอ้อม

ผู้หญิงเป็นเหยื่อของสงครามทั้งในแง่ของ ความสูญเสียและความรุนแรงทางเพศ พวกเธอเผชิญกับการบาดเจ็บทางร่างกาย การสูญเสียทรัพย์สิน และการพลัดพรากจากสมาชิกในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นมารดาที่สูญเสียบุตรชายหรือภรรยาที่สูญเสียสามีในสงคราม นอกจากนี้ ผู้หญิงยังตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงทางเพศอย่างเป็นระบบ อย่างเช่น การข่มขืนหมู่ในบอสเนียในช่วงระยะเวลาระหว่างปี 1992-1995 หรือการข่มขืนหมู่และความพยายามฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในรวันดาปี 1994 สงครามการปล้นสะดมและการล่องละเมิดทางเพศผู้หญิงของทหารในช่วงสงครามเกิดขึ้นในหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นทหารข่มขืนผู้หญิงต่างชาติ ทหารชายในกองทัพข่มขืนทหารหญิง ทหารชายข่มขืนเชลยหญิงในค่ายทหาร การข่มขืนหมู่ผู้หญิงที่ต่างเชื้อชาติและชาติพันธุ์เพื่อแสดงออกถึงการทำลายเผ่าพันธุ์ในเชิงสัญลักษณ์ และอื่นๆ อีกหลายรูปแบบ ทั้งนี้การใช้ความรุนแรงทางเพศในสงครามไม่ได้เป็นเพียงผลพลอยได้ของความขัดแย้งทางอาวุธ แต่เป็นกลยุทธ์เชิงโครงสร้างที่มีรากฐานอยู่บนแนวคิดความมั่นคงแบบชายเป็นใหญ่ ซึ่งให้ความสำคัญกับอำนาจและความแข็งแกร่งของรัฐ มากกว่าการคุ้มครองพลเรือนและสิทธิมนุษยชนของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสงคราม (Enloe, 2000) ไม่เพียงเท่านั้นผู้หญิงยังถูกใช้เป็นเครื่องมือในระบบความมั่นคงของรัฐและการตอกย้ำความเป็นชาย ในบริบทอาณานิคม ผู้หญิงพื้นเมืองถูกนำเสนอผ่านภาพถ่ายโปสการ์ดเพื่อสะท้อนความล้าหลังของโลกตะวันออกและแสดงอำนาจของเจ้าอาณานิคม ในขณะเดียวกัน กลุ่มต่อต้านอาณานิคมก็ใช้ภาพเหล่านี้เพื่อสร้างอัตลักษณ์ชาติและอ้างความชอบธรรมในการปกป้องเกียรติของสตรีพื้นเมือง ทั้งสองกรณี ผู้หญิงล้วนถูกอุปโลกน์เป็นวัตถุสำหรับการพิสูจน์ความเป็นชาย นอกจากนี้ ผู้หญิงพื้นเมืองยังถูกใช้เป็นวัตถุทางเพศสำหรับชายต่างชาติ บางรายถูกใช้ประโยชน์ผ่านการแต่งงานเพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจหรือการตั้งถิ่นฐาน หรือถูกใช้เป็นแรงงานรับใช้ การครอบครองผู้หญิงพื้นเมืองโดยเจ้าอาณานิคมยังมีนัยต่อการฟื้นฟูความรู้สึกเคารพตนเองของผู้ชายพื้นเมืองที่สูญเสียไปจากการตกเป็นอาณานิคม (Enloe, 2014, p. 89-92)

แนวคิด "จำวความเป็นชาย" สะท้อนให้เห็นว่าสงครามและการต่อสู้ไม่ได้เป็นเพียงการแข่งขันทางอำนาจของรัฐ แต่ยังเป็น เวทีที่ช่วยสร้างและรักษาอัตลักษณ์ความเป็นชาย โดยรัฐที่สามารถแสดงศักยภาพทางทหารจะถูกมองว่าเป็น "รัฐชายแท้" ในขณะที่รัฐที่พึ่งพาการเจรจาต่อรองหรือแนวทางสันติวิธีมักถูกมองว่าอ่อนแอ แนวคิด

ดังกล่าวไม่เพียงครอบงำแนวทางด้านนโยบายความมั่นคงของรัฐเท่านั้น แต่ยังสะท้อนผ่านวาทกรรมทางยุทธศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเชิงนโยบาย และเมื่อพิจารณา ในบริบทของรัฐและกองทัพจะเห็นได้ว่ากลไกที่ช่วยรักษาโครงสร้างอำนาจนี้ไม่ได้ปรากฏออกมาอย่างชัดเจนและไม่ได้อำนาจอยู่ในเฉพาะพื้นที่ทางการทหาร แต่ขยายไปสู่โครงสร้างทางสังคมที่กำหนดบทบาทของชายและหญิงภายใต้กระบวนการยุทธธาภิวัตน์

3.3 กระบวนการยุทธธาภิวัตน์ (Militarization) : บทบาทที่หลากหลายของผู้หญิงและสตรีนิยมในประเด็นความมั่นคง

การดำเนินนโยบายความมั่นคงด้วยแนวคิดชายเป็นศูนย์กลางไม่ได้เกิดขึ้นเพียงจากการกำหนดนโยบายอย่างตรงไปตรงมา แต่เป็นผลผลิตของโครงสร้างทางสังคมที่จัดลำดับความสัมพันธ์ทางเพศ ซึ่งกำหนดว่าใครมีบทบาทในกระบวนการสร้างและรักษาความมั่นคงของรัฐ ซินเธีย เอ็นโล (Cynthia Enloe) ชี้ให้เห็นว่า รัฐและกองทัพพึ่งพาการแบ่งแยกบทบาททางเพศสภาพผ่านกระบวนการยุทธธาภิวัตน์ (Militarization) ซึ่งหมายถึงกระบวนการที่ทำให้แนวคิด ความสัมพันธ์ และสถาบันทางสังคมถูกปรับเปลี่ยนให้มีความเกี่ยวข้องกับการทหารมากขึ้น กระบวนการนี้ยังรวมถึงการยกย่องค่านิยมทางทหาร เช่น ระบบลำดับชั้น (hierarchy) การเชื่อฟัง (obedience) และการเสริมสร้างความเชื่อว่าโลกเป็นสถานที่อันตรายซึ่งวิธีการทางทหารเป็นทางออกที่มีประสิทธิภาพที่สุด กระบวนการดังกล่าวทำให้โครงสร้างชายเป็นใหญ่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายด้านความมั่นคงของรัฐ และส่งผลให้ทางเลือกในการแก้ไขความขัดแย้งโดยสันติวิธีถูกมองข้ามหรือลดความสำคัญลง (Enloe, 2000) อย่างเช่น การกำหนดบทบาทของชายและหญิงในรัฐ ในแนวคิดความมั่นคงแบบดั้งเดิม ผู้ชายถูกกำหนดให้เป็น "ผู้พิทักษ์ชาติ" (Protectors) ผ่านบทบาทในกองทัพและหน่วยงานความมั่นคง ในขณะที่ผู้หญิงถูกกำหนดให้เป็น "ผู้ถูกปกป้อง" (Protected) ซึ่งตอกย้ำแนวคิดชายเป็นศูนย์กลางที่มองว่าผู้หญิงไม่มีบทบาทสำคัญในกระบวนการสร้างความมั่นคงของรัฐ แต่ในความเป็นจริงกองทัพและอุตสาหกรรมความมั่นคงต้องพึ่งพาผู้หญิงอย่างมาก อย่างในกองทัพเองแม้ว่าผู้หญิงจะสามารถเข้ารับราชการทหารได้ในหลายประเทศ แต่พวกเขากลับถูกจำกัดอยู่ในบทบาทที่แตกต่างจากทหารชายตามกรอบความเชื่อเรื่อง "ผู้ปกป้อง" กับ "ผู้ถูกปกป้อง" สนามรบยังคงเป็นพื้นที่ของผู้ชายในขณะที่ทหารหญิงมักถูกมอบหมายให้ทำหน้าที่สนับสนุน อย่างเช่น ในสหรัฐฯ ที่อัตราทหารหญิงในเหล่านาวิกโยธินจะน้อยกว่าเหล่าอื่นๆ เพราะนาวิกโยธินมักถูกมองว่าเป็น "หน่วยรบที่แข็งแกร่งที่สุด" และเน้นการฝึกที่เข้มข้นที่สุดและมีวัฒนธรรมองค์กรที่ให้คุณค่ากับความเป็นชายเชิงก้าวร้าว ความแข็งแกร่ง และความอดทนทางร่างกายสูงกว่าเหล่าอื่น ทำให้มีการปลูกฝังแนวคิดที่ "นักรบที่แท้จริง" ต้องเป็นผู้ชาย ซึ่งส่งผลให้ผู้หญิงถูกกีดกันทางโครงสร้างแม้ว่าจะไม่ได้มีข้อจำกัดทางกฎหมาย (Enloe, 2010, p. 163) ทั้งนี้แม้ว่าการเลือกปฏิบัติทางเพศในภาคการทำงานจะมีแนวโน้มลดลง แต่ปรากฏการณ์ที่กลับเพิ่มขึ้นคือการที่ทหารหญิงประสบกับการล่วงละเมิดทางเพศจากเพื่อนร่วมงานเพศชาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากผู้บังคับบัญชาที่มีตำแหน่งสูงกว่า อย่างไรก็ตาม ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นภายหลังเหตุการณ์การล่วงละเมิดทางเพศคือการที่ทหารหญิงเลือกที่จะไม่เปิดเผยเหตุการณ์ดังกล่าว เนื่องจากขาดความเชื่อมั่นว่าระบบสายการบังคับบัญชาจะสามารถดำเนินการให้ความเป็นธรรมแก่พวกเขาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Enloe, 2014, pp. 151-155)

กระบวนการยุทธธาภิวัตน์ ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแต่ภายในพื้นที่ทางการทหารแต่ยังครอบคลุมถึงการกำหนดบทบาทของผู้หญิงนอกกองทัพด้วย อย่างเช่น ภารยาทหาร ก็เป็นอีกกลุ่มที่กลายเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างความมั่นคงของรัฐโดยที่พวกเขาไม่มีอำนาจต่อรอง ผู้หญิงกลุ่มนี้ต้องเผชิญกับความคาดหวังทางสังคมให้เป็น "ภรรยาที่ดีของกองทัพ" ซึ่งหมายถึงการเป็นผู้สนับสนุนสามี ปรับตัวตามคำสั่งของรัฐ เช่น การย้ายถิ่นฐานตามสามี และต้องดูแลครอบครัวเมื่อสามีไม่อยู่ บทบาทนี้ยังเกี่ยวข้องกับการควบคุมร่างกายและอารมณ์ของผู้หญิง ภารยาทหารถูกคาดหวังให้ตอบสนองความต้องการทางเพศของสามีและรักษาความสัมพันธ์ในครอบครัวให้มั่นคงเพื่อค้ำจุนโครงสร้างของกองทัพ ในลักษณะเดียวกัน ผู้หญิงที่ให้บริการทางเพศก็ถูกทำให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการยุทธธาภิวัตน์ โดยเฉพาะในบริบทที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความสัมพันธ์ทางการทหารระหว่างประเทศ ตัวอย่าง

สำคัญคือกรณีของรัฐบาลเกาหลีใต้ในช่วงสงครามเย็นที่ใช้หญิงบริการทางเพศเป็นเครื่องมือทางการทูตเพื่อรักษาความสัมพันธ์ด้านความมั่นคงกับสหรัฐฯ โดยรัฐได้ควบคุมร่างกายของพวกเธอผ่านมาตรการตรวจและป้องกันโรคติดต่อและปลูกฝังอุดมการณ์ให้พวกเธอเป็น "ทูตทางวัฒนธรรม" ที่ช่วยสร้างความพึงพอใจให้กับทหารอเมริกันเพื่อให้สหรัฐฯ คงกองกำลังไว้ในประเทศเกาหลีใต้ (Moon, 1997) ทั้งสองกรณีนี้สะท้อนให้เห็นว่า กระบวนการยุทธภวัตินไม่เพียงแต่สร้างโครงสร้างอำนาจทางการเมืองการทหาร แต่ยังควบคุมและกำหนดบทบาทของผู้หญิงให้สอดคล้องกับเป้าหมายของรัฐในการรักษาความมั่นคงและอำนาจทางยุทธศาสตร์ของประเทศ ความมั่นคงของรัฐจึงถูกสร้างขึ้นบนพื้นฐานของการลดทอนอำนาจของผู้หญิงและการใช้ร่างกายของพวกเธอเป็นทรัพยากรที่สนับสนุนกองทัพทั้งทางตรงและทางอ้อม

จากที่กล่าวมาข้างนี้จะเห็นได้ว่าทฤษฎีกระแสหลักที่ใช้ศึกษาความมั่นคงระหว่างประเทศ อย่างสำนักสังคมนิยม มีลักษณะยึดเอารัฐเป็นศูนย์กลางและให้ความสำคัญกับอำนาจทางการเมืองการทหาร โดยอาศัยกรอบคิดที่มีมุมมองทางเพศสภาพแบบชายเป็นศูนย์กลาง นักทฤษฎีสตรีนิยมได้วิพากษ์ว่าแนวคิดดังกล่าวละเลยมิติภัยคุกคามความมั่นคงในชีวิตประจำวันของผู้หญิงและเป็นการผลิตซ้ำความคิดจำวาทความเป็นชายที่เชื่อมโยงความเข้มแข็งของรัฐกับศักยภาพทางทหาร ในขณะที่ลดทอนคุณค่าของแนวทางการแก้ไขปัญหโดยสันติวิธี ระบบความคิดนี้ยังฝังตัวอยู่ในวาทกรรมด้านความมั่นคงซึ่งใช้ภาษาเชิงเทคนิคและการลดทอนมิติด้านมนุษยของความขัดแย้งและสงคราม ส่งผลให้การใช้กำลังทางทหารถูกทำให้เป็นเรื่องปกติธรรมดา (Normalization) นอกจากนี้กระบวนการยุทธภวัตินยังช่วยดำรงรักษาการให้ความสำคัญกับความมั่นคงแบบดั้งเดิมโดยการกำหนดบทบาททางเพศของทั้งชายและหญิงให้ดำรงอยู่เพื่อสนับสนุนภารกิจของกองทัพและรัฐทั้งในเชิงปฏิบัติการและเชิงสัญลักษณ์ ดังนั้น ความมั่นคงของรัฐจึงถูกประกอบสร้างบนพื้นฐานของการสร้างอำนาจของเพศชายและการจำกัดบทบาทของเพศหญิงทั้งในพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ส่วนตัว ด้วยเหตุนี้สตรีนิยมจึงเสนอให้มีการขยายขอบเขตของนิยามความมั่นคงไปสู่ระดับปัจเจกหรือความมั่นคงมนุษย์เพื่อให้ครอบคลุมมิติทางสังคมและเพศสภาพ แทนที่จะมุ่งเน้นเฉพาะการปกป้องรัฐและอำนาจทางการเมืองการทหาร

4. สตรีนิยมกับการขยายกรอบความมั่นคงสู่ระดับปัจเจกบุคคลและชีวิตประจำวัน

การศึกษาสตรีนิยมด้านความมั่นคงได้พยายามนำเสนอกรอบแนวคิดที่กว้างขึ้น โดยมุ่งเน้นไปที่ "ความมั่นคงของมนุษย์" อันหมายถึง แนวทางการรักษาความมั่นคงแห่งชาติและระหว่างประเทศที่ให้ความสำคัญสูงสุดกับมนุษย์และปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและเศรษฐกิจที่ซับซ้อน (Gregoratti, 2018) ซึ่งพิจารณาความมั่นคงของปัจเจกและมองว่าปัจเจกเป็นตัวแสดงที่สำคัญไม่น้อยไปกว่ารัฐ ดังนั้นความมั่นคงจึงไม่ได้จำกัดขอบเขตอยู่เพียงการปกป้องอำนาจอธิปไตยของรัฐและการเสริมสร้างขีดความสามารถทางการเมืองการทหาร และกระตุ้นให้มีการตั้งคำถามเกี่ยวกับนิยามของความมั่นคงว่าครอบคลุมประเด็นใดบ้าง และใครควรเป็นศูนย์กลางของความมั่นคงดังกล่าว (Sjoberg, 2010, pp. 4-7) แม้ว่าสตรีนิยมไม่ได้มีจุดยืนที่เป็นเอกภาพในการต่อต้านการใช้กำลังทางทหารหรือการยุทธภวัตินเสมอไป บางกระแสของสตรีนิยมกลับสนับสนุนและส่งเสริมการยุทธภวัตินและแนวคิด "รัฐนักรบ" โดยอ้างว่าเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพที่สุดในการปกป้องสิทธิสตรี ส่งเสริมสิทธิมนุษยชน และ "ช่วยเหลือ" หรือ "ปลดปล่อย" ผู้หญิงในประเทศโลกที่สาม เราเห็นตัวอย่างได้จากนักการเมืองหญิงที่มีอิทธิพลอย่างฮิลลารี คลินตัน (Hillary Clinton) คอนโดลีซซา ไรซ์ (Condoleezza Rice) หรือแมเดเลน อัลไบรต์ (Madeleine Albright) ที่สนับสนุนการใช้กำลังทางทหารในนามของการปกป้องสิทธิมนุษยชนและสิทธิสตรี (Eisenstein, 2007) นอกจากนี้ยังมีกรณีที่กองทัพใช้วาทกรรมสตรีนิยมในการสร้างภาพลักษณ์ใหม่และให้ความชอบธรรมแก่การยุทธภวัตินอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม สตรีนิยมได้พยายามขยายขอบเขตการวิเคราะห์เรื่องความมั่นคงจากกรอบที่เน้นรัฐและกองทัพ ไปสู่ความเข้าใจที่มุ่งเน้นปัจเจกบุคคล โดยเฉพาะผ่านกรอบ "ความมั่นคงของมนุษย์" (Human Security) ที่เกิดขึ้นในช่วงกลางทศวรรษ 1990 โดยโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) แนวคิดนี้ให้

ความสำคัญกับความปลอดภัยในชีวิตประจำวันของผู้คนจากภัยความรุนแรงเชิงโครงสร้าง เช่น ความยากจน การละเมิดสิทธิมนุษยชน ความรุนแรงทางเพศ และโรคระบาด มากกว่าความมั่นคงจากภัยคุกคามทางทหาร เท่านั้น (UNDP, 1994) แม้รายงานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ Human Development Report) ของ โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติจะมีได้ระบุอิทธิพลของสตรีนิยมอย่างชัดเจน แต่แนวคิดในการเน้นให้มนุษย์อยู่ ศูนย์กลางในการกำหนดนโยบายกลับสอดคล้องกับข้อเสนอของนักสตรีนิยมในสายวิพากษ์ ที่เน้นประสบการณ์ ของผู้หญิงในชีวิตประจำวัน ความเปราะบางในพื้นที่ส่วนตัว และผลกระทบของนโยบายรัฐต่อกลุ่มชายขอบ ดังที่ เอ็นโลได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า "เรื่องส่วนตัวเป็นเรื่องระหว่างประเทศ และเรื่องระหว่างประเทศเป็นเรื่องส่วนตัว" (the personal is international, and the international is personal) (Enloe, 2014, p. 343) สะท้อน ให้เห็นว่าความรุนแรงและความไม่เท่าเทียมในระดับครัวเรือนมีความเชื่อมโยงกับโครงสร้างอำนาจและ ความขัดแย้งในระดับระหว่างประเทศ สตรีนิยมจึงให้ความสำคัญกับประสบการณ์ชีวิตของผู้หญิงและผลกระทบที่ พวกเธอได้รับจากนโยบายต่างประเทศหรือนโยบายความมั่นคง โดยเน้นการตั้งคำถามเชิงสตรีนิยมเพื่อตรวจสอบ ประเด็นดังกล่าวและเน้นให้ใช้ประสบการณ์ของผู้หญิงเป็นพื้นฐานในการออกแบบงานวิจัยเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ที่ เป็นประโยชน์และส่งเสริมความเสมอภาค (Tickner, 2006)

ในการศึกษาประเด็นเพศสภาพในบริบทของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คำถามที่ดูเหมือนจะเรียบง่าย และกระชับ นั่นคือ "ผู้หญิงอยู่ที่ไหน?" (Where are women?) (Enloe, 2014, p. 13) กลับกลายเป็น จุดเริ่มต้นที่ทรงพลังและมีนัยสำคัญทางทฤษฎี คำถามนี้ไม่ได้เป็นเพียงการสอบถามถึงตำแหน่งแห่งที่ทางกายภาพ เท่านั้น แต่ยังเป็นการตั้งคำถามเชิงวิพากษ์ต่อโครงสร้างอำนาจที่มองไม่เห็นซึ่งกำหนดทั้งการปรากฏตัวและการไม่ ปรากฏตัวของผู้หญิงในพื้นที่ต่างๆ ของการเมืองระหว่างประเทศ และนำไปสู่ชุดคำถามเชิงลึกที่มีความซับซ้อน มากขึ้น เช่น เหตุใดผู้หญิงจึงดำรงอยู่ในสถานการณ์เหล่านั้น? ซึ่งเป็นการตั้งคำถามถึงกระบวนการ ทางประวัติศาสตร์ สังคม และการเมืองที่นำผู้หญิงไปสู่ตำแหน่งนั้นๆ หรือผู้หญิงได้รับผลกระทบจากนโยบาย และการปฏิบัติทางการเมืองระหว่างประเทศอย่างไร? ที่มักแตกต่างจากผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้ชาย ที่สำคัญ คำถามว่า "ผู้หญิงอยู่ที่ไหน?" ยังโยงไปถึงการตั้งคำถามเกี่ยวกับความรุนแรงเชิงโครงสร้าง โดยนำไปสู่ประเด็น สำคัญว่า "ความรุนแรงอยู่ที่ไหน?" (Where is violence?) ความรุนแรงในระดับใดที่ทำให้ผู้หญิงต้องดำรงอยู่ ในตำแหน่งที่ถูกกดทับ ไร้ซึ่งสิทธิมีเสียงและอำนาจในการตัดสินใจ และต้องอาศัยกลไกความรุนแรงประเภทใดบ้าง ในการธำรงรักษาความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศสภาพในระบบระหว่างประเทศ (Carver, 2017, p. 216) การตั้ง คำถามเช่นนี้เป็นเครื่องมือสำคัญในการเปิดโปงและท้าทายโครงสร้างอำนาจที่ไม่เท่าเทียมซึ่งดำรงอยู่ในระบบ ระหว่างประเทศที่มักถูกนำเสนอว่าเป็นกลางทางเพศสภาพ (gender-neutral) และนำไปสู่การเปิดเผยว่าผู้หญิง มักถูกวางไว้ในตำแหน่งที่มองไม่เห็น ไร้อำนาจ ทั้งในฐานะผู้กระทำการ (actors) และในฐานะผู้ได้รับผลกระทบ จากนโยบายและการปฏิบัติระหว่างประเทศ

การให้ความสำคัญกับมุมมองและประสบการณ์ของผู้หญิงยังสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในวิธี การศึกษาความมั่นคงระหว่างประเทศ แนวทางแบบดั้งเดิมมักให้ความสำคัญกับรัฐในฐานะศูนย์กลางของ การวิเคราะห์ และมุ่งเน้นไปที่โครงสร้างเชิงอำนาจและขีดความสามารถทางการเมือง โดยละเลยบทบาทของ ผู้หญิงในฐานะผู้สนับสนุน ผู้ดูแล และผู้ผลิตซ้ำทางสังคม ในขณะที่แนวทางสตรีนิยมกลับให้ความสำคัญกับบทบาท เหล่านี้เป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา (Tickner, 2006) ซึ่งทำให้ประเด็นที่เคยถูกมองว่าเป็นเรื่องส่วนตัว เช่น ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว บทบาทของผู้หญิงในตลาดแรงงาน และการดูแลประชาชนในช่วงวิกฤต กลายมา เป็นเรื่องของความมั่นคงระหว่างประเทศ ตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างมิติส่วนตัวกับ การเมืองระหว่างประเทศคือ การศึกษาความสัมพันธ์ส่วนตัวของผู้หญิงกับบุคคลอื่นในบริบทของความมั่นคง เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างแรงงานหญิงในภาคอุตสาหกรรมกับครอบครัวของพวกเธอ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้บริการ ทางเพศกับทหารต่างชาติ หรือความสัมพันธ์ระหว่างภรรยา กับสามีที่ดำรงตำแหน่งผู้นำทางทหารหรือการทูต

ความสัมพันธ์เหล่านี้ไม่ได้เป็นเพียงเรื่องส่วนตัวเท่านั้น แต่ยังมีนัยสำคัญต่อโครงสร้างความมั่นคงระหว่างประเทศ ตัวอย่างเช่น การปรากฏตัวของทหารต่างชาติในพื้นที่ขัดแย้งอาจนำไปสู่การเพิ่มขึ้นของการค้ามนุษย์และการแสวงหาประโยชน์ทางเพศซึ่งเชื่อมโยงกับนโยบายทางทหารและการทูตของรัฐในระดับมหภาค ในทางกลับกัน นโยบายระดับรัฐที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง เช่น กฎหมายว่าด้วยการสมรสข้ามสัญชาติ ก็สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของการเมืองระหว่างประเทศที่มีต่อชีวิตส่วนตัวของบุคคล ตัวอย่างเช่น ในหลายประเทศ ผู้หญิงที่สมรสกับชาวต่างชาติสามารถเปลี่ยนสัญชาติได้ในขณะที่ผู้ชายอาจไม่มีสิทธินี้ (Enloe, 2014, p. 9-10) กรณีนี้สะท้อนให้เห็นถึงอำนาจของรัฐในการกำหนดสถานะทางกฎหมายของบุคคลตามกรอบคิดที่ได้รับอิทธิพลจากโครงสร้างอำนาจชายเป็นใหญ่และผลประโยชน์แห่งชาติ นโยบายเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นเรื่องของกฎหมายภายในประเทศ แต่ยังเป็นส่วนหนึ่งของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความมั่นคงมิใช่เพียงเรื่องของรัฐและอำนาจทางทหาร แต่เป็นปรากฏการณ์ที่มีมิติทางสังคมและเพศสภาพที่ต้องได้รับการพิจารณา

อย่างไรก็ตาม การขยายกรอบความมั่นคงของสตรีนิยมไม่ได้เป็นเอกภาพ นักวิชาการสตรีนิยมแต่ละสำนักรับรู้และตีความปรากฏการณ์แตกต่างกัน ส่งผลให้มีนิยาม ข้อโต้แย้ง และแนวทางวิจัยที่หลากหลาย (Hansen, 2015) อย่างเช่น สตรีนิยมเชิงเหตุผลนิยม ใช้วิธีการแบบปฏิฐานนิยมที่มองรัฐเป็นหน่วยวิเคราะห์หลัก และศึกษาว่าปัจจัยด้านเพศมีผลต่อพฤติกรรมของรัฐ ในขณะที่กลุ่มจุดยืนสตรีนิยม ให้ความสำคัญกับประสบการณ์ของผู้หญิง โต้แย้งว่าวิธีคิดแบบดั้งเดิมใน IR เป็นแนวคิดปิตาธิปไตยที่กดทับมุมมองของผู้หญิง ส่วนสตรีนิยมสำนักหลังโครงสร้างนิยม วิพากษ์แนวทางสตรีนิยมเชิงจุดยืน โดยโต้แย้งว่า "ประสบการณ์ของผู้หญิง" ไม่สามารถแยกจากวาทกรรมทางสังคม และศึกษาบทบาทของภาษาในการกำหนดความเข้าใจเกี่ยวกับเพศสภาพ ความแตกต่างเหล่านี้สะท้อนความหลากหลายในการวิเคราะห์เพศสภาพในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การศึกษาความมั่นคงระหว่างประเทศแบบสตรีนิยมจึงไม่ควรถูกจำกัดอยู่ในกรอบใดกรอบหนึ่ง แต่ควรเปิดรับแนวทางที่หลากหลายเพื่อความเข้าใจที่ครอบคลุม เนื่องจากประสบการณ์ชีวิตที่แตกต่างกันของชายและหญิง ส่งผลต่อมุมมองและการอธิบายปรากฏการณ์ด้านความมั่นคงที่แตกต่างกัน

5. บทสรุป

ทฤษฎีสตรีนิยมในการศึกษาความมั่นคงระหว่างประเทศนำเสนอการวิพากษ์เชิงลึกต่อกรอบแนวคิดกระแสหลักที่มีรัฐและกำลังทหารเป็นศูนย์กลาง ซึ่งได้รับอิทธิพลจากสำนักสังคมนิยมและสังคมนิยมใหม่ ที่มุ่งเน้นการปกป้องอธิปไตยผ่านศักยภาพทางการทหาร แนวคิดดังกล่าวสะท้อนค่านิยมชายเป็นศูนย์กลางและละเลยมิติทางสังคมและเพศสภาพ นักวิชาการสตรีนิยมจำนวนหนึ่งจึงเสนอให้ขยายกรอบแนวคิดความมั่นคงไปสู่ระดับปัจเจกบุคคลผ่านกรอบ "ความมั่นคงของมนุษย์" ที่ให้ความสำคัญกับปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และเพศสภาพ โดยชี้ให้เห็นว่ากระบวนการยุทธศาสตร์และวาทกรรมความมั่นคงแบบชายเป็นศูนย์กลางมีบทบาทสำคัญในการกำหนดและควบคุมบทบาทของผู้หญิงในงานด้านความมั่นคง เช่น ภัยพิบัติทางธรรมชาติ ผู้ให้บริการทางเพศ และแรงงานหญิงในภาคอุตสาหกรรมที่สนับสนุนการทหาร ซึ่งถูกรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างความมั่นคงโดยปราศจากอำนาจต่อรอง

อย่างไรก็ตาม สตรีนิยมมิได้เป็นแนวคิดที่เป็นเนื้อเดียวกัน หากแต่เป็นสนามของการต่อสู้เชิงอุดมการณ์ทางการเมือง ที่เต็มไปด้วยความหลากหลายของทฤษฎี มุมมอง และประสบการณ์ สตรีนิยมสายเสรีนิยม บางส่วนให้ความสำคัญกับการบูรณาการผู้หญิงเข้าไปในโครงสร้างรัฐหรือองค์กรด้านความมั่นคงที่มีอยู่แล้ว ในขณะที่สตรีนิยมสายวิพากษ์ตั้งคำถามกับโครงสร้างอำนาจ ความรู้ และสถาบันทางการเมืองที่ผลิตซ้ำการกดทับผู้หญิง การนิยาม "ความมั่นคง" และ "ความมั่นคงของมนุษย์" จึงมิได้มีเพียงความแตกต่างระหว่างสตรีนิยมกับแนวคิดความมั่นคงแบบชายเป็นศูนย์กลางเท่านั้น แต่ยังมีข้อขัดแย้งภายในขบวนการสตรีนิยมเองว่าใครคือผู้หญิงที่ต้องได้รับการคุ้มครอง ใครคือผู้กระทำ และกระบวนการปลดปล่อยควรเกิดขึ้นอย่างไร ดังนั้น การเปิดพื้นที่ให้กับประสบการณ์ของผู้หญิงในการวิเคราะห์ความมั่นคงจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ไม่เพียงในฐานะข้อเรียกร้องให้ "รวม"

ผู้หญิงเข้าไปในการวิเคราะห์เท่านั้น แต่เป็นการท้าทายให้เราทบทวนและปรับเปลี่ยนวิธีคิดเกี่ยวกับความมั่นคงทั้งหมด เพื่อสร้างกรอบความเข้าใจที่หลากหลาย ยุติธรรม และตอบสนองต่อชีวิตของผู้คนอย่างรอบด้าน

Reference

- Arendt, H. (1969). *On Violence*. New York: Harcourt, Brace and World.
- Buzan, B. (1983). *People, states, and fear: the national security problem in international relations*. Brighton, Sussex: Wheatsheaf Books.
- Carver, T. (2017). Cynthia Enloe. In B. E. Carver, *Histories of Violence: Postwar Critical Thought* (p. 215-231). London: Zed Books.
- Cohn, C. (1987). Sex and death in the rational world of defense intellectuals. *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 12(4), 687-718.
- Cohn, C. (1993). Wars, Wimps, and Women: Talking Gender and Thinking War. In M. C. Woollacott, *Gendering War Talk* (pp. 227-246). New Jersey: Princeton University Press.
- Connell, R. &. (2005). Hegemonic Masculinity: Rethinking the Concept. *Gender and Society*, 19(6), 829-859.
- Detraz, N. (2012). *International Security & Gender*. Cambridge: Polity Press.
- Eisenstein, Z. (2007). *Sexual Decoys: Gender, Race and War in Imperial Democracy*. New York: Zed Books.
- Enloe, C. (2000). *Maneuvers: The International Politics of Militarizing Women's Lives*. London: University of California Press.
- Enloe, C. (2010). *Nimo's War, Emma's War: Making Feminist Sense of the Iraq War*. London: University of California Press.
- Enloe, C. (2014). *Bananas, Beaches, and Bases: Making Feminist Sense of International Politics* (Updated Edition). California: University of California Press.
- Gregoratti, C. (2018, December 14). *human security*. In Encyclopedia Britannica. <https://www.britannica.com/topic/human-security>
- Hansen, L. (2015). Ontologies, Epistemologies, Methodologies. In L. J. Shepherd, *Gender Matters in Global Politics* (pp. 17-27). New York: Routledge.
- Hartsock, N. (1983). *Money, Sex, and Power: Toward a Feminist Historical Materialism*. Boston: Northeastern University Press.
- Hooper, C. (1999). Masculinities, IR and the 'gender variable': a cost-benefit analysis for (sympathetic) gender sceptics. *Review of International Studies*, 25, 475-491.
- Hooper, C. (2001). *Manly States: Masculinities, International Relations, and Gender Politics*. New York: Columbia University Press.
- Jaquette, J. (1984). Power as Ideology: A Feminist Analysis. In J. H. Stiehm, *Women's Views of the Political World of Men* (pp. 9-29). New York: Transnational Publishers.
- Mearsheimer, J. J. (2014). *The tragedy of great power politics*. New York: WW Norton.
- Moon, K. H. (1997). *Sex among Allies: Military Prostitution in U.S./Korea Relation*. New York: Columbia University Press.

- Morgenthau, H. J. (1948). *Politics among nations : the struggle for power and peace*. New York: A.A. Knopf.
- Pitipat, S. (2010). saphāwa pen - yū - khū khōng ir. [The state of be-being-is of ir] In W. Mahattanobol (Ed.), *rat khadī withī lōk hoksip pī chai wat Khamchū*. [State Case, Way of the World: 60 Years, Chaiwat Kamchu] (pp. 95-115) Bangkok: Faculty of Political Sciences, Chulalongkorn University.
- Sjoberg, L. (2010). *Gender and International Security: Feminist Perspectives*. New York: Routledge.
- Sylvester, C. (1994). *Feminist theory and international relations in a postmodern era*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Synne L. Dyvik, J. S. (2017). *What's the Point of International Relations*. New York: Routledge.
- Tickner, J. A. (2006). Feminism Meets International Relations: Some Methodological Issues. In M. Stern, B. A. Ackerly, & J. True, *Feminist Methodologies for International Relations* (pp. 19-41). New York: Cambridge University Press.
- Tickner, J. A. (2011). Gender in World Politics. In J. Baylis, *The Globalization of World Politics: An Introduction to International Relations* (pp. 262-292). United Kingdom: Oxford University.
- Tickner, J. A. (2014). *A Feminism Voyage through and International Relations*. New York: Oxford University Press.
- UNDP. (1994). *Human Development Report 1994: New Dimensions of Human Security*. New York: Oxford University Press.
- Waltz, K. (1959). *Man, State and War: A Theoretical Analysis*. New York: Columbia University Press.
- Wilkinson, C. (2018). Mother Russia in Queer Peril: The Gender Logic of the Hypermasculine Stat. In J. A. Swati Parashar, *Revisiting Gendered States: Feminist Imaginings of the State in International Relations* (pp. 105-121). Oxford: Oxford University Press.

Global Governance of Wine Quality Standards: Old World Wine and the Role of the International Organisation of Vine and Wine (OIV) *

Pailin Kittisereechai ^a

Akekalak Chaipumee ^b

Article Info

Article history:

Received November 4, 2024.

Revised February 10, 2025.

Accepted June 25, 2025.

Keywords:

Wine; standard; global governance; OIV

* This research article is part of the study titled Global Governance of Wine Quality Standards, funded by the Faculty of Social Sciences, Kasetsart University.

Abstract

This research article is the first in a series of publications from the study titled “Global Governance of Wine Quality Standards.” The research aims to investigate the global governance processes of wine standards and the roles of various related actors. This first article focuses specifically on the governance of Old World wine, which is the origin of wine production knowledge, especially in Europe and particularly in France. It further examines how this has evolved into a global wine governance process, with the International Organisation of Vine and Wine (OIV)—the largest and oldest international wine organization—as a key actor. The article discusses the OIV’s role through the four-step global governance process proposed by Thomas G. Weiss and Ramesh Thakur, which includes managing knowledge, developing norms, formulating and promulgating recommendations, and institutionalizing ideas. The findings indicate that the OIV has played a crucial role in establishing quality standards and maintaining uniformity in the European wine industry, impacting global perceptions of wine quality. However, with New World wines gaining greater market share and consumer expectations shifting, this research points to the need for Old World wine standards to adapt in order to maintain influence in an increasingly decentralized and reputation-driven global market. The concept of decentralized reputation-based global governance, which plays a critical role in the modern wine industry, will be discussed in detail in a forthcoming research paper.

^a Asst. Prof., Department of Political Science and Public Administration, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University, Bangkok 10900, Thailand. Email: pailin.k@ku.th

^b Asst. Prof., Department of Political Science and Public Administration, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University, Bangkok 10900, Thailand. Email: akekalak.c@ku.th

**โลกาภิวัตน์มาตรฐานคุณภาพไวน์ :
ไวน์โลกเก่าและบทบาทขององค์กรองุ่นและไวน์นานาชาติ ***

ไพลิน กิตติเสรีชัย ^a

เอกลักษณ์ ไชยภูมิ ^b

Article Info

Article history:

Received 4 พฤศจิกายน 2567

Revised 10 กุมภาพันธ์ 2568

Accepted 25 มิถุนายน 2568

คำสำคัญ:

ไวน์; มาตรฐาน; โลกาภิวัตน์;
องค์กรองุ่นและไวน์นานาชาติ

* บทความวิจัยชิ้นนี้เป็นส่วน
หนึ่งของงานวิจัยเรื่อง
โลกาภิวัตน์มาตรฐานคุณภาพ
ไวน์ ที่ได้รับทุนสนับสนุนจาก
คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทคัดย่อ

บทความวิจัยชิ้นนี้เป็นบทความแรกของรายงานผลการวิจัยหัวข้อ “โลกาภิวัตน์มาตรฐานคุณภาพไวน์” ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการกำกับดูแลมาตรฐานไวน์ในระดับโลก ตลอดจนบทบาทของตัวแสดงที่เกี่ยวข้อง โดยบทความชิ้นแรกนี้จะเน้นไปที่กระบวนการอภิบาลไวน์โลกเก่าที่เป็นต้นกำเนิดขององค์ความรู้ในการผลิตไวน์ในภูมิภาคยุโรปโดยเฉพาะประเทศฝรั่งเศส และได้ขยายผลออกมาเป็นกระบวนการการกำกับดูแลไวน์ระดับโลกที่มีองค์กรองุ่นและไวน์นานาชาติซึ่งเป็นองค์กรระหว่างประเทศด้านไวน์ที่ใหญ่และเก่าแก่ที่สุดในโลกเป็นตัวแสดงที่สำคัญ โดยอธิบายถึงบทบาทขององค์กรดังกล่าวผ่านกระบวนการโลกาภิวัตน์ 4 ขั้นตอนที่น่าสนใจ โดย Thomas G. Weiss และ Ramesh Thakur ซึ่งประกอบไปด้วยการจัดการความรู้ การพัฒนาบรรทัดฐานการเผยแพร่ข้อแนะนำ และการทำให้บรรทัดฐานเหล่านั้นกลายเป็นสถาบัน ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า OIV มีบทบาทสำคัญในการสร้างมาตรฐานคุณภาพและรักษาความเป็นเอกภาพของมาตรฐานในอุตสาหกรรมไวน์ยุโรป ซึ่งส่งผลต่อการรับรู้ของตลาดโลกต่อคุณภาพไวน์ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากไวน์โลกใหม่เริ่มมีส่วนแบ่งตลาดมากขึ้นและความคาดหวังของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไป งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับมาตรฐานของไวน์โลกเก่า เพื่อรักษาอิทธิพลในตลาดโลกที่เน้นการกระจายศูนย์กลางและขับเคลื่อนโดยชื่อเสียงมากยิ่งขึ้น โดยแนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์โดยชื่อเสียงกิตติศัพท์แบบไร้ศูนย์กลาง ซึ่งมีบทบาทสำคัญในอุตสาหกรรมไวน์ยุคใหม่ จะถูกกล่าวถึงอย่างละเอียดในบทความวิจัยอีกชิ้นหนึ่งที่จะตีพิมพ์เผยแพร่ต่อไป

^a ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร 10900, ไทย. Email: pailin.k@ku.th

^b ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร 10900, ไทย. Email: akekalak.c@ku.th

บทนำ

องค์ความรู้เรื่อง “โลกาภิบาล” หรือ “global governance” ถือเป็นองค์ความรู้หนึ่งที่มีความสำคัญอย่างมากในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีกิจกรรมข้ามชาติมากมายเกิดขึ้นในแง่มุมต่าง ๆ แต่ในระบบระหว่างประเทศก็ยังคงอยู่ในภาวะที่เรียกว่า “อนาธิปไตย” อันปราศจากอำนาจศูนย์กลางที่มาทำหน้าที่กำกับดูแลหรือ “อภิบาล” กิจกรรมเหล่านั้น เมื่อไม่มีศูนย์อำนาจเดียวและตัวผู้เล่นที่ชัดเจน การอภิบาลในระดับโลกจึงมีความแตกต่างกันในแต่ละประเด็น ฉะนั้นการจะพัฒนาองค์ความรู้ในประเด็นนี้ให้มีความลุ่มลึกยิ่งขึ้นจำเป็นต้องใช้กรณีศึกษาต่าง ๆ มาเป็นตัวพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้เกี่ยวกับโลกาภิบาลนั่นเอง

สาเหตุสำคัญ 2 ประการที่ทำให้คณะผู้วิจัยเลือก “มาตรฐานคุณภาพไวน์” มาเป็นกรณีศึกษา ได้แก่ ประการแรก ไวน์คือสินค้าระดับโลก หรือ ‘global product’ ที่สำคัญประเภทหนึ่ง ข้อมูลจากปี ค.ศ. 2022 พบว่า ปริมาณการซื้อขายไวน์ทั่วโลกมีตัวเลขที่สูงเป็นประวัติการณ์ คือ 41,300 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (ประมาณ 1.45 ล้านล้านบาท) ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 9 จากปีก่อนหน้า (Ugaglia, Cardebat, & Corsi, 2019, p. 5) หากพิจารณาจากสถิติการผลิตและบริโภคไวน์แล้ว จะเห็นได้ว่า การผลิตและบริโภคที่เคยกระจุกตัวอยู่ในภูมิภาคยุโรปในอดีตนั้น ได้ขยายตัวไปทั่วโลกมากขึ้นเรื่อย ๆ ในช่วง ค.ศ. 1995-2015 การส่งออกไวน์ในระดับโลกมีปริมาณเพิ่มขึ้นเป็นเท่าตัว และหากพิจารณาจากผู้เล่นที่เกี่ยวข้องแล้ว ในปี ค.ศ. 1995 ผู้ผลิตไวน์รายใหญ่ 3 ประเทศ ได้แก่ อิตาลี สเปน และฝรั่งเศสนั้น มีปริมาณการส่งออกรวมกันคิดเป็นร้อยละ 88 ของตลาด แต่ในปี ค.ศ. 2017 ลดลงเหลือประมาณร้อยละ 66 ส่วนประเทศที่เป็นตลาดใหญ่ที่สุดสามประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และเยอรมนีนั้น ในปี ค.ศ. 1995 มีปริมาณการนำเข้าไวน์รวมกันคิดเป็นร้อยละ 80 ของปริมาณการซื้อขายไวน์ทั้งหมด แต่ในปี ค.ศ. 2017 ตัวเลขดังกล่าวลดลงเหลือเพียงร้อยละ 54 ถึงแม้ว่าตลาดไวน์ยังคงเป็นตลาดที่มีการกระจุกตัว แต่หากพิจารณาจากตัวเลขที่กล่าวมาทั้งหมด แนวโน้มการกระจายตัวของแหล่งผลิตและแหล่งตลาดมีให้เห็นอย่างชัดเจน (Ugaglia et al., 2019, p. 3)

ประการที่สอง ไวน์คือสินค้าที่มีลักษณะพิเศษ กล่าวคือ หากเราแบ่งสินค้าตามประเภทจากระดับของการประสบปัญหาความสมมาตรของข้อมูลแล้วจะสามารถแบ่งสินค้าได้ 3 ประเภท ได้แก่ 1) goods with search characteristic ซึ่งหมายถึงสินค้าที่มีต้นทุนในการชีวิตคุณภาพก่อนซื้อที่ไม่สูง เพราะสามารถเห็นและเปรียบเทียบได้ชัดเจนว่าอันไหนดีกว่าอันไหน 2) goods with experience characteristic คือสินค้าที่มีต้นทุนสูงในการชีวิตคุณภาพก่อนที่จะได้บริโภคหรือเข้ารับบริการ แต่คุณภาพนั้นสามารถชีวิตได้ไม่ยากหลังจากบริโภคหรือเข้ารับบริการแล้ว และ 3) goods with credence characteristic ก็คือสินค้าที่ชีวิตคุณภาพได้ยากทั้งก่อนและหลังการบริโภคหรือการเข้ารับบริการ (Benz, 2007, p. 2) ทั้งนี้ ในธรรมชาติของคณะผู้วิจัยเห็นว่าไวน์คือสินค้าที่จัดอยู่ระหว่างสินค้าประเภทที่ 2 และสินค้าประเภทที่ 3 เนื่องจากไวน์โดยมากจะบรรจุมาในขวดปิดสนิท และมีผู้บริโภคส่วนน้อยมากที่จะได้ชิมไวน์ก่อนเลือกซื้อ ฉะนั้น ไวน์เข้าข่ายสินค้าประเภทที่สองในแง่ที่ว่าจะสามารถตัดสินคุณภาพได้หลังจากการพิจารณา สี กลิ่น และรส แต่กระบวนการดังกล่าว ในกรณีที่เป็นบุคคลทั่วไปที่ไม่มีความรู้เรื่องไวน์ จะบอกได้เพียงแต่ว่า “ชอบ” หรือ “ไม่ชอบ” ไวน์ดังกล่าว แต่การจะตัดสินว่าคุณภาพไวน์นั้น ๆ “ดี” หรือ “ไม่ดี” นั้น จำเป็นต้องพึ่งพา “ผู้เชี่ยวชาญ” หรือผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับไวน์ในด้านต่าง ๆ จึงเป็นที่มาของอาชีพอย่าง ผู้วิจารณ์ไวน์ (wine critic) ซอมเมอลิเยร์ (sommelier)¹ รวมไปถึงการวางกฎเกณฑ์มาตรฐาน การให้คะแนน การจัดอันดับ และการรีวิว (review) ซึ่งกระบวนการต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เริ่มต้นขึ้นจาก “ชุมชนองค์ความรู้” (epistemic community) ทางด้านไวน์ ที่ทำหน้าที่จัดการความรู้เกี่ยวกับไวน์ตั้งแต่การเลือกพื้นที่ปลูกองุ่น วิธีการปลูก กระบวนการ

¹ sommelier (ซอมเมอลิเยร์) มาจากคำภาษาฝรั่งเศส โดย Oxford Dictionary ได้ให้ความหมายไว้ว่า “wine waiter” หรือ คนที่ทำหน้าที่เสิร์ฟและแนะนำไวน์ให้กับลูกค้าในร้านอาหาร สำหรับรายละเอียดเพิ่มเติม ดู (Oxford Learner's Dictionaries, n.d.)

ทำไวน์ การบรรจุขวด ไปจนถึงวิธีการดื่ม ดื่มอย่างไร ดื่มคู่กับอาหารประเภทไหน เป็นต้น และนอกจากการเข้ามาแก้ไขปัญหาความสอดคล้องของข้อมูลแล้ว ความน่าสนใจของการใช้มาตรฐานไวน์มาศึกษาในประเด็นโลกาภิวัตน์อีกประการหนึ่ง ก็คือ พลวัตของการผลิตไวน์ ทำให้ “คุณภาพไวน์” ในปัจจุบันอาจจะไม่สามารถวัดจากมาตรฐานเดียวกันได้ เนื่องจาก ‘ไวน์โลกเก่า’ และ ‘ไวน์โลกใหม่’ มีวิธีการที่แตกต่างกันในการผลิต และมีจุดเน้นที่ให้ความสำคัญที่แตกต่างกันเมื่อเป็นเช่นนี้ทำให้การกำกับดูแลมาตรฐานไวน์ในระดับสากลมีพลวัตสูงมาก และเป็นประเด็นที่มีความท้าทายควรค่าแก่การศึกษา

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านพื้นที่ในการตีพิมพ์บทความวิจัยในวารสารวิชาการทางคณะผู้วิจัยจำเป็นต้องแบ่งการนำเสนอผลการวิจัยของงานวิจัยฉบับนี้ออกเป็น 2 บทความ โดยบทความนี้จะเน้นไปที่การอภิบาลไวน์โลกเก่าและกระบวนการโลกาภิวัตน์ที่พัฒนาต่อยอดมา โดยเน้นไปที่บทบาทขององค์กรองุ่นและไวน์นานาชาติ หรือ International Organisation of Vine and Wine (OIV) ในกระบวนการโลกาภิวัตน์ 4 ขั้นตอนที่เสนอโดย Thomas G. Weiss และ Ramesh Thakur อันได้แก่ การจัดการความรู้ (managing knowledge) การพัฒนาบรรทัดฐาน (developing norms) การเผยแพร่ข้อแนะนำ (formulating and promulgating recommendations) และการทำให้บรรทัดฐานเหล่านั้นกลายเป็นสถาบัน (institutionalizing ideas)

เนื้อหาของบทความวิจัยชิ้นนี้จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ โดยเริ่มต้นจากการอภิบาลไวน์จากโลกเก่าที่เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนากระบวนการโลกาภิวัตน์มาตรฐานคุณภาพไวน์ในปัจจุบัน จากนั้นจะอธิบายกระบวนการโลกาภิวัตน์มาตรฐานคุณภาพไวน์โดยเน้นไปที่บทบาทขององค์กรองุ่นและไวน์นานาชาติหรือ OIV นั่นเอง

การอภิบาลไวน์จากโลกเก่า

เมื่อกล่าวถึงต้นตอของจารีตในการผลิตไวน์ดังกล่าวก็มักจะปรากฏคำว่า “ไวน์โลกเก่า” (Old World wine) หรือในทางเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศมักใช้คำว่าไวน์ใน “ตลาดดั้งเดิม” (traditional market) และแน่นอนว่าเมื่อกล่าวถึงประเทศที่เป็นผู้นำของการผลิตไวน์จากโลกเก่าในตลาดดั้งเดิมดังกล่าว ผู้เชี่ยวชาญแทบทั้งหมดล้วนประสานเป็นเสียงเดียวกันว่ากำลังหมายถึงไวน์ที่ผลิตจากประเทศฝรั่งเศส ทว่าเครื่องดื่มที่เรียกว่าไวน์นั้นมีความเก่าแก่ยิ่งกว่าอารยธรรมฝรั่งเศส เพราะหลักฐานในอดีตบ่งชี้ว่าต้นตอขององค์ความรู้ในการหมักไวน์ไม่ได้มีถิ่นกำเนิดจากภายในทวีปยุโรป (Lukas, 2012, pp. 10-11) แต่มาจากภายนอกยุโรปทั้งสิ้น ดังนั้นไวน์และภูมิปัญญาการหมักไวน์จึงไม่ได้มีถิ่นกำเนิดจากฝรั่งเศสหรือแม้แต่จากยุโรป และทำให้การสถาปนาความเป็น “ไวน์โลกเก่า” ของยุโรปกลายเป็นสิ่งที่เพิ่งเกิดขึ้นมาไม่นานมานี้ นั่นคือช่วงศตวรรษที่ 19 เมื่อการผลิตแบบอุตสาหกรรมเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการผลิตไวน์ในยุโรปโดยมีไวน์จากฝรั่งเศสที่ได้ตั้งต้นจารีตแบบใหม่ในกระบวนการผลิตไวน์จนทำให้ไวน์จากยุโรปกลายเป็นเครื่องดื่มที่มีรสชาติที่แปลกใหม่และซับซ้อน อันทำให้ช่วงเวลานี้เองที่ถือว่าเป็นยุคทองของไวน์ แม้ว่าไวน์ที่ว่าเป็นไวน์ที่มีถิ่นกำเนิดเฉพาะมาจากพื้นที่บางแห่งและเป็นไวน์แค่บางประเภทเท่านั้นก็ตาม (Simpson, 2011, p. 85)

ตามข้อเสนอของอ็องเดร จูเลียน (André Jullien) ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ของไวน์ในฝรั่งเศสมากที่สุดผู้หนึ่งได้เสนอว่า แม้ภูมิภาคที่เป็นแหล่งเพาะปลูกองุ่นเพื่อทำไวน์ที่มีชื่อเสียงในประเทศฝรั่งเศสอย่างภูมิภาคบอร์โดซ์เริ่มลงหลักปักฐานในฐานะแหล่งเพาะปลูกองุ่นเพื่อผลิตไวน์ขึ้นอย่างชัดเจนใน ค.ศ. 1816 หรือศตวรรษที่ 19 แต่การเปลี่ยนแปลงที่มีนัยสำคัญต่อการผลิตไวน์ฝรั่งเศสสมัยใหม่เพิ่งเริ่มเกิดขึ้นก่อนหน้าสงครามโลกครั้งที่ 1 เพียง 70-80 ปีหรือประมาณกลางศตวรรษที่ 19 ตามรสนิยมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงจากความนิยมไวน์ที่มีรสหวานและรสชาติที่หนักมาเป็นไวน์ที่มีความนุ่มนวลและความแห้งของรสชาติที่มากกว่า และในช่วงเวลาเดียวกันนี้เองที่ได้เกิดพัฒนาการสำคัญขึ้นในไวน์จากโลกเก่า นั่นคือการประกอบสร้างสิ่งบ่งชี้ทาง

ภูมิศาสตร์ (Geographical indications) หรือ GI ครั้งสำคัญในวงการอุตสาหกรรมไวน์โลกเก่าโดยเฉพาะไวน์จากภูมิภาคบอร์โดซ์ของฝรั่งเศส จนกระทั่งทำให้ฝรั่งเศสสามารถสถาปนาความเป็นเจ้าของหรือต้นตำรับของการเป็นผู้ผลิตไวน์สมัยใหม่ในเวลาต่อมา และสิ่งนั้นคือสิ่งที่เรียกว่าแตรร์วัวร์ (*terroir*)²

ในฐานะเมโนทัศน์ที่ประกอบสร้างและมีความเป็นอัตวิสัยนั้น แมทท์ คราเมอร์ (Matt Kramer) คือหนึ่งในนักวิชาการด้านไวน์ที่สนับสนุนแนวคิดเรื่องแตรร์วัวร์ และได้บัญญัติศัพท์ขึ้นว่ามาไวน์ที่ดีไม่ใช่ไวน์ที่มาจากที่ใดก็ได้แต่จะต้องเป็นไวน์ที่มาจากสถานที่ “บางแห่ง” (somewhereness) ที่มีเงื่อนไขถึงพร้อมเท่านั้น (Patterson, Buechsenstein, & Comiskey, 2018, p. 35) ดังนั้นแตรร์วัวร์จึงเป็นแนวคิดที่เขาเชื่อว่าเป็นความมั่งคั่งของความสมดุลของเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เหมาะสมที่จะผลิตไวน์ชั้นเลิศ (Kramer, 2008, pp. 225-234) ส่วนแจ็กกี ริโกซ์ (Jacky Rigaux) ในงานเรื่อง *Terroir and the Winegrower* (2006) คือตัวอย่างที่ดีของงานวิชาการที่พยายามนำเสนอและอธิบายแตรร์วัวร์ในฐานะข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์ โดยริโกซ์อธิบายว่าแตรร์วัวร์ “เป็นแนวคิดที่ไม่อาจถูกกลดทอนให้กลายเป็นเพียงเรื่องปรัมปราพื้นบ้านได้ เพราะแตรร์วัวร์แสดงให้เห็นถึงปฏิสัมพันธ์อันซับซ้อนระหว่างธรณีวิทยา ภูมิอากาศ ภูมิประเทศ ความเป็นหินของดิน การระบายน้ำ ความลาดชัน ความสูงจากระดับน้ำทะเล เนื้อดิน ชั้นของหินใต้ดิน จุลินทรีย์ในดิน จุลินทรีย์ในดิน เถา องุ่น ผลองุ่น ยีสต์ และแบคทีเรียพื้นถิ่นรวมถึงสถานที่ที่ใช้จัดเก็บไวน์... และที่สำคัญคือทักษะของผู้ปลูกไวน์นั่นเอง เพราะคนเหล่านี้คือตัวแสดงที่ตัดสินใจเปลี่ยนแปลงเนื้เขาซึ่งไม่เหมาะกับการเพาะปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ให้กลายเป็นแตรร์วัวร์ที่ทำให้กำเนิดไวน์ที่มีเอกลักษณ์อันโดดเด่นขึ้นมา” (Kramer, 2008, pp. 225-234)

จากข้อสรุปในข้างต้นของริโกซ์ คำว่าแตรร์วัวร์ในการผลิตไวน์ของฝรั่งเศสจึงหมายถึงองค์ประกอบของการผลิตไวน์ชั้นเลิศที่ประกอบไปด้วยดินที่ดี ภูมิอากาศที่ดี ภูมิประเทศที่ดี³ และสุดท้ายคือทักษะและกรรมวิธีในการผลิตที่ดี (Rigaux, 2006, pp. 24-25) โดยประวัติศาสตร์ของคำอธิบายเรื่องแตรร์วัวร์ในประเทศฝรั่งเศสนั้นต้องสืบย้อนกลับไปในสมัยศตวรรษที่ 19 โดยมีภูมิภาคบอร์โดซ์ที่เป็นสถานที่แรก ๆ ที่ริเริ่มนำแนวคิดเรื่อง GI มาโยงกับคุณภาพของไวน์ที่ผลิตขึ้นภายในภูมิภาค และต่อมาด้วยการจัดอันดับไวน์ตามคุณภาพที่ผู้ผลิตกับพ่อค้าคนกลางเป็นคนร่วมกันกำหนดขึ้นเพื่อนำเสนอต่อผู้บริโภค และต่อมาจะกลายเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการโลกาภิบาลมาตรฐานคุณภาพไวน์ที่มีความสำคัญของไวน์จากโลกเก่าผ่านการสร้างเมโนทัศน์ด้วยสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพื่อใช้ประเมินคุณภาพของไวน์หรือ GI

แตรร์วัวร์มีจุดกำเนิดจากคำอธิบายถึงความได้เปรียบในแง่สภาพพื้นที่ตั้งของผู้ผลิตไวน์จากภูมิภาคบอร์โดซ์ โดยปรากฏคำที่ใช้เป็นคำบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (appellation) ที่อิงกับสภาพที่ตั้งทางภูมิประเทศที่เป็นสถานที่ตั้งไม่ว่าจะเป็น “เมด็อก/เมด็อกบน” หรือ “แซงต์-เอมิลียง” หรือ “เกรฟฟ์” หรือ “เปสแซก-เลอญอง” มาใช้เป็นคำบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพื่อผูกโยงที่ตั้งเข้ากับสภาวะอุดมคติสำหรับการปลูกองุ่น โดยความอุดมคตินี้วางอยู่บนคำอธิบายที่ว่าพื้นดินกรวดของดินแดนดังกล่าวมีความเหมาะสมอย่างยิ่งต่อการปลูกองุ่นสำหรับผลิตไวน์ โดยเฉพาะองุ่นสายพันธุ์คาร์เบอร์เนต ซอวิญญอง (Cabernet Sauvignon) ซึ่งใช้ในการผลิตไวน์แดงที่มีคุณภาพดีและเป็นที่ยอมรับมากที่สุดชนิดหนึ่งของโลก เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การสร้างเมโนทัศน์เรื่องแตรร์วัวร์ที่อิงกับวิถีคิดเรื่องเอกลักษณ์เฉพาะของพื้นที่ตั้งทางกายภาพแต่เพียงอย่างเดียวย่อมกลายเป็นจุดอ่อนสำคัญ นั่นเพราะในความเป็นจริงแล้วผู้ผลิตไวน์ในบอร์โดซ์ย่อมรู้ดีว่าลักษณะภูมิประเทศและแร่ธาตุในดินแบบเดียวกันย่อมสามารถเกิดขึ้นได้กับดินแดนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำในที่อื่น ๆ ที่มีลักษณะภูมิอากาศ

² ซึ่งต่อจากนี้จะขอเรียกทับด้วยคำในภาษาไทยว่า “แตรร์วัวร์”

³ ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นพื้นดินที่มีความเก่าแก่ทางธรณีสัณฐานเสมอไป เพราะในความเป็นจริงแล้วภูมิประเทศของภูมิภาคบอร์โดซ์มีความเก่าแก่กว่าอีกหลายบริเวณของฝรั่งเศสที่มีชื่อเสียงด้านการปลูกองุ่นเพื่อผลิตไวน์ในระดับที่น้อยกว่าภูมิภาคบอร์โดซ์มาก เช่น ภูมิภาคคองจู หรือโบโมเลส์ เป็นต้น ดู (Frankel, 2014)

ที่ใกล้เคียงกันหรือดีกว่าได้ เช่น ไวน์โลกเก่าของอิตาลีจากภูมิภาคโปรเซกโก (Prosecco) ของอิตาลีที่วางอยู่บนคำอธิบายเรื่องแตร์รัวร์เช่นเดียวกัน (Tomasì, Gaiotti, & Jones, 2013) ดังนั้นนอกเหนือจากองค์ประกอบเรื่องธรรมชาติของดินฟ้าอากาศแล้ว องค์ประกอบที่สำคัญไม่แพ้กันอีกประการหนึ่งที่รวมกันเข้าเป็นมโนทัศน์เรื่องแตร์รัวร์ของผู้ผลิตไวน์จากภูมิภาคบอร์โดซ์จึงวางอยู่บนองค์ประกอบของตัวมนุษย์ (human element) ในเรื่องของเทคนิคและเอกลักษณ์ของกรรมวิธีในการผลิตไวน์ที่มีจารีตและแบบฉบับที่ก่อให้เกิดคุณภาพอันโดดเด่นที่ยากจะเลียนแบบได้ด้วยเช่นกัน (Patterson et al., 2018, p. 280)

สำหรับตัวแสดงที่ร่วมกันประกอบสร้างมโนทัศน์เรื่องแตร์รัวร์ในยุคแรกขึ้นมาประกอบด้วยอย่างน้อย 4 ตัวแสดง คือผู้ปลูกองุ่นและเจ้าของโรงบ่มไวน์ พ่อค้าไวน์หรือที่เรียกว่าเนโกซียง (Négociants) (Vins De Bordeaux, n.d.-b) โบรกเกอร์ไวน์หรือที่เรียกว่ากูร์เตียร์ (Courtiers) (Vins De Bordeaux, n.d.-a) และสุดท้ายคือตัวแสดงทางการเมืองที่แม้จะไม่ได้มีบทบาทโดยตรงในการเข้ามากำหนดมาตรฐานกลางหรือออกกฎหมายโดยอิงกับวิถีคิดเรื่องคุณภาพผ่านมโนทัศน์เรื่องแตร์รัวร์ แต่การเมืองก็ได้กลายเป็นปัจจัยนำเข้าประการแรกที่กำหนดทิศทางของอุตสาหกรรมไวน์โดยไม่ได้ตั้งใจมาแต่แรก (contingency) ผ่านคำสั่งของสมเด็จพระจักรพรรดินโปเลียนที่ 3 แห่งจักรวรรดิฝรั่งเศสที่ 2 ที่มีพระราชดำริให้ภูมิภาคบอร์โดซ์คัดสรรไวน์ชั้นเลิศเพื่อนำมาจัดแสดงในมหกรรมนานาชาติที่จะจัดขึ้นในกรุงปารีสใน ค.ศ. 1855 และจากเหตุการณ์ในครั้งนี้เองที่ทำให้เกิดการสร้างมาตรฐานการประเมินคุณภาพไวน์ในประเทศขึ้นเป็นครั้งแรกอย่างเป็นทางการภายใต้ระบบ “ครุส” โดยการจัดอันดับที่ว่านี้ได้รับการเผยแพร่อย่างเป็นทางการในวันที่ 18 เมษายน ค.ศ. 1855 และถือเป็นการเบิกศักราชของสิ่งที่ต่อมาจะพัฒนาต่อไปเป็นฐานให้แก่กลไกที่ต่อมาเรียกว่าระบบแอปเปลลาซียง ดอริจิน กงโทรเล่ (appellation d'origine contrôlée) หรือระบบ AOC อันหมายถึงการควบคุมสิ่งบ่งชี้แหล่งกำเนิด ซึ่งจะใช้เป็นกลไกหลักทั้งในการจัดอันดับและการควบคุมคุณภาพของไวน์และผลิตภัณฑ์เกษตรอื่น ๆ ในฝรั่งเศสและของยุโรปต่อมา

หลังจากอุตสาหกรรมการผลิตไวน์ในโลกล่าช้าในศตวรรษที่ 19 ดำเนินไปได้ไม่นาน ก็เกิดวิกฤตที่บรรดาผู้ผลิตทั้งหลายไม่ได้คาดการณ์และเตรียมแผนเผชิญเหตุไว้ล่วงหน้า นั่นคือวิกฤตแมลงฟิลลอกซีรา (Phylloxera) ซึ่งส่งผลกระทบให้การผลิตไวน์ลดลงและมีต้นทุนการผลิตที่มากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ประกอบกับผลกระทบจากอาชญากรรมของการปลอมแปลงไวน์ว่ามาจากพื้นที่แตร์รัวร์เป็นจำนวนมาก อันทำให้บรรดาผู้ผลิตไวน์ที่เหลือรอดตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการวางระบบบางอย่างขึ้นมาเพื่อพิทักษ์รักษาชื่อเสียงในด้านคุณภาพของไวน์ที่ผลิตขึ้นจากพื้นที่ที่เป็นแตร์รัวร์ของประเทศ ซึ่งผลกระทบในอย่างหลังนี้ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นผลกระทบที่สร้างความเปลี่ยนแปลงในเชิงสถาบัน (institutional change) ของอุตสาหกรรมผลิตไวน์และการอภิบาลมาตรฐานคุณภาพไวน์ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยจะหยิบมาพิจารณาเนื่องจากเป็นมูลเหตุสำคัญที่เปิดช่องให้ภาครัฐเข้ามามีการจัดการสร้างมาตรฐานการอภิบาลคุณภาพไวน์ต่อไป

ผลกระทบจากแมลงฟิลลอกซีราได้ทำให้ภาครัฐของฝรั่งเศสตัดสินใจสร้างกลไกการควบคุมคุณภาพที่อิงกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์หรือ GI ที่วางอยู่บนหลักคิดเรื่องแตร์รัวร์ซึ่งจะใช้กันอย่างแพร่หลายในยุโรปในเวลาต่อมา โดยกลไกที่ว่านี้คือการพัฒนาระบบรับรองและปกป้องอัตลักษณ์ของไวน์ที่เรียกว่าระบบแอปเปลลาซียง ดอริจิน กงโทรเล่ (Appellation d'Origine Contrôlée) หรือ AOC ขึ้นภายในประเทศ ก่อนที่ระบบนี้จะลงหลักปักฐานใน ค.ศ. 1935 จากการตั้งสถาบันที่ชื่อว่าสถาบันแห่งชาติด้านการกำหนดถิ่นกำเนิดสินค้า หรืออินสติตูต นาซียงนาล เดแซเปลลาซียง ดอริจิน (*Institut National des Appellations*

d'Origine) หรือ INAO⁴ ก่อตั้งขึ้นใน ค.ศ. 1935 มีสถานะเป็นหน่วยงานหนึ่งในสังกัดกระทรวงเกษตรของประเทศฝรั่งเศส เพื่อจัดการปัญหาการทุจริตในอุตสาหกรรมไวน์และการผลิตส่วนเกิน (oversupply) ของไวน์ฝรั่งเศสในช่วงหลังจากเกิดสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ (the Great Depression) ใน ค.ศ. 1929 (Robinson & Harding, 2006, pp. 1074-1075) และผลงานแรกที่เกี่ยวข้องกับไวน์ฝรั่งเศสของ INAO คือ การออกมาตรการกำหนดและควบคุมคุณภาพตลอดจนมูลค่าของไวน์ฝรั่งเศสทั้งหมดผ่านระบบที่มีการจัดหมวดหมู่ที่เข้มงวดและมีเอกภาพภายใต้ภาครัฐ กล่าวคือ INAO ได้แบ่งไวน์ฝรั่งเศสออกเป็นสามประเภทใหญ่ ๆ ตามคุณภาพ⁵

INAO จึงได้เปิดศักราชของการอภิบาลมาตรฐานคุณภาพไวน์จากภาครัฐของฝรั่งเศสโดยอ้างเรื่องการปกป้องผู้บริโภคและผู้ผลิตไวน์คุณภาพจากแตรร์วัลร์ โดยวางอยู่บนการสร้างมาตรการการคุ้มครองอย่างน้อย 4 ด้านคือ หนึ่ง การกำหนดขอบเขตทางภูมิศาสตร์ที่เข้มงวด ไวน์ที่จัดอยู่ในประเภทไวน์ AOC จะถูกกำหนดโดยขอบเขตทางถิ่นกำเนิดทางภูมิศาสตร์อย่างเข้มงวด ประการที่สองคือมาตรการควบคุมสายพันธุ์องุ่นและวิธีการผลิตไวน์ AOC แต่ละชนิด (Barham, 2003, pp. 46-71) ประการถัดมาคือ มาตรการควบคุมคุณภาพและปริมาณผลผลิตสูงสุดต่อเฮกตาร์ ซึ่งช่วยรักษาคุณภาพโดยการป้องกันการผลิตมิให้ล้นเกินและสะท้อนถึงคุณภาพของแตรร์วัลร์ได้ดียิ่งขึ้น กับสุดท้ายคือการประเมินรสสัมผัสของไวน์โดยคณะผู้เชี่ยวชาญเพื่อช่วยให้แน่ใจว่าไวน์ดังกล่าวมีการผลิตที่ตรงตามมาตรฐานคุณภาพของ AOC ที่กำหนดโดย INAO⁶ ทั้งนี้คณะผู้เชี่ยวชาญที่ทำการประเมินรสสัมผัสของไวน์ตามระบบ AOC จะประกอบไปด้วยผู้เชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมไวน์ที่ผ่านคัดเลือกตามความรู้และประสบการณ์ที่กว้างขวางในด้านการชิมไวน์ซึ่งโดยมากแล้วจะประกอบด้วยนักวิทยาศาสตร์ไวน์ (Oenologists) ซอมเมอลิเยร์ (Sommeliers) หรือนักชิมไวน์ กับการประเมินจากฝั่งผู้ผลิตและผู้ปลูกไวน์ และสุดท้ายคือการประเมินจากบรรดานักวิจารณ์ไวน์ โดยการประเมินของบุคคลเหล่านี้ช่วยให้แน่ใจได้ว่าไวน์ที่ได้รับการรับรองต้องตรงตามมาตรฐานของ AOC ที่เข้มงวดจะมีคุณภาพและสามารถรักษาชื่อเสียงกิตติศัพท์ในความเที่ยงแท้ของไวน์ฝรั่งเศส

ในช่วงทศวรรษ 1970 ระบบ AOC ของฝรั่งเศสได้ขยายตัวอย่างมากในประเทศฝรั่งเศส สิ่งนี้เกิดขึ้นควบคู่กับการที่ประชาคมเศรษฐกิจยุโรป (European Economic Community: EEC) หรือต่อมาก็คือสหภาพยุโรปได้เริ่มพัฒนากรอบการคุ้มครองสินค้าที่อิงกับกลไกการตัดสินจากของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรในหมู่ประเทศสมาชิก โดยภายใต้ข้อบังคับ Regulation 2081/92 และเป็นที่มาของระบบการคุ้มครองสินค้าสองรูปแบบที่เรียกว่าระบบ PDO (protected designation of origin) และ PGI (protected geographical indication) (Institut National De L'origine et De La Qualité, n.d.) โดยในกรณีของสิ่งบ่งชี้ถิ่นกำเนิดที่ได้รับการคุ้มครอง (PDO) พบว่าไวน์ที่สามารถลงทะเบียนเป็น PDO ได้นั้นจะต้องเข้าข่ายสินค้าที่มีความเชื่อมโยงอย่างแนบแน่นกับสถานที่ผลิตที่เป็นแหล่งกำเนิดสินค้ามากกว่าไวน์ PGI เช่นองุ่นทั้งหมดจะต้อง

⁴ AOC ของฝรั่งเศสไม่เพียงแต่ดูแลการรับรองมาตรฐานคุณภาพไวน์เท่านั้น แต่ยังรวมถึงชีส เนย และผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรอื่น ๆ ตามถิ่นกำเนิดทางภูมิศาสตร์ โดยไวน์ที่มีแหล่งการผลิตจาก Côtes du Rhône ถือเป็นถิ่นกำเนิดแรกที่ได้รับการอนุมัติจาก AOC อย่างเป็นทางการตามกฎหมายใน ค.ศ. 1937

⁵ (1) ไวน์ AOC หรือไวน์แอปเปลลาซียง ดอริจีน กงโทรเล่ (*Appellation d'Origine Contrôlée*) ที่มีถิ่นกำเนิดเฉพาะในแต่ละแตรร์วัลร์ (2) ไวน์คุณภาพ (Quality Wines) หรือแวงส์ เดลิมีเต เด กาลิเต ซูเปรีเออร์ (*Vins Délimités de Qualité Supérieure*) เรียกย่อ ๆ ว่า VDQS กับ (3) ไวน์ตั้งโต๊ะ (Table Wines) หรือแวงส์ เดอ ตาบล์ (*Vins de Table*)

⁶ “INAO has a standing council, national sector committees (PDO wines, PGI wines, agrifood PDOs, agrifood PGIs – TSG – Label Rouge, Organic farming) and an approvals and inspections board. The membership of these constituent bodies comprises representatives of the professionals involved in production, processing and distribution, consumers, qualified experts and government representatives” ดู (Agriculture and rural development, n.d.)

มาจากพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่ไว้นั้นถูกผลิตขึ้นและมีการบ่มไวน์และบรรจุภัณฑ์เป็นขวดสำหรับพร้อมบริโภคขึ้นภายในพื้นที่เดียวกันด้วยเช่นกัน (Agriculture and rural development, n.d.) เป็นต้น

การเปลี่ยนแปลงข้างต้นได้ทำให้ฝรั่งเศสตัดสินใจปรับโครงสร้างของ INAO และระบบ AOC ที่มีอยู่เดิมจนเกิดเป็นระบบใหม่เพื่อให้ระบบการอภิบาลมาตรฐานคุณภาพไวน์มีความสอดคล้องกับมาตรฐานของยุโรปและเรียบง่ายขึ้น (ซึ่งใช้จนถึงปัจจุบัน) นั่นคือระบบแอปเปลลาซียง ดอริจิน โพรเตเจ (Appellation d'Origine Protégée) หรือระบบ AOP มาใช้แทนระบบ AOC และแบ่งไวน์ออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่คือ ไวน์ AOP และไวน์ไวน์อินดิเคชัน เจโอกราฟิก โปเตเจ (Indication Géographique Protégée) หรือไวน์ IGP ซึ่งมีข้อกำหนดน้อยกว่าไวน์ AOP โดยที่ยังคงหลักการที่ให้ความสำคัญกับความเป็นแตรร์วัวร์และแหล่งกำเนิดทางภูมิศาสตร์ดั้งเดิมของประเทศ (Candiago, Tscholl, Bassani, Fraga, & Vigl, 2022) และบีบให้ผู้ผลิตไวน์ต้องเลือกระหว่างทางเลือกที่สุตโง่งสองด้าน คือการปฏิบัติตามมาตรฐานใหม่ที่มีความเคร่งครัดมากขึ้น หากต้องการจัดอยู่ในกลุ่มไวน์ตามมาตรฐาน AOP ที่สูงกว่า หรือมิเช่นนั้นก็ต้องยอมรับการจัดประเภทจากภาครัฐให้เป็นไวน์ IGP แทนที่ ซึ่งสำหรับ IGP นั้นแม้จะมีความยืดหยุ่นมากขึ้นแต่กลับแสดงออกถึงความโดดเด่นของไวน์ที่น้อยลงและหมายถึงมูลค่าและชื่อเสียงกิตติศัพท์ในตลาดภูมิภาคและตลาดโลกที่ลดลงตามไปด้วยเช่นกัน (Candiago et al., 2022, p. 1953)

ในปัจจุบันระบบ AOP ยังคงเป็นรากฐานสำคัญของนโยบายการเกษตรของประเทศฝรั่งเศสและรวมถึงของยุโรป โดยมีการกำกับดูแลอย่างเข้มงวดเพื่อปกป้องไวน์ที่ผลิตจากแตรร์วัวร์ภายในประเทศ อีกทั้งระบบการปกป้องไวน์ในฝรั่งเศสนี้ยังเป็นต้นแบบให้แก่การออกแบบกลไกเพื่อปกป้องคุณภาพและการอภิบาลมาตรฐานคุณภาพไวน์ภายในประเทศอื่น ๆ ที่อิงกับถิ่นกำเนิดหรือสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เหมือน ๆ กันในยุโรป (Unwin, 1991, p. 46) (ดู ตารางที่ 1 ประกอบ)

ตารางที่ 1 แสดงตัวอย่างการอภิบาลมาตรฐานคุณภาพไวน์ในโลกเก่าของยุโรปโดยเรียงลำดับจากไวน์คุณภาพสูงด้านบนลงไปที่ไวน์คุณภาพต่ำด้านล่าง

ลำดับ	ฝรั่งเศส	อิตาลี	สเปน	โปรตุเกส	เยอรมนี	ออสเตรีย
1	ไวน์ AOC (Appellation d'Origine Contrôlée)	ไวน์ DOCG (Denominazione di Origine Controllata e Garantita)	ไวน์ Denominación de Origen Calificada	ไวน์ DOC (Denominacao de Origem Controlada)	ไวน์ Qualitätwein mit Prädikat or Kabinett	ไวน์ Qualitätwein mit Prädikat or Kabinett
2	ไวน์ VDQS (Vins Délimités de Qualité Supérieure)	ไวน์ DOC (Denominazione di Origine Controllata)	ไวน์ Denominación de Origen	ไวน์ IPR (Indicacao Origen de Proveniencia Regulamentada)	ไวน์ Qualitätwein Bestimmter Anbaugebiete	ไวน์ Qualitätwein
3	ไวน์ VDP (Vin de Pays)	ไวน์ IGT (Indicazione Geografica Tipica)	ไวน์ Denominación Especifica	ไวน์ Vinho regional	ไวน์ Landwein	ไวน์ Landwein
4	ไวน์ VDT (Vins de Table)	ไวน์ VdT (Vino da Tavola)	ไวน์ Vino de la Tierra	ไวน์ Vinho de mesa	ไวน์ Deutscher Tafelwein	ไวน์ Tafelwein
5	ไวน์ VCC (Vin de consommation courante)		ไวน์ Vino de mesa		ไวน์ EWG	

ที่มา : ผู้วิจัยปรับปรุงและเรียบเรียงจาก Stefano Castriota, *Wine Economics* (Cambridge, Massachusetts: MIT Press, 2015)

ควรบันทึกไว้ด้วยเช่นกันว่า แม้ระบบการอภิบาลมาตรฐานคุณภาพไวน์จากโลกเก่าของประเทศฝรั่งเศสและของสหภาพยุโรปในปัจจุบันจะอิงกับแนวคิดเรื่องแตรร์วัวร์และจารีตการผลิตแบบดั้งเดิมเป็น

แก่นแกนในการกำหนดมาตรฐานคุณภาพไวน์ของยุโรป ซึ่งเดิมทีสิ่งนี้เคยเป็นข้อได้เปรียบของไวน์จากโลกเก่า แต่ในศตวรรษที่ 21 ข้อได้เปรียบนี้กลับถูกท้าทายและสร้างข้อจำกัดขึ้นมากมายให้แก่ไวน์โลกเก่าอย่างมหันต์ หนึ่งในข้อท้าทายสำคัญซึ่งเป็นผลจากน้ำมือมนุษย์แต่อาจยากเกินขีดจำกัดในการควบคุมของมนุษย์ นั่นคือสภาวะการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโดยเฉพาะในส่วนที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อผลผลิตตามแต่วิธีต่าง ๆ ทั้งในมิติของความเป็นกรดขององุ่นที่เปลี่ยนแปลงไป ระยะเวลาการสุกขององุ่น และบางครั้งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้อาจจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนกรรมวิธีในการเพาะปลูกองุ่นหรือการผลิต ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่ยากจะกระทำได้ภายใต้จารีตของวิธีคิดแบบแตร์รัวร์ซึ่งได้สร้างข้อจำกัดในการปรับตัวให้แก่ผู้ผลิตไวน์จากโลกเก่าอย่างยิ่งยวดในปัจจุบัน โดยเฉพาะเมื่อนำมาพิจารณาควบคู่กับปัจจัยที่เกิดจากกระแสโลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจและความชอบของผู้บริโภคที่มีพลวัตสูงในปัจจุบัน ซึ่งทำให้ไวน์ทั่วโลกมีการแข่งขันที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ และในขณะที่ผู้ผลิตไวน์จากโลกใหม่เผชิญกับข้อบังคับและข้อจำกัดที่น้อยกว่าผู้ผลิตจากโลกเก่าที่ปิดกั้นโอกาสและการใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ ที่ท้าทายหรือผิดแผกไปจากวิธีการดั้งเดิมของโลกเก่า แม้ว่าผู้บริโภคจำนวนหนึ่งในปัจจุบันจะยังคงให้ความสำคัญกับการรับรองคุณภาพแบบดั้งเดิมผ่านสิ่งบ่งชี้ถิ่นกำเนิดและสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อยู่ก็ตาม

ในส่วนต่อไปจะเป็นการอธิบายถึงกระบวนการโลกาภิบาลมาตรฐานคุณภาพไวน์ที่พัฒนามาจากการอภิบาลไวน์โลกเก่าที่มียุโรปเป็นศูนย์กลาง ผ่านบทบาทขององค์การระหว่างประเทศที่ใหญ่ที่สุดและเก่าแก่ที่สุดอย่าง OIV

บทบาทขององค์การองุ่นและไวน์นานาชาติ (OIV) ในกระบวนการโลกาภิบาลมาตรฐานคุณภาพไวน์

"It was in this anarchic world that the Office International du Vin⁷ was created."

(International Organisation of Vine and Wine, n.d.-b)

อาจกล่าวได้ว่าการแพร่ระบาดของเพลี้ยองุ่นฟิโลคซีราในช่วงทศวรรษ 1860 นั้นคือจุดเปลี่ยนสำคัญที่ส่งผลต่อการกำกับดูแลมาตรฐานคุณภาพไวน์ไม่เพียงแต่ในประเทศยุโรปอย่างฝรั่งเศสเท่านั้น แต่ส่งผลให้เกิดการริเริ่มกระบวนการกำกับดูแลมาตรฐานไวน์ในระดับระหว่างประเทศด้วย เนื่องจากปรากฏการณ์ดังกล่าวทำให้ผู้ผลิตไวน์ในภูมิภาคยุโรปเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องร่วมมือกันในระดับระหว่างประเทศ เพราะผลที่เกิดจากวิกฤตในครั้งนี้ส่งผลกระทบเป็นวงกว้างไปในหลายพื้นที่ในภูมิภาคยุโรป จึงทำให้เกิดความริเริ่มที่ผู้ผลิตไวน์จากประเทศต่าง ๆ มาร่วมประชุมเพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาและฟื้นฟูสถานการณ์ โดยการประชุมจัดขึ้นในวันที่ 22 ถึง 30 ตุลาคม ค.ศ. 1874 ณ เมือง Montpellier ประเทศฝรั่งเศส โดยมีผู้ผลิตไวน์จากฝรั่งเศส อิตาลี สวิตเซอร์แลนด์ ออสเตรีย และเยอรมนีเข้าร่วมประชุม (International Organisation of Vine and Wine, n.d.-b) ซึ่งการประชุมครั้งนั้นเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาองค์การองุ่นและไวน์นานาชาติ หรือ OIV นั่นเอง ในส่วนนี้จะเป็นการอธิบายถึงบทบาทของ OIV ในกระบวนการโลกาภิบาลมาตรฐานคุณภาพไวน์ 4 ขั้นตอน ตามข้อเสนอของ Weiss และ Thakur (Weiss & Thakur, 2014, pp. 489-504) อันได้แก่ การจัดการความรู้ การพัฒนาบรรทัดฐาน การเผยแพร่ข้อแนะนำ และการทำให้บรรทัดฐานเหล่านั้นกลายเป็นสถาบัน

การจัดการความรู้ (managing knowledge)

หลังจากที่ประเทศต่าง ๆ มาเจรจาและหาแนวทางแก้ไขและควบคุมผลกระทบอันเกิดจากเพลี้ยองุ่นฟิโลคซีราได้แล้ว ในต้นศตวรรษที่ 20 การผลิตไวน์ก็เริ่มขยายตัวอย่างรวดเร็ว แต่ปัญหาที่ผู้ผลิตทั้งหลายต้องประสบก็คือ การที่มีเครื่องดื่มหลากหลายประเภทจำนวนมากในท้องตลาดติดฉลากสมอ้างว่าเป็น "ไวน์" ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้มีการจัดการประชุม 2 ครั้ง ในช่วงปี ค.ศ. 1908-1909 ที่กรุงเจนีวา และกรุงปารีส โดยมีการพูดคุยในประเด็นการให้คำจำกัดความของ 'ไวน์' และการแก้ไขปัญหา การระบุแหล่งที่มาของไวน์

⁷ Office International du Vin คือชื่อเดิมขององค์การองุ่นและไวน์นานาชาติหรือ OIV (International Organisation of Vine and Wine)

ที่ผิดและคลาดเคลื่อน ซึ่งตรงนี้ถือเป็นการจัดการความรู้ที่เป็นพื้นฐานในการกำหนดนิยามให้ชัดเจนว่า การที่จะติดฉลากเรียกเครื่องดื่มชนิดหนึ่ง ๆ ว่าเป็น “ไวน์” ได้นั้นจะต้องมีคุณลักษณะอย่างไร โดยจากเว็บไซต์ของ OIV นิยามของไวน์คือ “Wine is the beverage resulting exclusively from the partial or complete alcoholic fermentation of fresh grapes, whether crushed or not, or of grape must. Its actual alcohol content shall not be less than 8.5% vol.” (International Organisation of Vine and Wine, n.d.-a) หรือแปลเป็นภาษาไทยได้ว่า “ไวน์คือเครื่องดื่มที่เกิดจากการหมักแอลกอฮอล์ขององุ่นสด ทั้งแบบที่บดแล้วหรือยังไม่ได้บด ซึ่งสามารถเป็นการหมักแค่บางส่วนหรือทั้งหมด โดยมีปริมาณแอลกอฮอล์ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 8.5 โดยปริมาตร”

จะเห็นได้ว่าการจัดการความรู้เป็นขั้นตอนที่สำคัญในกระบวนการโลกาภิวัตน์มาตรฐานคุณภาพไวน์ โดยเป็นขั้นตอนที่เกิดขึ้นมาจากการเล็งเห็นถึงปัญหาร่วมกันตั้งแต่การระบาดของเพลี้ยองุ่น มาจนถึงปัญหาไวน์ปลอม ฉะนั้น การหาฉันทามติร่วมกันจึงเป็นสิ่งที่สำคัญว่า เทคนิคในการปลูกองุ่น การผลิตไวน์ที่ดี และแนวทางป้องกันความเสียหายจากโรคระบาดจากแมลงศัตรูพืชเป็นอย่างไร ตลอดจนคำนิยามของผลิตภัณฑ์ไวน์ที่ชัดเจน และเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ซึ่งจะส่งผลไปถึงการติดฉลากผลิตภัณฑ์ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในอุตสาหกรรมไวน์ตลอดสายตั้งแต่ผู้ผลิตไปจนถึงผู้บริโภคนั่นเอง ถึงแม้ว่าขณะนี้ยังไม่ได้มีการจัดตั้งองค์การด้านไวน์ระหว่างประเทศเกิดขึ้นอย่างเป็นทางการ แต่กลุ่มคณะทำงานที่สืบทอดกันมาจนเป็น OIV ในปัจจุบัน ก็มีบทบาทสำคัญในขั้นตอนการจัดการความรู้มาตั้งแต่ต้น

อย่างไรก็ตาม การทำงานร่วมกันของคณะทำงานมีการหยุดชะงักไปบ้างในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 แต่หลังจากนั้นใน ค.ศ. 1924 ก็มีการตั้งองค์การอย่างเป็นทางการ โดยชื่อแรกที่ใช้คือ *the Office International du Vin* หรือ *International Wine Office*⁸ ในช่วง ค.ศ. 1924 นั้นเป็นช่วงเวลาที่ยุทธศาสตร์ไวน์ระดับโลกต้องเผชิญกับความท้าทายระลอกใหม่ เพราะตั้งแต่ช่วงต้นศตวรรษที่ 20 การผลิตไวน์ได้กระจายและหยั่งรากในภูมิภาคอื่น ๆ ของโลกเป็นที่เรียบร้อยแล้วไม่ว่าจะเป็น ออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกา แอฟริกาใต้ ภูมิภาคอเมริกาเหนือ และแอฟริกาเหนือ ทำให้การผลิตไวน์ไม่ใช่กิจการภายในภูมิภาคยุโรปอีกต่อไป การขยายขอบเขตนี้ ทำให้ปริมาณไวน์ที่ผลิตมีมากขึ้น มีจำนวนผู้เล่นมากขึ้น ฉะนั้นปัญหาก็มีมากขึ้นตามไปด้วยเช่นเดียวกัน ทั้งปัญหาเรื่องไวน์ปลอม เรื่องภาษีไวน์ที่สูงอย่างผิดปกติ ตลอดจนนโยบายจากรัฐบาลในการต่อต้านการซื้อขายและบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ตัวอย่างที่รุนแรงที่สุดคือ กฎหมาย Prohibition ที่ทำให้การผลิต ซื้อ-ขาย และขนส่งเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย มีการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวในสหรัฐอเมริกาในช่วง ค.ศ. 1920-1933 (The Editors of Encyclopaedia Britannica, n.d.) และบางประเทศในยุโรป เช่น ฟินแลนด์ สวิตเซอร์แลนด์ และเดนมาร์ก เป็นต้น ปรากฏการณ์นี้ส่งผลให้การบริโภคไวน์ถูกจำกัดลง ในขณะที่การผลิตไวน์นั้นเพิ่มปริมาณมากขึ้น อันเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของพื้นที่ในการเพาะปลูกองุ่น และเทคนิคในการเพาะปลูกที่ดีขึ้นทำให้ผลผลิตองุ่นต่อไร่มีสูงขึ้น ตลอดจนการผสมสายพันธุ์องุ่นที่มีมากขึ้นและยังไม่ได้มีกฎเกณฑ์ควบคุม ฉะนั้นการเริ่มต้นการทำงานของ OIV ในฐานะองค์การระหว่างประเทศอย่างเป็นทางการด้านไวน์นั้นเกิดขึ้นในบริบทแบบ “anarchic world” หรือโลกที่ยังไร้ระเบียบ กฎเกณฑ์กลางด้านอุตสาหกรรมไวน์ ซึ่งมีนัยที่ว่า

⁸ การจัดตั้งสำนักงานถาวรขององค์การเกิดขึ้นจากการพูดคุยในหลายการประชุมตั้งแต่ปี ค.ศ. 1918 และมีการผลักดันอย่างต่อเนื่องใน Genoa Conference ในปี ค.ศ. 1923 จัดตั้งสำนักงานถาวรขององค์การไวน์ระดับโลกขึ้นโดยประเทศภาคีจะเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายร่วมกัน อย่างไรก็ตาม แม้จะสามารถตกลงกันได้ถึงหลักการในการก่อตั้งองค์การดังกล่าว แต่กว่าที่องค์การจะสามารถก่อตั้งได้อย่างเป็นรูปธรรม จำเป็นต้องผ่านการประชุมอีก 2 ครั้ง ซึ่งเป็นการตกลงกันเรื่องกระบวนการก่อตั้งองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศ และการถกเถียงที่ยาวนานนี้ก็เป็นไปเพื่อทำความเข้าใจให้ตรงกันระหว่างภาคีต่าง ๆ และในที่สุดก็มีการลงนามเพื่อก่อตั้งสำนักงานขององค์การในวันที่ 29 พฤศจิกายน ค.ศ. 1924 อย่างไรก็ตาม จำเป็นต้องมีการรับรองจากชาติสมาชิกผู้ก่อตั้งให้ครบถ้วน ซึ่งสุดท้ายสามารถก่อตั้งองค์การได้สำเร็จในวันที่ 3 ธันวาคม ค.ศ. 1927 รายละเอียดเพิ่มเติม ดู (International Organisation of Vine and Wine, n.d.-b)

OIV ก่อตั้งขึ้นเพราะเล็งเห็นความจำเป็นที่ต้องมีการสร้างมาตรฐาน วางกฎเกณฑ์ และสร้างเวทีถาวรเพื่อการมาร่วมพูดคุย ถกเถียง เพื่อนำไปสู่แก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นแล้วและหาแนวทางป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตในอุตสาหกรรมไวน์ระดับโลกนั่นเอง

เมื่อเป็นเช่นนั้น พันธกิจหลักในทศวรรษแรกของ OIV ก็คือภารกิจด้านการจัดการข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับไวน์ โดยการเก็บ รวบรวม จัดระเบียบข้อมูลเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันของสถานการณ์ในด้านต่าง ๆ ของไวน์ในโลกให้มากที่สุด ทั้งในเรื่องของพันธุ์องุ่น ขนาดของพื้นที่และวิธีการปลูก เพื่อให้เห็นภาพรวมของไวน์ทั่วโลก ตลอดจนเป็นแหล่งข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ ด้านกฎระเบียบ ด้านสถิติและด้านเทคนิคที่น่าเชื่อถือจากแหล่งผลิตและส่งออกไวน์ทั่วโลก นอกจากนี้ OIV ยังทำหน้าที่เหมือนเป็นช่องทางในการเผยแพร่ผลงานวิชาการของนักวิชาการ นักวิจัยที่สนใจในทุก ๆ มิติของไวน์ เพื่อให้สามารถเข้าถึงผู้อ่านที่มากขึ้นทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ผ่านสิ่งพิมพ์ขององค์การที่ตีพิมพ์รายสามเดือนภายใต้ชื่อ OIV Bulletin ซึ่งตีพิมพ์เผยแพร่ฉบับแรกในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1928 (International Organisation of Vine and Wine, n.d.-b) โดยในช่วง ค.ศ. 1928 – 2014 นั้นเป็นการตีพิมพ์ในรูปแบบสิ่งพิมพ์ และหลังจากนั้นได้เปลี่ยนรูปแบบเป็นการเผยแพร่ทางเว็บไซต์ และในปัจจุบันกว่า 300,000 บทความที่ได้เผยแพร่ในรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ ทางองค์การได้แปลงมาเป็นไฟล์ดิจิทัล และถือได้ว่าเป็นแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวงการไวน์ที่ใหญ่และเก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่งของโลก (International Organisation of Vine and Wine, 2016)

นอกจาก OIV Bulletin ที่ได้กล่าวไปแล้ว ทางองค์การยังมีการจัดทำฐานข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อวงการไวน์ในช่วงทศวรรษ 1950s ซึ่งเป็นยุคที่การเข้าถึงข้อมูลยังไม่ได้สะดวกสบายแบบในโลกที่มีอินเทอร์เน็ตอย่างในทุกวันนี้ โดยฐานข้อมูลที่ทางองค์การได้รวบรวมขึ้น เช่น Directory of Viticulture Stations and Oenology Laboratories ซึ่งเป็นการรวบรวมฐานข้อมูลรายชื่อสถานีวิจัยการปลูกองุ่นและห้องปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ไวน์ทั่วโลก นอกจากนี้ยังมีการจัดทำ International Ampelographic⁹ Register หรือทะเบียนแอมเปโลกราฟีที่มีรายละเอียดเกี่ยวกับพันธุ์องุ่นทั่วโลก ตลอดจนได้ริเริ่มทำพจนานุกรมรวบรวมคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับองุ่นและไวน์มากถึง 7 ภาษา (International Organisation of Vine and Wine, n.d.-b) แม้ฐานข้อมูลบางอย่างทางองค์การจะไต่ยกเลิกไปแล้วเนื่องจากมีความล้าสมัย (International Organisation of Vine and Wine, n.d.-g) ประกอบกับความสะดวกสบายในการเข้าถึงข้อมูลในโลกปัจจุบัน ทำให้ฐานข้อมูลบางอย่างไม่จำเป็นอีกต่อไป แต่จากประวัติศาสตร์การทำงานในด้านนี้ที่ผ่านมาขององค์การก็แสดงให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่ในการจัดการความรู้ของ OIV ที่มีคุณภาพการต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแวดวงไวน์นั่นเอง นอกจากนี้บทบาทในการจัดการความรู้โดยการจัดทำฐานข้อมูล และผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับไวน์ออกมาแล้ว OIV ยังทำหน้าที่ประเมิน รับรอง และแนะนำสื่อสิ่งพิมพ์ด้านไวน์ที่มีคุณภาพ ในรูปแบบของ OIV Award และ OIV Special Mention ซึ่งเป็นรางวัลที่ทาง OIV ให้กับหนังสือหรือสิ่งพิมพ์ที่ทางองค์การประเมินแล้วเห็นว่ามีความรู้การต่อวงการไวน์ (International Organisation of Vine and Wine, 2024b)

นอกจากนี้ บทบาทในการจัดการความรู้ของ OIV ยังอยู่ในรูปแบบของการจัดการประชุม ทั้งการประชุมใหญ่ประจำปีและการประชุมย่อยรายประเด็น โดยการประชุมใหญ่ประจำปีหรือ OIV Congress นั้น เป็นรูปแบบในการประชุมวิชาการ เป็นการรวมตัวกันของชุมชนองค์ความรู้ด้านไวน์ อันประกอบไปด้วยนักวิชาการ นักวิทยาศาสตร์ ที่จะมานำเสนอผลงานการศึกษา การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับไวน์ในแต่ละปี และหลังจากการประชุมเสร็จสิ้นลง ก็จะมีการเผยแพร่ proceedings ลงบนเว็บไซต์ขององค์การ (International Organisation of Vine and Wine, n.d.-c) โดยเจ้าภาพในการประชุมจะสับเปลี่ยนหมุนเวียนไปในบรรดา

⁹ Ampelography คือสาขาหนึ่งของพฤกษศาสตร์ซึ่งเกี่ยวข้องกับการระบุและจัดประเภทองุ่น เน้นการอธิบายผ่านลักษณะทางกายภาพ เช่น สีของใบ รูปร่าง ลักษณะขององุ่นและลูกองุ่น ซึ่งเป็นศาสตร์ที่สำคัญต่อความเข้าใจความหลากหลายของสายพันธุ์องุ่น อันเป็นประโยชน์กับเกษตรกรผู้ปลูกองุ่น และผู้ผลิตไวน์

ประเทศสมาชิก โดยในปี ค.ศ. 2024 ประเทศฝรั่งเศสเป็นเจ้าภาพในการจัดการประชุมครั้งที่ 45 ของ World Congress of Vine and Wine ณ เมือง Dijon ระหว่างวันที่ 14 - 18 ตุลาคม (Moio, 2024) ในส่วนของการประชุมย่อยรายประเด็นนั้น OIV จะจัดการประชุมที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่เข้ากับยุคสมัย เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่จะมาตอบรับกับความท้าทายที่วงการไวน์ต้องเผชิญในโลกที่เปลี่ยนแปลงไป อย่างเช่น การประชุม “Digitalisation, the future of the vine and wine sector” ที่จัดขึ้นในรูปแบบออนไลน์ ในวันที่ 24 พฤศจิกายน ค.ศ. 2021 ซึ่งเป็นการร่วมพูดคุยกันระหว่างผู้เชี่ยวชาญทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการจากหลากหลายประเทศเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึง digital transformation ที่จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในวงการไวน์ที่ต้องเผชิญกับความท้าทายทั้งด้านสภาพแวดล้อม และความท้าทายในเชิงเศรษฐกิจ และหาหนทางเพื่อนำไปสู่รูปแบบการผลิตและการพัฒนาอุตสาหกรรมไวน์อย่างยั่งยืนต่อไป (International Organisation of Vine and Wine, 2021a)

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมดในส่วนนี้ จะเห็นได้ถึงบทบาทการจัดการความรู้ขององค์การองุ่นและไวน์นานาชาติ ซึ่งถือว่าเป็นขั้นตอนแรกที่มีความสำคัญอย่างมากในกระบวนการโลกาภิวัตน์มาตรฐานคุณภาพไวน์ แต่ควรบันทึกไว้ด้วยว่า ในปัจจุบัน การจัดการความรู้ด้านไวน์ในระดับนานาชาตินั้นมีตัวแสดงอื่น ๆ เข้ามามีส่วนทำหน้าทีนี้ด้วย เช่น การที่กลุ่มประเทศผู้ผลิตไวน์โลกใหม่ได้จัดการประชุมสุดยอดเทคนิคไวน์นานาชาติ (International Wine Technical Summit: IWTS) ซึ่งเป็นการประชุมระหว่างตัวแทนของภาครัฐ ตัวแทนภาคอุตสาหกรรมไวน์ และผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ เพื่อหารือกันในเรื่องด้านเทคนิคการค้าและการผลิตไวน์

การพัฒนาบรรทัดฐาน (developing norms)

บทบาทในการพัฒนาบรรทัดฐานของ OIV นั้นมีมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ช่วงก่อนที่จะมีการก่อตั้งองค์การอย่างเป็นทางการแล้ว การสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อแก้ไขปัญหาในอุตสาหกรรมไวน์ อย่างเช่น ปัญหาเพลี้ยองุ่น phylloxera ก็เป็นบรรทัดฐานใหม่ของวงการผู้ผลิตไวน์ จนได้พัฒนามาเป็นองค์การระหว่างประเทศที่ร่วมมือด้านไวน์องค์การแรกของโลก โดยพันธกิจของ OIV นั้นมีทั้งในด้านการค้าและด้านเทคนิคควบคู่กันไปความสำเร็จของ OIV ในการสร้างบรรทัดฐานและวางแนวปฏิบัติเกี่ยวกับวงการไวน์ในช่วงทศวรรษแรกของการก่อตั้งองค์การก็คือ Convention for the Unification of International Methods of Wine Analysis หรืออนุสัญญาว่าด้วยการผสมผสานวิธีการวิเคราะห์ไวน์ในระดับนานาชาติ ซึ่งประเทศสมาชิกได้ลงนามร่วมกันในวันที่ 4 มิถุนายน ค.ศ. 1935 ณ กรุงโรม ประเทศอิตาลี ซึ่งเป็นความพยายามแรก ๆ ขององค์การและของโลกในการสร้างเกณฑ์ในการวิเคราะห์คุณภาพไวน์ที่ผลิตในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วโลก ซึ่งพันธกิจนี้ยังเป็นพันธกิจหลักที่สำคัญขององค์การและได้ดำเนินการต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากเอกสารขององค์การที่เผยแพร่ อย่างเช่น Compendium of International Methods of Wine and Must Analysis¹⁰ หรือบทสรุปของวิธีการสากลในการวิเคราะห์ไวน์และน้ำองุ่น¹¹ ที่เผยแพร่ในปี ค.ศ. 2021 ที่ผ่านมา เป็นต้น

OIV ยังได้มีบทบาทในการสร้างบรรทัดฐานในด้านเทคนิคการผลิตไวน์มาโดยตลอด โดยเฉพาะใน ค.ศ. 1949 ที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้นำองค์การคนใหม่มาเป็น Baron Pierre Le Roy de Boiseaumarie ซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นเวลา 17 ปี วิสัยทัศน์ของ Baron Le Roy นั้น เน้นไปที่การผลิตไวน์ที่มีคุณภาพ มากกว่าการผลิตเชิงปริมาณ ประเด็นในการประชุมสมัชชาของ OIV จึงเน้นไปที่เทคนิคการผลิตไวน์ พันธุศาสตร์ขององุ่น (vine genetics) การเลือกพันธุ์องุ่น อิทธิพลของสภาพดินและภูมิอากาศ และการปฏิบัติที่ถูกต้องตลอดกระบวนการผลิตไวน์ (wine treatment) นอกจากนี้ องค์การยังเน้นไปที่ประเด็นของการจำกัด

¹⁰ สามารถเข้าถึงเอกสารได้ที่ <https://www.oiv.int/public/medias/7907/oiv-vol1-compendium-of-international-methods-of-analysis.pdf>

¹¹ คำว่า must ในชื่อบทสรุป แปลว่าน้ำองุ่นก่อนหรือระหว่างการหมัก

การผลิต และปกป้องการใช้ชื่อจากแหล่งที่มา (appellation of origins) ทิศทางขององค์การที่ดำเนินไปนี้ นำไปสู่ข้อตกลงระหว่างประเทศฉบับใหม่ที่ชื่อว่า International Convention on the Standardization of Methods of Wine Analysis and Evaluation หรือสามารถแปลเป็นภาษาไทยได้ว่า “อนุสัญญาว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานวิธีวิเคราะห์และประเมินผลไวน์” ซึ่งได้มีการลงนาม ณ กรุงปารีส ในปี ค.ศ. 1954 ซึ่งผลของอนุสัญญาดังกล่าวคือมีการจัดตั้งคณะกรรมการที่ดูแลวิธีการวิเคราะห์ไวน์ในปี ค.ศ. 1951 (International Organisation of Vine and Wine, n.d.-b) ซึ่งเป็นการสร้างบรรทัดฐานและมาตรฐานการประเมินไวน์ขึ้นมา ในช่วงเวลาดังกล่าว จะเห็นได้ว่าบรรทัดฐานที่ OIV สร้างขึ้นมานั้นมีการอิงอยู่กับการผลิตไวน์โลกเก่าที่ยังให้ความสำคัญอย่างมากกับ terroir และ appellation of origins ซึ่งในประเด็นนี้ แม้ว่าไวน์โลกใหม่จะให้ความสำคัญกับแหล่งที่มาในลักษณะที่ไม่เข้มงวดเท่าไวน์โลกเก่า แต่บรรทัดฐานหนึ่งที่เห็นได้บนฉลากไวน์คือ ต้องมีการระบุถึงประเทศที่ผลิตไวน์นั้น ๆ ดังจะเห็นได้จากการที่กลุ่มการค้าไวน์โลก หรือ World Wine Trade Group (WWTG) ที่ได้ผลักดันให้เกิดการกำกับดูแลแนวทางการปฏิบัติร่วมกันในด้านการติดฉลากของกลุ่มผู้ผลิตไวน์โลกใหม่ โดยมีการกำหนดข้อมูลสำคัญที่จำเป็นต้องระบุในฉลากบนผลิตภัณฑ์ไวน์ ได้แก่ ปริมาณแอลกอฮอล์ ประเทศแหล่งกำเนิด ชื่อผลิตภัณฑ์ และปริมาณสุทธิ (Parliament of Australia, n.d.) ซึ่งมาตรฐานการติดฉลากดังกล่าวของ WWTG ก็เป็นไปในทิศทางเดียวกับมาตรฐานของ OIV ที่ใช้ชื่อว่า International Standard for the Labelling of Wines นั้นเอง (International Organisation of Vine and Wine, 2022)

ในปัจจุบัน OIV ยังได้มีการพัฒนาบรรทัดฐานที่เรียกว่า The International Code of Oenological Practices หรือสามารถอธิบายเป็นภาษาไทยได้ว่า แนวปฏิบัติที่ดีระหว่างประเทศเกี่ยวกับการปฏิบัติในการผลิตไวน์ตลอดห่วงโซ่อุปทาน ซึ่งเอกสารนี้ทำหน้าที่เป็นคู่มือที่ครอบคลุมการกำหนดนิยาม มาตรฐาน และแนวทางปฏิบัติสำหรับผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับองุ่นและไวน์ รวมถึงกระบวนการผลิตไวน์ ตลอดจนวิธีการเก็บรักษาสภาพผลิตภัณฑ์และขนส่ง ซึ่งให้ข้อมูลอ้างอิงด้านเทคนิคและกฎหมายสำหรับเรื่องมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ไวน์ซึ่งมักถูกใช้เป็นพื้นฐานในการกำหนดกฎระเบียบระดับประเทศและระหว่างประเทศ โดยแนวปฏิบัติดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อสร้าง ‘best practice’ หรือแนวทางปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับไวน์ที่ควรใช้กันอย่างเป็นสากล ตลอดจนส่งเสริมการค้าที่มีความเป็นธรรม รับผิดชอบต่อคุณภาพและความปลอดภัยของไวน์ในประเทศสมาชิก OIV โดยแนวปฏิบัตินี้มีการปรับปรุงให้ทันสมัยอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนานวัตกรรมทางเทคโนโลยีในการปลูกองุ่นและผลิตไวน์ (International Organisation of Vine and Wine, 2024a)

นอกจากมาตรฐานด้านการปฏิบัติที่ดีต่อไวน์แล้ว ในปี ค.ศ. 2009 OIV ได้มีการกำหนดมาตรฐานคุณภาพไวน์เพื่อใช้ตัดสินในการแข่งขันไวน์ หรือที่เรียกว่า “OIV Standard for International Wine and Spirituous Beverages of Vitivinicultural Origin Competitions” ซึ่งในปัจจุบันได้พัฒนาจนเป็น edition 2021 แล้ว หากพิจารณาเกณฑ์ในการตัดสินคุณภาพไวน์ของ OIV ก็จะประกอบด้วย เกณฑ์ด้านลักษณะภายนอก (visual characteristics) กลิ่น (aroma) รสชาติและรสสัมผัส (taste / flavor and mouthfeel) คุณภาพในภาพรวม (overall impression / harmony) ความเป็นเอกลักษณ์ (typicity) หากเป็นไวน์ sparkling ก็จะมีเกณฑ์เรื่องของฟอง (effervescence) เข้ามาอยู่ในเกณฑ์การพิจารณาด้วย (International Organisation of Vine and Wine, 2021b) หากพิจารณาเปรียบเทียบเกณฑ์ของ OIV กับเกณฑ์การตัดสินไวน์ขององค์การหรือรางวัลอื่น ๆ แล้ว ก็พบว่ามีความคล้ายกันทั้งในเรื่องเกณฑ์ และการประเมินโดยใช้ระบบคะแนน โดยของ OIV จะแบบเป็นระดับเหรียญรางวัลประกอบไปด้วย เหรียญทองพิเศษ (Grand Gold Medal) เหรียญทอง (Gold Medal) เหรียญเงิน (Silver Medal) และเหรียญทองแดง (Bronze Medal) และจากการสำรวจพบว่าก่อนที่ OIV จะสร้างเกณฑ์ในการตัดสินคุณภาพไวน์อย่างเป็นทางการในปี ค.ศ.2009 นั้นได้มีรายการประกวดไวน์ที่มีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับระดับโลกอยู่แล้ว อาทิ

Concours Mondial de Bruxelles ที่จัดการประกวดมาตั้งแต่ ค.ศ. 1994 (*Concours Mondial de Bruxelles*, n.d.) และ *Decanter World Wine Awards (DWAA)* ที่ริเริ่มขึ้นใน ค.ศ. 2004 (*Decanter Staff*, n.d.) เป็นต้น

ดังนั้นแล้ว อาจกล่าวได้ว่า ในขั้นตอนของการพัฒนาบรรทัดฐานนั้น หากเป็นบรรทัดฐานในเชิงเทคนิค การปฏิบัติที่ดีต่อไวน์ องค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ OIV ถือว่าเป็นตัวแสดงสำคัญในการพัฒนาบรรทัดฐาน แต่หากเป็นบรรทัดฐานในเรื่องของการประเมินมาตรฐานคุณภาพไวน์แล้ว องค์การองุ่นและไวน์นานาชาติไม่ใช่ตัวแสดงหลักที่มีบทบาทในด้านนี้ แต่เป็นองค์กรหรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีการจัดการประกวดมาก่อนเป็นเวลานาน และมีอิทธิพลต่อตลาดไวน์มากกว่า OIV

การสร้างและเผยแพร่ข้อแนะนำ (formulating and promulgating recommendations)

กระบวนการสร้างและเผยแพร่ข้อแนะนำของ OIV นั้น คณะผู้วิจัยได้กล่าวไปบ้างแล้วในหัวข้อการจัดการความรู้ เนื่องจากเมื่อมีการสร้างหรือรวบรวมความรู้ ก็จะมีการเผยแพร่ข้อมูลออกสู่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและสาธารณชนที่สนใจทั้งในรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ เว็บไซต์ การจัดการประชุมในระดับต่าง ๆ ซึ่งข้อแนะนำเหล่านี้ ในปัจจุบันถูกเผยแพร่อยู่ในเว็บไซต์ของ OIV โดยมีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ เช่น ในส่วนของเอกสารที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานและเทคนิค (Standards and Technical Documents) ในเว็บไซต์ก็จะมี การจัดประเภทเอกสารอย่างชัดเจนโดยแยกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับข้อแนะนำด้านมาตรฐาน และด้านเทคนิคออกจากกัน (*International Organisation of Vine and Wine*, n.d.-f)

อย่างไรก็ตาม รูปแบบการสร้างและเผยแพร่ข้อแนะนำของ OIV ที่มีความแตกต่างไปจากหลาย ๆ องค์การระหว่างประเทศที่ทำหน้าที่เป็นชุมชนองค์ความรู้ที่สำคัญเกี่ยวกับไวน์ หรือแม้แต่ในประเด็นอื่น ๆ ก็คือ การมีหลักสูตรการเรียนการสอนที่องค์การพัฒนาขึ้นมา ได้แก่ OIV MSc in Wine Management โดยเป็นการดำเนินการร่วมกับ *Association Universitaire Internationale du Vin (AUIV)* และ *Institut Agro Montpellier* โดยหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิตด้านการจัดการไวน์ของ OIV นี้ก่อตั้งขึ้นตั้งแต่ ค.ศ. 1986 โดยกลุ่มเป้าหมายคือผู้ที่ทำงานทางด้านบริหารจัดการ ตลอดจนผู้ที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบายในอนาคตในภาคอุตสาหกรรมไวน์ด้วย โดยหลักสูตรสหวิทยาการนานาชาตินี้ใช้เวลาในการเรียน 18 เดือน ประกอบไปด้วย 30 โมดูล (module) โดยครอบคลุมหัวข้อต่าง ๆ ตลอดห่วงโซ่อุปทานไวน์ เช่น การปลูกองุ่นและการทำไวน์ การตลาด เศรษฐศาสตร์ และกฎหมายไวน์ โดยให้ความสำคัญทั้งมิติในด้านเทคนิค เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และกฎระเบียบของการค้าไวน์ โดยการเรียนการสอนจะมีทั้งที่เป็นบรรยายและการลงพื้นที่ภาคสนามปฏิบัติจริง นักศึกษาจะต้องทำโครงการวิจัยและปฏิบัติในบริษัทหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับภาคไวน์เป็นเวลา 4-5 เดือน โดยสรุปเป็นรายงานและการนำเสนอ ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงประสบการณ์ด้านวิชาชีพและการวิจัยทางวิชาการ (*International Organisation of Vine and Wine*, n.d.-e)

นอกจากการพัฒนาหลักสูตรแบบให้ปริญญาแล้ว OIV ยังมีกระบวนการสร้างและเผยแพร่ข้อแนะนำผ่านการสร้างโปรแกรมการฝึกอบรมระยะสั้นในหัวข้อต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมไวน์ เช่น *Sustainable Water and Soil Management for Resilient Viticulture* หรือ การจัดการน้ำและดินอย่างยั่งยืนเพื่อการเพาะปลูกองุ่นที่ทนทาน ซึ่งได้จัดอบรมไปเมื่อวันที่ 1-6 กรกฎาคม ค.ศ. 2024 ที่ผ่านมา โดยเป็นหลักสูตรที่จัดร่วมกับ *Centre for Advanced Mediterranean Agronomic Studies (CIHEAM)* หรือหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีเข้ามาบริหารจัดการกับห่วงโซ่อุปทานไวน์ อย่าง *Blockchain Applied to the Vine and Wine Sector* หรือการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีบล็อกเชนกับภาคอุตสาหกรรมองุ่นและไวน์ ซึ่งได้จัดอบรมแบบออนไลน์ไปเมื่อวันที่ 4-7 มิถุนายน ค.ศ. 2024 ที่ผ่านมา โดยหัวข้อครอบคลุมการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ทั้ง NFTs, Metaverse, Smart Contracts ตลอดจนให้ความรู้เกี่ยวกับความท้าทายในด้านกฎระเบียบที่เป็นผลมาจากการพัฒนาเทคโนโลยีเหล่านี้ และยังมีโปรแกรมที่วางแผนจะจัดให้มีการอบรมในปีหน้าคือ ค.ศ. 2025

โดยใช้ชื่อว่า OIV International Ampelography Course ซึ่งเป็นการจัดร่วมกับ Geisenheim University และ Institute for Grapevine Breeding Geilweilerhof ประเทศเยอรมนี โดยเนื้อหาเน้นไปที่การศึกษาสายพันธุ์องุ่น คุณสมบัติทางการเกษตรพันธุศาสตร์ ซึ่งเป็นองค์ความรู้สำคัญของการปลูกองุ่น (International Organisation of Vine and Wine, n.d.-d)

จะเห็นได้ว่า รูปแบบการสร้างและเผยแพร่ข้อเสนอแนะของ OIV นั้น นอกจากจะเน้นไปที่สาธารณชนทั่วไปที่สนใจด้านไวน์แล้ว การจัดหลักสูตร การอบรม และการประชุมวิชาการ ยังเป็นการเผยแพร่ข้อเสนอแนะโดยตรงไปยังผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย และมีบทบาทสำคัญในห่วงโซ่อุปทานไวน์ทั้งสิ้น และยังเป็นการสร้าง ความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญทางด้านไวน์ ซึ่งก็เท่ากับเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับ OIV ในฐานะเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่เป็นชุมชนองค์ความรู้ (epistemic community) ที่สำคัญของอุตสาหกรรมไวน์ในระดับนานาชาตินั่นเอง

การทำให้องค์ความรู้ ความคิด และข้อเสนอแนะมีความเป็นสถาบัน (institutionalizing ideas)

ในกระบวนการทำให้องค์ความรู้ ความคิด และข้อเสนอแนะมีความเป็นสถาบันนั้น เริ่มต้นจากการรักษาสถานะขององค์การและความเป็นสถาบันของ OIV เอง กล่าวคือ องค์การต้องใช้ความพยายามที่จะดำรงสถานะชุมชนองค์ความรู้อย่างเป็นทางการในประเด็นเรื่องไวน์ไว้ เพราะเมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง OIV ต้องเผชิญกับความท้าทายเมื่อมีการจัดตั้งองค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization: FAO) ที่ทำให้องค์การด้านอาหารและการเกษตรระดับระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นมาก่อนหน้านี้ถูกตั้งคำถามว่ายังจำเป็นต้องดำเนินการต่อหรือไม่ ซึ่งแน่นอนว่า OIV ก็เป็นหนึ่งในองค์การเหล่านั้น ทำให้ทางองค์การต้องส่งตัวแทนไปอธิบายชี้แจงเพื่อให้ OIV สามารถดำรงสถานะความเป็นอิสระและไม่ถูกควบรวมไปกับ FAO ซึ่งเป็นภารกิจที่ไม่ง่าย อย่างไรก็ตาม ด้วยการสนับสนุนจากประเทศสมาชิกอย่างสเปน โปรตุเกส ฝรั่งเศส และอิตาลี ทำให้สุดท้ายภารกิจของ OIV ในเรื่องนี้ประสบความสำเร็จและมีการลงนามในข้อตกลงที่มีใจความสำคัญว่า FAO จะไม่เข้ามาแทนที่ OIV ในการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะองค์การระหว่างประเทศที่เชี่ยวชาญด้านไวน์¹²

การมีสถานะองค์การระหว่างประเทศอย่างเป็นทางการของ OIV ทำให้แนวปฏิบัติและมาตรฐานต่าง ๆ ที่องค์การกำหนดขึ้นมีความเป็นสถาบันในหมู่ประเทศสมาชิกที่ปฏิบัติตาม มาตรฐาน และกฎระเบียบมาเป็นเวลายาวนาน แต่กระบวนการทำให้มาตรฐานคุณภาพไวน์ของ OIV เป็นสถาบันนั้นไม่ได้หยุดอยู่แค่ระดับภายในของสมาชิกในองค์การเท่านั้น แต่ถูกยกระดับด้วยองค์การระหว่างประเทศในระดับภูมิภาคอย่างสหภาพยุโรป (European Union: EU) และระดับโลกอย่าง Codex Alimentarius และองค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) ด้วย

ในกรณีของสหภาพยุโรปนั้น มาตรฐานและมติของ OIV จะถูกนำมาปรับใช้กับมาตรฐานคุณภาพไวน์ของสหภาพยุโรปโดยอัตโนมัติ โดยมีการระบุว่าให้ใช้มาตรฐานและแนวปฏิบัติของ OIV ในเรื่องของมาตรฐานและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับไวน์ตามแนวทางของ OIV อย่างชัดเจนในข้อบังคับขององค์การ (EC) No 479/2008 (European Union law, 2008) ที่ว่าด้วยการจัดการทั่วไปเกี่ยวกับตลาดไวน์ และเมื่อข้อบังคับดังกล่าวไม่มีผลบังคับใช้อีกต่อไป ในข้อบังคับที่มาแทนคือ (EC) No 491/2009 (European Union law, 2009) ซึ่งว่าด้วยการจัดตั้งแนวทางการจัดการร่วมกันเกี่ยวกับตลาดการเกษตรและบทบัญญัติสำหรับสินค้าเกษตรบางชนิด ซึ่งยังมีผลบังคับใช้มาจนถึงปัจจุบัน โดยในมาตรา 120f ของข้อบังคับดังกล่าวได้ระบุว่า

¹² แปลมาจาก "The FAO shall not take the place of the OIV in the performance of its tasks as an intergovernmental organisation specialised in the field of wine." อ้างอิงมาจาก (International Organisation of Vine and Wine, n.d.-b)

“When authorising oenological practices in accordance with the procedure referred to in Article 195(4), the Commission shall: (a) base itself on the oenological practices recommended and published by the International Organisation of Vine and Wine (OIV) as well as on the results of experimental use of as yet unauthorised oenological practices;...” (European Union law, 2009)

และในมาตรา 120g ที่ว่าด้วยวิธีการวิเคราะห์หรือ method of analysis ได้ระบุเช่นกันว่า

“The methods of analysis for determining the composition of the products of the wine sector and the rules whereby it may be established whether these products have undergone processes contrary to the authorised oenological practices shall be those recommended and published by the OIV.” (European Union law, 2009)

จะเห็นได้ว่ามาตรฐานของ OIV ไม่ว่าจะเป็นทั้งวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับไวน์ และวิธีในการวิเคราะห์ไวน์ ได้กลายมาเป็นแนวปฏิบัติและข้อบังคับของสหภาพยุโรป ดังนั้นแล้วสมาชิกของสหภาพยุโรปที่แม้จะไม่ได้เป็นสมาชิก OIV ก็ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานคุณภาพไวน์ตามมาตรฐานของ OIV ด้วยเช่นกัน ตรงนี้คือกระบวนการทำให้ข้อแนะนำและบรรทัดฐานของ OIV มีความเป็นสถาบันมากยิ่งขึ้น

ในกรณีของ Codex Alimentarius นั้น แม้ว่าจะไม่ได้มีการระบุลงไปในกฎข้อบังคับอย่างชัดเจนถึงการอ้างอิงมาตรฐานของ OIV เหมือนในกรณีของสหภาพยุโรป แต่ OIV นั้นเป็นคู่ภาคีพิเศษ (privileged partner) ของ Codex ในด้านไวน์และผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับไวน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสารเติมแต่ง (additives) และสารที่ช่วยในการแปรรูป (processing aids) ดังนั้นสำนักเลขาธิการ OIV จึงเป็นส่วนหนึ่งของคณะทำงานอิเล็กทรอนิกส์เกี่ยวกับวัตถุเจือปนอาหารที่มีบทบาทในการกำหนดกฎระเบียบของ Codex เกี่ยวกับการใช้สารควบคุมความเป็นกรด (acidity regulator) อิมัลซิไฟเออร์ (emulsifier)¹³ สารเพิ่มความคงตัว (stabilizer) และสารเพิ่มความข้น (thickener) โดย OIV จะให้ความเห็นเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ประเภทไวน์องุ่น ซึ่งการเข้าไปมีบทบาทสำคัญทางด้านมาตรฐานเกี่ยวกับไวน์ของ Codex Alimentarius นั้น มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้แนวปฏิบัติของ OIV มีความเป็นสถาบัน เนื่องจากมาตรฐาน Codex เป็นมาตรฐานที่องค์การการค้าโลกใช้อ้างอิงเกี่ยวกับสินค้าการเกษตรและสินค้าด้านอาหารโดยเฉพาะในข้อตกลง “มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary Measures)” (López, 2019, p. 258)

อย่างไรก็ตาม การสร้างความเป็นสถาบันให้กับองค์ความรู้ ความคิด และข้อเสนอแนะของ OIV ผ่านองค์การการค้าโลกหรือ WTO นั้น เป็นกระบวนการที่ OIV จำเป็นต้องทำงานร่วมกับองค์กรอื่น ๆ โดยเฉพาะ กลุ่มการค้าไวน์โลก หรือ WWTG (World Wine Trade Group) ซึ่งเป็นองค์การด้านไวน์ระหว่างประเทศที่มีสมาชิกเป็นทั้งตัวแทนจากรัฐและตัวแทนจากภาคธุรกิจเอกชนด้านไวน์จากประเทศที่ผลิตไวน์โลกใหม่ โดยมีประเทศแกนนำที่สำคัญคือสหรัฐอเมริกา ที่ไม่ได้เป็นสมาชิก OIV โดยความแตกต่างของแนวทางมาตรฐานของสององค์การ ก็คือในขณะนี้ OIV เน้นไปที่ harmonization approach คือการผลักดันให้เกิดมาตรฐานและแนวทางปฏิบัติร่วมกันระหว่างประเทศซึ่งเป็นแนวทางที่ระบุไว้ในพันธกิจขององค์การอย่างชัดเจน ส่วน WWTG นั้นเน้นแนวทางที่มีความยืดหยุ่นกว่า ในรูปแบบของ mutual recognition approach หรือการยอมรับในความหลากหลายของมาตรฐานและแนวปฏิบัติของชาติสมาชิกและความหลากหลายนั้นไม่ได้ทำให้มาตรฐานใดด้อยกว่ามาตรฐานใด ดังนั้น การกำหนดมาตรฐานการค้าเกี่ยวกับไวน์ของ WTO จึงเป็นส่วนผสมของทั้งสองแนวทางที่ผลักดันโดยทั้งสององค์การระหว่างประเทศด้านไวน์นั่นเอง (López, 2019, pp. 254-261)

¹³ อิมัลซิไฟเออร์ (emulsifier) เป็นวัตถุเจือปนอาหารที่ป้องกันการเกิดการแยกชั้นของของเหลวสองชนิดที่แตกต่างกัน

จากกระบวนการโลกาภิบาลการกำกับดูแลมาตรฐานคุณภาพไวน์ทั้ง 4 ขั้นตอนที่กล่าวไปนั้น จะเห็นได้ว่า แต่ละกระบวนการไม่ได้แยกออกจากกัน แต่มีความทับซ้อนกัน หลายกระบวนการเกิดขึ้นควบคู่กันไป โดยกระบวนการสร้างมาตรฐานและแนวปฏิบัติร่วมกันในการผลิตไวน์ทั่วโลกนั้นสามารถทำได้ในช่วงที่การผลิตไวน์ยังกระจุกตัวอยู่ในยุโรป แต่เมื่อวงการไวน์โลกมีความหลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะในแง่ของพื้นที่เพาะปลูกองุ่น ซึ่งตามมาด้วยเทคนิค กรรมวิธีการผลิตที่แตกต่างกันออกไป การมีมาตรฐานแนวปฏิบัติ และจุดเน้นที่สำคัญจึงเป็นสิ่งที่ทำได้ยากมากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อผู้ผลิตไวน์โลกใหม่ที่ทรงอิทธิพลอย่างสหรัฐอเมริกาไม่ได้เห็นด้วยกับแนวปฏิบัติ และการวางมาตรฐานของ OIV ทำให้การกำกับดูแลมาตรฐานคุณภาพไวน์ในระดับสากล ไม่สามารถอยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรใดองค์กรหนึ่งอีกต่อไป

บทสรุป

การอภิบาลมาตรฐานคุณภาพไวน์จากโลกเก่าเริ่มต้นขึ้นในฝรั่งเศสผ่านการพัฒนากระบวนการผลิตไวน์ที่เน้นคุณภาพตามแนวคิดแตร์รัวร์ ซึ่งถือว่าผสมผสานลักษณะของพื้นที่ปลูกองุ่น องค์ประกอบของดิน ภูมิอากาศ และภูมิประเทศเข้าด้วยกัน แนวคิดแตร์รัวร์กลายเป็นพื้นฐานสำคัญในการกำหนดมาตรฐานและคุณภาพของไวน์ฝรั่งเศส โดยเฉพาะการจัดตั้งระบบแอปเปลลาซียง ดอริจิน กงโทรเล่ (AOC) เพื่อควบคุมและปกป้องคุณภาพไวน์ที่มาจากแหล่งผลิตที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ ต่อมาฝรั่งเศสได้พัฒนากระบวนการอภิบาลนี้สู่ระดับสากลในยุโรปผ่านระบบสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ที่ใช้ในประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรป เช่น PDO และ PGI ซึ่งระบบนี้ได้กลายมาเป็นมาตรฐานคุณภาพไวน์ที่มีผลบังคับในระดับนานาชาติ

องค์การองุ่นและไวน์นานาชาติ (OIV) คือพัฒนาการการอภิบาลดังกล่าวให้ครอบคลุมไปยังพื้นที่อื่น ๆ ในยุโรป และองค์การมีบทบาทสำคัญในกระบวนการโลกาภิบาลมาตรฐานคุณภาพไวน์ใน 4 ขั้นตอนตามแนวคิดของ Weiss และ Thakur ได้แก่ การจัดการความรู้ การพัฒนาบรรทัดฐาน การเผยแพร่ข้อแนะนำ และการทำให้องค์ความรู้ ความคิด และข้อแนะนำเหล่านั้นมีความเป็นสถาบัน ซึ่งมีผลในการกำหนดมาตรฐานคุณภาพไวน์ในระดับนานาชาติ เช่น การกำหนดนิยามไวน์ มาตรฐานการวิเคราะห์ คุณภาพ และการติดตามผลิตภัณฑ์ไวน์ รวมถึงการจัดอบรมและเผยแพร่ความรู้ในอุตสาหกรรมไวน์ แม้ว่า OIV จะยังคงมีบทบาทสำคัญในอุตสาหกรรมไวน์โลก แต่ OIV ไม่ได้เป็นผู้กำหนดมาตรฐานเพียงรายเดียวอย่างในอดีตที่การผลิตไวน์กระจุกตัวอยู่ในยุโรปแล้ว ปัจจุบัน กระบวนการกำกับดูแลคุณภาพไวน์ในระดับสากลจึงไม่ได้อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบขององค์กรเดียว แต่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทใหม่ โดยบทความวิจัยชิ้นที่สองจากงานวิจัยนี้จะอธิบายเพิ่มเติมว่า เมื่อ OIV ไม่สามารถเป็นผู้กำหนดอำนาจได้เพียงผู้เดียว โลกาภิบาลของมาตรฐานคุณภาพไวน์ในปัจจุบันจึงเป็นสิ่งที่เรียกว่า “โลกาภิบาลโดยชื่อเสียงกิตติศัพท์แบบไร้ศูนย์กลาง” หรือ “Decentralized Reputation-Based Global Governance” นั่นเอง

Reference

- Agriculture and rural development. (n.d.). *Geographical indications and quality schemes explained*. https://agriculture.ec.europa.eu/farming/geographical-indications-and-quality-schemes/geographical-indications-and-quality-schemes-explained_en#pdo
- Barham, E. (2003). Translating terroir: the global challenge of French AOC labeling. *Journal of Rural Studies*, 19(1), 127-138.
- Benz, M.-A. (2007). *Strategies in Markets for Experience and Credence Goods*. Wiesbaden: DUV.
- Candiago, S., Tscholl, S., Bassani, L., Fraga, H., & Vigl, L. E. (2022). Harmonising regulatory information on wine protected designation of origin in Europe. *IVES Technical Reviews vine and wine*. <https://ives-technicalreviews.eu/article/view/7263#>

- Concours Mondial de Bruxelles. (n.d.). *1 Contest, 4 Sessions Concours Mondial de Bruxelles*. <https://concoursmondial.com/en/>
- Decanter Staff. (n.d.). *Welcome to the Decanter World Wine Awards*. <https://www.decanter.com/decanter-awards/>
- European Union law. (2008). Council Regulation (EC) No 479/2008. *Official Journal of the European Union*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008R0479>
- European Union law. (2009). Council Regulation (EC) No 491/2009. *Official Journal of the European Union*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009R0491>
- Frankel, C. (2014). *Land and Wine: The French Terroir*. Chicago: University of Chicago Press.
- Institut National De L'origine et De La Qualité. (n.d.). *Official signs identifying quality and origin*. <https://www.inao.gouv.fr/Publications/Outils-de-communication2>
- International Organisation of Vine and Wine. (2016). *OIV Bulletin archive collection available online*. <https://www.oiv.int/oiv-bulletin-archive-collection-available-online>
- International Organisation of Vine and Wine. (2021a). *Digitalisation, the future of the vine and wine sector*. <https://www.oiv.int/digitalisation-the-future-of-the-vine-and-wine-sector>
- International Organisation of Vine and Wine. (2021b). *OIV Standard for International Wine and Spirituous Beverages of Vitivinicultural Origin Competitions*. <https://www.oiv.int/public/medias/7895/oiv-patronage-competition-norme-ed-2021.pdf>
- International Organisation of Vine and Wine. (2022). *International Standard for the Labelling of Wines*. <https://www.oiv.int/public/medias/8175/en-oiv-wine-labelling-standard-2022.pdf>
- International Organisation of Vine and Wine. (2024a). *International Code of Oenological Practices*. <https://www.oiv.int/sites/default/files/publication/2024-03/CPO%202024%20EN%20.pdf>
- International Organisation of Vine and Wine. (2024b). *Winners of the 2024 OIV Awards honoured in Portugal*. <https://www.oiv.int/press/winners-2024-oiv-awards-honoured-portugal>
- International Organisation of Vine and Wine. (n.d.-a). *Basic definition*. <https://www.oiv.int/standards/international-code-of-oenological-practices/part-i-definitions/wines>
- International Organisation of Vine and Wine. (n.d.-b). *History*. <https://www.oiv.int/Centenary1924-2024/History>
- International Organisation of Vine and Wine. (n.d.-c). *OIV Congress*. <https://www.oiv.int/what-we-do/oiv-congress>
- International Organisation of Vine and Wine. (n.d.-d). *OIV Courses*. <https://www.oiv.int/what-we-offer/oiv-courses>
- International Organisation of Vine and Wine. (n.d.-e). *OIV MSc in wine management*. <https://www.oiv.int/what-we-offer/master>
- International Organisation of Vine and Wine. (n.d.-f). *Standards and Technical Documents*. <https://www.oiv.int/what-we-do/standards>
- International Organisation of Vine and Wine. (n.d.-g). *Withdrawal of obsolete, out of date and redundant OIV resolutions*. <https://www.oiv.int/node/3044>
- Kramer, M. (2008). The Notion of Terroir. In F. Allhoff (Ed.), *Wine and Philosophy* (pp. 225-234). Oxford: Blackwell.

- López, R. C. (2019). International Wine Organizations and Plurilateral Agreements: Harmonization Versus Mutual Recognition of Standards. In *The Palgrave Handbook of Wine Industry Economics*. Cham, Switzerland.
- Lukcas, P. (2012). *Inventing Wine: A New History of One of the World's Most Ancient Pleasures*. New York: W.W. Norton & Company.
- Moio, L. (2024). *Centenary of the OIV 45th World Congress of Vine and Wine*. 45th World Congress of Vine and Wine. <https://www.oiv2024.fr/en>
- Oxford Learner's Dictionaries. (n.d.). *sommelier*. <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/sommelier?q=sommelier>
- Parliament of Australia. (n.d.). *Chapter 8 World Wine Trade Group Agreement on Requirements for Wine Labelling*. https://www.aph.gov.au/Parliamentary_Business/Committees/Joint/Completed_Inquiries/jsct/16november2010/report2/chapter8
- Patterson, T., Buechsenstein, J., & Comiskey, P. J. (2018). *Wine and Place: A Terroir Reader*. California: University of California Press.
- Rigaux, J. (2006). *Terroir and the Winegrower* (Catherine du Toit & Naòmi Morgan, Trans.). Gembloux: Terre en Vues.
- Robinson, J., & Harding, J. (2006). *The Oxford Companion to Wine*. Oxford: Oxford University Press.
- Simpson, J. (2011). *Creating Wine: The Emergence of a World Industry, 1840-1914*. New Jersey: Princeton University Press.
- The Editors of Encyclopaedia Britannica. (n.d.). *Prohibition*. <https://www.britannica.com/event/Prohibition-United-States-history-1920-1933>
- Tomasi, D., Gaiotti, F., & Jones, G. V. (2013). *The Power of the Terroir: the Case Study of Prosecco Wine*. New York: Springer.
- Ugaglia, A. A., Cardebat, J.-M., & Corsi, A. (2019). Introduction. In *The Palgrave Handbook of Wine Industry Economics*. Cham: Palgrave Macmillan.
- Unwin, T. (1991). *Wine and the Vine: An Historical Geography of Viticulture and the Wine Trade*. London: Routledge.
- Vins De Bordeaux. (n.d.-a). *Broker*. <https://www.bordeaux.com/us/Our-know-how/Wine-Professions/Broker>
- Vins De Bordeaux. (n.d.-b). *Négoce*. <https://www.bordeaux.com/fr/Notre-savoir-faire/Metiers/Negoce>
- Weiss, T. G., & Thakur, R. (2014). The United Nations Meets the Twenty-First Century: Confronting the Challenges of Global Governance. In M. B. Steger, P. Battersby, & J. M. Siracusa (Eds.), *The SAGE Handbook of Globalization*. London: SAGE Publications.

Democracy and Deliberation: A Case Study of Deliberation on the 2017 Constitution Drafting Process *

Ngamsuk Ruttanasatian ^a

Bordin Saisaeng ^b

Article Info

Article history:

Received September 20, 2024.

Revised June 17, 2025.

Accepted June 26, 2025.

Keywords:

Deliberative Democracy;
Thai Democracy;
Constitution; Deliberation;
Issue Book

* This Research project is supported by Mahidol University.

Acknowledgment: The authors would like to express their sincere gratitude to all research team members and research assistants who contributed to this project. We also acknowledge the dedicated support of all project stakeholders and collaborators whose contributions made this research possible. Any errors or omissions remain the sole responsibility of the authors.

Abstract

This research focuses on studying concepts and formats of deliberative democracy in various aspects, particularly in terms of processes that would be suitable for developing a culture of deep listening and results-based deliberation. In conducting this research, both qualitative and participatory methodologies were employed to experiment with the usefulness of deliberative dialogue in clarifying specific conflicted issues from the draft constitution. The findings of this research are as follows: 1) in the contextual aspect regarding problems of Thai democracy, it was found that a constitution, both in its content and drafting process, as well as political power relations, reflects the issues of democratic values and protracted social conflict in Thailand, and 2) in the process context, it was found that the utilization of an “issue book” is the key instrument in the deliberative dialogue process.

1. Introduction

Despite more than ninety years since the 1932 political revolution that transformed Thailand from an absolute monarchy to a constitutional monarchy, the nation continues to struggle to establish a mature democracy. According to democratic principles, the relationship between citizens and political structures is reflected in their ability to exercise political participation—not only through electoral process but also through broader forms of engagement, including direct participation in democratic movements and the pursuit of assembly rights to advocate for a democratic constitution.

^a Lecturer, Institute of Human Rights and Peace Studies, Mahidol University, Nakhon Pathom 73170, Thailand. E-mail: ngamsuk.rut@mahidol.ac.th

^b Researcher, Institute of Human Rights and Peace Studies, Mahidol University, Nakhon Pathom 73170, Thailand. E-mail: bordin.sai@mahidol.ac.th

This research was conducted in two phases. The preliminary phase, completed in 2012, coincided with efforts to amend the 2007 Constitution. This initial phase proceeded smoothly and produced recommendations for the 2007 Constitution amendment during 2012-2013. However, the second phase was abruptly interrupted by the 2014 military coup. Following the military's repeal of the 2007 Constitution and its replacement with the 2014 Interim Constitution, the research objective shifted from using deliberative dialogue to discuss the 2007 Constitution amendment to examining the ongoing constitution drafting processes. Despite the challenges of conducting research on democratic dispute resolution methods during military junta governance, the researchers found that the techniques of deliberative dialogue and the utilization of issue books for documentation remained effective. Thus, this paper examines the deliberation techniques and tools employed in the stakeholders' hearing process, specifically addressing the case study of the 2017 Constitution drafting.

2. Research Objectives

This research project encompasses multiple dimensions of deliberative democracy, including theoretical foundations, practical approaches, processes, and methodological techniques and tools. While this paper specifically focuses on techniques and tools employed in the hearing process, an overview of the broader research objectives provides readers with a comprehensive understanding of the project scope. The research objectives are as follows:

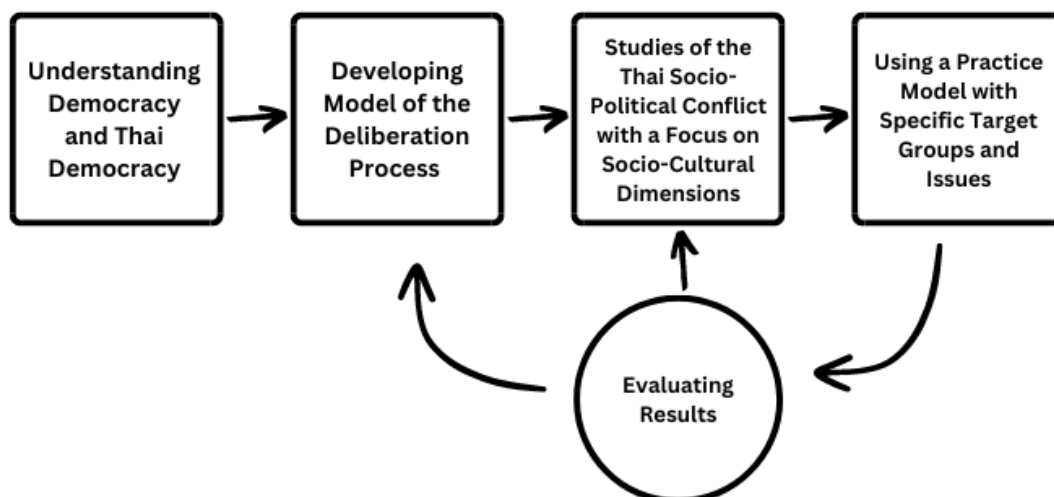
1. To conduct a comparative analysis of democratic development between Thailand and other nations, while identifying factors contributing to political conflict in Thailand.
2. To examine the theoretical foundations, patterns, and processes of deliberative democracy that facilitate the development of listening culture and deliberative dialogue.
3. To implement selected deliberative dialogue techniques and tools in practical experiments for clarifying contested issues.
4. To evaluate deliberative dialogue processes within the context of potential deliberative democracy development in Thailand.

As previously stated, this paper primarily addresses the development of listening culture and deliberative dialogue, specifically examining the application of deliberative dialogue and issue book methodologies in clarifying contested issues that may contribute to the advancement of deliberative democracy in Thailand.

3. Research Frameworks and Research Methodology

3.1 Research Frameworks

This research seeks to examine democratic politics and political conflict in Thailand, to develop a theoretical model of the deliberation process, and to implement this model through practical application with specific target groups and issues. The research framework is illustrated in Diagram 1.

Diagram 1 The Research Frameworks:

Understanding (The Problem of Thai Democracy) – Proposing processes (The Result-Based Deliberations) – Using a Practice Model

3.2 Research Hypothesis

The study hypothesizes that political conflict in Thailand has led to societal polarization, necessitating additional conflict transformation tools and techniques to ensure sustainable democratic development. The proposed interventions focus on two key areas: the cultivation of a listening culture and the development of results-based deliberation methodologies.

3.3 Theoretical and Conceptual Frameworks

The theoretical foundation of this research draws upon multiple theories and concepts, including conflict transformation, results-based deliberation, deliberative democracy, and non-violent communication. The concept of deliberative democracy relates to consultative democracy, which David Held categorizes into two distinct dimensions. The first emerges from the principle of public consultation by free and equal citizens, representing a core competency of political decision-making and self-determination legitimacy. The second posits that political legitimacy depends not solely on majority rule but also on justified rational argumentation in public discourse. (Held, 2006, p. 237)

Surangrut Jumnianpol argues that the quality of public participation increases when citizens can make decisions equally, leading to a public consensus that gains universal acceptance. This enhanced decision-making quality stems from: (1) equal and inclusive participation from all stakeholders, (2) prioritization of rational and knowledge-based approaches over power and interest-based decisions, and (3) outcomes that may occasionally deliver greater public satisfaction than conventional popular votes. (Jumnianpol, 2009, pp. 13-14)

Gutmann and Thompson identify four essential characteristics of deliberative democracy: reason-giving requirements, universal accessibility of reasons, time-bound decision-making (binding), and dynamic processes. These characteristics are predicated on a governing structure where citizens possess equal rights and freedoms. Within this framework, citizens can express their rational thinking in decision-making processes while engaging in mutual listening, ultimately working toward conclusive decisions that bind all

citizens for a specified period while maintaining opportunities for future revision (Gutmann & Thompson, 2004, as cited in Jumnianpol, 2009, pp. 21-22).

While deliberative democracy emerged as an enhancement to representative democracy during periods of state legitimacy crisis and strengthens participatory democracy through deliberative dialogue, Prajak Kongkirati identifies certain limitations. Notable among these is the disparity in communication skills and public speaking abilities among participants in deliberative dialogue. Those experienced in public speaking may disproportionately influence dialogue direction, potentially compromising principles of free, fair, and equal expression. (Kongkirati, 2019, pp. 77-78) However, these limitations can be mitigated through supplementary tools and techniques, such as issue books and non-violent communication methodologies.

Deliberative democracy emphasizes free, fair, and equal opportunities for participation in public platforms where individuals can communicate, persuade, and encourage others through reasoned proposals and justifications while exploring multiple alternatives to contested issues. While deliberation ultimately seeks resolution of these issues, effective deliberative dialogue requires tools that enhance the process and facilitate more precise and accurate conclusions. One such critical tool is the “issue book”; The issue book serves to bridge knowledge disparities among participants and address inequalities in communication capabilities. Phlainoi et al. (2008) delineate the following essential characteristics of the issue book:

1. It provides specific, contextual data pertinent to the issues under consideration, including comprehensive background information.
2. It presents a minimum of three alternative solutions (as binary options may foster polarization), detailing the underlying values and concepts of each alternative, along with implementation pathways. The document outlines both positive and negative implications of each option, supported by relevant justifications and explicit acknowledgment of trade-offs.
3. It facilitates constructive discussion, argumentation, and collaborative problem-solving, rather than adversarial confrontation between opposing groups.
4. It functions as an instrumental framework for coordinating inclusive decision-making processes in addressing complex problems.

Non-violent communication (NVC) emphasizes the transformation of interpersonal interactions into more constructive dialogues. This methodology is designed to facilitate compassionate communication, particularly in challenging situations. NVC focuses on conscious interaction that addresses both individual and collective needs, rather than reactive responses that may escalate tensions. The approach is predicated on the belief that peaceful conflict resolution is achievable while maintaining respect for diverse value systems. Fundamentally, NVC represents a communication technique that promotes empathetic understanding and recognition of human dignity, including self-dignity. This approach facilitates non-violent conflict resolution while fostering interpersonal connections and social cohesion (Chotsakulrat, 2007). The integration of NVC into deliberative democracy serves to mitigate emotional confrontation among stakeholders, enabling focused attention on contextual and substantive issues. Additionally, it helps prevent misunderstandings and reduces antagonistic interactions. Significantly, NVC facilitates a transition from competitive to cooperative communication patterns, fostering creative dialogue that promotes peaceful transformation of contested issues.

As previously noted, the second phase of this research was conducted during military governance and following a prolonged period of political conflict in Thailand, during which public communication spaces were severely limited. The reconstruction of public discourse platforms became essential for reestablishing the country's democratic

environment. The implementation of deliberative platforms represents one mechanism for recreating democratic atmospheres and establishing safe spaces for discussing challenging issues, while embracing diverse perspectives based on principles of respect and equality. The following table illustrates the components of the deliberation process and their associated methodological tools.

Table 1 Deliberative Dialogue Components and Tools:

Deliberative Dialogue Components and Tools	
Components	Tools and Activities
Feelings	Non-violent communication (NVC)
Thoughts	Issue book
Actions	Brainstorming workshops, and proposition for public advocacy

3.4 Research Methodology

This study employs participatory action research methodology through experimental application of deliberation processes designed to facilitate societal change through learning outcomes (Jiawiwatkul, 2010). The research selected “constitution drafting” as its focal point, representing one of the most significant social issues of the period. This topic served as the primary subject for discussion throughout the project, given both its public relevance and its role as a source of social contestation. The researchers and participants systematically tested and evaluated the proposed tools and techniques throughout the study period, utilizing process outcomes to analyze and refine methodological approaches to ensure alignment with theoretical concepts and frameworks. The experimental processes were conducted across several strategically significant locations, including Bangkok, Khon Kaen, Phitsanulok, Chiang Mai, and Narathiwat. To ensure data reliability, deliberative platforms were implemented at least twice in each location. Beyond methodological validation, the substantive information gathered from participant contributions underwent systematic analysis and documentation. These findings were subsequently presented to the Constitution Drafting Committee as representative public opinion regarding the constitution drafting process.

3.5 Research Areas

This research was conducted during the period of military government and amid Thailand’s prolonged political conflict spanning more than a decade. The selection of diverse geographical locations for implementing deliberative platforms was particularly significant, as regional differences often corresponded to distinct political orientations.

3.6 Target Groups

Key informants were categorized into four primary groups: political organizations, civil society organizations, political activists, and academics. Participant diversity was ensured through the inclusion of varying political perspectives. The research methodology adhered to all Institutional Review Board regulations and requirements.

3.7 Research Tools

To examine the deliberation process and deliberative dialogue, while gathering substantive information regarding public opinion on the focal issues, the researchers developed research instruments across several categories, as detailed in the following table.

Table 2 Concepts and Processes to Experiment Deliberation Process:

Components	Concepts/tools/techniques	Processes/activities
Preparation		(1) proposing concepts of deliberative democracy (2) Selecting concerning issues
Feelings	Non-violent communication (NVC)	(3) Deliberations from hearts Communication through feelings and emotional acknowledgement
Thoughts	- Issue book - Dot democracy	(4) Presenting an issue book that contains information from preliminary research in deliberative dialogue (5) Deliberative dialogue, based on rational justification, positive/negative aspects and justifiable alternatives (6) Voting for possible alternatives by using dot democracy
Feelings (continue)	Art for peace	(7) Art activities/Haiku compositions
Thoughts (continue)		(8) Repeated deliberative dialogues
Actions	Brainstorming and preparing to propose possible solutions to various stakeholders and public	(9) Result-based deliberative dialogues that focus possible actions
Preparations (for next round)		(10) Lesson learned and modifications

3.8 Data Collection

To obtain comprehensive and accurate data addressing all research hypotheses and objectives, the researchers implemented data collection through deliberative dialogue sessions conducted under the framework of “The Studies of Democratic Inquiries” focusing on the contemporary draft constitution. All information was systematically documented in the issue book. Given the constitutional nature of the subject matter, the research team collaborated with a working group from the Law Reform Commission of Thailand to develop the issue book framework.

This research incorporated multiple participatory democracy methodologies in designing the deliberation platforms, emphasizing capacity building for informed civic engagement, and enhanced political decision-making. The examined tools and techniques included citizens’ jury (Smith & Wales, 2000), deliberative opinion polling (Fishkin et al., 2000), consensus conferencing (Einsiedel & Eastlick, 2000), ICT dialogue (Kamateri et al., 2015), and Tolerance-Resilience-Listening (อด-สึด-ฟัง) approaches to democratic peace (Wisutthatham, 2012).

Beyond process documentation and content analysis, this action research provided participants with direct experience in political participation and democratic engagement by establishing communication channels between participants, the public, and, occasionally, governmental authorities.

3.9 Data Analysis

The research employed content analysis and analytic induction methodologies for data processing. Content collected through deliberative dialogues underwent categorical analysis, utilizing comparative approaches to examine relationships between causes and effects, including underlying rational justifications for thoughts, behaviors, and actions. Analytic induction facilitated data interpretation and enhanced research documentation quality. The ongoing process and final research outputs were contextualized within existing political circumstances through comparative analysis.

4. Findings and Recommendations

The studies of democratic inquiries regarding the 2017 Constitution drafting process commenced following the 2014 military coup, which disposed the elected government after nearly a decade of political conflict. The coup intensified political tensions, transforming an already polarized society into a deeply divided one. Under the 2014 Interim Constitution, the National Reform Council appointed a Constitution Drafting Committee chaired by Borwornsak Uwanno, whose draft was ultimately rejected. Subsequently, the Council appointed a new Constitution Drafting Commission chaired by Meechai Ruchuphan. The amended provisions of the 2014 Interim Constitution mandated a referendum prior to the promulgation of a new constitution. The draft of the 2017 Constitution was completed on March 29, 2016, with the referendum scheduled for August 7, 2016. This period proved particularly significant for the research project, as it coincided with the implementation of deliberative dialogue initiatives regarding constitutional drafting.

The deliberation process experimentation occurred in three distinct stages. In the initial stage, when no information had been released by the Constitution Drafting Commission, the research team and working group developed an issue book using the 1997 and 2007 Constitutions as baseline references for discussions about the prospective constitution. During this period, participants from various sectors shared their aspirations and expectations, engaging in in-depth deliberative dialogues about the strengths and weaknesses of the previous constitutions. The second stage incorporated leaked information regarding the work-in-progress draft into the deliberative process. This stage concluded when the Commission officially released the draft constitution, allowing researchers to integrate official information into the issue book for the final round of deliberative dialogues. The resulting recommendations were documented and submitted to the Commission for consideration. However, evidence suggests that the Commission proceeded with the drafting process without substantial consideration of public input. The final stage focused on examining potentially problematic sections of the drafted constitution through multiple deliberative dialogues. This phase proved particularly noteworthy as, despite diverse political stances and disagreements, participants largely concurred that the drafted constitution could potentially undermine Thai democracy, leading to a collective advocacy for “vote no” or opposing the draft in the referendum.

Throughout this process, researchers and the Law Reform Commission of Thailand’s working group continuously refined the issue book to reflect evolving political contexts and dynamics. Several critical components emerged: First, the overall political environment under military rule significantly constrained freedom of expression, speech, and assembly, making research implementation challenging. Second, researchers systematically analyzed and categorized proposals and opinions from result-based deliberative dialogues. Finally, the diversity of participant input was considered invaluable, with researchers documenting all perspectives, rational justifications, and suggested solutions in the issue book.

4.1 Thai Democracy Inquiries

The substantive outputs from this research reveal fundamental issues regarding Thai society’s valuation of democratic principles, constituting a root cause of the country’s protracted social conflict. Furthermore, most Thai constitutions have been drafted under military governance following coups, resulting in legitimacy derived primarily from authoritarian mandate rather than meaningful public participation. The absence of adequate citizen involvement in constitutional drafting processes has systematically excluded public contributions, demonstrating commissioners’ neglect of democratic principles.

During the constitution drafting period, the military government restricted public participation, further limiting citizens' ability to express concerns regarding constitutional content. However, the deliberation process, which strengthens deliberative democracy, provided citizens with opportunities to envision recovery from disrupted democratic development. This potential depends on society's capacity to recognize democratic values in terms of freedom, equality, rule of law, and justice. Therefore, despite military governance constraints, deliberative dialogue served as a platform enabling citizens with diverse political perspectives to discuss conflict resolution mechanisms and articulate their constitutional preferences. The following sections examine key issues worthy of consideration in the deliberation process.

4.1.1 Constitution and Reconciliation

When military leaders staged the coup in May 2014, they justified the intervention as necessary to halt confrontations among conflicting parties. However, the coup did not diminish political conflict. While tensions might not be publicly visible, the devastation from recent violence persisted, and many citizens continued to bear psychological and physical wounds from violent incidents. Additionally, the military government's excessive deployment of military and security forces to maintain peace and stability exacerbated the situation. Military leaders perceived seizing power through a coup as essential for preserving peace and stability in Thai society. They argued to the public that democratic practices were the root cause of political conflict and social unrest, asserting that no democratic alternative existed to resolve ongoing tensions apart from military intervention. Despite forceful control over political movements, conflict persisted in a latent state, sustained by anger, hatred, hostility, and fear, remaining primed for eruption when circumstances permitted. The National Council for Peace and Order (NCPO), established following the May 22, 2014 coup, attempted to achieve reconciliation but ultimately appeared to fail (Pindavanija et al., 2017).

Despite the coup's negative consequences, many citizens supported the military's use of force. Supporters were predominantly right-wing authoritarians with conservative orientations, while opponents were primarily liberals. These ideological disputes predated the 2014 military coup but were employed to justify the power seizure. Right-wing authoritarians, typically belonging to conservative groups, embrace concepts of "Thainess," "Thai-style democracy," "hierarchical structures," and "righteous leadership." Conversely, liberals advocate for "democracy," "equality," and "good governance." The collision between these political ideologies continued post-coup. Conflicting groups employed discourses that intensified hatred, fear, and hostility, with those in power more likely to use such rhetoric to discredit opposition. These political conflict dynamics resulted in societal polarization.

Political conflict affects both political and social systems and citizenry, which constitute democracy's essential elements. Therefore, reducing conditions conducive to political conflict requires addressing contributing factors. Recovery from political conflict involves multiple stages to restore democratic elements and establish reconciliation conditions. First, healing past wounds requires addressing trauma experienced by those affected by violent conflict. Second, social institutions such as the rule of law, social justice, and the justice system must be restored/restructured in order to ensure citizen access to justice and equality. Third, developing shared values that encourage the vision of an inclusive society where all citizens can coexist peacefully regardless of identity or political differences. The above consideration shows how deliberative democracy could contribute to constitution drafting processes; moreover, a constitution developed through fully participatory processes would enable further democratic development and strengthen other democratic mechanisms. Deliberative democracy primarily concerns citizen consent, civil

rights, and justifiable relationships between government officials and political leaders. Achieving these objectives relies on deliberative dialogue that enables citizens to listen to others and respect differences.

Collaboration between conflicting groups may prove extremely challenging. Therefore, a constitution serving as supreme law that commands universal respect may represent the most crucial tool in political conflict resolution. Constitutions possessing certain characteristics can mitigate conflict and tension among opposing groups through: 1) prevention and promotion mechanisms that help establish and sustain social platforms for deliberative democracy, develop reconciliation discourse, promote non-violent mechanisms, and cultivate learning cultures that enhance conflict transformation skills and knowledge; 2) construction of a National Reconciliation Conference to address national crises through deliberative processes; and 3) post-conflict peacebuilding pathways by incorporating conflict transformation mechanisms into constitutional frameworks, including social healing, fact-finding, transitional justice, and amnesty provisions.

4.1.2 Human Rights in a Constitution as the Foundation of Reconciliation

Human rights must be robustly enshrined in a constitution to ensure legal protection of citizens' fundamental rights. When human rights receive strong legal protection, they approximate the idealistic concept of natural rights that are universal and inalienable. During periods of conflict, citizens suffer from human rights violations, intimidation, abuses, and exclusion. Progress becomes impossible without addressing these conditions. If victims and those who have endured unjust treatment, human rights violations, intimidation, abuses, and exclusion lack proper healing mechanisms, their wounds will continue to inflict suffering, deterring participation in reconciliation processes. A constitution must guarantee the protection of human rights, freedoms, and justice. Once these conditions improve, opportunities for advancing toward reconciliation emerge.

Reconciliation represents the outcome of conflict transformation, which converts stakeholders from adversaries, seeking defeat of the other side, into collaborators pursuing creative conflict transformation. Creative conflict transformation requires imagination and paradoxical thinking that transcends comfort zones to envision possibilities for valuing brotherhood and accepting coexistence with those holding dramatically different perspectives. Therefore, a constitution should establish a Conflict Transformation Organization with legitimate authority to heal past traumas, provide deliberative platforms, and create shared futures among people with diverse identities and political ideologies.

4.2 Deliberative Dialogue Based on "Issue Book"

The organized deliberative dialogues should incorporate multiple tools and techniques, including non-violent communication (NVC), communication arts, poetry (such as Haiku writing), and visual representation (such as infographic, animation). These methodologies derived from John Paul Lederach's (2012) conflict transformation concepts as shown in "The Moral Imagination: Art and Soul of Building Peace." The experimental implementation of the "issue book" in the deliberation process is described below.

Designing an issue book requires comprehensive understanding of deliberative democracy. The evolution from representative democracy to participatory democracy creates space for examining participatory quality, particularly the extent to which participation is based on freedom of choice and eligibility for self-determination. One-way communication is no longer the preferred means of engagement; rather, providing alternative tools, techniques, and platforms for opinion exchange and mutual learning becomes paramount.

The experimental use of issue books in deliberation processes assists participants in maintaining focus on discussion topics by emphasizing rational support for possible solutions and alternatives. This approach helps exclude emotional influences caused by conflicting issues and circumstances. Consequently, deliberative dialogue differs from both debating and regular dialogue, as it aims to achieve agreement or actionable outcomes. To fulfill this objective, issue books play crucial roles in helping participants maintain focus on substantive content despite divergent perspectives and positions.

Several essential components characterize deliberative dialogue organization using issue books. First, issue books must provide factual background information to all participating parties, reducing confrontation and arguments over facts by presenting relevant information to everyone. Second, working groups responsible for issue book preparation must research information thoroughly, including possible solutions and alternatives. Notably, the number of alternatives should be three, as binary options may cause polarization, while many alternatives can be grouped into three or, at most, four categories. Once alternatives are incorporated, facilitators must develop justifications for each option, providing adequate support, arguments, opportunity costs, trade-offs, and benefits.

Each alternative must clearly articulate comparative advantages and disadvantages. Alternatives should maintain sufficient distinction to avoid stakeholder confusion. As previously mentioned, each alternative must present positive and negative aspects with adequate rational justification. In short, issue books used in deliberative dialogue contain facts, basic information, issue backgrounds, diverse opinions, possible solutions, alternatives, comparative justifications, and perspectives. Issue book contents are adjustable and correctable throughout each deliberative dialogue round. Issues receiving participant consensus remain in the issue book, while items agreed for removal are eliminated, and additional issues may be incorporated upon participant agreement. Issue book contents undergo modification until all involved parties express satisfaction and the document is ready for public presentation or final implementation.

4.3 Additional Observations

While the deliberation process employed in this research explored multiple tools and techniques, designing deliberative dialogue processes remains highly flexible. Strict adherence to all tools, techniques, and processes described in this report is not always necessary. Results and alternatives vary according to political conditions and circumstances (Gutmann & Thompson, 2004). These conditions and circumstances present both opportunities and limitations. Complete accommodation of all conflicting parties through deliberation is not always feasible; issue books may contain open-ended questions requiring consultation with stakeholders who were unable to participate in deliberative dialogues but remain willing to contribute inputs. Repeated organization of deliberative dialogues ensures careful stakeholder consideration and more acceptable solutions for all conflicting parties.

Furthermore, deliberation process results require practical implementation. Translating deliberation outcomes into action involves several considerations. First, for issues where participants can implement results independently, stakeholder commitment to action becomes possible. Second, some issues may exceed stakeholder resolution capacity and require governmental intervention; in such cases, issue books serve to persuade authorities to act upon proposed solutions. When convincing authorities proves impossible, issue books may facilitate public advocacy for social movements as consultation documents.

In conclusion, issue books function as tools for rational discussion during periods of conflict when confrontation between opposing parties remains probable. Rational

discussion can yield acceptable solutions and alternatives. Although these alternatives may contain both positive and negative aspects, participant opportunities to study and reconsider these elements can lead to justifiable solutions. Through such justifications, chosen solutions may ultimately benefit both participants and the public in resolving complex issues, particularly those contributing to Thailand's protracted social conflict.

Reference

- Chotsakulrat, P. (2007). *sūrsān yāng santi : khūmū kānsūrsān phūa sāng khwāmkhaochai lə kəkhai khwāmkhatyēng yāng sāngsan*. [Nonviolent Communication: A Communication Guide to Creating Understanding and Resolving Conflict Creatively] Bangkok: Semsikhalai.
- Einsiedel, E. F., & Eastlick, D. L. (2000). Consensus Conferences as Deliberative Democracy: A Communications Perspective. *Science Communication*, 21(4), 323-343. <https://doi.org/10.1177/1075547000021004001>
- Fishkin, J. S., et al. (2000). Deliberative polling and public consultation. *Parliamentary affairs*, 53(4), 657-666. <https://doi.org/10.1093/pa/53.4.657>
- Gutmann, A., & Thompson, D. (2004). *Why Deliberative Democracy?*. Princeton and Oxford: Princeton University Press.
- Held, D. (2006). *Models of Democracy*. 3rd ed. Stanford, CA: Stanford University Press.
- Jiawiwatkul, U. (2010). *kānwičhai chēng patibatkān yāng mī sō won rūam : nēokhit lakkān lə botriān*. [Participatory action research: concepts, principles and lessons learned] Nakhon Pathom: Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University.
- Jumnianpol, S. (2009). *kānmūrang khōng prachāthipatai bēp pruksā hārū nai krabūankān phatthanā : suksā kōranī kānčhatkān nam nai čhangwat Rayōng*. [Politics of Deliberative Democracy in Development Process: The Case Study of Water Management in Rayong Province] (Doctoral Thesis) Chulalongkorn University <https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/56678>
- Kamateri, E. et al. (2015). A Comparative Analysis of Tools and Technologies for Policy Making. In M. Janssen, M. Wimmer, & A. Deljoo (Eds.), *Policy Practice and Digital Science: Integrating Complex Systems, Social Simulation and Public Administration in Policy Research* (pp. 125-156). Cham: Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-12784-2_7
- Kongkirati, P. (2019). *prachāthipatai : lāk khwāmmāi lāi rūpbēp*. [Democracy: Meanings and Forms] (2nd ed.) Bangkok: Siamparitut.
- Lederach, J. P. (2012). *phalang tham hēng čhintanākān : sin lə winyān kānsāng santiphāp*. [The Moral Imagination : The Art and Soul of Building Peace] (S. Khantiworapong, Trans., G. Arya, Ed.) Nakhon Pathom: Institute of Human Rights and Peace Studies, Mahidol University.
- Phlainoi, N. et al. (2008). *khriāngmū thāng sangkhom phūa kānrīanrū nai bōribot plīan phān: chut khwāmū khapkhliān praden sāthārana (Issue Book)*. [Social tools for learning in transitional contexts: A knowledge kit for driving public issues (Issue Book)] Nakhon Pathom: Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University.
- Pindavanija, E., et al. (2017). Social Healing Factors and Process that Lead to Reconciliation and Forgiveness: The Studies of Thailand Socio-political Violence Conflict over a Decade. *Proceedings of the 13th International Conference on Thai Studies "Globalized Thailand?" Connectivity, Conflict, and Conundrums of Thai Studies*, (pp. 1220-1237).

-
- Smith, G., & Wales, C. (2000). Citizens' Juries and Deliberative Democracy. *Political Studies*, 48(1), 51-65. <https://doi.org/10.1111/1467-9248.00250>
- Wisutthatham, S. (2012, September 1). “èut : héut : fang” way-tee sǎn-dtì bprà-chaa-típ-bpà-dtai dan sǎng-kom klêuuan dtuua yàang ‘hěn dtàang’. [“Tolerance : Resilience : Listening” A Democratic Peace Platform Driving Social Transformation Through ‘Respectful Disagreement’]. *Isranews Agency*. <https://www.isranews.org/content-page/item/16044-2012-08-29-10-56-25.html>

Global Governance: Power, Cooperation, and Challenges in the 21st Century

Pichaya Witoonkitja ^a

Article Info

Article history:

Received February 19, 2025.

Revised May 11, 2025.

Accepted June 26, 2025.

Keywords:

Global Governance; Power;
Cooperation; Transnational
Issues; Nation-State

Abstract

This article examines the concept of global governance, which plays a crucial role in addressing transnational issues through international cooperation and diverse actors. It explores the development, meaning, dynamics, and power dimensions of global governance, employing a framework of four types of power: compulsory, institutional, structural, and productive. While global governance offers advantages in tackling global challenges, fostering inter-state cooperation, and establishing universal standards, it concurrently faces significant limitations, including weak enforcement mechanisms, unequal participation among actors, and the influence of major powers, potentially contributing to systemic injustice.

The article concludes that global governance is a complex and ever-evolving system involving multiple actors in shaping global rules and regulations. Although it facilitates cross-border cooperation, national interests remain a significant barrier. Case examples, such as environmental issues and cross-border pandemics, underscore both the importance of global governance and the challenges of its implementation across different contexts. Finally, the article proposes recommendations to enhance the effectiveness of global governance mechanisms in the future, aiming for more sustainable and equitable responses to humanity's shared challenges.

^a Lecturer, Faculty of Political Science, Ramkhamheang University, Bangkok 10240, Thailand. Email: pchya.w@gmail.com

การอภิบาลโลก: อำนาจ ความร่วมมือ และความท้าทายในศตวรรษที่ 21

พิชญ์ วิฑูรภิจจา^a

Article Info

Article history:

Received 19 กุมภาพันธ์ 2568

Revised 11 พฤษภาคม 2568

Accepted 26 มิถุนายน 2568

คำสำคัญ:

การอภิบาลโลก; อำนาจ;
ความร่วมมือ; ปัญหาข้าม
ชาติ; รัฐชาติ

บทคัดย่อ

บทความนี้ทบทวนแนวคิดการอภิบาลโลก (Global Governance) ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการจัดการปัญหาข้ามชาติผ่านความร่วมมือระหว่างประเทศและตัวแสดงที่หลากหลาย โดยวิเคราะห์พัฒนาการความหมาย พลวัต และมิติเชิงอำนาจของการอภิบาลโลกผ่านกรอบแนวคิดอำนาจ 4 รูปแบบ ได้แก่ อำนาจเชิงบังคับ อำนาจเชิงสถาบัน อำนาจเชิงโครงสร้าง และอำนาจเชิงผลิตสร้าง แม้การอภิบาลโลกจะมีข้อได้เปรียบในการจัดการปัญหาระดับโลก ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างรัฐ และสร้างมาตรฐานสากล แต่ยังคงเผชิญกับข้อจำกัดสำคัญ อาทิ การขาดกลไกบังคับใช้ที่มีประสิทธิภาพ ความไม่เสมอภาคในการมีส่วนร่วมของตัวแสดงต่าง ๆ และอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจที่อาจนำไปสู่ความไม่เป็นธรรมเชิงระบบ

บทความสรุปว่า การอภิบาลโลกเป็นระบบที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ โดยมีตัวแสดงหลากหลายกลุ่มเข้ามามีบทบาทในการกำหนดกฎเกณฑ์ในเวทีโลก ถึงแม้จะเอื้อให้เกิดความร่วมมือข้ามพรมแดน แต่ผลประโยชน์แห่งชาติยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญ กรณีศึกษาปัญหาสิ่งแวดล้อมและโรคระบาดข้ามพรมแดนได้ตอกย้ำให้เห็นถึงความสำคัญและความท้าทายในการนำการอภิบาลโลกไปปฏิบัติในบริบทที่แตกต่างกัน ท้ายที่สุด บทความได้เสนอแนวทางเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพของกลไกการอภิบาลโลกในอนาคตให้สามารถรับมือกับความท้าทายร่วมกันของมนุษยชาติได้อย่างยั่งยืนและเป็นธรรมยิ่งขึ้น

^a อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร 10240 ไทย. E-mail: pchya.w@gmail.com

บทนำ

โลกในศตวรรษที่ 21 เผชิญกับความท้าทายข้ามพรมแดนที่ซับซ้อนและทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่คุกคามระบบนิเวศและความเป็นอยู่ การก่อการร้ายสากลที่ไร้ขอบเขต การแพร่ระบาดของโรคติดต่อที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและเศรษฐกิจในระดับโลก ไปจนถึงความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมที่ยังรากลึก ปัญหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดของรัฐบาลในการรับมือโดยลำพัง และกระตุ้นให้เกิดการแสวงหากลไกความร่วมมือและแนวทางการจัดการในระดับที่กว้างกว่าเดิม

แนวคิด “การอภิบาลโลก” (Global Governance) ได้ก้าวเข้ามามีบทบาทสำคัญนับตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 1990 โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากที่องค์การสหประชาชาติ (UN) เผยแพร่รายงาน “Our Global Neighbourhood” ในปี 1995 เพื่อเป็นกรอบในการทำความเข้าใจและตอบสนองต่อปัญหาข้ามชาติเหล่านี้ การอภิบาลโลกไม่ได้หมายถึงการจัดตั้งรัฐบาลโลก (Global Government) ที่มีอำนาจรวมศูนย์เบ็ดเสร็จ แต่เป็นกระบวนการที่ซับซ้อนของการกำหนดกติกา บรรทัดฐาน และการประสานความร่วมมือระหว่างตัวแสดงที่หลากหลาย ทั้งรัฐชาติ องค์กรระหว่างประเทศ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมของการประยุกต์ใช้แนวคิดนี้คือ ความพยายามในการจัดการกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งการอภิบาลโลกปรากฏผ่านการเจรจาสัญญาดังกล่าว (Paris Agreement) การดำเนินงานของกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (UNFCCC) และการมีส่วนร่วมขององค์กรพัฒนาเอกชนและภาคธุรกิจในการติดตาม ตรวจสอบ และผลักดันนโยบายด้านสภาพภูมิอากาศ ในทำนองเดียวกัน การรับมือกับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ก็แสดงให้เห็นถึงความพยายาม (และความท้าทาย) ในการอภิบาลด้านสาธารณสุขโลกผ่านองค์การอนามัยโลก (WHO) และความร่วมมือระหว่างประเทศในการพัฒนาและแจกจ่ายวัคซีนให้ทั่วถึง

ด้วยเหตุนี้ การศึกษาและทำความเข้าใจแนวคิดการอภิบาลโลกอย่างลึกซึ้งจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ไม่เพียงเพื่อวิเคราะห์ปรากฏการณ์และความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ซับซ้อนในเวทีโลก แต่ยังเพื่อประเมินประสิทธิภาพ ข้อจำกัด และความท้าทายของกลไกความร่วมมือที่มีอยู่ ตลอดจนแสวงหาแนวทางปรับปรุงเพื่อให้รับมือกับวิกฤตการณ์ร่วมกันของมนุษยชาติได้อย่างเท่าทัน เป็นธรรม และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนและวิเคราะห์แนวคิดการอภิบาลโลก (Global Governance) อย่างเป็นระบบ โดยมุ่งศึกษาถึงพัฒนาการ ความหมาย และบทบาทของแนวคิดในการจัดการปัญหาข้ามชาติ ผ่านกลไกความร่วมมือระหว่างรัฐและตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ บทความจะวิเคราะห์มิติของอำนาจที่เกี่ยวข้องกับการอภิบาลโลก โดยใช้กรอบแนวคิดเรื่องอำนาจ 4 รูปแบบ ได้แก่ อำนาจเชิงบังคับ อำนาจเชิงสถาบัน อำนาจเชิงโครงสร้าง และอำนาจเชิงผลิตสร้าง นอกจากนี้ ยังพิจารณาความแตกต่างระหว่างการอภิบาลโลกกับรัฐบาลโลก ตลอดจนข้อดี ข้อจำกัด และข้อวิพากษ์ที่สำคัญต่อแนวคิดนี้ เพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น บทความยังสำรวจความซับซ้อนของสถาบันที่เกี่ยวข้อง และพลวัตของระบบที่เปลี่ยนแปลงตามปัจจัยทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมระหว่างประเทศ รวมถึงอุปสรรคสำคัญ เช่น ความไม่เท่าเทียมในการมีส่วนร่วมและอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจ โดยจะยกตัวอย่างประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมและโรคระบาด เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำคัญและความท้าทายของระบบอภิบาลโลกในทางปฏิบัติ ทั้งในระดับโลกและในบริบทที่อาจเกี่ยวข้องกับประเทศไทย การศึกษาเชิงวิเคราะห์และวิพากษ์นี้มุ่งหวังที่จะเสริมสร้างความเข้าใจอันจะนำไปสู่การประเมินแนวทางการอภิบาลโลกที่มีอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นพื้นฐานในการเสนอแนะแนวทางการรับมือกับปัญหาข้ามชาติที่สอดคล้องกับพลวัตโลกปัจจุบัน

แนวคิดการอภิบาลโลก (Global Governance): ความหมายและพัฒนาการ

1. จากแนวคิด “การอภิบาล” (Governance) สู่ “การอภิบาลโลก” (Global Governance)

แนวคิดเรื่อง “การอภิบาล” (Governance) เป็นรากฐานสำคัญในการทำความเข้าใจพลวัตของการจัดการและการตัดสินใจในสังคมร่วมสมัย คำว่า “Governance” มีรากศัพท์มาจากคำกริยาในภาษากรีกและละตินที่หมายถึง “การนำทาง” หรือ “การควบคุม” (to pilot or steer) ในอดีตคำนี้มักถูกใช้ในความหมายที่ใกล้เคียงกับคำว่า “รัฐบาล” (Government) หรือการปกครอง อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 1980s เป็นต้นมา คำว่า Governance ได้รับความนิยมและถูกนำมาใช้อย่างกว้างขวางด้วยความหมายที่ขยายออกไปอย่างชัดเจน โดยไม่ได้จำกัดอยู่เพียงมิติของรัฐบาลหรือโครงสร้างการปกครองที่เป็นทางการเท่านั้น แต่ครอบคลุมถึงกระบวนการ ปฏิสัมพันธ์ และบทบาทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่หลากหลาย ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม (Jessop, 2020, p. 9; Kjaer, 2004, p. 2; Levi-Faur, 2012, p. 5) ดังนั้น “การอภิบาล” จึงหมายถึงกระบวนการกำกับดูแลและตัดสินใจทั้งหมด ที่อาจดำเนินการโดยรัฐบาล ตลาด หรือเครือข่าย โดยไม่จำกัดอยู่เพียงสถาบันทางการเมือง แต่ยังรวมถึงบรรทัดฐาน อำนาจ และภาษาที่ใช้ในการชี้นำสังคม (Bevir, 2012, p. 21)

สำหรับการนิยามในภาษาไทยนั้น ชีรพัฒน์ อังศุชวาล (Angsuchawal, 2022, pp. 18-23) ได้ชี้ให้เห็นถึงความหลากหลายในการแปลคำว่า “Governance” เช่น “การจัดการปกครอง” “การบริหารปกครอง” และ “การอภิบาล” โดยแต่ละคำมีนัยที่แตกต่างกัน สำหรับบทความนี้ ผู้เขียนเลือกใช้คำว่า “การอภิบาล”¹ เนื่องจากสะท้อนความหมายที่กว้าง ไม่ได้ผูกติดกับเฉพาะเรื่อง “การปกครอง” ที่อาจเน้นบทบาทของรัฐเป็นหลัก แต่ยังรวมถึงมิติของการดูแล การบำรุงรักษา การจัดการปัญหาที่ซับซ้อนอย่างเป็นระบบ และการให้ความสำคัญกับคุณค่าและพฤติกรรม ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของ Governance ในยุคปัจจุบันที่เน้นการมีส่วนร่วมจากหลายภาคส่วน

เมื่อเข้าใจถึงแก่นของ “การอภิบาล” ในระดับต่าง ๆ แล้ว จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะพิจารณาว่าแนวคิดนี้ได้ขยายขอบเขตและปรับเปลี่ยนไปอย่างไรเมื่อนำไปประยุกต์ใช้กับบริบทของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและปัญหาข้ามชาติในระดับโลก

แนวคิดการอภิบาลปรากฏในหลากหลายรูปแบบและหลายระดับ เช่น ธรรมาภิบาล (Good Governance) ที่มุ่งเน้นคุณภาพ ประสิทธิภาพ และความโปร่งใสในการบริหารจัดการ การอภิบาลแบบเครือข่าย (Network Governance) ที่ให้ความสำคัญกับความร่วมมือระหว่างองค์กรในลักษณะเครือข่าย หรือการอภิบาลในระดับบริษัท (Corporate Governance) และระดับภาครัฐ (Public Governance) (Bache, Bartle, & Flinders, 2022, p. 2; Kjaer, 2004, p. 37) การทำความเข้าใจมิติอันหลากหลายของ “การอภิบาล” ในระดับต่าง ๆ เหล่านี้ จึงเป็นพื้นฐานสำคัญในการพิจารณา “การอภิบาลโลก” (Global Governance) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ขยายขอบเขตของการอภิบาลไปสู่การจัดการประเด็นปัญหาร่วมกันในระดับนานาชาติ ที่มีตัวแสดง กฎเกณฑ์ และกลไกความร่วมมือที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น การอภิบาลโลกจึงเป็นกระบวนการและกิจกรรมที่หลากหลายในการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เพื่อรับมือกับความท้าทายข้ามชาติที่รัฐเดียวไม่สามารถแก้ไขได้โดยลำพัง ซึ่งเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับสถานะโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่เพิ่มระดับการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

¹ บทความนี้ ผู้เขียนเลือกใช้คำว่า “การอภิบาล” เป็นหลักในการสื่อถึงแนวคิด Governance และ Global Governance ดังที่ได้อธิบายไปแล้ว อย่างไรก็ตาม ในบางบริบทที่ต้องการเน้นถึงแง่มุมของการวางระเบียบ การควบคุม หรือการดูแลให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์อย่างเฉพาะเจาะจง อาจมีการใช้คำว่า “กำกับดูแล” (regulation, supervision) เพื่อความหมายที่ชัดเจนในส่วนนั้น แต่ให้เข้าใจว่ายังคงเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ “อภิบาล” ที่กว้างกว่า

และก่อให้เกิดปัญหาใหม่ ๆ ที่ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศในการแก้ไข แม้จะต้องเผชิญกับอุปสรรคจากผลประโยชน์แห่งชาติและความไม่เท่าเทียมกันเชิงอำนาจและทรัพยากรก็ตาม

2. นิยามของการอภิบาลโลก (Global Governance)²

หลังจากได้เห็นภาพรวมของการอภิบาลและการขยายขอบเขตมาสู่ระดับโลกแล้ว การทำความเข้าใจนิยามที่เฉพาะเจาะจงของ “การอภิบาลโลก” จึงเป็นขั้นตอนต่อไปที่สำคัญ นักวิชาการคนสำคัญได้เสนอนิยามไว้หลากหลายแง่มุม ยกตัวอย่าง

James Rosenau (1995: 13) นิยามการอภิบาลโลก หรือ Global Governance ว่าเป็น “ระบบการปกครองที่มีอยู่ในทุกระดับของกิจกรรมของมนุษย์ นับตั้งแต่ระดับครอบครัวไปจนถึงองค์กรระหว่างประเทศ ซึ่งมีการแสวงหาเป้าหมายผ่านการควบคุมแบบข้ามชาติ” ขณะที่ Robert O. Keohane (2001) สนับสนุนว่าการอภิบาลโลกจะสามารถแก้ไขปัญหาข้ามชาติได้ทุกเรื่อง นอกเหนือจากการป้องกันสงคราม และความขัดแย้งระหว่างรัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยอาศัยสถาบันระหว่างประเทศ

อย่างไรก็ตาม นักวิชาการหลายคนได้นำเสนอแนวคิดนี้ในแง่มุมที่แตกต่างกัน เช่น Bevir และ Hall (2011) ที่มองว่า การอภิบาลโลก เป็นการเปลี่ยนแปลงแนวทางการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไปสู่รูปแบบที่ไม่เน้นอำนาจรัฐเพียงอย่างเดียว ซึ่งตรงข้ามกับแนวคิดดั้งเดิมของสำนักสังคมนิยม (Realism) อย่าง Kenneth Waltz (1999) ที่ยังคงมองว่าระบบระหว่างประเทศเป็นสภาวะอนาธิปไตยและไม่เอื้อให้เกิดการอภิบาลโลกที่แท้จริงได้ ทว่านักวิชาการและผู้สนับสนุนแนวคิดการอภิบาลโลกจำนวนมากโต้แย้งว่ากรอบแนวคิดแบบดั้งเดิมที่เน้นรัฐเป็นศูนย์กลางเช่นนั้นมีข้อจำกัดและอาจไม่เพียงพอสำหรับการทำความเข้าใจหรือเสนอแนวทางรับมือกับความท้าทายอันซับซ้อนและเชื่อมโยงกันอย่างหลากหลายของโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยกลไกความร่วมมือและแนวทางการจัดการในระดับโลกที่ก้าวข้ามพรมแดนรัฐชาติ (เช่น Keohane (2001); Rosenau (2002); Weiss (2000))

3. ความหลากหลายต่อมุมมองการอภิบาลโลก

นอกเหนือจากนิยามพื้นฐาน ความเข้าใจต่อแนวคิดการอภิบาลโลกยังเต็มไปด้วยความหลากหลายและมีการตีความจากหลายมุมมอง ซึ่งสะท้อนถึงความซับซ้อนของปรากฏการณ์นี้เอง Bevir และ Hall (2011, pp. 353-356) ได้อธิบายถึงมุมมองที่แตกต่างเหล่านี้ไว้อย่างน่าสนใจ ดังนี้

² คำว่า “Global Governance” มีการแปลในภาษาไทยหลายแบบตามความเข้าใจของนักวิชาการต่าง ๆ เช่น ศ.ดร.ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร แปลว่า “การบริหารจัดการในระดับโลก” รศ.ดร.เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา แปลว่า “การจัดการปกครองโลก” ศ.ดร.จุลชีพ ชินวรรณ แปลว่า “การดูแลจัดการอภิบาลโลก” ส่วน รศ.ดร.ขจิต จิตตเสวี แปลว่า “โลกาธรรมภิบาล” หรือ “ธรรมภิบาลโลก” ส่วนผู้เขียนมีความเห็นว่า การแปลที่เหมาะสมที่สุดคือ “การอภิบาลโลก” เนื่องจากสื่อถึงแนวคิดที่ครอบคลุมเรื่องการร่วมมือกัน การกำกับดูแล และกลไกต่าง ๆ ที่ไม่ใช่การปกครองโดยรัฐบาลเดียว

แม้คำว่า “อภิบาล” ตามรากศัพท์อาจมีนัยถึงการคุ้มครองดูแลจากบนลงล่าง (top-down) แต่ในบริบทของแนวคิด Global Governance ที่เน้นกระบวนการตัดสินใจและการจัดการร่วมกันของตัวแสดงหลากหลาย (ทั้งรัฐ องค์กรระหว่างประเทศ ภาวประชาสังคม ภาวเอกชน) การใช้คำว่า “การอภิบาลโลก” ในที่นี้จึงมุ่งหมายถึงกระบวนการดังกล่าวที่กว้างกว่า “การปกครอง” (Government) หรือ “การจัดการปกครอง” ซึ่งอาจเน้นมิติทางบริหารหรืออำนาจรัฐมากกว่า เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาของบทความที่วิเคราะห์มิติเชิงอำนาจและความร่วมมือที่ซับซ้อนในระดับโลก

การอภิบาลโลกในฐานะทฤษฎีใหม่ (New Theories) แนวคิดนี้เน้นบทบาทของตัวแสดงทางสังคมที่หลากหลายในการรักษารูปแบบการปกครองในระดับข้ามชาติและระดับโลก โดยไม่ยึดติดกับรัฐเป็นศูนย์กลาง การอภิบาลโลกในทฤษฎีใหม่มักถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าไม่สามารถแก้ไขปัญหาข้ามชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ และถูกมองว่าล้าสมัยสำหรับศตวรรษที่ 21 (Chinwanno, 2015, p. 405)

การอภิบาลโลกในฐานะโลกใบใหม่ (New worlds) สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงจากกระแสโลกาภิวัตน์ในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 ซึ่งลดทอนอิทธิพลของรัฐอธิปไตยลงไปในบางมิติ ขณะที่ตัวแสดงและกลไกใหม่ ๆ นอกเหนือจากรัฐได้เข้ามามีบทบาทเพิ่มมากขึ้น แม้ว่าในอดีตสถาบันระหว่างประเทศอาจถูกมองว่ามีอำนาจจำกัด และรัฐอธิปไตยเป็นผู้มีบทบาทหลัก แต่พลวัตใหม่ของโลกผลักดันให้เกิดตัวแสดงและกลไกที่หลากหลาย รัฐจึงต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองเพื่อใช้อำนาจอย่างมีกลยุทธ์ โดยลักษณะของการอภิบาลโลกในมุมมองนี้ ได้แก่ (Charoensin-O-larn, 2006, p. 246)

- การบริหารจัดการที่มีหลายระดับ ครอบคลุมทั้งองค์การระหว่างประเทศ เช่น สหประชาชาติ (UN) องค์การระดับภูมิภาค และเครือข่ายข้ามชาติ
- การกระจายอำนาจที่หลากหลาย (Pluralistic) โดยไม่มีศูนย์กลางอำนาจเดียว และอำนาจที่กระจายนั้นมีความไม่เท่าเทียม
- ความซับซ้อนทางการเมือง การบริหารจัดการขึ้นอยู่กับประเด็นที่แตกต่างหลากหลาย พร้อมด้วยกฎระเบียบและองค์กรที่ซ้อนทับกันในบริบทและพื้นที่ต่าง ๆ
- บทบาทของรัฐในเชิงยุทธศาสตร์ รัฐยังคงทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการเชื่อมต่อและสร้างความชอบธรรมให้กับกฎระเบียบระดับโลก

ในบริบทนี้ การอภิบาลโลกคือความร่วมมือแบบพหุภาคีระหว่างตัวแสดงต่าง ๆ เพื่อกำหนดกฎกติกา กฎหมาย และองค์การระหว่างประเทศ ในการบริหารจัดการโลกอย่างมีประสิทธิภาพร่วมกัน (Chinwanno, 2015, p. 405)

การอภิบาลโลกในฐานะวาระใหม่ (New Agenda) นำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาที่รัฐและองค์การระหว่างประเทศไม่สามารถจัดการได้ในอดีต โดยเน้นหลักการความรับผิดชอบ ความเป็นประชาธิปไตย ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน แนวคิดนี้ส่งเสริมการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เช่น ประชาธิปไตย ข้ามชาติและประชาสังคมโลก อย่างไรก็ตาม ยังคงมีความกังวลว่าการอภิบาลโลกอาจถูกใช้เป็นเครื่องมือเพื่อสานต่อผลประโยชน์ของประเทศมหาอำนาจ

4. “การอภิบาลโลก” (Global Governance) กับ “รัฐบาลโลก” (Global Government)

หนึ่งในประเด็นสำคัญที่มักก่อให้เกิดความสับสนในการทำความเข้าใจแนวคิดการอภิบาลโลก คือความแตกต่างระหว่างแนวคิดนี้กับแนวคิดเรื่อง “รัฐบาลโลก” การแยกแยะความแตกต่างของสองแนวคิดนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง

การอภิบาลโลก เป็นแนวคิดที่กว้างและครอบคลุมกว่ารัฐบาลโลก การอภิบาลโลกไม่ใช่ระบบแบบรัฐบาลโลก ซึ่งเป็นสถาบันที่มีอำนาจรวมศูนย์เพียงแห่งเดียวหรือมีอำนาจสูงสุดเหนือรัฐ โดยมีอำนาจควบคุมและกำกับดูแลกิจกรรมของรัฐต่าง ๆ ทั่วโลก แต่การอภิบาลโลกเป็นกระบวนการการกระจายอำนาจ ที่ต้องอาศัยความร่วมมือและการบริหารจัดการระหว่างตัวแสดงต่าง ๆ ทั้งรัฐ องค์กรระหว่างประเทศ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

การอภิบาลโลกมาพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของรัฐอธิปไตยในยุคโลกาภิวัตน์ โดยกระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลกระทบตอลักษณะของความเป็นรัฐชาติสมัยใหม่ ซึ่งเกิดขึ้นมานับตั้งแต่ศตวรรษที่ 17 และมีความสัมพันธ์ต่อ

โลกอย่างมีนัยสำคัญ จนกล่าวได้ว่าโลกได้ก้าวออกจากกระบวนที่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างรัฐอธิปไตยเป็นหลัก และกำลังเปลี่ยนผ่านสู่ความสัมพันธ์ในลักษณะทั่วทั้งโลก (Global) และเป็นความสัมพันธ์การเมืองแบบทั้งโลก (Global politics) (Chitasevi, 2014, p. VII)

การอภิบาลโลกมีความยืดหยุ่นและปรับตัวได้มากกว่ารัฐบาลโลก ซึ่งรวมศูนย์อำนาจและมีโครงสร้างตายตัว ระบบนี้มุ่งเน้นกระบวนการและกิจกรรมในการจัดการปัญหาข้ามชาติ โดยใช้กฎเกณฑ์ บรรทัดฐาน และการกำกับดูแลตนเอง แทนการควบคุมจากศูนย์กลาง แนวคิดนี้ไม่ได้แทนที่รัฐชาติ แต่ทำหน้าที่เป็นกลไกเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐ องค์กรระหว่างประเทศ และภาคส่วนอื่น ๆ เพื่อรับมือกับปัญหาที่ซับซ้อน พร้อมเปิดโอกาสให้เกิดโครงสร้างการปกครองที่หลากหลายและปรับเปลี่ยนได้ตามบริบท ดังที่ James Rosenau (2022, pp. 72-73) ชี้ให้เห็นว่า โลกปัจจุบันมี สองระบบหลัก ได้แก่ (1) ระบบรัฐชาติแบบรวมศูนย์ ที่เน้นการรวมอำนาจเข้าสู่รัฐ (Integration) และ (2) ระบบหลายศูนย์กลาง (Multicentric System) ที่ประกอบด้วยเครือข่ายองค์กรหลากหลาย ซึ่งนำไปสู่กระบวนการแตกย่อยในระดับโลก (Fragmentation) และเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ไม่หยุดนิ่ง ระบบที่สองสะท้อนให้เห็นว่า โลกาภิวัตน์และความร่วมมือระหว่างประเทศต้องดำเนินไปภายใต้โครงสร้างที่เปิดกว้างและปรับตัวได้ เพื่อให้สามารถรับมือกับความท้าทายระดับโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. พัฒนาการของแนวคิดการอภิบาลโลก

คำว่า “การอภิบาลโลก” หรือ “Global Governance” เริ่มเป็นที่นิยมในช่วงทศวรรษ 1990 หลังจากที่มีการสหประชาชาติ (UN) เผยแพร่รายงาน “Our Global Neighbourhood” ในปี 1995 ซึ่งเน้นย้ำถึงความจำเป็นที่ประเทศต่าง ๆ จะต้องพึ่งพาและร่วมมือกันภายใต้กฎเกณฑ์และกติการ่วมกัน (Bevir & Hall, 2011, pp. 353-355)

แนวคิดการอภิบาลโลกเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของโลกหลังสงครามเย็น เป็นช่วงเวลาที่ความขัดแย้งระหว่างสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตลดลง หลายฝ่ายมองว่าเป็นโอกาสในการสร้าง “ระเบียบโลกใหม่” (new world order) ที่เป็นฉันทามติมากขึ้น และเป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในรูปแบบใหม่ ๆ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่โลกาภิวัตน์เริ่มมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงรัฐและผู้คนทั่วโลกให้ใกล้ชิดกันมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงนี้เองที่ทำให้เกิดความจำเป็นในการมีกลไกกำกับดูแลและสร้างระเบียบในระดับโลก เพื่อรองรับความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนและหลากหลายมากขึ้น

ก่อนหน้านี้ การศึกษาในแวดวงรัฐศาสตร์โดยเฉพาะสาขาวิชาการความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ มักจะเน้นที่รัฐชาติเป็นศูนย์กลาง และมองว่ารัฐบาลเป็นผู้มีอำนาจสูงสุด แต่แนวคิดการอภิบาลโลกได้ท้าทายมุมมองดังกล่าว โดยเสนอว่าการอภิบาลไม่จำเป็นต้องจำกัดอยู่แค่รัฐชาติและองค์กรระหว่างประเทศเท่านั้น แต่ยังรวมถึงภาคประชาสังคม ภาคธุรกิจ และตลาดโลกด้วย นอกจากนี้ ยังมองว่าการอภิบาลโลกสามารถเกิดขึ้นได้โดยไม่ต้องมีรัฐบาลโลกที่มีอำนาจสูงสุด แต่อาศัยเครือข่ายความร่วมมือและกฎเกณฑ์ที่ไม่เป็นทางการได้ แนวคิดการอภิบาลโลกจึงให้ความสำคัญกับ “กระบวนการและกิจกรรม” มากกว่าสถาบันที่เป็นทางการ โดยมองว่าการอภิบาลสามารถเกิดขึ้นจากการที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีปฏิสัมพันธ์และประสานความร่วมมือกัน ซึ่งแตกต่างจากแนวคิดดั้งเดิมที่เน้นที่โครงสร้างและลำดับชั้นของรัฐบาล

การเกิดขึ้นของแนวคิดการอภิบาลโลกพร้อมกับกระแสโลกาภิวัตน์ เป็นช่วงเวลาที่มีความขัดแย้งหลากหลายรูปแบบและปัญหาท้าทายใหม่ ๆ ที่รัฐไม่สามารถแก้ไขได้โดยลำพัง เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อม การก่อการร้าย โรคระบาด และการอพยพย้ายถิ่น ดังนั้น การอภิบาลโลกจึงถูกมองว่าเป็นแนวทางในการรับมือกับความท้าทายเหล่านี้ โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในระดับโลก (Barnett & Duvall, 2004, p. 1; Bevir

& Hall, 2011, p. 355) ทั้งที่ก่อนหน้านี้ยุคโลกาภิวัตน์ไม่มีการกล่าวถึงเรื่องนี้มากเท่ากับการกล่าวถึงรัฐบาลหรือการปกครอง (Government) ฉะนั้น การเปลี่ยนแปลงนี้เกิดขึ้นพร้อมกับการที่รัฐชาติมีบทบาทน้อยลงเรื่อย ๆ และมีภาคส่วนอื่น ๆ เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น การอภิบาลโลกจึงเป็นเรื่องของโลกาภิวัตน์ของการอภิบาล (Globalization of governance) มากกว่าจะเป็นเรื่องรัฐบาลโลก (Global Government) อย่างที่เคยพูดถึงกันในอดีต (Barnett & Duvall, 2004, p. 1-5)

ด้วยจำนวนที่เพิ่มมากขึ้นของสถาบันระหว่างประเทศ NGOs และภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การอภิบาลโลก ทำให้เกิด “ความซับซ้อนในการกำกับดูแล” มากขึ้นเช่นกัน ซึ่งนำไปสู่แนวคิดเรื่อง “ระเบียบที่ซับซ้อน” (regime complex) หมายถึง เครือข่ายของสถาบันที่ทับซ้อนกันและมีปฏิสัมพันธ์กันในการอภิบาลในประเด็นใดประเด็นหนึ่ง

ลักษณะผสมผสานและซ้อนทับกันอย่างแตกต่างหลากหลายของอำนาจการภิบาลเป็นจำนวนมาก ทำให้โลกมีทั้งความยุ่งยากในการจัดการ และมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและกว้างไกลระดับโลก James Rosenau (2002) ถึงกลับกล่าวว่า “ในประวัติศาสตร์ไม่มีช่วงเวลาใดเลยซึ่งคนที่มีความรู้จำนวนมาก จะหันมา มุ่งมั่นสนใจศึกษาความเป็นอยู่ของมนุษย์ จากแง่มุมในระดับโลกอย่างเช่นในยุคปัจจุบัน” ผลลัพธ์ของความมุ่งมั่นนี้ ก็คือการพรุ่งฟูของศึกษาในสิ่งที่เรียกว่า “Governance” หรือ “Global Governance” นั่นเอง

การอภิบาลโลกในยุคปัจจุบันกำลังเผชิญกับความท้าทายที่ซับซ้อนและหลากหลายมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การแพร่ระบาดของโรค การก่อการร้าย และความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งความท้าทายเหล่านี้ทำให้เกิดการถกเถียงและปรับปรุงแนวทางในการจัดการปัญหาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความจำเป็นในการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อรับมือกับปัญหาเหล่านี้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ ความชอบธรรม (legitimacy) ได้กลายเป็นประเด็นที่สำคัญมากขึ้นในโลกยุคนี้ โดยมีการเน้นย้ำถึงความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งรวมถึงทั้งรัฐ องค์กรระหว่างประเทศ ภาคประชาสังคม และภาคเอกชน ซึ่งความชอบธรรมไม่ได้จำกัดอยู่แค่ในเชิงกระบวนการเท่านั้น แต่ยังรวมถึงผลลัพธ์ที่เป็นธรรมและตอบสนองความต้องการของผู้คนด้วย ซึ่งในปัจจุบัน บทบาทของภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ได้รับการยอมรับมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีการมองว่าองค์กรเหล่านี้มีหน้าที่สำคัญในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลและสถาบันระหว่างประเทศ เพื่อสร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบ รวมถึงการทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงให้กับกลุ่มประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายระดับโลก (Barnett & Duvall, 2004, p. 55; Bevir, 2011, p. 374) นอกจากนี้ แนวทางการภิบาลโลกในปัจจุบันยังเน้นย้ำถึงความสำคัญอย่างยิ่งของ การมีส่วนร่วมของประชาชน (public participation) โดยตรงในกระบวนการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับประเด็นสาธารณะและส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของพวกเขา ตลอดจน เพื่อเสริมสร้างความชอบธรรมและประสิทธิภาพของนโยบายในท้ายที่สุด

ในปัจจุบัน การอภิบาลโลกมีโครงสร้างที่ซับซ้อนมากขึ้น เนื่องจากเป็นเครือข่ายของสถาบันและองค์กรที่หลากหลาย ซึ่งทำให้การกำหนดความรับผิดชอบและความโปร่งใสเป็นไปได้ยาก อีกทั้งยังเผชิญกับความท้าทายในการสร้างความชอบธรรมให้กับกลไกการบริหารจัดการระดับโลก (Haftel & Lenz, 2022, p. 340) การเปลี่ยนแปลงนี้สะท้อนถึงการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจากระบบราชการแบบลำดับชั้น (Hierarchical Bureaucracy) ที่รัฐเป็นศูนย์กลาง ไปสู่โครงสร้างเครือข่าย (Network Governance) ซึ่งมีศูนย์กลางที่

หลากหลาย และเปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่าง ๆ สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างเท่าเทียมมากขึ้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการอภิบาลโลก

จากที่ได้ทบทวนความหมาย ลักษณะสำคัญ มุมมองที่หลากหลาย พัฒนาการ และความแตกต่างระหว่าง การอภิบาลโลกกับรัฐบาลโลก จะเห็นได้ว่าแนวคิดการอภิบาลโลกได้กลายเป็นกรอบสำคัญในการทำความเข้าใจ ความพยายามของประชาคมระหว่างประเทศในการจัดการกับปัญหาข้ามชาติที่ซับซ้อน โดยเน้นกระบวนการ ความร่วมมือ การสร้างกฎเกณฑ์และบรรทัดฐานร่วมกันระหว่างตัวแสดงที่หลากหลายทั้งภาครัฐและไม่ใช่รัฐ อย่างไรก็ดี แม้แนวคิดนี้จะมีคุณูปการและบทบาทสำคัญ แต่ก็ยังคงมีข้อจำกัดและเผชิญกับข้อวิพากษ์วิจารณ์ใน หลายประเด็น ดังที่จะได้อภิปรายต่อไป

มิติของอำนาจในการอภิบาลโลก ตามแนวคิดของ Barnett และ Duvall

การทำความเข้าใจการอภิบาลโลกจำเป็นต้องพิจารณามิติเชิงอำนาจที่ซับซ้อน ซึ่งแทรกซึมอยู่ใน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดงต่าง ๆ ทั้งที่เป็นรัฐและไม่ใช่รัฐ ในส่วนนี้ จะเป็นการวิเคราะห์มิติของอำนาจใน การอภิบาลโลกผ่านกรอบแนวคิด 4 ประเภทของ Michael Barnett และ Raymond Duvall (2004, pp. 3-4) ซึ่งช่วยให้เห็นภาพการทำงานของอำนาจในรูปแบบที่แตกต่างกัน ตั้งแต่การบังคับโดยตรงไปจนถึงการสร้าง ความหมายและอัตลักษณ์

1. อำนาจเชิงบังคับ (Compulsory Power): การควบคุมพฤติกรรมโดยตรง

อำนาจเชิงบังคับเป็นรูปแบบอำนาจที่เข้าใจได้ง่ายที่สุด โดยหมายถึง การที่ตัวแสดงหนึ่ง (A) สามารถใช้อิทธิพล หรือทรัพยากรของตน บังคับหรือควบคุมการกระทำของตัวแสดงอื่น (B) ได้โดยตรง (Barnett & Duvall, 2004, p. 3, p. 14, p. 38) กลไกหลักของอำนาจประเภทนี้คือการข่มขู่ การใช้กำลัง การบังคับใช้กฎหมาย หรือ การกดดันทางเศรษฐกิจเพื่อให้ B ปฏิบัติตามความต้องการของ A

ตัวอย่างในการอภิบาลโลก

- รัฐมหาอำนาจข่มขู่จะใช้มาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจต่อรัฐอื่นเพื่อให้เปลี่ยนแปลงนโยบาย ภายใน
- องค์การระหว่างประเทศ เช่น คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (UNSC) ออกข้อมติ บังคับให้รัฐสมาชิกปฏิบัติตามมาตรการบางอย่าง เช่น การส่งกองกำลังรักษาสันติภาพ
- สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) มีอำนาจในการกำหนดสถานะ และโอกาสในชีวิตของผู้ลี้ภัย ซึ่งเป็นการควบคุมโดยตรงต่อกลุ่มบุคคล

อย่างไรก็ตาม ในบริบทการอภิบาลโลกที่ไม่มีรัฐบาลโลกที่มีอำนาจสูงสุด การใช้อำนาจเชิงบังคับมักเผชิญ กับปัญหาการขาดกลไกบังคับใช้ที่มีประสิทธิภาพ ทำให้ข้อตกลงจำนวนมาก เช่น ข้อตกลงปารีสว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Paris Agreement) ต้องพึ่งพาแรงกดดันทางการเมืองและเศรษฐกิจมากกว่า ข้อบังคับทางกฎหมายที่เด็ดขาด

2. อำนาจเชิงสถาบัน (Institutional Power): การควบคุมผ่านกฎเกณฑ์และบรรทัดฐาน

แตกต่างจากอำนาจเชิงบังคับที่เน้นการควบคุมโดยตรง อำนาจเชิงสถาบันทำงานในลักษณะการควบคุมโดยอ้อม ผ่านการออกแบบและอิทธิพลของสถาบัน กฎเกณฑ์ กฎหมาย และบรรทัดฐานระหว่างประเทศ (Barnett & Duvall, 2004, p. 17, p. 38, p. 159) ตัวแสดง A ใช้อำนาจเหนือ B โดยการกำหนดหรือมีอิทธิพลต่อ กฎเกณฑ์ของสถาบันที่ B เป็นสมาชิกหรือต้องปฏิบัติตามด้วย ทำให้การตัดสินใจและพฤติกรรมของ B ถูกชี้นำ หรือจำกัดโดยกฎเกณฑ์เหล่านั้น

ตัวอย่างในการอภิบาลโลก

- องค์การการค้าโลก (WTO) กำหนดกฎเกณฑ์ทางการค้าที่รัฐสมาชิกต้องปฏิบัติตาม ซึ่งรัฐมหาอำนาจมักมีบทบาทสำคัญในการร่วมออกแบบกฎเกณฑ์เหล่านี้
- กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) กำหนดเงื่อนไขในการให้เงินกู้แก่ประเทศสมาชิก ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อนโยบายเศรษฐกิจของประเทศผู้รับความช่วยเหลือ
- บรรทัดฐานสากลด้านสิทธิมนุษยชนที่ได้รับการยอมรับในเวทีระหว่างประเทศ แม้ไม่มีการบังคับใช้ทางกฎหมายที่เข้มแข็งในทุกกรณี แต่ก็สร้างแรงกดดันให้รัฐต่าง ๆ ต้องปรับปรุงนโยบายและพฤติกรรมของตน

ความซับซ้อนของการอภิบาลโลกปรากฏชัดในมิติของอำนาจเชิงสถาบันนี้ เนื่องจากมักมีสถาบันจำนวนมากที่มีอาณาเขตและขอบเขตอำนาจที่ทับซ้อนกัน และการกระจายอำนาจภายในสถาบันเหล่านี้ก็มักไม่เท่าเทียมกัน (Haftel & Lenz, 2022, p. 323, p. 327)

3. อำนาจเชิงโครงสร้าง (Structural Power): อิทธิพลจากตำแหน่งแห่งที่ในระบบ

นอกเหนือจากการควบคุมโดยตรงหรือผ่านสถาบัน อำนาจเชิงโครงสร้างเป็นอำนาจที่เกิดจากตำแหน่งแห่งที่ (position) ของตัวแสดงต่าง ๆ ภายในโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ หรือการเมืองในระดับโลก โครงสร้างเหล่านี้เป็นตัวกำหนดความสัมพันธ์และบทบาทของตัวแสดงต่าง ๆ ทำให้ตัวแสดงบางกลุ่มมีอำนาจหรือโอกาสมากกว่าตัวแสดงกลุ่มอื่นโดยปริยาย (Barnett & Duvall, 2004, p. 3, p. 18, p. 19) อำนาจประเภทนี้ไม่ได้เกิดจากการกระทำของตัวแสดงใดตัวแสดงหนึ่งโดยตรง แต่เป็นผลของ “กติกาของเกม” (rules of the game) ที่ดำรงอยู่ในระบบ

ตัวอย่างในการอภิบาลโลก

- โครงสร้างระบบเศรษฐกิจโลกแบบทุนนิยมเสรีนิยม ที่ประเทศพัฒนาแล้วและบรรษัทข้ามชาติมักอยู่ในตำแหน่งที่ได้เปรียบในการกำหนดทิศทางการค้า การลงทุน และการพัฒนาเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลกระทบต่อประเทศกำลังพัฒนาที่ต้องปรับตัวตาม
- การที่ประเทศกำลังพัฒนาจำนวนมากต้องพึ่งพิงความช่วยเหลือจากประเทศพัฒนาแล้วหรือสถาบันการเงินระหว่างประเทศ ทำให้มีข้อจำกัดในการกำหนดนโยบายที่เป็นอิสระ
- ในวิกฤตโควิด-19 บริษัทผู้ผลิตวัคซีนรายใหญ่ (เช่น Pfizer/BioNTech) อยู่ในตำแหน่งที่มีอำนาจต่อรองสูงในการกำหนดราคาและเงื่อนไขการจัดหาวัคซีนกับรัฐบาลต่าง ๆ ทั่วโลก สะท้อนถึงอำนาจเชิงโครงสร้างในระบบนวัตกรรมและอุปทานด้านสุขภาพโลก

อำนาจเชิงโครงสร้างในการอภิบาลโลกมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เช่น การเพิ่มบทบาทของตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ (NGOs หรือ ภาคเอกชน) และการเกิดขึ้นของเครือข่ายความร่วมมือใหม่ ๆ ที่อาจท้าทายหรือปรับเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจเดิม

4. อำนาจเชิงผลิตสร้าง (Productive Power): การก่อรูปความหมายและอัตลักษณ์

อำนาจเชิงผลิตสร้างเป็นมิติของอำนาจที่ซับซ้อนและแนบเนียนที่สุด โดยเกี่ยวข้องกับการกำหนดและเผยแพร่ความหมาย (meaning) ระบบความรู้ (knowledge) และอัตลักษณ์ทางสังคม (social subjectivity) ของตัวแสดงต่าง ๆ (Barnett & Duvall, 2004, p. 21) อำนาจประเภทนี้ไม่ได้ควบคุมพฤติกรรมโดยตรงหรือผ่านกฎเกณฑ์ แต่ทำงานโดยการก่อรูปความเข้าใจ ความปรารถนา และผลประโยชน์ของตัวแสดง ทำให้พวกเขายอมรับบรรทัดฐานหรือวาทกรรมบางอย่างว่าเป็นสิ่งที่ “ถูกต้องเหมาะสม” หรือ “เป็นธรรมชาติ” (Barnett & Duvall, 2004, p. 21, p. 32, p. 299)

ตัวอย่างในการอภิบาลโลก

- การส่งเสริมแนวคิด “การพัฒนาอย่างยั่งยืน” (Sustainable Development) หรือ “เศรษฐกิจสีเขียว” (Green Economy) ให้กลายเป็นบรรทัดฐานสากล ซึ่งขึ้นนโยบายการพัฒนาของรัฐบาลและพฤติกรรมของภาคธุรกิจทั่วโลก แม้ว่าในบางกรณีแนวคิดเหล่านี้อาจถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าสะท้อนผลประโยชน์ของประเทศพัฒนาแล้ว
- วาทกรรมเรื่อง “ความมั่นคงของมนุษย์” (Human Security) ที่ขยายขอบเขตความมั่นคงจากการป้องกันรัฐไปสู่การคุ้มครองปัจเจกบุคคล ทำให้เกิดการยอมรับการแทรกแซงเพื่อมนุษยธรรมในบางสถานการณ์
- การสร้างและเผยแพร่ระบบความรู้และมาตรฐานทางวิชาชีพโดยผู้เชี่ยวชาญหรือองค์กรระหว่างประเทศ ซึ่งส่งผลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะในด้านต่าง ๆ เช่น สาธารณสุข การศึกษา หรือสิ่งแวดล้อม

อำนาจเชิงผลิตสร้างในการอภิบาลโลกมีพลวัตสูงและเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ก็เพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ใหม่ ๆ และความท้าทายที่เกิดขึ้น โดยสถาบันและตัวแสดงต่าง ๆ พยายามสร้างและแข่งขันกันเพื่อสถาปนาความหมายและบรรทัดฐานที่เอื้อต่อผลประโยชน์ของตน (Adanma & Ogunbiyi, 2024, p. 781; Weiss, 2000, p. 810) พลวัตของการอภิบาลโลกดังกล่าว สะท้อนว่า อำนาจในการกำหนดระเบียบโลกไม่ได้กระจุกตัวอยู่ที่รัฐอีกต่อไป แต่มีลักษณะการกระจายอำนาจไปยังองค์กรภาคเอกชนและภาคประชาสังคมมากขึ้น ตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ระดับชาติ ระดับภูมิภาค ไปจนถึงระดับโลก ภาคส่วนที่ไม่ใช่รัฐ เช่น NGOs และภาคธุรกิจ ก็มีบทบาทสำคัญในกระบวนการกำหนดนโยบายและดำเนินมาตรการต่าง ๆ (Weiss, 2000, pp. 806-807) อย่างไรก็ตาม ปัญหาสำคัญคือการที่กลไกการอภิบาลโลกไม่มีโครงสร้างอำนาจลำดับชั้นที่ชัดเจน ทำให้เกิดความไม่แน่นอนในการกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติ

เพื่อให้เห็นความแตกต่างของมิติอำนาจทั้งสี่ประเภทได้ชัดเจนยิ่งขึ้น สามารถสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางสรุปเปรียบเทียบมิติของอำนาจในการอภิบาลโลก

ชื่ออำนาจ	กลไกหลัก	ลักษณะความสัมพันธ์/ที่ตั้งของอำนาจ	ตัวอย่าง
อำนาจเชิงบังคับ	การบีบบังคับ หรือการควบคุมโดยตรง (A --> B)	ปฏิสัมพันธ์โดยตรงระหว่างตัวแสดง	การคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ และการแทรกแซงทางทหาร
อำนาจเชิงสถาบัน	การควบคุมโดยอ้อมผ่านกฎเกณฑ์ หรือบรรทัดฐานของสถาบัน (A --> I -->B)	ปฏิสัมพันธ์ผ่านโครงสร้างสถาบันที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ	กฎเกณฑ์ของ WTO และเงื่อนไขเงินกู้ของ IMF
อำนาจเชิงโครงสร้าง	ตำแหน่งแห่งที่ในโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ หรือการเมือง (โครงสร้าง <--> A, B)	ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างที่กำหนดบทบาทและความสามารถของตัวแสดง	ความได้เปรียบของประเทศพัฒนาแล้วในระบบเศรษฐกิจโลก และอิทธิพลของบริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่
อำนาจเชิงผลิตสร้าง	การก่อรูปความหมาย อัตลักษณ์ หรือความชอบธรรม (อำนาจสร้าง --> A, B)	การผลิตและเผยแพร่วาทกรรมความรู้ และบรรทัดฐานทางสังคม	วาทกรรมการพัฒนาอย่างยั่งยืน การสร้างมาตรฐานสากลด้านสิทธิมนุษยชน และอิทธิพลขององค์ความรู้จากผู้เชี่ยวชาญในการกำหนดนโยบาย

ที่มา: สรุปโดยผู้เขียน

โดยสรุป มิติของอำนาจทั้งสี่ประเภทนี้ไม่ได้แยกขาดจากกันโดยสิ้นเชิง แต่มีความเชื่อมโยงและทำงานร่วมกันอย่างซับซ้อนในการอภิบาลโลก การทำความเข้าใจการทำงานของอำนาจในหลากหลายรูปแบบนี้ จะช่วยให้สามารถวิเคราะห์พลวัต ความท้าทาย และโอกาสในการสร้างความร่วมมือเพื่อจัดการกับปัญหาร่วมกันของโลกได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น แม้ว่าการขาดเอกภาพของสถาบัน ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงอำนาจ และการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างอำนาจโลก จะยังคงเป็นปัจจัยที่ทำให้การอภิบาลโลกเผชิญกับความท้าทายอย่างต่อเนื่องก็ตาม

พลวัตสำคัญที่ขับเคลื่อนการอภิบาลโลกและบทบาทของตัวแสดงที่หลากหลาย

ความซับซ้อนและพลวัตของการอภิบาลโลกดังที่กล่าวมานั้น ไม่ได้เกิดขึ้นในสุญญากาศ แต่เป็นผลมาจากแรงขับเคลื่อนสำคัญหลายประการที่เปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอย่างมีนัยสำคัญ ประการแรก กระแสโลกาภิวัตน์ (**Globalization**) ในมิติต่าง ๆ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยี ได้เพิ่มระดับการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันระหว่างรัฐและสังคมต่าง ๆ อย่างที่ไม่เคยเป็นมาก่อน ทำให้ปัญหาจำนวนมากมีลักษณะข้ามชาติและไม่สามารถจำกัดขอบเขตอยู่ภายในพรมแดนของรัฐใดรัฐหนึ่งได้อีกต่อไป ประการที่สอง ลักษณะและความรุนแรงของปัญหาข้ามชาติ (**Transnational Problems**) ในปัจจุบัน เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การก่อการร้ายสากล โรคระบาด การเคลื่อนย้ายผู้คนข้ามพรมแดน หรือวิกฤตการณ์ทางการเงิน มีความซับซ้อนและต้องการการแก้ไขปัญหที่อาศัยความรู้เฉพาะทาง ทรัพยากร และการประสานงานในระดับที่เกินกว่าขีดความสามารถของรัฐเดี่ยว (Keohane, 2001) พลวัตเหล่านี้เองที่ผลักดันให้ ความร่วมมือระหว่างรัฐ (**Inter-state Cooperation**) มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อตกลงระหว่างประเทศ การจัดตั้งองค์กรระหว่างประเทศ หรือการร่วมกันกำหนดบรรทัดฐานสากล

ยิ่งไปกว่านั้น พลวัตดังกล่าวได้ส่งผลให้ บทบาทของตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ (**Non-state Actors**) มีความสำคัญและเด่นชัดมากขึ้นในกระบวนการอภิบาลโลก (Rosenau, 2002; Weiss, 2000) องค์กรพัฒนาเอกชนระหว่างประเทศ (INGOs) มีบทบาทสำคัญในการรณรงค์ สร้างความตระหนัก ให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรม และตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลและองค์การระหว่างประเทศ บริษัทข้ามชาติ (MNCs) ไม่เพียงแต่เป็นผู้เล่นหลักทางเศรษฐกิจ แต่ยังมีอิทธิพลต่อการกำหนดมาตรฐานและการกำกับดูแลในบางภาคส่วน เครือข่ายผู้เชี่ยวชาญ (**Epistemic Communities**) และองค์กรทางวิชาการมีบทบาทในการให้ข้อมูล ความรู้ และทางเลือกเชิงนโยบาย การเพิ่มขึ้นของตัวแสดงเหล่านี้ทำให้ภูมิทัศน์ของการอภิบาลโลกมีลักษณะเป็นเครือข่าย (**Network Governance**) และมีความเป็นการเมืองแบบพหุภาคี (**Polycentric Politics**) มากยิ่งขึ้น ซึ่งสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงจากการเน้นรัฐเป็นศูนย์กลาง (**State-centric**) ไปสู่รูปแบบการจัดการที่ซับซ้อนและมีส่วนร่วมจากหลากหลายภาคส่วนมากขึ้น

บทบาทและความสำคัญของการอภิบาลโลกในยุคปัจจุบัน

แนวคิดการอภิบาลโลก (**Global Governance**) เป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการปัญหาข้ามพรมแดนที่รัฐเพียงลำพังไม่สามารถแก้ไขได้ โดยเฉพาะในยุคโลกาภิวัตน์ที่ประเทศต่าง ๆ มีความเชื่อมโยงกันมากขึ้น ระบบนี้ช่วยเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐ องค์กรระหว่างประเทศ ภาคเอกชน และประชาสังคม เพื่อกำหนดแนวทางการจัดการปัญหาระดับโลกอย่างมีประสิทธิภาพ

การอภิบาลโลกมีบทบาทสำคัญในหลายด้าน เช่น การรับมือกับปัญหาสิ่งแวดล้อมและโรคระบาด “ข้อตกลงปารีส” เป็นตัวอย่างของความร่วมมือสำคัญระดับโลกในการต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

โดยมีเป้าหมายเพื่อจำกัดการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกให้ต่ำกว่า 2 องศาเซลเซียส และพยายามควบคุมให้อยู่ที่ 1.5 องศาเซลเซียส เมื่อเทียบกับยุคก่อนอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตาม แม้จะมีความตกลงดังกล่าว งานวิจัยและรายงานจำนวนมากยังคงชี้ให้เห็นว่าความพยายามของประชาคมโลกในปัจจุบันยังไม่เพียงพอที่จะบรรลุเป้าหมายที่ท้าทายนี้ได้ เช่น รายงานล่าสุดของโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (UNEP) ในปี 2023 ได้ประเมินว่าหากยังคงดำเนินนโยบายปัจจุบัน คาดการณ์ว่าการปล่อยก๊าซเรือนกระจกทั่วโลกจะยังคงเพิ่มสูงขึ้นประมาณร้อยละ 3 ภายในปี 2030 ซึ่งสวนทางกับความจำเป็นที่ต้องลดการปล่อยก๊าซลงถึงร้อยละ 28 เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมาย 2 องศาเซลเซียส และต้องลดลงถึงร้อยละ 42 สำหรับเป้าหมาย 1.5 องศาเซลเซียส (UNEP, 2023, p. XVIII, p. 74) สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายหลักในการนำกลไกการอภิบาลโลกมาปรับใช้ให้เกิดผลจริง รวมถึงความซับซ้อนในการระดมทุนเพื่อการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการเปลี่ยนผ่านการลงทุนจากเชื้อเพลิงฟอสซิลไปสู่พลังงานสะอาด ซึ่งยังคงไม่ได้รับการดำเนินการอย่างเพียงพอและทันเวลาที่

ในทำนองเดียวกัน องค์การอนามัยโลก (WHO) มีบทบาทสำคัญในการเป็นศูนย์กลางประสานความร่วมมือด้านสาธารณสุขระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการรับมือกับวิกฤตการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งเริ่มต้นในปี 2019 WHO ได้ดำเนินการให้คำแนะนำทางวิทยาศาสตร์ พัฒนาแนวทางการวินิจฉัยและการรักษา และสนับสนุนการกระจายวัคซีนผ่านโครงการ COVAX (World Health Organization, 2020) การประกาศให้โควิด-19 เป็น “ภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขระหว่างประเทศ” และต่อมายกระดับเป็น “การระบาดใหญ่” ถือเป็นการตัดสินใจสำคัญที่กระตุ้นให้ประเทศต่าง ๆ ตื่นตัวและเตรียมพร้อมรับมือ (Gostin, Moon, & Meier, 2020) อย่างไรก็ตาม วิกฤตการณ์ครั้งนี้ก็ได้แสดงให้เห็นถึงข้อจำกัดและความท้าทายสำคัญของ WHO เช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การขาดอำนาจบังคับใช้ทางกฎหมายที่เข้มแข็ง ในการทำให้ประเทศสมาชิกปฏิบัติตามคำแนะนำหรือรายงานข้อมูลอย่างโปร่งใสและทันที่ รวมถึงข้อจำกัดด้านทรัพยากรที่ต้องพึ่งพาการสนับสนุนจากประเทศสมาชิกและภาคส่วนต่าง ๆ ซึ่งอาจส่งผลต่อความรวดเร็วและครอบคลุมในการตอบสนองต่อวิกฤต (Davies & Wenham, 2020) นอกจากนี้ การสื่อสารในช่วงเริ่มต้นของการระบาดก็ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่าอาจล่าช้ากว่าสถานการณ์จริง (Fidler, 2020) ดังจะเห็นได้จากรายงานการประเมินโดย Independent Panel for Pandemic Preparedness and Response (2021) ที่ชี้ว่า WHO จำเป็นต้องมีการปฏิรูปโครงสร้างและเพิ่มอำนาจในการกำกับดูแลเพื่อรับมือกับวิกฤตการณ์ในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สถานการณ์ของ WHO ในช่วงโควิด-19 นี้ จึงเป็นอีกหนึ่งตัวอย่างที่สะท้อนทั้งความสำคัญและข้อจำกัดที่ซับซ้อนของการอภิบาลโลกในทางปฏิบัติ

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่าการอภิบาลโลกพยายามเข้ามามีบทบาทในการจัดการปัญหาที่หลากหลาย ตั้งแต่สิ่งแวดล้อมและโรคระบาด ไปจนถึงความพยายามกำกับดูแลด้านการค้าผ่านกลไกอย่าง WHO ที่ช่วยระงับข้อพิพาทและส่งเสริมความร่วมมือ หรือการสร้างบรรทัดฐานสากลด้านสิทธิมนุษยชนและการพัฒนาเศรษฐกิจผ่านองค์กรและข้อตกลงต่าง ๆ การอภิบาลโลกยังมุ่งเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนและประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย เพื่อเพิ่มความโปร่งใสและสร้างสมดุลของอำนาจ แต่อย่างไรก็ตาม การอภิบาลโลกยังเผชิญกับความท้าทาย เช่น การขาดอำนาจบังคับใช้กฎหมาย ความไม่เท่าเทียมในการมีส่วนร่วม และอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจ ซึ่งอาจนำไปสู่ความไม่เป็นธรรม ด้วยเหตุนี้ การศึกษาแนวทางปรับปรุงระบบการอภิบาลโลกจึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความเป็นธรรมในระดับสากล (Adanma & Ogunbiyi, 2024, pp. 764-768; Barnett & Duvall, 2004, pp. 1-2, p. 61, p. 130; Bevir, 2011, p. 11)

ข้อวิพากษ์ต่อแนวคิดการอภิบาลโลก

แนวคิดการอภิบาลโลก แม้จะมีบทบาทสำคัญในการจัดการกับปัญหาหลายประการของโลก แต่ก็เผชิญกับข้อวิพากษ์ด้านข้อจำกัดที่อาจลดทอนประสิทธิภาพในการดำเนินการ สรุปได้ดังนี้

1. การขาดกลไกบังคับใช้และความรับผิดชอบ การอภิบาลโลกมักเผชิญกับข้อจำกัดที่สำคัญ คือ การขาดกลไกในการบังคับใช้ที่ชัดเจน ทำให้ข้อตกลงและมาตรการระหว่างประเทศไม่มีความเคร่งครัด การแก้ไขปัญหาข้ามชาติจึงเป็นไปอย่างล่าช้าและไม่มีประสิทธิภาพ และยังเปิดโอกาสให้รัฐและองค์กรต่าง ๆ หลีกเลียงความรับผิดชอบต่อผลกระทบจากการกระทำของตน โดยเฉพาะในด้านสิ่งแวดล้อมและสิทธิมนุษยชน (Dellmuth, Scholte, Tallberg, & Verhaegen, 2022, p. 3; Halliday, 2000, pp. 30-31) นอกจากนี้ ยังมีข้อวิพากษ์วิจารณ์ในเรื่องของการขาดความรับผิดชอบจากองค์กรระหว่างประเทศ ซึ่งทำให้เกิดความยากลำบากในการตรวจสอบการดำเนินงาน และการแก้ไขข้อผิดพลาดกรณีมีการละเมิดเกิดขึ้น (Bevir, 2011, p. 384)

2. ความไม่เสมอภาคในการมีส่วนร่วมและผลประโยชน์ของประเทศมหาอำนาจ หนึ่งในข้อวิพากษ์สำคัญคือการกระบวนการอภิบาลโลกมักถูกครอบงำโดยประเทศมหาอำนาจ ทำให้ประเทศกำลังพัฒนามีบทบาทในการตัดสินใจน้อยกว่าที่ควรจะเป็น เห็นได้ชัดจากโครงสร้างและการดำเนินงานขององค์กรระหว่างประเทศสำคัญ เช่น IMF และธนาคารโลก (World Bank) ซึ่งประเทศมหาอำนาจมักมีอำนาจในการลงคะแนนเสียงและกำหนดนโยบายมากกว่า (Dellmuth et al., 2022, pp. 135-136; Lall, 2025, p. 112) ความไม่สมดุลนี้สร้างความกังวลว่าการอภิบาลโลกอาจถูกใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมผลประโยชน์ของประเทศมหาอำนาจมากกว่าที่จะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมของทุกประเทศ

พลวัตความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างประเทศมหาอำนาจและประเทศกำลังพัฒนาในบริบทนี้ อาจนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ไม่เป็นธรรมได้ ประเทศกำลังพัฒนาจำนวนมากยังคงต้องพึ่งพาความช่วยเหลือและเงินทุน ซึ่งทำให้ต้องยอมรับเงื่อนไขที่ประเทศผู้ให้กำหนด และบ่อยครั้งที่พวกเขาอาจถูกกีดกันหรือมีเสียงที่ไม่ดังพอในการตัดสินใจระดับนานาชาติ (Barnett & Duvall, 2004, p. 307; Bingham, 2011, p. 390) ขณะที่ประเทศมหาอำนาจอาจใช้ความได้เปรียบทางเศรษฐกิจและการเมืองของตนเพื่อกำหนดข้อตกลงที่ไม่เป็นธรรม แสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากร หรือแม้แต่แทรกแซงกิจการภายในของประเทศอื่นภายใต้ข้ออ้างด้านมนุษยธรรม (Halliday, 2000, pp. 30-31)

ความไม่เท่าเทียมในการมีส่วนร่วมและอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจดังกล่าว ส่งผลกระทบโดยตรงต่อความชอบธรรมของการอภิบาลโลก เมื่อประเทศกำลังพัฒนา รู้สึกว่าถูกละเลยหรือไม่ได้รับความเป็นธรรม ย่อมบั่นทอนความเชื่อมั่นและความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อแก้ไขปัญหานี้ การสร้างสมดุลทางอำนาจจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยอาจดำเนินการผ่านการปฏิรูปองค์กรระหว่างประเทศให้มีความเป็นธรรมมากขึ้น เช่น การปรับโครงสร้างการลงคะแนนเสียง การเพิ่มสัดส่วนผู้แทนจากประเทศกำลังพัฒนาในตำแหน่งสำคัญ และการทบทวนกฎเกณฑ์ที่อาจสร้างความเสียเปรียบ นอกจากนี้ การเสริมสร้างศักยภาพของประเทศกำลังพัฒนา ทั้งในด้านเทคนิค การฝึกอบรม และการสนับสนุนทางการเงินและเทคโนโลยี ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยยกระดับการมีส่วนร่วมและเข้าถึงข้อมูลเพื่อสื่อสารกับโลกภายนอกได้ดียิ่งขึ้น (Adanma & Ogunbiyi, 2024, p. 764; Barnett & Duvall, 2004, p. 56)

3. ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและค่านิยม มาตรฐานสากลที่กำหนดขึ้นในการอภิบาลโลก อาจขัดแย้งกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมและค่านิยมของแต่ละประเทศ โดยเฉพาะเรื่องของสิทธิมนุษยชน เมื่อมาตรฐานสากลถูกมองว่าเป็นการ “บังคับใช้” ค่านิยมของกลุ่มประเทศที่มีอำนาจเหนือกว่า หรือละเลยบริบททาง

สังคมและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น การพยายามสร้าง “มาตรฐานเดียว” สำหรับทุกประเทศ อาจนำไปสู่การต่อต้านและลดทอนความชอบธรรมของการอภิบาลโลกได้ (Barnett & Duvall, 2004, pp. 271-274; Dellmuth et al., 2022, p. 216)

อย่างไรก็ดี มีการเสนอแนวทางการประนีประนอมความขัดแย้งนี้ ควรเริ่มจากการให้ความสำคัญกับ “การมีส่วนร่วม” อย่างเท่าเทียม และการเคารพ “ความหลากหลายทางวัฒนธรรม” โดยการเปิดโอกาสให้ทุกประเทศมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง กระบวนการตัดสินใจควรมีความโปร่งใส เพื่อให้เสียงของประเทศกำลังพัฒนาและกลุ่มคนชายขอบได้รับการรับฟังอย่างเหมาะสม มาตรฐานสากลควรมีความยืดหยุ่นและปรับตัวได้ เพื่อให้สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมและสังคมที่แตกต่างกัน (Barnett & Duvall, 2004, p. 5, p. 24, p. 31; Weiss, 2000, p. 807)

4. ความซับซ้อนและความไม่ชัดเจนในการดำเนินการ การอภิบาลโลกยังคงมีความซับซ้อนและไม่ชัดเจนในหลายด้าน ซึ่งทำให้การดำเนินงานในภาคปฏิบัติเป็นเรื่องที่ท้าทาย โดยเฉพาะในเรื่องของคำจำกัดความ และแนวทางปฏิบัติที่มีความหลากหลายและแตกต่างกันไป ความไม่ชัดเจนนี้เกิดจากหลายปัจจัย เช่น ความหลากหลายขององค์กรระหว่างประเทศ NGOs และภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ขอบเขตอำนาจหน้าที่ที่ไม่ชัดเจน และกลไกการตรวจสอบที่อ่อนแอ ล้วนส่งผลให้การบังคับใช้กฎระเบียบเป็นไปได้ยาก และลดความรับผิดชอบในการดำเนินการ (Halliday, 2000, p. 19; Weiss, 2000, pp. 795-796)

ผลลัพธ์จากความท้าทายเหล่านี้คือ ความสับสนในการดำเนินงานและการตีความที่ผิดพลาดในหลายกรณี ซึ่งทำให้การอภิบาลโลกไม่สามารถบรรลุผลตามที่คาดหวังได้ (Dellmuth et al., 2022, p. 3) ดังนั้น การสร้างแนวทางที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพในการจัดการกับความซับซ้อนจึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยแนวทางดังกล่าวควรรวมถึงการกำหนดบทบาทและความรับผิดชอบของแต่ละองค์กรและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน การพัฒนากลไกการประสานงานที่มีความเข้มแข็ง การสร้างกฎระเบียบและมาตรฐานสากลที่มีความเป็นธรรมและโปร่งใส รวมถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายในการตัดสินใจ (Barnett & Duvall, 2004, p. 6; Halliday, 2000, p. 19)

5. ความท้าทายจากการเพิ่มขึ้นของสถาบันซ้ำซ้อนและความไม่ไว้วางใจ แนวคิดเรื่องการอภิบาลโลก แม้จะมีเป้าหมายเพื่อจัดการกับปัญหาข้ามชาติที่ซับซ้อน แต่ก็ต้องเผชิญกับความท้าทายจากการเพิ่มจำนวนขึ้นของสถาบันและองค์กรที่ทำงานซ้ำซ้อนกัน การที่องค์กรเหล่านี้มีเป้าหมายและขอบเขตอำนาจที่คล้ายคลึงกัน นำไปสู่ความสับสนในการดำเนินงาน การประสานงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ การแย่งชิงทรัพยากร สถานการณ์เช่นนี้ไม่เพียงแต่ทำให้เกิดความสับสนและทรัพยากรโดยใช่เหตุ แต่ยังลดทอนความน่าเชื่อถือและความชอบธรรมของการอภิบาลโลกในสายตาของประชาชนและรัฐบาลอีกด้วย (Dellmuth et al., 2022, p. 21; Haftel & Lenz, 2022, p. 7, p. 324)

ผลกระทบของการซ้ำซ้อนต่อประสิทธิภาพของการอภิบาลโลกมีหลายประการ ประการแรก การที่องค์กรต่าง ๆ แข่งขันกันเองเพื่อแย่งชิงบทบาทและงบประมาณ ทำให้การแก้ไขปัญหาขาดความเป็นเอกภาพและทิศทางที่ชัดเจน ประการที่สอง ความสับสนในบทบาทและความรับผิดชอบของแต่ละองค์กรทำให้ยากต่อการประเมินผลการดำเนินงานและความรับผิดชอบ หากเกิดความผิดพลาดหรือล้มเหลวในการแก้ไขปัญหา ก็ยากที่จะระบุผู้รับผิดชอบและนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข ประการสุดท้าย การที่ประชาชนและรัฐบาลเห็นว่าการอภิบาลโลกเต็มไปด้วยองค์กรที่ซ้ำซ้อนและทำงานไม่มีประสิทธิภาพ อาจนำไปสู่การลดการสนับสนุนและความร่วมมือ ซึ่งท้ายที่สุดจะทำให้การแก้ไขปัญหาข้ามชาติเป็นไปได้ยากยิ่งขึ้น (Barnett & Duvall, 2004, p. 56; Dellmuth et al., 2022, p. 21)

การอภิบาลโลกในมุมมองต่อโลกและไทย

การทำความเข้าใจแนวคิดการอภิบาลโลกอย่างถ่องแท้ จำเป็นต้องพิจารณาทั้งภาพรวมความร่วมมือ กฎเกณฑ์ระหว่างประเทศ และพลวัตอันซับซ้อนที่ขับเคลื่อนปฏิสัมพันธ์ในเวทีโลกดังที่ได้อภิปรายมา เพื่อให้เห็น การทำงานของการอภิบาลโลกในทางปฏิบัติ บทความนี้จะมุ่งเน้นการวิเคราะห์ผ่านกรณีตัวอย่างปัญหา ด้าน สิ่งแวดล้อมและปัญหาโรคระบาดข้ามพรมแดน ซึ่งเป็นความท้าทายสำคัญที่สะท้อนความจำเป็นของการจัดการใน ระดับโลก โดยจะพิจารณาทั้งในมิติสากลและผลกระทบต่อประเทศไทย แม้ว่า การอภิบาลโลกจะส่งผลกระทบต่อ ประเทศไทยในหลากหลายมิติ ทั้งเศรษฐกิจ พลังงาน สิทธิมนุษยชน และความมั่นคง ซึ่งแต่ละมิติล้วนมี ความเชื่อมโยงและเผชิญกับความท้าทายเฉพาะตัว แต่การเลือกวิเคราะห์สองประเด็นนี้จะช่วยให้เห็นกลไกและ ข้อจำกัดของการอภิบาลโลกที่สำคัญได้อย่างชัดเจน โดยไม่ทำให้ขอบเขตการศึกษาขยายกว้างจนเกินไป

ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและปัญหาสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ รวมถึงปัญหาที่มีลักษณะข้ามชาติ นั้น มีลักษณะเป็นปัญหาเชิงโครงสร้าง (Structural Power) ที่เกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจโลกและความสัมพันธ์ เชิงอำนาจระหว่างประเทศ โดยประเทศกำลังพัฒนา เช่น ประเทศไทย อาจเผชิญกับข้อจำกัดในการพัฒนา เศรษฐกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เนื่องจากขาดแคลนทรัพยากรและเทคโนโลยี ในขณะที่ประเทศพัฒนาแล้วมี อำนาจในการกำหนดกฎเกณฑ์และบรรทัดฐานด้านสิ่งแวดล้อมที่อาจส่งผลกระทบต่อประเทศกำลังพัฒนา การที่ประเทศไทยต้องปรับตัวให้เข้ากับโครงสร้างอำนาจนี้ ก็แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของอำนาจเชิงโครงสร้างใน การกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศ

การที่ประเทศไทยได้เข้าร่วมกระบวนการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมในระดับที่มีลักษณะเป็นปัญหาของทั้ง โลก (global issues) ทั้งในระดับโลกและระดับภูมิภาค เช่น การลงนามในพิธีสารโตเกียว การลงนามให้สัตยาบัน อนุสัญญา UNFCCC และการร่วมรับรองเอกสารสำคัญหลายฉบับของอาเซียนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ย่อมแสดงให้เห็นถึงการยอมรับอำนาจเชิงสถาบัน (Institutional Power) และพันธกรณีระหว่างประเทศของไทย สำหรับใน ระดับประเทศนั้น กระบวนการถ่ายโอนแนวคิดสากลและพันธกรณีเหล่านี้มาสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ได้ ปรากฏชัดผ่านการกำหนดยุทธศาสตร์ แผนแม่บท และนโยบายระดับชาติ ตัวอย่างสำคัญคือ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ซึ่งได้ผนวกประเด็นการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ การพัฒนาที่ยั่งยืนไว้เป็นส่วนหนึ่งของเป้าหมายหลัก (Office of the National Economic and Social Development Council, 2018) นอกจากนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ยังได้ให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการขับเคลื่อนประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจ หมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG Model) รวมถึงการมุ่งบรรลุ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ขององค์การสหประชาชาติ (Office of the National Economic and Social Development Council, 2022) การกำหนดนโยบาย และแผนระดับชาติเหล่านี้ไม่เพียงแต่มีผลให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องต้องจัดทำแผนปฏิบัติการและจัดสรร ทรัพยากรให้สอดคล้องเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างกลไกที่ชัดเจนเพื่อให้เกิดการดำเนินมาตรการลดการปล่อยก๊าซ เรือนกระจก อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ และจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ตามพันธกรณีและ มาตรฐานที่ยอมรับในระดับสากล

นอกจากความพยายามดำเนินการสนับสนุนการสร้างการอภิบาลโลกด้านสิ่งแวดล้อมในระดับนานาชาติ ยังรวมถึงการเป็นเจ้าภาพการประชุมระหว่างประเทศทั้งในระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศ เช่น การประชุม Bangkok Climate Change Talk ในปี 2009 ประเทศไทยเป็นในฐานะเจ้าภาพการประชุมอาเซียนซึ่งรับรอง

คำแถลงการณ์ร่วมอาเซียนว่าด้วยการเปลี่ยนสภาพภูมิอากาศต่อการประชุมรัฐภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศสมัยที่ 15 หรือ COP15 (Chitasevi, 2010, p. 4-36) ไม่เพียงเท่านั้น ประเทศไทยยังมีสัญญาณของการให้ความร่วมมือของการอภิบาลโลกจากการเข้าร่วมการประชุมด้านสิ่งแวดล้อมในระดับนานาชาติ เช่น การประชุมรัฐภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศสมัยที่ 26 หรือ COP26 และในการประชุมครั้งนี้ กว่า 200 ประเทศรวมทั้งประเทศไทย มีพันธสัญญาที่จะต้องยื่นแผนการลดการปล่อยคาร์บอนภายในปี 2030 แม้ข้อตกลงนี้จะไม่มีผลผูกพันทางกฎหมาย แต่ก็เป็นการกำหนดแนวทางและเป้าหมายเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในช่วง 10 ปีข้างหน้า (BBC Thai, 2021)

ประเด็นดังกล่าวยังสะท้อนให้เห็นว่า การอภิบาลโลกที่ประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้นมีลักษณะข้ามชาติและมีหลายระดับ นับตั้งแต่ปัญหาในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก โดยเฉพาะปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศซึ่งส่งผลกระทบรุนแรงทั่วทั้งโลก นอกจากนั้นแล้ว ประเด็นทางสิ่งแวดล้อมยังเชื่อมโยงในอีกหลายประเด็น เช่น สิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมกับพลังงาน สิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาที่ยั่งยืน สิ่งแวดล้อมกับการเปลี่ยนผ่านอย่างเป็นธรรม ฯลฯ อาจกล่าวได้ว่าสถาปัตยกรรมของการอภิบาลโลกด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในลักษณะหลายมิติ หลายศูนย์กลาง และหลายระดับ อีกทั้งยังมีตัวแสดงที่หลากหลายด้วย ตั้งแต่ภาครัฐ ท้องถิ่น ภาคเอกชน NGOs, INGOs และ IGOs ตลอดจนการรวมกลุ่มหรือองค์กรระดับภูมิภาคที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการอภิบาลโลกด้านสิ่งแวดล้อม

การที่ประเทศไทยนำแนวคิดด้านสิ่งแวดล้อม อาทิ เรื่อง “การพัฒนาอย่างยั่งยืน” รวมถึง “เศรษฐกิจสีเขียว” มาใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์ แผน และนโยบายต่าง ๆ แสดงให้เห็นถึงการใช้อำนาจเชิงผลิตสร้าง (Productive Power) แนวคิดเหล่านี้ไม่ได้เป็นเพียงคำศัพท์ แต่เป็นระบบความหมายและสัญลักษณ์ที่กำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมใหม่ที่มีความสำคัญกับการรักษาสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการเติบโตทางเศรษฐกิจ อีกทั้งการที่ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมระหว่างประเทศ หรือการเป็นส่วนหนึ่งของการประชุมระดับโลก ก็เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความหมายและอัตลักษณ์ดังกล่าวในเวทีโลก

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการเข้าร่วมข้อตกลงด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศจะเป็นไปโดยสมัครใจ แต่ก็มีแรงกดดันทางการเมืองและเศรษฐกิจที่อาจถือได้ว่าเป็นอำนาจเชิงบังคับ (Compulsory Power) โดยประเทศที่ปฏิบัติตามข้อตกลงอาจได้รับความช่วยเหลือทางการเงิน เทคโนโลยี หรือการเข้าถึงตลาด ในขณะที่ประเทศที่ไม่ปฏิบัติตามอาจถูกกีดกันทางการค้าหรือถูกประณามจากประชาคมโลก การที่ประเทศไทยต้องออกกฎหมายและกฎระเบียบต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับข้อตกลงระหว่างประเทศ ก็อาจมองได้ว่าเป็นการตอบสนองต่อแรงกดดันเหล่านี้ในด้านมิติโรคระบาดข้ามพรมแดน สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 แสดงให้เห็นถึงความเปราะบางของโครงสร้างโลกที่มีอยู่เดิม เช่น ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงทรัพยากรและเทคโนโลยีทางการแพทย์ระหว่างประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนา การที่ประเทศกำลังพัฒนาต้องเผชิญกับปัญหาหนี้สินและระบบสาธารณสุขที่อ่อนแอ ทำให้ไม่สามารถรับมือกับการแพร่ระบาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การที่หลายประเทศหันมาให้ความสำคัญกับกิจการภายในประเทศตนเอง และการกีดกันทางการค้า ยังเป็นการตอกย้ำถึงปัญหาของอำนาจเชิงโครงสร้าง ที่ทำให้ความร่วมมือระหว่างประเทศเป็นไปได้ยากลำบากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ วิกฤตโรคระบาดทำให้เห็นชัดเจนว่า “พรมแดน” เป็นเรื่องสำคัญ มาตรการของรัฐหนึ่งจะกระทบกับมาตรการของรัฐอื่นทั่วโลก ดังเช่นการระบาดของโควิด-19 เป็นภาพสะท้อนชัดเจนว่าโลกจะสร้างกติกาใหม่อย่างไร โดยไม่ได้เน้นบทบาทขององค์กรระหว่างประเทศที่จัดตั้งแล้ว เช่น UN สถานการณ์นี้แสดงให้เห็น

เห็นถึงข้อจำกัดของอำนาจเชิงสถาบันในการแก้ไขปัญหาที่มีลักษณะเป็น “ปัญหาระดับโลก” อย่างไรก็ตาม การที่รัฐบาลต่าง ๆ ทำงานร่วมกับองค์กรระหว่างประเทศ เช่น WHO เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสานงานมาตรการต่าง ๆ รวมถึงบทบาทของภาคเอกชนในการจัดหาชุด PPE ยา หรือวัคซีน (Phurivikrai, 2021) ก็ยังแสดงให้เห็นถึงบทบาทของอำนาจเชิงสถาบันในการจัดการกับโรคระบาดอย่างเด่นชัด

การที่บริษัทยาขนาดใหญ่เข้ามามีบทบาทในการพัฒนายาและวัคซีน และกำหนดกฎระเบียบผ่านทางการทำสัญญากับรัฐบาล แสดงให้เห็นถึงการใช้อำนาจเชิงผลิตสร้างในการกำหนดความหมายและคุณค่าเกี่ยวกับสุขภาพและความปลอดภัย บริษัทยาดังกล่าวไม่ได้เป็นเพียงผู้ผลิตยา แต่เป็นผู้กำหนดทิศทางการวิจัยและพัฒนา และมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลในการจัดสรรทรัพยากร นอกจากนี้ การที่ผู้เชี่ยวชาญและทักษะความรู้กลายเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการกับโรคระบาด ก็แสดงให้เห็นถึงการใช้อำนาจเชิงผลิตสร้างในการสร้างความรู้และความเชี่ยวชาญที่จำเป็นต่อการแก้ไขปัญหา

ด้านมาตรการต่าง ๆ ที่รัฐบาลนำมาใช้เพื่อควบคุมการแพร่ระบาด เช่น การล็อกดาวน์ การจำกัดการเดินทาง และการบังคับสวมหน้ากากอนามัย เป็นการใช้อำนาจเชิงบังคับเพื่อควบคุมพฤติกรรมของประชาชน แม้ว่ามาตรการเหล่านี้อาจมีความจำเป็นในการป้องกันการแพร่ระบาด แต่ก็อาจส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน และก่อให้เกิดความขัดแย้งทางสังคมได้

กรณีตัวอย่างด้านสิ่งแวดล้อมและโรคระบาดในช่วงต้น แสดงให้เห็นว่า การอภิบาลโลกเป็นกลไกความร่วมมือระดับนานาชาติในการแก้ไขปัญหาข้ามพรมแดน ซึ่งส่งผลต่อทั้งโลกและประเทศไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ด้านสิ่งแวดล้อม ประเทศไทยเข้าร่วมข้อตกลงสากลและปรับใช้นโยบายพัฒนาอย่างยั่งยืน ขณะเดียวกันก็เผชิญแรงกดดันจากมหาอำนาจ ส่วนด้านโรคระบาดก็เผยให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรและบทบาทของรัฐ องค์กรระหว่างประเทศ และภาคเอกชน แม้ว่าการอภิบาลโลกจะช่วยกำกับทิศทางการบังคับใช้ที่ยั่งยืนอยู่กับรัฐ ซึ่งมุ่งรักษาผลประโยชน์ของตนเป็นหลัก ส่งผลให้ระดับความร่วมมือและความโปร่งใสแตกต่างกัน องค์กรระหว่างประเทศ เช่น UN และ WHO แม้จะมีบทบาทสำคัญในบางด้าน แต่ก็ไม่ได้สามารถกำกับทิศทางความร่วมมือได้อย่างมีประสิทธิภาพเสมอไป รัฐบาลต่าง ๆ ก็ยังลังเลที่จะเสียสละเพื่อผลประโยชน์ของโลกโดยรวมอย่างแท้จริง

บทสรุป

จากการศึกษาแนวคิดการอภิบาลโลก (Global Governance) พบว่า การอภิบาลโลกเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โดยมีตัวแสดงที่หลากหลาย ทั้งรัฐ องค์กรระหว่างประเทศ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เข้ามามีบทบาทร่วมกันในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือ นอกจากนี้ข้อค้นพบหลักจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การอภิบาลโลกไม่ได้เป็นรัฐบาลโลก แต่เป็นกระบวนการของกฎเกณฑ์ บรรทัดฐาน และเครือข่ายที่มีลักษณะไม่ตายตัว ซึ่งทำให้สามารถตอบสนองต่อปัญหาข้ามชาติ เช่น มลพิษ การก่อการร้าย และโรคระบาดได้อย่างยืดหยุ่นมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม การศึกษายังชี้ให้เห็นถึงข้อจำกัดสำคัญของการอภิบาลโลกหลายประการ ซึ่งจำเป็นต้องมีการแสวงหาองค์ความรู้และแนวทางแก้ไขเพิ่มเติม เพื่อให้ระบบการอภิบาลโลกสามารถตอบสนองต่อความท้าทายในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนี้

ประการแรก การขาดกลไกบังคับใช้ที่ชัดเจน ทำให้ข้อตกลงระหว่างประเทศจำนวนมากยังคงต้องพึ่งพาความสมัครใจของรัฐเป็นหลัก ดังนั้น แนวทางการศึกษาในอนาคตจึงควรมุ่งเน้นไปที่การพัฒนากลไก

การบังคับใช้ในระบบการอภิบาลโลก โดยศึกษาถึงแนวทางที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพของข้อตกลงระหว่างประเทศ เช่น ข้อตกลงปารีส และกฎระเบียบด้านสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อให้ผลบังคับใช้จริงและได้รับการปฏิบัติตามอย่างกว้างขวางมากขึ้น

ประการที่สอง **ความไม่เสมอภาคในการมีส่วนร่วมและการคงอยู่ของอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจ** ซึ่งมักส่งผลให้ประเทศกำลังพัฒนาเผชิญข้อจำกัดในการมีส่วนร่วมและกำหนดทิศทางของกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศ เพื่อแก้ไขข้อจำกัดนี้ การศึกษาต่อไปจึงควรให้ความสำคัญกับบทบาทของประเทศกำลังพัฒนาในระบบการอภิบาลโลก โดยศึกษาค้นคว้าถึงแนวทางที่ประเทศเหล่านี้สามารถเพิ่มอำนาจต่อรองและอิทธิพลของตนในการอภิบาลโลก เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและความสมดุลของผลประโยชน์มากขึ้น

ประการที่สาม **ความซับซ้อนของระบบเครือข่ายและปัญหาการบริหารจัดการหลายระดับ** ก่อให้เกิดความไม่เป็นเอกภาพและอาจลดทอนประสิทธิภาพในการดำเนินงาน เพื่อรับมือกับความซับซ้อนดังกล่าว การศึกษาผลกระทบของเทคโนโลยีดิจิทัลต่อการอภิบาลโลกจึงเป็นอีกแนวทางที่น่าสนใจ เทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) หรือระบบบัญชีแยกประเภทแบบกระจายศูนย์ (Blockchain) อาจมีศักยภาพในการเพิ่มความโปร่งใส ลดความซับซ้อนในการประสานงาน หรือสร้างกลไกการตรวจสอบใหม่ ๆ ซึ่งควรมีการวิเคราะห์อย่างละเอียดถึงโอกาสและความท้าทายที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาถึงสภาวะปัจจุบันที่โลกกำลังเผชิญกับวิกฤตที่เกิดขึ้นพร้อมกันหลายด้าน เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ วิกฤตเศรษฐกิจ และความท้าทายด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ แนวทางการศึกษาในอนาคตจึงจำเป็นต้องวิเคราะห์การอภิบาลโลกในบริบทของวิกฤตการณ์หลายมิติ (poly-crisis) เพื่อประเมินว่าระบบการอภิบาลโลกที่มีอยู่สามารถปรับตัวและตอบสนองต่อความท้าทายที่ซ้อนทับกันเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด และต้องการการปรับเปลี่ยนโครงสร้างหรือกลไกอย่างไร การศึกษาการอภิบาลโลกยังคงต้องการการพัฒนาแนวคิดและกลไกเพิ่มเติมเพื่อให้สามารถจัดการกับปัญหาข้ามชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยในอนาคตควรมุ่งเน้นไปที่ แนวทางการทำให้กลไกการอภิบาลโลกมี ความเป็นธรรม โปร่งใส และมีผลบังคับใช้ได้จริงมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการอภิบาลโลก

จากข้อจำกัดของการอภิบาลโลกที่ได้วิเคราะห์มา เพื่อให้การอภิบาลโลกสามารถตอบสนองต่อความท้าทายที่ซับซ้อนของโลกปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงมีข้อเสนอแนะเชิงแนวทางดังต่อไปนี้ ซึ่งการดำเนินการตามข้อเสนอแนะเหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือและความมุ่งมั่นจากผู้ที่เกี่ยวข้องหลากหลายกลุ่ม ตั้งแต่รัฐชาติ องค์กรระหว่างประเทศ ไปจนถึงภาคประชาสังคมและภาคเอกชน และย่อมต้องเผชิญกับความท้าทายในการนำไปปฏิบัติจริง ดังนี้

1. การพัฒนากลไกการปฏิบัติตามและเสริมสร้างความรับผิดชอบ (Enhancing Compliance and Accountability Mechanisms)

- การอภิบาลโลกมักเผชิญกับความท้าทายในการบังคับใช้ข้อตกลงระหว่างประเทศ การส่งเสริมกลไกที่หลากหลายนอกเหนือจากสนธิสัญญาที่มีผลผูกพันทางกฎหมายจึงมีความสำคัญ เช่น การใช้ “กฎหมายอย่างอ่อน” (soft law) ซึ่งอาศัยการโน้มน้าวและการสร้างบรรทัดฐานร่วมกัน ควบคู่ไปกับการสร้างแรงจูงใจเชิงบวก (positive incentives) สำหรับการปฏิบัติตาม ผู้ที่เกี่ยวข้องหลักในการขับเคลื่อนส่วนนี้คือรัฐชาติและองค์กรระหว่างประเทศ โดยอาจเผชิญความท้าทายจากความแตกต่างของผลประโยชน์แห่งชาติและความเต็มใจในการยอมรับกลไกใหม่ ๆ

- การเพิ่มความโปร่งใสในกระบวนการตัดสินใจและการดำเนินงานของสถาบันระดับโลก พร้อมทั้งพัฒนากลไกการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบ (accountability) ต่อสาธารณะ โดยบทบาทขององค์กรภาคประชาสังคม สื่อ และสถาบันวิชาการอิสระในการติดตามและประเมินผลควรได้รับการสนับสนุนจาก ทั้งรัฐและองค์กรระหว่างประเทศ (Dellmuth et al., 2022; Lall, 2025) อย่างไรก็ตาม การสร้างกลไกตรวจสอบที่เป็นอิสระและมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริงยังคงเป็นเรื่องที่ท้าทาย
- การเสริมสร้างความชอบธรรม (legitimacy) ให้กับสถาบันและกระบวนการอภิบาลโลก ผ่านการปรับปรุงให้มีความยุติธรรมและตอบสนองต่อความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จะช่วยเพิ่มแนวโน้มการยอมรับและปฏิบัติตามพันธกรณีต่าง ๆ (Dellmuth et al., 2022) การดำเนินการนี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน แต่ก็อาจเผชิญกับความขัดแย้งทางผลประโยชน์ในการกำหนดนิยาม “ความยุติธรรม” และ “ความต้องการ” ที่แท้จริง

2. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมที่เท่าเทียมและครอบคลุม (Fostering Equitable and Inclusive Participation)

- ความไม่เสมอภาคในการมีส่วนร่วมเป็นข้อจำกัดสำคัญของการอภิบาลโลก ดังนั้น การปฏิรูปสถาบันระหว่างประเทศเพื่อให้ประเทศกำลังพัฒนาและตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ (non-state actors) สามารถมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและตัดสินใจได้อย่างมีความหมายจึงเป็นเรื่องเร่งด่วนที่รัฐสมาชิก โดยเฉพาะประเทศมหาอำนาจควรให้การสนับสนุน (Lall, 2025; Weiss, 2000) แต่ก็มักเผชิญกับการต่อต้านจากกลุ่มที่ต้องการรักษาสถานะเดิมทางอำนาจ
- การเสริมสร้างศักยภาพ (capacity building) ให้กับประเทศกำลังพัฒนาและกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่อาจยังขาดทรัพยากรหรือความเชี่ยวชาญ เป็นเงื่อนไขสำคัญเพื่อให้พวกเขาสามารถเข้าร่วมในกระบวนการอภิบาลโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพและปกป้องผลประโยชน์ของตนเองได้ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการสนับสนุนทางการเงินและทางเทคนิคจากประเทศพัฒนาแล้วและองค์กรระหว่างประเทศที่มีความเชี่ยวชาญ
- การสร้างและใช้ประโยชน์จากพื้นที่สำหรับการเจรจาพหุภาคีที่เปิดกว้าง (multi-stakeholder platforms) ที่มีกระบวนการโปร่งใสและครอบคลุม ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของการอภิบาลแบบมีส่วนร่วม (collaborative governance) และการอภิบาลแบบเครือข่าย (network governance) (Bevir, 2011; Bingham, 2011) จะช่วยให้เสียงของตัวแสดงที่หลากหลายได้รับการรับฟังและนำไปสู่การตัดสินใจที่เป็นธรรมมากขึ้น

3. การจัดการความซับซ้อนและส่งเสริมความสอดคล้องในระบบ (Managing Complexity and Promoting Systemic Coherence):

- เพื่อรับมือกับความซับซ้อนและสถาบันที่ทับซ้อนกันจำนวนมากของระบบการอภิบาลโลกปัจจุบัน (Haftel & Lenz, 2022) การประยุกต์ใช้แนวทางการอภิบาลแบบปรับตัวได้ (adaptive governance) จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง แนวคิดนี้เน้นการเรียนรู้ ความยืดหยุ่น และการปรับตัวต่อความไม่แน่นอน (เช่น Folke et al., 2005; Chaffin et al., 2014) หลักการสำคัญของ adaptive governance เช่น การเรียนรู้แบบวนซ้ำ (iterative learning) และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือหลายระดับ สามารถเพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวของระบบการอภิบาลโลกได้ (Duit et al., 2010) แม้ว่าการนำมาใช้จริงอาจท้าทายการปรับเปลี่ยนบรรทัดฐานขององค์กรระหว่างประเทศ ให้ยอมรับความไม่แน่นอนและพร้อมทดลองแนวทางใหม่ ๆ
- การส่งเสริมความร่วมมือและการประสานงานระหว่างสถาบัน (inter-institutional cooperation) เพื่อลดการทำงานที่ซ้ำซ้อนหรือขัดแย้งกัน และสร้างความสอดคล้อง

(coherence) ในการดำเนินนโยบายระหว่างประเทศเป็นสิ่งจำเป็น (Haftel & Lenz, 2022) ซึ่งผู้บริหารองค์การระหว่างประเทศและเจ้าหน้าที่ระดับสูงของรัฐมีบทบาทสำคัญในการผลักดัน แต่ก็อาจเผชิญกับปัญหาการแข่งขันระหว่างองค์กรหรือความยึดติดกับอาณัติเดิม

- การประยุกต์ใช้แนวคิด “Metagovernance” อาจเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการสร้างระเบียบและชี้นำปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดงและเครือข่ายที่หลากหลายในระบบที่ไม่มีศูนย์กลางอำนาจชัดเจน (แนวคิดนี้ปรากฏในงานของนักวิชาการ เช่น Bob Jessop (2020) หรือ Rosenau (2002) สำหรับแนวคิดเรื่องการอภิบาลในระเบียบโลกใหม่ที่ซับซ้อน) การสร้างกลไก Metagovernance ที่มีประสิทธิภาพและได้รับการยอมรับในระดับโลกเป็นเรื่องที่ท้าทายอย่างยิ่ง เนื่องจากต้องอาศัยความเห็นพ้องต้องกันในระดับสูงจากตัวแสดงหลัก ๆ

สรุป การเสริมสร้างประสิทธิภาพของการอภิบาลโลกเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและต้องอาศัยความมุ่งมั่นทางการเมืองและความร่วมมือจากทุกภาคส่วน การตระหนักถึงความท้าทายในการนำข้อเสนอแนะไปปฏิบัติควบคู่ไปกับการผลักดันแนวทางเหล่านี้ จะเป็นก้าวสำคัญในการพัฒนาระบบการอภิบาลโลกให้สามารถรับมือกับความท้าทายร่วมกันของมนุษยชาติได้อย่างยั่งยืนและเป็นธรรมยิ่งขึ้น

Reference

- Adanma, U. M., & Ogunbiyi, E. O. (2024). Evaluating the effectiveness of global governance mechanisms in promoting environmental sustainability and international relations. *Finance & Accounting Research Journal*, 6(5), 763-791.
- Bache, I., Bartle, I., & Flinders, M. (2022). Multi-level governance. In J. Torfing (Ed.), *Handbook on theories of governance* (pp. 528–539). Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing. <https://doi.org/10.4337/9781800371972.00056>
- Barnett, M., & Duvall, R. (2004). *Power in global governance* (Cambridge Studies in International Relations, Vol. 98). Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- BBC Thai. (2021, November 14). *Lok ron: Kan prachum COP26 nai Klaskow tok long arai kan dai bang* [Global warming: What was agreed at the COP26 summit in Glasgow?]. Retrieved from <https://www.bbc.com/thai/international-59264622>
- Bevir, M. (2011). *The SAGE handbook of governance*. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications Inc.
- Bevir, M. (2012). *Governance: A very short introduction*. Oxford, UK: Oxford University Press.
- Bevir, M., & Hall, I. (2011). Global governance. In M. Bevir (Ed.), *The SAGE handbook of governance* (pp. 352–366). London, UK: SAGE Publications Ltd.
- Bingham, L. B. (2011). Collaborative Governance. In M. Bevir (Ed.), *The SAGE handbook of governance* (pp. 386-401). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications Inc.
- Charoensin-O-larn, C. (2006). *Rat chat kap (khwaam rai) rabieap lok chut mai*. [State, nation, and (dis)order in the new global system] Bangkok: Wiphasa Publishing.
- Chinwanno, J. (2015). *Lok nai satawat thi 21 krop kan wikhro khwamsamphan rawang prathet* (Phim khrang thi 2). [The 21st century world: A framework for analyzing international relations (2nd ed.)] Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Chitasevi, K. (2010). *Khrongkan wichai nayobai lae khwamsamphan rawang prathet khong thai nai patchuban: Prathet thai bon wethi lok lae wethi nai prathet nai ton satawat thi 21*. [Research project on Thailand's current foreign policy and international relations: Thailand on the global and domestic stage in the early 21st century] Bangkok: Thailand Research Fund (TRF).

- Chitasevi, K. (2014). *Thammaphiban lok: Lakkan ongkan lae krabuankan khong lokathamāphibān*. [Global governance: Principles, organizations, and processes of global good governance] Bangkok: King Prajadhipok's Institute.
- Davies, S. E., & Wenham, C. (2020). Why the COVID-19 response needs International Relations. *International Affairs*, 96(5), 1227–1251. <https://doi.org/10.1093/ia/iaaa135>
- Dellmuth, L., Scholte, J. A., Tallberg, J., & Verhaegen, S. (2022). *Citizens, elites, and the legitimacy of global governance*. Oxford, UK: Oxford University Press.
- Fidler, D. P. (2020, May 29). *The World Health Organization and pandemic politics: The good, the bad, and the ugly*. Think Global Health. <https://www.thinkglobalhealth.org/article/world-health-organization-and-pandemic-politics>
- Gostin, L. O., Moon, S., & Meier, B. M. (2020). Reimagining global health governance in the age of COVID-19. *American Journal of Public Health*, 110(11), 1615–1619. <https://doi.org/10.2105/AJPH.2020.305803>
- Haftel, Y. Z., & Lenz, T. (2022). Measuring institutional overlap in global governance. *The Review of International Organizations*, 17(2), 323–347. <https://doi.org/10.1007/s11558-021-09415-3>
- Halliday, F. (2000). Global governance: prospects and problems. *Citizenship studies*, 4(1), 19–33. <https://doi.org/10.1080/136210200110003>
- Independent Panel for Pandemic Preparedness and Response. (2021, May). *COVID-19: Make it the last pandemic*. https://theindependentpanel.org/wp-content/uploads/2021/05/COVID-19-Make-it-the-Last-Pandemic_final.pdf
- Jessop, B. (2020). *Putting civil society in its place: Governance, metagovernance and subjectivity*. Bristol, UK: Policy Press. <https://doi.org/10.56687/9781447354970>
- Keohane, R. O. (2001). Governance in a partially globalized world. *American Political Science Review*, 95(1), 1–13. <https://doi.org/10.1017/S0003055401000016>
- Kjaer, A. M. (2004). *Governance*. Cambridge, UK: Polity Press.
- Lall, R. (2025). Making global governance accountable: civil society, states, and the politics of reform. *American Journal of Political Science*, 69(1), 96–117. <https://doi.org/10.1111/ajps.12824>
- Levi-Faur, D. (Ed.). (2012). *The Oxford handbook of governance*. Oxford, UK: Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199560530.001.0001>
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2018). *Yutthasat chat yisip pi (pho.so. 2561-2580)*. [20-year national strategy (B.E. 2561-2580)] Bangkok: Office of the National Economic and Social Development Council.
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2022). *Phaen phatthana setthakit lae sangkhom haeng chat chabap thi sip sam (pho.so. 2566-2570)*. [The thirteenth national economic and social development plan (B.E. 2566-2570)] Bangkok: Office of the Prime Minister.
- Phurivikrai, K. (2021, August 25). *Poet botrian lokaphiban nai huang yam rok rabat: Katika lok mai cha pen yangrai nai yuk Khōwit-sipkao?*. [Lessons from global governance during the pandemic: What will the new world order look like in the COVID-19 era?] The101.world. <https://www.the101.world/global-governance-and-covid-19/>
- Rosenau, J. N. (1995). Governance in the twenty-first century. *Global Governance*, 1(1), 13–43.

-
- Rosenau, J. N. (2002). Governance in a new global order. In D. Held & A. McGrew (Eds.), *Governing globalization: Power, authority and global governance* (pp. 70-86). Cambridge, UK: Polity Press.
- Angsuchawal, T. (2565). *Governance 101: Khwammai lae rupbaep thi laklai*. [Governance 101: Meanings and diverse forms] Bangkok: Sanya Dharmasakti Institute for Democracy.
- UNEP. (2023). *Emissions gap report 2023: Broken record – Temperatures hit new highs, yet world fails to cut emissions (again)*. Nairobi, Kenya: United Nations Environment Programme.
- Waltz, K. N. (1999). Globalization and governance. *PS: Political Science & Politics*, 32(4), 693-700. <https://doi.org/10.1017/S1049096500056535>
- Weiss, T. G. (2000). Governance, good governance and global governance: Conceptual and actual challenges. *Third World Quarterly*, 21(5), 795-814. <https://doi.org/10.1080/01436590020025740>

Guideline for manuscript submission.

**Journal of Political Science Critique, Centre of Politics, Social and Area Studies,
Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University.**

Journal of Political Science Critique publishes academic articles from teachers, scholars, researchers, and graduate students in said fields, whether local or foreign, that fall in the scope of political science, international relations, public administration, sociology, anthropology, Asian study in scope of area studies.

This journal seeks academic papers, for example, academic articles, research articles, review articles, and book reviews. Manuscripts submitted to Journal of Political Science Critique should be original contributions, not published by any other publication (except for research report and thesis), not be considered by any other publication at the same time, not a plagiarized work, not a shortened, or extracted from other people works, which could lead to misunderstanding in results of the research or study. All published articles must be reviewed by experts in related fields and approved by editorial boards.

Author Guideline**1. Type of manuscript**

1. Academic article
2. Research article
3. Review article and book review
4. Special article

2. Manuscript template

1. Article name in Thai and English in the center of the paper. Use * and specify the purpose of this article, both in Thai and English, in a left text box in PSC Template.
2. Author's name, both in Thai and English, without name title at the right side of the paper. Use alphabet and specify the author's title, affiliated institution, and academic position (if applicable) in Thai and English in a footnote. If there is more than one author, please identify everyone.
3. Abstract in Thai and English, up to 250 words in length.
4. Specify the article's keyword in Thai and English, up to five keywords.
5. Introduction of the article.
6. Body of the article.
7. Conclusion of the article.
8. Reference materials of the article.

3. Manuscript's preparation

1. State author's name, title, academic position (if applicable), Affiliate, province, postal code, country, and e-mail.
2. One copy of the manuscript.
3. Use Microsoft Word program and PSC Template provided at <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/PSC/about/submissions>.
4. Use Times New Roman font size 12 on one-sided A4 paper.

5. Use single space option in line and paragraph spacing. Manuscripts must be between 15 - 20 pages, reference included.
6. References use APA (American Psychological Association) 7th Edition style.
7. Page Setup.
 - Set paper's top margins to 1 inch or 2.54 cm.
 - Set paper's bottom margins to 1 inch or 2.54 cm.
 - Set paper's left margins to 1.25 inches or 3.175 cm.
 - Set paper's right margins to 1 inch or 2.54 cm.

4. Manuscript submission

The manuscript may be submitted by online submission at <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/PSC>. The author must register to the website before submitting can be done.

5. Citation and reference

1) Use the author-date citation system for in-text citation. Specify the author's name and publication year before or behind the cited text to state the originality. The page number can be specified if need be.

Author's name (Publication year, page number) before the cited text.

McCartney & Phillips (2006, pp. 498-499)

(Author's name, publication year, page number) behind the cited text.

.....(McCartney & Phillips, 2006, pp. 498-499)

2) Reference citation use APA (American Psychological Association) 7th edition style. All the reference material used in the article should be sorted alphabetically under the **Reference**.

3) This journal uses references in English to support searching for international scholars and those interested but not fluent in the Thai language. If the original used is in a language other than English, please refer to *If using material that's not in English in the last paragraph.

Reference

Using the American Psychological Association (APA) 7th Edition referencing style.

1. Book

1 Author.

Author last name, first initial. (year of publication). *Book's Title* (book edition). Place:

Publisher. DOI address, if applicable

example

Caruth, C. (1996). *Unclaimed Experience: Trauma, Narrative, and History*. Baltimore and Maryland: The Johns Hopkins University Press.

Jackson, L. M. (2019). *The psychology of prejudice: From attitudes to social action* (2 ed.). American Psychological Association. doi:<https://doi.org/10.1037/0000168-000>

More than 1 Authors.

1st author last name, first initial., 2nd author last name, first initial., ... & last author last name, first initial. (year of publication). *Book's Title*. Place: Publisher.

example

Baber, W. F., & Bartlett, R. V. (2015). *Consensus and Global Environmental Governance: Deliberative Democracy in Nature's Regime*. The MIT Press.

Editor(s) as Author.

Editor's last name, first initial. (Ed.). (year of publication). *Book's Title*. Place: Publisher.

example

Brauch, H. G., Liotta, P. H., Marquina, A., Rogers, P. F., & El-Sayed Selim, M. (Eds.). (2003). *Security and Environment in the Mediterranean: Conceptualising Security and Environmental Conflicts*. Springer-Verlag.

Translated book

Author last name, first initial. (year of publication). *Book's Title* (translator first initial. last name, Trans.). Place: Publisher.

example

Lacan, J. (2007). *The Other Side of Psychoanalysis: The Seminar of Jacques Lacan Book XVII* (R. Grigg, Trans.). New York and London: W.W. Norton & Company.

Miller, J. A. (Ed.). (1998). *Encore: The Seminar of Jacques Lacan Book XX* (B. Fink, Trans.). New York and London: W.W. Norton & Company.

2. Book Chapter

Chapter Author last name, first initial. (year of publication). Chapter's Name. In Editor first initial. last name (if Edited book add Ed.), *Book's Title* (pp. chapter's first page – last page). Place: Publisher.

example

Clapp, J., & Dauvergne, P. (2015). Brief History of International Environmental Cooperation. In S. Nicholson, & P. Wapner (Eds.), *Global Environmental Politics: From Person to Planet* (pp. 121–136). Paradigm Publishers.

3. Journal

Author last name, first initial. (year of publication). Article's name. *Journal's Title*, Volume(Issue), article's first page-Last page. DOI address, if applicable

example

Beardsworth, R. (2020). Climate Science, the Politics of Climate Change and Futures of IR. *International Relations*, 34(3), 374–390.

Grady, J. S., Her, M., Moreno, G., Perez, C., & Yelinek, J. (2019). Emotions in storybooks: A comparison of storybooks that represent ethnic and racial groups in the United States.

Psychology of Popular Media Culture, 8(3), 207–217.
doi:<https://doi.org/10.1037/ppm0000185>

4. Website

- **Normal website**

Author last name, first initial/Corporation/Group/Organization's Name. (year of publication).

Title of page: Subtitle (if any). Website name (if different from author). website URL

example

United Nations Environment Programme. (2019). *Global Environment Outlook—GEO-6: Healthy Planet, Healthy People*. Cambridge University Press.
<https://www.unep.org/resources/global-environment-outlook-6?v=2>

Skinner, Q. (2011). *A Genealogy of the State (Lecture Transcript)*. Clueless Political Scientist.
<https://cluelesspoliticalscientist.wordpress.com/2017/05/18/a-genealogy-of-the-state-by-quentin-skinner-lecture-transcript/>

Xi, Jinping. (2014). *Seek Sustained Development and Fulfill the Asia-Pacific Dream*.
<http://www.apec-china.org.cn/41/2014/11/13/3@2580.htm>

- **News/column/article on the Newspaper/Press website**

Author last name, first initial. (year of Publication, Month date). Title of article: Subtitle if any. *Title of Newspaper/Press*. website URL.

example

Klinfoong, P. (2013, May 9). hai chāo nā pen phū rāknā : khōsanē prap plīan phithī rāknākhwan nai samai ratthabān khana rātsadōn yu khōton. [Letting farmers be the first to farm: A proposal to change The Royal Ploughing Ceremony during Early period of People's Party government]. *Prachatai*.
<https://prachatai.com/journal/2013/05/46660>

Khaosod. (2018, January 30). rīan tē mēngthongpō. [Tae Meng Tong Bo Coin] *Khaosod*.
https://www.khaosod.co.th/newspaper-column/amulets/news_728791.

BBC. (2019, April 17). Kancha: Decha Siripat kab kan cheuy leau peaun manut duay kancha tang kanpat. [Cannabis: Decha Siripat and his mission to save lives with medical cannabis] *BBC*. <https://www.bbc.com/thai/thailand-47944088>

5. Conference presentation

Author last name, first initial. (Year, Month Date of conference). *Title of Contribution* (Type of contribution). Conference Name, Location. DOI or URL if applicable

example

Evans, A. C., Jr., Garbarino, J., Bocanegra, E., Kinscherff, R. T., & Márquez-Greene, N. (2019, August 8–11). *Gun violence: An event on the power of community* (Conference

presentation). APA 2019 Convention, Chicago, IL, United States.
 McDonald, E., Manassis, R., & Blanksby, T. (2019, July 7-10). *Peer mentoring in nursing - improving retention, enhancing education* (Poster presentation). STARS 2019 Conference, Melbourne, Australia. doi:<https://unistars.org/papers/STARS2019/P30-POSTER.pdf>

6. Thesis/Dissertation

Author last name, first initial. (year of publication). *Thesis/Dissertation Title*. (Type of material) university's name, Faculty.

example

Zambrano-Vazquez, L. (2016). *The interaction of state and trait worry on response monitoring in those with worry and obsessive-compulsive symptoms*. (Doctoral dissertation) University of Arizona.

Aieorattanawadee, A. (2019). *The "Ganja" discourses in Thai society: criminalization or medicalization*. (Doctoral dissertation) Chulalongkorn University, Faculty of Political Science.

Atcharawan, P. (2015). *khana 'ongkhamontrī tām ratthammanūn hēng rātcha 'ānāčhak Thai*. [The Privy Council Under the Constitution of the Kingdom of Thailand] (Master's Thesis) Chulalongkorn University.

7. Cremation Book/Pamphlet

Author last name, first initial. (year of publication). Book's Title. *Name of Cremation ceremony*. (Month day of the ceremony) Place: Publisher.

example

Bhanurangsi Savangwongse, the Prince Bhanubandhu Vongsevoradej. (1953). tamnān thahān mahātlek. [Story of the Chamberlain]. *ngān phrarātchathān phlāeng sop phon 'ēk phra wōra wong thāe krommamūn 'Adisōn 'udom sak*. [Royal Cremation Ceremony of General Phra Worawongse Krommuen Adisorn Udomsak] (June 14). n.p.

8. Royal Gazette

Title. (year of publication) *Royal Gazette*. (Vol.). Chapter. (Month Date).

example

kān pēt ratthamontrī saphā. [Opening of the Ministerial Council] (1894). *Royal Gazette*. (Vol. 11). Chapter 44. (January 26).

9. Constitution

Constitution's name. (year)

example

phrarātchabanyat thammanūn kān pokkhrōng phēndin Sayām chūakhrāo Phutthasakkarāt sōngphansīrōičhetsiphā. [Temporary Act of Governance of Siam, B.E. 2475] (1932).

10. Law/Bill

Type of Law. (year). *Name of law*. (month date).

Example

Notification of the Ministry of Public Health. (2022). *Announcement on controlled herbs (Cannabis)*. (November 23).

If using material that's not in English

Replace Chapter/article/book/etc. 's Name in Thai romanization, then follow with [name translated in English]

* Recommend <http://164.115.23.167/plangsarn/> for Thai romanization.

** For ease of verification, please include the original material in their original language in brackets following the translated one.

example

Chuwattananurak, W. (2016). *lōkā phi bān : wādūai sing thī yū rawāng sing kao kap sing mai (thī yang mai kōēt)* [Global Governance: On what lies between the Old and As Yet Unborn] In W. Supajakwattana, & W. Buddharaksa (Eds.), *wādūai thrītsadī ratthasāt lāe ratthaprasāsanasāt rūamsamai* [On Theories of Political Science and Public Administration] (pp.113-144). Naresuan University Press. (วุฒิกฤณ์ ชูวัฒนานุรักษ์. (2559). โลกภิบาล: ว่าด้วยสิ่งที่อยู่ระหว่างสิ่งเก่ากับสิ่งใหม่ (ที่ยังไม่เกิด). ใน วัชรพล ศุภจักรวัฒนา และวัชรพล พุทธรักษา (บก.), ว่าด้วยทฤษฎีรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ร่วมสมัย (น.113–144). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.)

Atcharawan, P. (2015). *khana ‘ongkhamontrī tām ratthammanūn hēng rātcha ‘ānāchhak Thai*. [The Privy Council Under the Constitution of the Kingdom of Thailand] (Master's Thesis) Chulalongkorn University. (ปิติภัทร อัจฉรวรรณ. (2558). *คณะองคมนตรีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย*. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิติศาสตร์.)

*** **Note:** All the submitted manuscripts must be prepared according to the provided guideline to be considered for publication. The author's guidelines and manuscript preparation are at so01.tci-thaijo.org/index.php/PSC.

Publication Ethics

Journal of Political Science Critique emphasizes publication ethics and set the following principle and ethic for all parties involved.

Authors

1. The submitted manuscript should not be published by any other publication or be considered by any other publication at the same time.
2. If the submitted manuscript contains quotations, paraphrasing, or summarizing from other people's work, the manuscript should be properly cited, either in-text or in the reference section. Above all, the manuscript must not be plagiarized work.
3. The submitted manuscripts must be prepared according to the provided guideline.
4. If the submitted manuscript involves the use of animals, participants, volunteers or contains sensitive information about the informant, the author must strictly adhere to applicable law and regulation. A letter of consent or approval from the relevant institution must be present when conducting research and **human research ethics certification must be included in the manuscript** when submitted.
5. The author must assign the copyright of the submitted manuscript to the Journal of Political Science Critique before publication and agree not to submit the same manuscript to any other publisher after it was accepted.
6. The author must be an actual participant in the research or study discussed in the manuscript.

Editors and Editorial boards

1. The editor and editorial board must conduct a preliminary review of all received manuscripts to determine whether they meet the journal's criteria and scope. Additionally, the manuscripts must undergo a quality control process prior to publication.
2. The editor and editorial board must review all received manuscripts without biased or prejudice against authors' ethnicity, religion, gender, political view, and affiliated institution.
3. The editor and editorial board should be disinterested in financial gain or claiming the manuscripts as their own when dealing with authors and reviewers.
4. The editor and editorial board must not obstruct, alter, or intervene in information exchanging between authors and reviewers.
5. The editor and editorial board must strictly follow the journal's procedure.

Reviewers

1. Reviewers should be disinterested when dealing with authors. The review must based on the quality of the manuscripts, academic principle, and reason, without biased or prejudice against the authors.

2. Reviewers must be subject matter experts in the field regarding the manuscripts.
3. Reviewers must not seek any gain from the manuscripts they review; using any portion of the information in the manuscripts for personal gain is prohibited without the authors' written consent and editorial board approval.
4. If reviewers discover that the manuscript contains plagiarized work, they must notify the editor immediately with the evidence included.
5. Reviewers must review the manuscripts within a time frame appointed by the journal and must not reveal the contents of the manuscripts to others

Allegations of Research Misconduct

Journal of Political Science Critique (PSC) recognizes and emphasizes the importance of publication ethics by adhering to the international standards established by the Committee on Publication Ethics (COPE). To maintain the highest standards of research integrity, PSC encourage authors, reviewers, readers, and other stakeholders to report any suspected ethical violations to our editorial board. All reports are investigated thoroughly following COPE guidelines including plagiarism, data fabrication, falsification, duplicate publication, authorship disputes, and undisclosed conflicts of interest. The process ensures fair evaluation, with all parties given an opportunity to respond to allegations. Depending on the investigation's findings, PSC may take actions such as requesting corrections or retractions, contacting authors' institutions, or barring authors from future submissions. Throughout this process, PSC strive to maintain transparency while protecting individual privacy. If you have any concerns or questions about reporting potential misconduct or PSC investigation process, please don't hesitate to contact the editorial board.

แนวทางการพิจารณาและการส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารรัฐศาสตร์พิจารณา ของศูนย์การเมือง สังคมและอาณานิคมศึกษา

วารสารรัฐศาสตร์พิจารณาเป็นวารสารที่นำเสนอบทความวิชาการ จากคณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัยและนักศึกษาทั่วไปทั้งภายในและภายนอกประเทศได้มีโอกาสเสนอผลงานวิชาการเพื่อเผยแพร่ และแลกเปลี่ยนวิทยาการโดยเฉพาะองค์ความรู้ใหม่ในสาขารัฐศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ รัฐประศาสนศาสตร์ สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บริหารธุรกิจ การเมืองการปกครอง และเอเชียศึกษาในกรอบอาณานิคมศึกษา (Area Studies)

ผลงานวิชาการที่รับตีพิมพ์อาจอยู่ในรูปแบบต่อไปนี้ บทความวิชาการ บทความวิจัย บทความปริทัศน์ และบทวิจารณ์หนังสือ เป็นต้น ต้นฉบับ (Manuscript) ที่ส่งพิจารณาเพื่อตีพิมพ์ภายใต้เงื่อนไขว่าจะต้องไม่เคยเผยแพร่ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์ใดมาก่อน (ยกเว้นรายงานการวิจัยและวิทยานิพนธ์) และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณารอตีพิมพ์ในวารสารอื่น ต้องไม่เป็นผลงานทางวิชาการที่ลอกเลียน ดัดทอนจากผลงานวิจัยของผู้อื่น ไม่มีการคัดลอกหรือชักนำให้เข้าใจผิดในผลงานหรือผลการศึกษา เรื่องที่ได้รับการตีพิมพ์ต้องผ่านการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้อง (peer-reviewed) และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการ

คำแนะนำผู้แต่งสำหรับผู้ส่งบทความลงตีพิมพ์ในวารสารรัฐศาสตร์พิจารณา (Author Guideline)

1. ประเภทของบทความที่รับพิจารณา

1. บทความวิชาการ
2. บทความวิจัย
3. บทความปริทัศน์และบทวิจารณ์หนังสือ
4. บทความพิเศษ

2. รูปแบบการเขียนบทความ

2.1 ชื่อเรื่อง ให้พิมพ์ชื่อเรื่องบทความไว้กลางหน้ากระดาษ ทั้งชื่อเรื่องภาษาไทยและชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ พร้อมใส่เครื่องหมาย * และระบุรายละเอียดกล่องข้อความตามรูปแบบใน PSC Template ว่าบทความนี้เขียนขึ้นมาจากวัตถุประสงค์ใด ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.2 ชื่อผู้เขียน ใส่ชื่อผู้เขียนบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยไม่ต้องระบุคำนำหน้าชื่อ ไว้ด้านขวาสุด พร้อมใส่ตัวอักษรภาษาอังกฤษพิมพ์เล็ก เพื่อระบุใน footnote ว่าผู้เขียนเป็นใคร ตำแหน่งวิชาการ (ถ้ามี) ของผู้เขียนทุกคน อยู่สถานที่ใด (ในกรณีที่มีชื่อผู้เขียนหลายคน กรุณาระบุให้ครบทุกคน)

2.3 บทคัดย่อ (Abstract) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (ไม่เกิน 250 คำ)

2.4 คำสำคัญ (Keyword) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 5 คำ

2.5 บทนำ

2.6 เนื้อหา

2.7 บทสรุป

2.8 เอกสารอ้างอิง

3. การเตรียมต้นฉบับ

1. ให้ระบุชื่อผู้เขียน ยศหรือตำแหน่ง สถาบันที่สังกัด จังหวัด รหัสไปรษณีย์ ประเทศ และอีเมลที่สามารถติดต่อได้

2. ส่งต้นฉบับจำนวน 1 ชุด

3. พิมพ์โดยโปรแกรม Microsoft Word for Windows ตามรูปแบบ PSC Template ที่จัดเตรียมไว้ที่ <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/PSC/about/submissions>.

4. ใช้อักษรแบบ Times New Roman ขนาด 12 โดยใช้กระดาษ A4 พิมพ์หน้าเดียวเท่านั้น

5. ระยะห่างระหว่างบรรทัดให้ใช้ single space ความยาวของบทความไม่น้อยกว่า 15 หน้าแต่ไม่เกิน 20 หน้า รวมเอกสารอ้างอิง

6. ใช้ระบบอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association) 7th Edition

7. การตั้งค่าน้ำกระดาษ

- ระยะขอบบน (Top margin) 1" หรือ 2.54 เซนติเมตร
- ระยะขอบล่าง (Bottom margin) 1" หรือ 2.54 เซนติเมตร
- ระยะขอบซ้าย (Left margin) 1.25" หรือ 3.175 เซนติเมตร
- ระยะขอบขวา (Right margin) 1" หรือ 2.54 เซนติเมตร

4. การส่งต้นฉบับ

การส่งต้นฉบับสามารถทำได้ทางออนไลน์ โดยเข้าไปสมัครและส่งต้นฉบับได้ด้วยตนเองที่ <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/PSC>

5. การอ้างอิงและการเขียนเอกสารอ้างอิง

กรณีที่ผู้เขียนต้องการระบุแหล่งที่มาของข้อมูลในเนื้อเรื่อง

1) ให้ใช้วิธีการอ้างอิงในส่วนเนื้อเรื่องแบบนามปี (author-date in text citation) โดยระบุ ชื่อผู้แต่ง และปีพิมพ์ของเอกสารไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังข้อความที่ต้องการอ้าง เพื่อบอกแหล่งที่มาของข้อความนั้น และอาจระบุเลขหน้าของเอกสารที่อ้างด้วยก็ได้หากต้องการ

(ชื่อผู้แต่ง, ปีพิมพ์, เลขหน้า) ไว้ท้ายข้อความที่อ้างอิง

(Atcharawan, 2015, p. 205)

(McCartney & Phillips, 2006, pp. 498-499)

2) ให้มีการอ้างอิงส่วนท้ายเล่ม (reference citation) โดยการรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้เขียนได้ใช้อ้างอิงในการเขียนผลงานนั้น ๆ จัดเรียงรายการตามลำดับอักษรชื่อผู้แต่ง ภายใต้หัวข้อ บรรณานุกรม

3) วารสารฉบับนี้ใช้การเขียนบรรณานุกรมเป็นภาษาอังกฤษ เพื่อสะดวกต่อการสืบค้นของนักวิชาการในระดับนานาชาติ หากต้นฉบับที่ใช้เป็นภาษาอื่นที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ กรุณาดู *หากใช้เอกสารที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ* ที่ย่อหน้าสุดท้าย

1. หนังสือ

ผู้แต่งคนเดียว

ผู้แต่ง นามสกุล, ชื่อ. (ปีที่ตีพิมพ์). ชื่อหนังสือ (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: โรงพิมพ์. DOI ถ้ามี ตัวอย่าง

Caruth, C. (1996). *Unclaimed Experience: Trauma, Narrative, and History*. Baltimore and Maryland: The Johns Hopkins University Press.

Jackson, L. M. (2019). *The psychology of prejudice: From attitudes to social action* (2 ed.). American Psychological Association. doi:<https://doi.org/10.1037/0000168-000>

ผู้แต่งมากกว่า 1 คน

ผู้แต่งคนที่ 1 นามสกุล, ชื่อ., ผู้แต่งคนที่ 2 นามสกุล, ชื่อ., ... & ผู้แต่งคนสุดท้าย นามสกุล, ชื่อ. (ปีที่ตีพิมพ์). ชื่อหนังสือ. สถานที่พิมพ์: โรงพิมพ์.

ตัวอย่าง

Baber, W. F., & Bartlett, R. V. (2015). *Consensus and Global Environmental Governance: Deliberative Democracy in Nature's Regime*. The MIT Press.

มีบรรณาธิการแทนผู้แต่ง.

บรรณาธิการ นามสกุล, ชื่อ. (Ed.). (ปีที่ตีพิมพ์). ชื่อหนังสือ. สถานที่พิมพ์: โรงพิมพ์.

ตัวอย่าง

Brauch, H. G., Liotta, P. H., Marquina, A., Rogers, P. F., & El-Sayed Selim, M. (Eds.). (2003). *Security and Environment in the Mediterranean: Conceptualising Security and Environmental Conflicts*. Springer-Verlag.

หนังสือที่แปลมาจากภาษาอื่น

ผู้แต่ง นามสกุล, ชื่อ. (ปีที่ตีพิมพ์). ชื่อหนังสือ (ผู้แปล ชื่อ. นามสกุล, , Trans.). สถานที่พิมพ์: โรงพิมพ์.
ตัวอย่าง

Lacan, J. (2007). *The Other Side of Psychoanalysis: The Seminar of Jacques Lacan Book XVII* (R. Grigg, Trans.). New York and London: W.W. Norton & Company.

Miller, J. A. (Ed.). (1998). *Encore: The Seminar of Jacques Lacan Book XX* (B. Fink, Trans.). New York and London: W.W. Norton & Company.

2. บทในหนังสือ

Chapter ผู้แต่ง นามสกุล, ชื่อ. (ปีที่ตีพิมพ์). ชื่อบท. In บรรณาธิการ ชื่อ, นามสกุล (Ed.), ชื่อหนังสือ (pp. หน้าแรกของบท – หน้าสุดท้ายของบท). สถานที่พิมพ์: โรงพิมพ์.

ตัวอย่าง

Clapp, J., & Dauvergne, P. (2015). Brief History of International Environmental Cooperation. In S. Nicholson, & P. Wapner (Eds.), *Global Environmental Politics: From Person to Planet* (pp. 121–136). Paradigm Publishers.

3. วารสาร

ผู้แต่ง นามสกุล, ชื่อ. (ปีที่ตีพิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่): หน้าแรก-หน้าสุดท้ายของบทความ. DOI ถ้ามี

ตัวอย่าง

Beardsworth, R. (2020). Climate Science, the Politics of Climate Change and Futures of IR. *International Relations*, 34(3), 374–390.

Grady, J. S., Her, M., Moreno, G., Perez, C., & Yelinek, J. (2019). Emotions in storybooks: A comparison of storybooks that represent ethnic and racial groups in the United States. *Psychology of Popular Media Culture*, 8(3), 207–217. doi:<https://doi.org/10.1037/ppm0000185>

4. เว็บไซต์

- เว็บไซต์ทั่วไป

ผู้แต่ง นามสกุล, ชื่อ. (ปีที่ตีพิมพ์). หัวเรื่องของเว็บไซต์. ชื่อเว็บไซต์. website URL.

ตัวอย่าง

United Nations Environment Programme. (2019). *Global Environment Outlook—GEO-6: Healthy Planet, Healthy People*. Cambridge University Press.
<https://www.unep.org/resources/global-environment-outlook-6?v=2>

Skinner, Q. (2011). *A Genealogy of the State (Lecture Transcript)*. Clueless Political Scientist.
<https://cluelesspoliticalscientist.wordpress.com/2017/05/18/a-genealogy-of-the-state-by-quentin-skinner-lecture-transcript/>

Xi, Jinping. (2014). *Seek Sustained Development and Fulfill the Asia-Pacific Dream*.
<http://www.apec-china.org.cn/41/2014/11/13/3@2580.htm>

- ข่าว/คอลัมน์/บทความ ในเว็บไซต์สื่อออนไลน์

ผู้แต่ง นามสกุล, ชื่อ. (ปีที่ตีพิมพ์, เดือน วันที่). หัวเรื่องของเว็บไซต์. ชื่อสื่อ. website URL.

ตัวอย่าง

Klinfoong, P. (2013, May 9). hai chāo nā pen phū rāeknā : khōsanā prap plīan phithī rāeknākhwan nai samai ratthabān khana rātsadōn yu khōton. [Letting farmers be the first to farm: A proposal to change The Royal Ploughing Ceremony during Early period of People's Party government]. *Prachatai*.
<https://prachatai.com/journal/2013/05/46660>

Khaosod. (2018, January 30). rīan tǎe mēngthongpō. [Tae Meng Tong Bo Coin] *Khaosod*.
https://www.khaosod.co.th/newspaper-column/amulets/news_728791

BBC. (2019, April 17). Kancha: Decha Siripat kab kan cheuy leau peaun manut duay kancha tang kanpat. [Cannabis: Decha Siripat and his mission to save lives with medical cannabis] *BBC*. <https://www.bbc.com/thai/thailand-47944088>

5. เอกสารนำเสนอในการประชุม

ผู้แต่ง นามสกุล, ชื่อ. (ปี, เดือน วันที่ ที่จัดการประชุม). ชื่อเอกสาร (รูปแบบของเอกสาร). ชื่อการประชุม, สถานที่จัดการประชุม. DOI หรือ URL ถ้ามี

ตัวอย่าง

Evans, A. C., Jr., Garbarino, J., Bocanegra, E., Kinscherff, R. T., & Márquez-Greene, N. (2019, August 8–11). *Gun violence: An event on the power of community* (Conference presentation). APA 2019 Convention, Chicago, IL, United States.

McDonald, E., Manassis, R., & Blanksby, T. (2019, July 7-10). *Peer mentoring in nursing - improving retention, enhancing education* (Poster presentation). STARS 2019 Conference, Melbourne, Australia. doi:<https://unistars.org/papers/STARS2019/P30-POSTER.pdf>

6. วิทยานิพนธ์

ผู้แต่ง นามสกุล, ชื่อ. (ปีที่ตีพิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. (ประเภทของวิทยานิพนธ์) ชื่อมหาวิทยาลัย, คณะ.
ตัวอย่าง

Zambrano-Vazquez, L. (2016). *The interaction of state and trait worry on response monitoring in those with worry and obsessive-compulsive symptoms*. (Doctoral dissertation) University of Arizona.

Aieorattanawadee, A. (2019). *The "Ganja" discourses in Thai society: criminalization or medicalization*. (Doctoral dissertation) Chulalongkorn University, Faculty of Political Science.

Atcharawan, P. (2015). *khana 'ongkhamontrī tām ratthammanūn hæng rātcha 'ānāčhak Thai*. [The Privy Council Under the Constitution of the Kingdom of Thailand] (Master's Thesis) Chulalongkorn University.

7. หนังสือที่ระลึกในงานฌาปนกิจ

ผู้แต่ง นามสกุล, ชื่อ. (ปีที่ตีพิมพ์). ชื่อหนังสือ. ชื่องานฌาปนกิจ. (เดือน วันที่ ของงานฌาปนกิจ) สถานที่พิมพ์: โรงพิมพ์.

ตัวอย่าง

Bhanurangsi Savangwongse, the Prince Bhanubandhu Vongsevoradej. (1953). *tamnān thahān mahātlek*. [Story of the Chamberlain]. *ngān phrarātchathān phlæng sop phon 'ēk phra wōra wong thæ krommamūn 'Adisōn 'udom sak*. [Royal Cremation Ceremony of General Phra Worawongse Krommuen Adisorn Udomsak] (June 14). n.p.

8. ราชกิจจานุเบกษา

ชื่อเรื่องที่ประกาศ. (ปีที่ตีพิมพ์) ราชกิจจานุเบกษา. (ฉบับที่). บทที่. (เดือน วันที่).

ตัวอย่าง

kān pēt ratthamontrī saphā. [Opening of the Ministerial Council] (1894). *Royal Gazette*. (Vol. 11). Chapter 44. (January 26).

9. รัฐธรรมนูญ

ชื่อรัฐธรรมนูญ. (ปีที่ประกาศ)

ตัวอย่าง

phrarātchabanyat thammanūn kān pokkhrōng phāendin Sayām chūakhrāo Phutthasakkarāt sōngphansīrōiḥetsiphā. [Temporary Act of Governance of Siam, B.E. 2475] (1932).

10. กฎหมาย/ประกาศ

ประเภทของกฎหมาย. (ปีที่ประกาศ). ชื่อกฎหมาย. (เดือน วันที่).

ตัวอย่าง

Notification of the Ministry of Public Health. (2022). *Announcement on controlled herbs (Cannabis)*. (November 23).

หากใช้เอกสารที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ

แปลงชื่อของบทความ/หนังสือ ให้เป็น Thai romanization แล้วตามด้วย [ชื่อที่แปลเป็นภาษาอังกฤษ]

* แนะนำให้ใช้ <http://164.115.23.167/plangsarn/> ในการแปลง Thai romanization.

** เพื่อความสะดวกในการตรวจสอบ กรุณาใส่รายละเอียดต้นฉบับไว้ใน (วงเล็บ) ต่อจากรายการที่แปลงเป็น romanization

ตัวอย่าง

Chuwattananurak, W. (2016). *lōkā phi bān : wādūai sing thī yū rawāng sing kao kap sing mai* (thī yang mai kōet) [Global Governance: On what lies between the Old and As Yet Unborn] In W. Supajakwattana, & W. Buddharaksa (Eds.), *wādūai thritsadī ratthasāt lāe ratthaprasāsanasāt rūamsamai* [On Theories of Political Science and Public Administration] (pp.113-144). Naresuan University Press. (วุฒิกรณ ชูวัฒนานุรักษ์. (2559). โลกภิบาล: ว่าด้วยสิ่งที่อยู่ระหว่างสิ่งเก่ากับสิ่งใหม่ (ที่ยังไม่เกิด). ใน วัชรพล ศุภจักร วัฒนา และวัชรพล พุทธรักษา (บก.), *ว่าด้วยทฤษฎีรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ร่วมสมัย* (น.113–144). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.)

Atcharawan, P. (2015). *khana 'ongkhamontrī tām ratthammanūn hāeng rātcha 'ānāḥhak Thai.* [The Privy Council Under the Constitution of the Kingdom of Thailand] (Master's Thesis) Chulalongkorn University. (ปิติกัทร อัจฉรวรรณ. (2558). *คณะองคมนตรีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย*. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิติศาสตร์.)

*** **หมายเหตุ** ต้นฉบับบทความที่นำส่งจะต้องถูกต้องตามหลักเกณฑ์และคำแนะนำการเขียนที่กำหนดเท่านั้น จึงจะได้รับพิจารณาดำเนินการประเมินบทความก่อนตีพิมพ์สามารถดูรายละเอียดการจัดเตรียมต้นฉบับได้ที่ <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/PSC>

จริยธรรมในการพิมพ์ (Publication Ethics)

วารสารให้ความสำคัญกับการรักษามาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์เผยแพร่บทความ ดังนั้นจึงกำหนดให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติตามหลักการและมาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์อย่างเคร่งครัด ดังนี้

บทบาทหน้าที่ของผู้พิมพ์

1. บทความที่ผู้พิมพ์ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์หรือเผยแพร่ที่ไหนมาก่อน
2. ผู้พิมพ์ต้องทำการอ้างอิงให้ถูกต้องทุกครั้งหากมีการระบุผลงานของผู้อื่นในต้นฉบับไม่ว่าด้วยการคัดลอกข้อความ (Quotation) การสรุปความ (Paraphrase) หรือการย่อความ (Summary) ต้องมีการอ้างอิง (Citation) ทั้งในเนื้อหา (In text citation) และการเขียนรายการเอกสารอ้างอิงตอนท้าย (References) และต้องไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่น
3. ผู้เขียนต้องเขียนต้นฉบับให้ถูกต้องตามรูปแบบที่กำหนดไว้ใน “คำแนะนำผู้แต่ง” หรือ “Author Guidelines”
4. หากผลงานทางวิชาการของผู้พิมพ์เกี่ยวข้องกับการใช้สัตว์ ผู้เข้าร่วม หรืออาสาสมัคร หรือผลการวิจัยมีประเด็นที่เปราะบางต่อผู้ให้ข้อมูล ผู้พิมพ์ควรดำเนินการตามหลักจริยธรรม ปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด รวมถึงต้องได้รับความยินยอมก่อนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและต้องแสดงเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หรือในสัตว์ทดลองประกอบด้วยทุกครั้ง รวมถึงต้องมีหนังสือรับรองด้านจริยธรรม แนบมาพร้อมผลงานวิชาการที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ด้วย
5. ผู้พิมพ์ต้องยินยอมโอนลิขสิทธิ์ให้แก่วารสารก่อนการตีพิมพ์ และไม่นำผลงานไปเผยแพร่หรือตีพิมพ์กับแหล่งอื่น ๆ หลังจากที่ได้รับการตีพิมพ์กับวารสารแล้ว
6. ชื่อผู้พิมพ์ที่ปรากฏในบทความต้องเป็นผู้ที่มีส่วนในบทความนั้น ๆ จริง

บทบาทหน้าที่ของบรรณาธิการและกองบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาและตรวจสอบบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์กับวารสารทุกบทความ โดยพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาบทความกับเป้าหมายและขอบเขตของวารสาร รวมถึงตรวจสอบคุณภาพบทความในกระบวนการประเมินคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์
2. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องใช้หลักการพิจารณาบทความโดยอิงเหตุผลทางวิชาการเป็นหลัก และโดยปราศจากอคติด้านเชื้อชาติ ความเชื่อทางศาสนา เพศ แนวคิดทางการเมือง และสถาบันที่สังกัด ต่อผู้พิมพ์และบทความที่พิจารณาไม่ว่าด้วยกรณีใด

3. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้พิมพ์หรือผู้ทรงคุณวุฒิ ไม่ว่าจะเพื่อประโยชน์ในเชิงธุรกิจหรือนำไปเป็นผลงานทางวิชาการของตนเอง
4. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่ปิดกั้น เปลี่ยนแปลง หรือแทรกแซงข้อมูลที่ใช้แลกเปลี่ยนระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิและผู้พิมพ์
5. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องปฏิบัติตามกระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ของวารสารอย่างเคร่งครัด

บทบาทหน้าที่ของผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ

1. ผู้ทรงคุณวุฒิต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้พิมพ์ การพิจารณาคุณภาพของบทความต้องคำนึงถึงคุณภาพบทความเป็นหลัก และพิจารณาบทหลักการและเหตุผลทางวิชาการโดยปราศจากอคติหรือความขัดแย้งส่วนตัว
2. ผู้ทรงคุณวุฒิต้องตระหนักว่าตนเองเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญ มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของบทความที่รับประเมินอย่างแท้จริง
3. ผู้ทรงคุณวุฒิต้องไม่แสวงหาประโยชน์จากบทความที่ตนเองได้ทำการประเมิน ไม่นำส่วนใดส่วนหนึ่งของข้อมูลต้นฉบับที่ตนเป็นผู้ประเมินไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตนหากไม่ได้รับความยินยอมอย่างเป็นทางการเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้เขียน หรือความเห็นชอบจากบรรณาธิการ
4. หากผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบพบว่าบทความที่รับประเมิน เป็นบทความที่คัดลอกผลงานชิ้นอื่น ๆ ผู้ทรงคุณวุฒิต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบทันที พร้อมแสดงหลักฐานประกอบที่ชัดเจน
5. ผู้ทรงคุณวุฒิต้องรักษาระยะเวลาประเมินตามกรอบเวลาประเมินที่วารสารกำหนด รวมถึงไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความให้ผู้ที่ไม่ได้รับรู้

กรณีเกิดข้อกล่าวหาเรื่องการประพฤติมิชอบในการวิจัย

วารสารรัฐศาสตร์พิจารณาให้ความสำคัญกับจริยธรรมในการตีพิมพ์ โดยอิงจากแนวทางสากลตามคณะกรรมการจริยธรรมการตีพิมพ์ (COPE) เพื่อคงไว้ซึ่งมาตรฐานสูงสุด วารสารรัฐศาสตร์พิจารณาสนับสนุนให้ผู้เขียน ผู้ประเมิน ผู้อ่าน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคนรายงานข้อสงสัยต่อกองบรรณาธิการ หากพบว่าผลงานตีพิมพ์อาจมีการประพฤติมิชอบในการวิจัย ประกอบไปด้วยการลอกเลียนวรรณกรรม (plagiarism) การสร้างข้อมูลโดยมิได้เกิดขึ้นจริง (data fabrication) การดัดแปลง ตัดต่อ ปกปิด เสริมต่อ บิดเบือนข้อมูลเพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจผิด (falsification) การตีพิมพ์ผลงานซ้ำ (duplicate publication) ความขัดแย้งของผู้เขียนในกรณีมีผู้เขียนมากกว่า 1 คน (authorship disputes) และความขัดแย้งทางผลประโยชน์ (undisclosed conflicts of interest) โดยกระบวนการตรวจสอบจะเป็นไปอย่างยุติธรรม โปร่งใส และตรวจสอบได้ แต่ยังคงรักษาความเป็นส่วนตัวของทุกฝ่าย เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องสามารถชี้แจงข้อเท็จจริงได้ หากพบว่าข้อสงสัยเป็นจริง วารสารรัฐศาสตร์พิจารณาจะดำเนินการต่าง ๆ เช่น

ขอให้ผู้เขียนแก้ไขข้อมูลหรือถอนผลงาน ติดต่อด้านสังกัดของผู้เขียน หรือห้ามผู้เขียนนำเสนอผลงานในอนาคต หากท่านมีข้อกังวลหรือข้อสงสัยใด ๆ สามารถติดต่อกองบรรณาธิการได้เสมอ